

*Să-L aducem
pe Dumnezeu
aproape,
când El pare
atât de departe!*

Strigătele inimii

RAVI ZACHARIAS

O SLUJBĂ DE VIS COPII MINUNAȚI O CĂSNICIE PERFECTĂ ȘI UN SENTIMENT TOT MAI PUTERNIC AL ZĂDĂRNICIEI ABSOLUTE

Ravi Zacharias este considerat unul din cei mai mari gânditori ai generației noastre. În *Strigătele inimii*, el tratează sentimentul interior de zădărnicie ce poate copleși inima omului, dar care ne ajută în același timp să înțelegem rostul suferinței, să găsim ușurare pentru conștiința noastră, libertate în plăcere, mângâiere în singurătate și, mai presus de toate, să-L cunoaștem pe Dumnezeu și să ne întărim credința în El pentru viața noastră de zi cu zi.

Cartea aceasta ne inspiră și ne încurajează, dezvăluie sentimentele ascunse ale inimii noastre și revelează prezența continuă, inevitabilă a lui Dumnezeu în orice clipă a vieții noastre, iar la sfârșitul cărții aflăm răspunsul absolut satisfăcător la strigătele inimii.

Editura
Cartea Creștină
www.ecc.ro

ISBN 978-973-1988-07-8

STRIGĂTELE INIMII

RAVI ZACHARIAS

Editura Cartea Creștină
Oradea, 2009

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ZACHARIAS, RAVI

Strigătul inimii / Ravi Zacharias ; trad.: Ioana Anastasiu și Agnes Dragomir. - Oradea : Cartea Creștină, 2009

ISBN 978-973-1988-07-8

I. Anastasiu, Ioana (trad.)

II. Dragomir, Agnes (trad.)

28

CRIES OF THE HEART

Strigătele inimii

Copyright © 1998, 2002 Ravi Zacharias. Toate drepturile rezervate.

Nicio porțiune a acestei cărți nu poate fi reprodusă, depozitată într-un sistem de stocare a datelor sau transmisă în orice formă sau prin orice alt mijloc – cu excepția unor citate scurte în recenzii tipărite care pot fi publicate fără permisiunea prealabilă a editorului.

Publicată în Nashville, Tennessee.

Thomas Nelson este o marcă înregistrată a Thomas Nelson Inc.

STRIGĂTELE INIMII

de Ravi Zacharias

© 2009 Editura Cartea Creștină

str. Cuza-Vodă nr. 85

410097 Oradea-Bihor, România

Tel.: 0259-436.738, 0359-432.616; Fax: 0259-436.152

E-mail: smr@ecc.ro; Pagina web: WWW.ECC.RO

Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediții în limba română.

Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Cartea Creștină.

Consilier editorial: Agnes Dragomir

Traducerea: Ioana Anastasiu, Agnes Dragomir

Tehnoredactarea: Marcel Eugen Budea

Coperta: Adrian Abrudan

ISBN 978-973-1988-07-8

Tiparul executat în Debrecen, Ungaria.

În memoria mamei mele,
Isabella,
care mi-a auzit strigătele
cu mult înainte ca eu să le dau glas.

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i>	9
<i>Mulțumiri</i>	11
<i>Introducere</i>	13
1. Strigătul pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu!	19
2. Strigătul pentru o credință palpabilă	49
3. Strigătul pentru a cunoaște rostul suferinței	81
4. Strigătul unei conștiințe vinovate	109
5. Strigătul pentru libertate în plăcere	139
6. Strigătul unei inimi singuratică	169
7. Strigătul lui Dumnezeu pentru poporul Său	197
<i>Postscriptum la Capitolul 3, Strigătul pentru a cunoaște rostul suferinței</i>	225
<i>Note</i>	235

Cuvânt înainte

Unii oameni au darul de a face ca cele mai dificile lucruri să pară simple. Un jucător de golf profesionist dă impresia că lovitura lui este ceva foarte simplu. Un tenor talentat ne face să credem că și noi am putea cânta la fel de bine. Un cercetător chimist poate vorbi în termenii tehnici ai științei la fel de ușor cum spunem noi alfabetul.

Unii fac să pară totul foarte simplu. Doar când încercăm același lucru noi înșine, înțelegem că nu este deloc așa.

Încercăm să lovim mingea de golf, cântăm o arie sau citim o carte de chimie, și realizăm că toate sunt foarte dificile. Încercările personale nu fac decât să ne mărească admirația pentru cei care înfăptuiesc lucruri la care noi doar visăm.

Poate de aceea am așa o mare admirație pentru Ravi Zacharias. Ceea ce alții fac cu muzica, crosa de golf sau formulele chimice, Ravi reușește cu gândirea creștină. El dă răspunsuri limpezi unor întrebări dificile și face ca problemele să pară simple.

Dar noi știm care este realitatea. Lucrarea pe care Dumnezeu i-a încredințat-o lui Ravi, nu e nicidecum ușoară. Prima lui misiune este aceea de a se lupta cu probleme pe care mulți preferă să le evite. O mostră din dieta lui zilnică de gândire este prezentă în această carte: întrebări despre suferință, singurătate, disperare și vină. Ravi își croiește drum printre aceste dileme.

Dar lucrarea lui nu se oprește aici. El nu se mulțumește să străbată aceste păduri dese și umbroase, ci croiește o potecă și

pentru noi, ca să le putem străbate la rândul nostru sub călăuzirea lui... Și ce să vezi?! Harta este clară. Este la îndemâna oricui. Iar lectura ei este ușoară și chiar plăcută.

Un exemplu perfect este cartea pe care o aveți acum în mână. Răsfoind manuscrisul ei, am fost încântat și încurajat. Încântat de talentul autorului și încurajat deoarece Autorul Vieții a lăsat acestei generații un gânditor atât de talentat. De mai bine de trei decenii Ravi a străbătut lumea răspunzând la întrebări de genul celor din această carte. Ne ajută să gândim fără ca el să gândească în locul nostru.

Și o face cu foarte mult har. Îmi amintesc una dintre observațiile făcute de prietenul nostru comun, publicistul Kip Jordon. Kip a ascultat numeroase dialoguri între Ravi și studenți în campusurile universitare. Cu toată ostilitatea pe care aceste întâlniri o pot atinge uneori, mi-a spus Kip, „nu l-am văzut niciodată pe Ravi să trateze fără respect pe cineva. Întotdeauna ascultă cu răbdare și răspunde într-o manieră care îl onorează pe cel ce a formulat întrebarea.”

Vă recomand din toată inima această carte. Dacă ar fi vorba despre golf, operă sau chimie nu aș putea garanta pentru Ravi Zacharias. Dar când este vorba despre tratarea celor mai dificile probleme ale credinței și vieții, nu cunosc pe altcineva care să o facă mai bine.

MAX LUCADO

Mulțumiri

De multe ori, după ce rosteam o predică sau o prelegere, eram întrebat cât timp mi-a fost necesar pentru a o pregăti. Am decis, însă, că orice răspuns care măsoară timpul în ore sau în zile riscă să ignore anii care stau în spatele discursului efectiv de treizeci de minute. Mă tem că la fel stau lucrurile și când trebuie să-mi exprim recunoștința față de cei ce m-au ajutat să concep această carte. Chiar dacă unele nume au fost omise, apreciez din toată inima pe toți bărbații și femeile care, prin gândurile lor, m-au inspirat de-a lungul anilor să reflectez profund asupra acestor probleme capabile să ne modeleze sufletele. Le sunt foarte îndatorat tuturor.

Cât despre manuscrisul cărții de față, există o persoană importantă care a trudit cu dragoste și cu sacrificiu pentru elaborarea lui – soția mea, Margie. Către ea se îndreaptă mulțumirile mele din toată inima. Amândoi am prețuit întotdeauna sfaturile editorului principal, Sue Ann Jones, ale cărei încurajări și sugestii au fost întotdeauna înțelepte și binevenite pentru calitatea textului. Gândurile noastre sună mult mai bine datorită eforturilor ei. Personalul de la Editura Thomas Nelson a lucrat alături de noi cu mult profesionalism și cu o competență deosebită. Îi mulțumim, de asemenea, lui Danielle DuRant, care a îndeplinit munca anevoioasă de a obține toate permisiunile de care aveam nevoie.

Ca întotdeauna, îmi exprim aprecierea față de toți colegii și față de copiii mei, care au făcut atâtea sacrificii ca să îmi acorde timpul necesar pentru a lucra la acest manuscris. Rugăciunea noastră este

ca prin lucrarea aceasta multe strigăte ale inimii să-și găsească împlinirea și ca Dumnezeu să o primească binevoitor ca pe o jertfă adusă în primul rând Lui.

Ultima mulțumire este una cu totul specială, pe care nu am crezut că o voi exprima vreodată în felul acesta. Imediat după ce manuscrisul acesta a plecat la tipograf, am fost șocați și profund îndurerați să auzim că Kip Jordon, editor și vicepreședinte la Word Publishing, azi Editura Thomas Nelson, care ne-a fost un prieten drag și un consilier înțelept, a plecat la Domnul. Amprenta lui se regăsește în toate cărțile mele, întrucât m-a îndemnat cu multă dragoste să îmbin simplitatea cu sublimul. Moartea lui ne aduce nemilos în minte strigătele ce formează tema cărții de față. Dar viața lui, trăită cu atâta pasiune, a întruchipat adevărurile ce arată spre Dumnezeul tuturor mângâierilor, de a cărui îmbrățișare se bucură acum.

Introducere

Cu puțin timp în urmă, soția mea Margie s-a întors de la cumpărături vizibil șocată de o conversație impresionantă pe care o avusese. Tocmai alegea un tablou și o ramă potrivită pentru el, când s-a înfiripat respectiva conversație cu patroana magazinului. În momentul în care soția mea și-a exprimat dorința de a achiziționa un tablou reprezentând o scenă în care să fie și copiii, femeia a întrebat pe un ton neutru dacă cei pentru care cumpără darul au copii.

„Nu – a răspuns ea – și nu fiindcă așa au ales ei.”

A urmat o pauză scurtă, după care femeia a întrebat brusc, pe un ton vădit ostil: „Ați pierdut vreodată un copil?”

Margie a fost luată prin surprindere de această întrebare și a înțeles imediat că în spatele neașteptatei întrebări se ascundea probabil o teribilă tragedie. Conversația luase evident o turnură neașteptată. Nu era deloc pregătită pentru avalanșa de sentimente și de furie care avea să urmeze din partea cuiva care era totuși o străină. Trista poveste a ieșit la iveală când femeia a început să vorbească despre pierderea celor doi copii, fiecare dintre aceste pierderi provocându-i o durere aparte.

„Acum – a adăugat ea – sunt nevoită să văd cum sora mea este pe cale, la rândul ei, să-și piardă copilul.”

Nu încerca să-și ascundă deloc amărăciunea și nu ezita deloc să precizeze cine poartă vina pentru toate aceste tragedii. Incapabilă să spună ceva care ar fi putut să aline durerea pricinuită de rana

adâncă din inima femeii, soția mea a început prin a spune: „Îmi pare rău!”, dar a fost întreruptă cu un reproș aspru: „Vă rog să nu spuneți nimic!”

Dar la despărțire Margie a reușit în cele din urmă să ducă până la capăt propoziția prin care o asigura: „Mă voi ruga pentru dumneavoastră în aceste momente dificile.” Până și aceasta a stârnit o replică tăioasă: „Nu vă deranjați.”

Lăsând-o acolo, Margie s-a întors la mașină și a început să plângă din cauza șocului și din dorința fierbinte de a o ajuta pe această ființă lovită de viață. Mai mult decât atât, din acel moment i-a rămas întipărit în minte chipul acelei femei, cu fiecare mușchi contorsionat de durere și chin – care căuta consolare, dar în același timp se închidea față de oricine ar fi încercat s-o ajute, bruscând oamenii în încercarea ei de a ajunge la Dumnezeu. În mod curios, însă, acest episod a făcut să se nască o prietenie între noi, și am avut privilegiul minunat de a ne apropia de această femeie și de a ne ruga împreună cu ea la noi acasă. Ba chiar am primit o îmbrățișare încărcată de recunoștință din partea ei și am reflectat îndelung la multele feluri prin care încerca să ne spună „Mulțumesc”.

Prin toate acestea ea a reprezentat pentru noi un simbol al strigătelor înăbușite, autentice și profund conștientizate, precum și un simbol al căutării acelor răspunsuri care au nevoie de timp înainte ca revolta să fie depășită prin încredere și chinul să lase loc mulțumirii.

Asemenea strigăte înăbușite și realități neexprimate prin cuvinte, care sunt prezente în fiecare viață, sunt endemice pentru condiția umană – bărbați, femei, tineri și chiar copii. Numeroase voci profesioniste ne trezesc acum din iluzia în care am trăit în special noi, bărbații, în multe culturi, iluzie conform căreia ești puternic dacă îți înfrânezi simțirile. Dar ce preț s-a plătit pentru o asemenea viață amputată! Nu orice strigăt se naște din durere, dar fiecare viață își are strigătul ei sau a auzit strigătul altor vieți care se luptă cu emoții și cu dureri care cer o explicație. Nu toate bătăliile se dau cu o asemenea intensitate, dar multe vieți sunt guvernate de un mare conflict interior. Și la fel cum mulți sunt capabili să facă față eșecului, sunt mulți și cei care pot înfrunta bine vicisitudinile vieții.

Ca atare, scopul acestei cărți nu este pur și simplu acela de a

alina amarele dureri ale unor strigăte neauzite, ci mai degrabă de a ne face să recunoaștem onest că toți ne confruntăm cu asemenea strigăte înăbușite în momentele noastre de singurătate. Cu mai mulți ani în urmă, *Reader's Digest* a publicat un articol intitulat „Când suntem singuri, dansăm.” Ideea principală era aceea că atunci când suntem singuri și nu ne vede nimeni, cu toții avem anumite exprimări ritmice. Nu toți reușim să ne lovim călcăiele în aer, dar asta nu ne împiedică să încercăm. În lumea noastră intimă, fiecare dintre noi poartă câte o bătălie ascunsă a inimii. Pentru unii poate fi durerea interioară a singurătății; pentru alții, mistuitorul și obsedantul spectru al vinovăției. În cazul altora poate fi întrebarea: „De ce nu Îl simt pe Dumnezeu aproape, după ce am făcut tot ce am știut că trebuie să fac?” Iar pe unii îi macină întrebarea întrebărilor: „Cine ești Tu, Doamne?”

Cititorul va recunoaște imediat ansamblul luptelor noastre existențiale. Culturile contemporane, atât de diferite între ele, au totuși ca element comun întrebările fără de răspuns cu care ne confruntăm, a căror realitate o resimțim cât se poate de acut. Singurătatea unei vieți fără iubire este aceeași în Bombay sau în Barcelona. O viață măcinată de vină este la fel pentru o vedetă de la Hollywood ca și pentru un profesor din Havana. Cum pot alege să trăiesc o viață care să îmi ofere plăcere, dar care să nu fie imorală?

Aceste întrebări dureroase au fost puse în lumină de un incident înspăimântător care a avut loc în New York acum câțiva ani, constituind punctul culminant într-o serie de evenimente aproape indescriptibile care se întâmplaseră în viața unei tinere femei. Povestea este prea dureroasă pentru a fi repetată. Reflectând durerea tăcută a întregului oraș, un senator s-a întrebat chinuit de durere: „Cum este posibil ca în viața cuiva să se întâmple atâtea grozavii și ca nimeni să nu își dea seama?” După zile întregi de discuții pe marginea acestei întrebări evidente, un consilier al orașului a venit cu singurul răspuns plauzibil. El a spus: „Viața este prea aglomerată și prea complicată ca să pot auzi strigătele tuturor oamenilor din comunitatea mea. De fapt, abia îmi găsesc timpul necesar ca să aud strigătele propriei mele familii. Dacă ar trebui să ascult strigătele fiecărei persoane din New York, aş putea la fel de bine să ascult cum crește un fir de iarbă sau bătăile de inimă ale unei verigițe. Zgomotul ar fi asurzitor de cealaltă parte a tăcerii.”

Cred că nu a exagerat deloc. Dacă ar putea fi auzite simultan strigătele tuturor oamenilor dintr-o comunitate, zgomotul ar fi într-adevăr asurzitor.

Atunci încotro ne-am putea îndrepta?

Există un loc unde se acumulează toată suferința omenească și toate întrebările. Acel loc este inima lui Dumnezeu. Biblia vorbește în repetate rânduri despre strigătele îndurerate, câteodată mute, ale unor oameni aflați în nevoie, care imploră ca cineva să le aducă puțină speranță. Dintre toate relatările Scripturii, niciuna nu oglindește mai bine aceste nevoi ca istoria femeii de la fântână, așa cum reies ele din conversația ei cu Isus. Pe parcursul cărții mă voi referi din când în când la această întâlnire, care este descrisă în capitolul 4 al Evangheliei după Ioan. Ucenicii Îl lăsaseră pe Isus să Se odihnească și plecaseră în cetate după hrană. La întoarcerea lor, au rămas uimiți să Îl găsească vorbind cu o femeie samariteană, dar le era frică să întrebe de ce vorbea cu ea sau ce iscase acea familiaritate stranie.

Acest dialog al lui Isus este excepțional. Femeia reprezenta tot ceea ce era oprimat și respins în societatea acelor vremuri. Era femeie, nu bărbat. Era samariteană, deci supusă discriminării rasiale. Se simțea respinsă și distrusă după cinci căsătorii eșuate. Îl identifica pe Dumnezeu cu un anumit loc, neavând nici cea mai vagă idee cum să ajungă la El. Este oare posibil ca cineva să aibă mai puțină încredere în sine decât această femeie în lumea ei fragmentată?

Isus a început cu tandrețe, dar și cu determinare, să o scoată din tiparele limbajului teologic cosmetizat pe care femeia îl folosea, făcând-o să dea glas adevăratului strigăt din inima ei. Așa cum o ceapă este decojită înveliș după înveliș, El i-a înlăturat încetul cu încetul toate temerile și prejudecățile, instinctele de auto-conservare, strategiile prin care-și ascundea rănile și a adus-o la sursa vibrantă și radiantă a deplinei împliniri: Cristos Însuși. Dar nu S-a oprit acolo, ci a mers ceva mai departe. Acest „mai departe” ne va reține atenția în cartea de față.

Pe scurt, a adus-o de la abstract la concret, de la concret la proximitate, de la proximitate la intimitate. Ea venise să-și potolească setea trupului, dar El i-a potolit o sete mai mare, aceea a sufletului.

Când ucenicii au îndrăznit în sfârșit să intervină în conversație, L-au întrebat pe Isus dacă nu-I era foame ca să mănânce. Și Isus

le-a spus: „Eu am de mâncat o mâncare pe care voi n-o cunoașteți.” De-a dreptul derutați, ei s-au întrebat dacă nu cumva cineva Îi adusese de mâncare deja. Nivelul lor de înțelegere a foamei și setei era cu totul diferit, în timp ce El vorbea despre lucrarea Tatălui Său de a împărți pâinea vieții și de a deschide izvorul vieții, așa încât nimeni să nu mai înseteze vreodată.

În această relatare simplă se întâlnesc nevoile noastre profunde cu dorința lui Dumnezeu de a ne satisface acele nevoi. Îmi amintesc de o conversație pe care am purtat-o odată cu cineva care venea dintr-o țară sfâșiata de un conflict intern sângeros, o țară unde în fiecare zi exista o inimă frântă de durere din cauza gloanțelor sau a unui conflict ideologic înverșunat. Acea persoană mi-a spus că ani de zile a găsit mângâiere în ideea că Isus a luat asupra Lui păcatele sale, dar abia după mai mulți ani a realizat că El a purtat și durerile noastre. Această părtășie cu Dumnezeu este tocmai cunoașterea care leagă ceea ce știm de ceea ce simțim. O asemenea cunoaștere ia în serios și ceea ce știm, și ceea ce simțim. Ea nu este nicidecum o atitudine fatalistă care se mulțumește să spună „așa să fie” și se resemnează în fața oricărui lucru care sfidează rațiunea. Când aflăm răspunsurile profunde ale lui Dumnezeu la orice simțire am avea, descoperim împlinire și curaj, și ne trăim viețile cu speranță și cu încredere. Atunci facem ca fiecare zi să conteze cu adevărat, prețuind gândurile Sale și cultivându-ne sentimentele.

Prea multă vreme am impus o dihotomie între faptă și sentiment, și fără să vrem ne-am complăcut în sisteme de gândire care valorizau acțiunea în detrimentul simțirii. Voltaire a afirmat odată că toate nenorocirile omului oglesc marea lui. Cu alte cuvinte, judecățile și simțirile noastre pot și trebuie să fie indicatori comuni ai veșniciei și adevărului. Și ceea ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă. Ne amintim, probabil, versurile cântecului care întreabă „Cum să fie greșit când pare atât de corect?” și poate că pe bună dreptate nu suntem de acord cu distrugerea obiectivității binelui și răului, lăsându-ne în voia unei pasiuni de moment.

Dar există și cealaltă față a monedei: Cum să fie corect, când totul pare atât de greșit? Aceasta este o întrebare mult mai dificilă. Oare așteaptă Dumnezeu ca cineva care duce o existență însingurată să alunge sentimentul părăsirii ca și cum acesta nu ar exista? Oare căutarea unui Dumnezeu personal într-o lume

impersonală nu ridică o serie de întrebări justificate? Oare întrebările cuiva aflat în agonie nu contează? Oare nu trebuie să dăm dovadă de înțelepciune în mijlocul nenumăratelor plăceri care ne înconjoară? Iată în ce direcție își propune această carte să ne îndrume. Nu ne vom mulțumi să tratăm aceste probleme doar la un nivel intelectual, nu ne vom opri după ce le vom fi dat niște răspunsuri superficiale, ci sperăm că vom reuși să ne angajăm întreaga ființă în întrebările și strigătele inimii. Strigătele inimii se nasc din sentimente reale. Tot așa, și bucuria trebuie să dovedească o încredere adevărată și liniște interioară.

Trebuie să mai facem două comentarii în legătură cu materialul care va urma. În primul rând, tema durerii și a suferinței este o problemă filozofică dar și una emoțională. Capitolul intitulat „Strigătul pentru a cunoaște rostul suferinței” se bazează pe Cartea lui Iov. Am rezistat tentației de a deveni prea filozofic, întrerupând firul gândirii și slăbind forța emoțională a textului. De aceea, am lăsat ca greutatea logicii să apese doar pe o parte restrânsă a materialului; principalul accent în carte va cădea pe problema durerii așa cum o resimțim cu toții atunci când ne confruntăm personal cu ea. Pentru cei ce doresc să o abordeze și din punct de vedere filozofic am adăugat un post-scriptum la sfârșitul cărții, în care discut spinoasa întrebare cum a putut Dumnezeu să creeze lumea, când a știut că suferința va urma inevitabil. Aceasta este o întrebare ușor diferită față de cea a lui Iov.

De asemenea, despre plăcere și singurătate s-ar fi putut spune mult mai multe pentru a completa răspunsul. Dar am tratat respectivelor idei, în toată amploarea lor legitimă, în ultimul capitol. Motivul va fi evident odată ce veți ajunge acolo.

În Psalmi, David se descrie ca un om rănit care plânge noaptea în patul său. Dar același David vorbește și despre fericirea pe care a simțit-o în momentul când și-a adus strigătele înaintea lui Dumnezeu. Cu o încredere ca a lui David, să ne începem așadar demersul prin care urmărim să găsim răspunsuri reale la strigătele inimii. Vom fi surprinși să descoperim câte sentimente reprimite vor ieși la iveală. Când Dumnezeu vorbește, nu-I vom răspunde: „Nu spune nimic”, ci mai degrabă vom fi alinați de atingerea Lui și ne vom odihni în brațele Lui, știind că El S-a oprit să ne audă strigătele și să ne împlinească nevoile. Și atunci vom dori din toată inima să-I spunem: „Mulțumesc.”

Strigătul pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu

La un program de Ajunul Crăciunului la care am participat într-un an, a fost prezentată o mică scenetă. Aceasta era axată pe un monolog al lui Iosif care, imediat după nașterea lui Isus, a luat Pruncul în brațe și I-a vorbit. Privea chipul bebelușului cu toată tandrețea unui tată față de un nou-născut și-I spunea cât de mult seamănă cu mama Lui. Apoi s-a oprit brusc și I-a șoptit cu toată seriozitatea: „Mă întreb cum arată Tatăl Tău...” Se putea simți clar că suferințele de credincioși din biserică îi împărtășeau întru totul sentimentele...

De-a lungul istoriei, artiștii, muzicienii, cercetătorii și toți cei care au citit despre viața lui Isus s-au întrebat cum arată El. Dar interesant este că aceia care L-au văzut au dus căutarea un pas mai departe și au cerut: „Arată-ne pe Tatăl.” Una dintre întrebările ucenicilor adresate lui Isus a fost „Unde locuiești?” (În glumă, Isus le-ar fi putut răspunde: „Dacă v-aș spune, nu M-ați crede.”) Marcați de puterea și de felul Lui de a fi, un mister legitim i-a determinat pe ucenici să-L întrebe unde locuiește. Fie că este vorba despre Isus din istorie sau despre Dumnezeu Creatorul, cu toții ne întrebăm cum arată El de fapt.

Augustin vorbește în scrierile lui despre o întâlnire de tip faustic pe care a avut-o odată, când i-a fost oferită o plăcere de moment. Singura condiție care i-a fost pusă era aceea de a renunța să-L mai vadă vreodată pe Dumnezeu. Dar el a conchis fără ezitare: „Nicio plăcere nu merită această pierdere.”

În harul și înțelepciunea Sa, Dumnezeu ne-a binecuvântat cu un intelect și cu simțuri care tânjesc să-L vadă, să-L audă și să-L cunoască. În același timp ne-a dat privilegiul minunat de a lăsa ca imaginația noastră să se avânte liberă dar și să-și pună singură limite. Și ne-a avertizat să nu ne facem chip cioplit. Merită să ținem seama de faptul că deși onorăm un om, bărbat sau femeie, atunci când îi gravăm chipul în piatră sau îl pictăm pe pânză, dacă încercăm să facem același lucru cu Dumnezeu – suntem preveniți – noi de fapt Îl limităm. Circumscrierea lui Dumnezeu implică pericolul propriilor noastre prejudecăți, asta ca să nu mai menționăm faptul că este și contradictorie.

De asemenea, Scriptura precizează că nimeni nu a putut să-L „vadă” pe Dumnezeu și să rămână în viață. Când Moise l-a spus lui Dumnezeu că nu va trece Iordanul în Canaan dacă Dumnezeu nu i Se va revela în toată slava Sa, Dumnezeu a răspuns:

Iată un loc lângă Mine; vei sta pe stâncă. Și când va trece slava Mea, te voi pune în crăpătura stâncii, și te voi acoperi cu mâna Mea, până voi trece. Iar când Îmi voi trage mâna la o parte de la tine, Mă vei vedea pe dinapoi; dar Fața Mea nu se poate vedea. (Ex. 33:21-23)

Scripturile au puține referiri la înfățișarea fizică a lui Isus. De aceea va trebui să așteptăm cu toții ziua în care „orice ochi Îl va vedea” (Apoc. 1:7). Chiar și așa, nu putem decât să ne întrebăm ce poate însemna a-L vedea pe Dumnezeu.

Dar dacă trăsăturile fizice au fost sumar prezentate, și aceasta din motive bine întemeiate, Scriptura abundă în descrierea caracterului lui Dumnezeu și a felului în care El a ales să ni Se arate. Explorând bogăția acestui conținut, ajungem să înțelegem cât de profund a răspuns Dumnezeu strigătului inimii omenesti – „Cine ești Tu, Doamne?” Aceasta ar trebui să fie căutarea supremă a fiecăruia dintre noi – bărbat, femeie sau copil – deoarece din

cunoașterea acestui lucru derivă răspunsurile la toate celelalte frământări ale inimii și minții.

Iată cum a exprimat Charles Haddon Spurgeon această idee:

„Adevăratul obiect de studiu al creștinului este Dumnezeirea. Cea mai înaltă știință, cea mai elevată speculație, cea mai profundă filozofie care pot reține atenția unui copil al lui Dumnezeu sunt numele, natura, persoana, lucrările și însăși existența mărețului Dumnezeu. ...Contemplând divinitatea, mintea se dezvoltă continuu. Este un subiect atât de vast, încât uneltele noastre se pierd în imensitatea lui și atât de adânc, încât mândria noastră se îneacă în infinitatea lui. Alte subiecte pot fi cuprinse și cercetate de mintea noastră; tratându-le, ne simțim mulțumiți de noi înșine și ne fac să spunem: „Ia te uite cât sunt de înțelept.” Dar când ne aplecăm asupra acestei științe a științelor, când descoperim că nu-i putem sonda profunzimile și privirea noastră scrutătoare nu poate să-i zărească înălțimile, plecăm cu gândul: Sunt de ieri și nu știu nimic.”¹

Dumnezeu e tema centrală a autorilor Bibliei. Aceștia s-au adâncit în cunoașterea Lui și sub călăuzirea Duhului Sfânt ne-au lăsat revelația Lui. Încă din cele mai vechi timpuri ale revelării Lui de Sine, ni se vorbește despre teama care a cuprins poporul în timp ce așteptau întoarcerea lui Moise de pe munte. Ei știau că liderul lor avea o poziție unică în omenire, fiind chemat de Dumnezeu pe munte pentru a primi poruncile Sale. El a comunicat cu Dumnezeu, a avut părtășie cu El și a primit poruncile Lui. Acum, când începem acest studiu, să ne punem în locul cuiva care întreabă: „Cine este Dumnezeu?” și să vedem ce răspuns am primit de-a lungul timpului. Sunt convins că adevărurile pe care le vom descoperi ne vor deschide mintea și ne vor umple sufletul.

REALITATEA VĂZUTĂ DIN TRANȘEE

Mă voi opri asupra unui pasaj clasic, rugăciunea lui Iosafat din 2 Cronici 20. O armată numeroasă se apropia de țară, și Iosafat a chemat poporul la rugăciune. Nu este nimic surprinzător în faptul că cele mai impresionante rugăciuni au fost rostite tocmai în

vremuri de război. Cum au fost ele rostite și de către cine ar putea constitui în sine un studiu fascinant. Istoria abundă de rugăciuni rostite de generali în ajunul unor bătălii importante.

Analele Rusiei ne vorbesc despre momentul crucial în care Napoleon înconjurase Moscova și turlele orașului au fost arse. Știind că se afla pe punctul de a fi învins și umilit, țarul a căzut cu fața la pământ înaintea lui Dumnezeu, într-o biserică din Sankt Petersburg, și L-a implorat pe Dumnezeu să-i salveze poporul.

Nu, nu era un om pios și deprins cu rugăciunea. De fapt, acest țar ducea o viață de-a dreptul libertină și destrăbălată. Înainte de acel eveniment numise ca arhiepiscop un om corupt, în intenția de a avea un aliat pentru stilul său vicios de viață. Dar Dumnezeu lucrează chiar și prin planurile rele și intrigile politicienilor demagogi, așa că după ce noul arhiepiscop și-a preluat funcția, a refuzat să-L mai sfideze pe Dumnezeu. Spre surprinderea tuturor, el și-a predat viața lui Cristos.

Pe când națiunea se clătina pe marginea prăpastiei, țarul însuși a implorat iertarea și ajutorul lui Dumnezeu. Și Dumnezeu i-a răspuns trimițând un profet mic, mic de tot – iarna. Restul e istorie.

La 24 februarie 1986, istoria poporului filipinez consemnează același strigăt disperat. Opt sute de soldați erau ținte sigure pentru forțele aeriene ale președintelui Ferdinand Marcos. Aceștia se uitau speriați la avioanele care treceau deasupra lor, știind că orice tentativă de revoluție pașnică s-ar fi putut spulbera în câteva momente, dacă armata lor ar fi fost nimicită. Dar ei nu s-au mulțumit să se uite, ci se rugau și citeau din Scriptură. Nu exista nicio îndoială că sfârșitul era aproape. Generalul Honesto Isleta (care mi-a relatat personal această întâmplare, în timp ce asista la un curs pe care îl țineam în Filipine) le citea din Psalmul 91:²

Cel ce stă sub ocrotirea Celui Preaînalt,
și se odihnește la umbra Celui Atotputernic,
zice despre Domnul: „El este locul meu de scăpare,
și cetățuia mea, Dumnezeul meu în care mă încred!” ...
El te va acoperi cu penele Lui,
și te vei ascunde sub aripile Lui.
Căci scut și pavăză este credințioșia Lui! (v. 1-2, 4)

Pe când li se citea din Cuvântul lui Dumnezeu, uruitul avioanelor inamice se auzea din ce în ce mai puternic. Dar atunci s-a întâmplat ceva la care ei nu se așteptau. Apropiindu-se tot mai mult, în loc să nimicească micul grup de jos, piloții au dezertat unul câte unul și au coborât la sol. „Revoluția fără vărsare de sânge” a intrat și ea în istorie.

În războiul din Golful Persic din 1991, generalul Norman Schwarzkopf se afla la cârma celei mai mari armate aflate vreodată sub comanda unui singur om. A rămas consemnată în istorie declarația lui conform căreia în timp ce bombardierele Stealth se apropiu de ținta lor, el se ruga.

Asemenea rugăciuni circumstanțiale nu au întotdeauna o importanță națională, iar principiul lor se poate aplica în cazul fiecăruia dintre noi. Un pastor, prieten de-al nostru, ne-a povestit o întâmplare care a avut loc într-o după-amiază liniștită de duminică petrecută cu familia. Dintr-o dată au auzit gălăgie, țipete și somații venind dinspre grădina din spatele casei. Repezindu-se la fereastră să vadă ce se întâmplă, l-au văzut pe băiețelul lor proțâpindu-se cu pumnii încheștiți și o privire cruntă în fața unui băiat mai mare din vecini. Înainte ca să poată sări în ajutorul fiului lor, l-au auzit spunând ceva, ce părea a fi un strigăt de luptă: „Vin la tine în numele Domnului Atotputernic, Dumnezeul oștirilor lui Israel!”

Bietul bătaș din vecini, total dezorientat de acea terifiantă formulă care suna atât de străin pentru mica lui minte păgână, s-a întors pe călcâie și a rupt-o la fugă. Prietenul nostru pastor mi-a spus că el și soția lui au râs copios la gândul că lecția despre David și Goliat primită la școala duminicală în acea dimineață și-a găsit o aplicare atât de promptă în confruntarea fiului lor.

De la luptele majore și serioase ale vieții până la minorele conflicte ale copilăriei, toți ne rugăm atunci când ne confruntăm cu un inamic mai puternic decât noi. Dar în cazul lui Iosafat avem de-a face cu ceva mai mult de atât. Rugăciunea lui are un conținut profund teologic. Asemenea rugăciuni sunt rare și au multe lucruri să ne învețe. Ea nu a fost un simplu strigăt după ajutor sau după victorie. A fost o cerere umilă ca aceia implicați în conflict să afle cine e Dumnezeu. Iosafat nu s-a limitat să implore ajutor, ci a căutat persoana și prezența lui Dumnezeu. Numai în acel context credea el că va obține victoria în propria sa viață înainte de a o obține pe

câmpul de luptă. În rugăciunea lui, Iosafat a ridicat trei întrebări despre Dumnezeu. Deși le vom discuta pe toate trei, o vom analiza în detaliu doar pe prima, deoarece răspunsurile la celelalte două depind de ea.

Croindu-ne drum printre aceste idei, vom răspunde la cea mai importantă dintre întrebări: „Cine ești Tu, Doamne?” Trebuie să-l avertizez pe cititor că periplul prin aceste idei nu va fi întotdeauna ușor. La fel ca în cazul escaladării unui munte, nu există scurtături. Dar am certitudinea că dacă cugetăm serios în timpul călătoriei noastre ideatice, vom reuși să atingem culmea. Răbdarea și efortul susținut își vor primi răsplata binemeritată.

Riscul percepției

Rugăciunea lui Iosafat începe în 2 Cronici 20:6 astfel:

Doamne, Dumnezeul părinților noștri, nu ești Tu Dumnezeu în ceruri și nu stăpânești Tu peste toate împărățiile neamurilor? Oare n-ai Tu în mână tăria și puterea, așa că nimeni nu Ți se poate împotrivi?

Ce mod de a începe o rugăciune! „Nu ești Tu...?” Cum avea să-și continue ideea? Începutul acesta de rugăciune era în același timp o întrebare și o afirmație pentru poporul care se temea de viitor. Îndrăznesc să sugerez că dacă o sută de oameni alesi la întâmplare ar fi rugați să completeze întrebarea „Nu ești Tu...?”, diversele răspunsuri ar dovedi inevitabil că Dumnezeu pare a fi ceva diferit pentru fiecare persoană. Nu numai atât, dar este foarte probabil ca cele mai multe completări să aibă legătură cu frica sau cu nevoile imediate ale fiecăruia în parte.

Numărul din decembrie 1990 al revistei *Life* a publicat un articol intitulat „Cine este Dumnezeu?” Intenția era aceea de a arăta cum este perceput Dumnezeu de oameni din diverse categorii sociale și profesionale, de la cercetători științifici, la pastori și femei casnice. Relatările celor intervievați erau de-a dreptul șocante. O femeie în vârstă, bolnavă de cancer în fază terminală, a mărturisit cât de aproape îl simțea pe Dumnezeu în ultimele clipe ale vieții ei. Un slujitor al lui Dumnezeu, care căzuse de la credință și trăia acum

sub amenințarea infectării cu virusul HIV, a povestit despre îndurarea și iertarea lui Dumnezeu, deși se afla în acea condiție demnă de milă. Un cercetător în biologia moleculară s-a referit la lucrurile uluitoare ținând de disciplina sa de studiu care îl revelau pe Dumnezeu ca Arhitect și Creator. Până în acel punct exista un fir comun ce străbătea prin toate aceste declarații. Dumnezeu era personal, îndurător, mângâietor, revelator... într-un cuvânt, un prieten.

Dar apoi a urmat o turnură dramatică. Dumnezeu nu era atât o persoană, cât o putere. Adevărul nu era întrupat, ci mai degrabă o idee. Mântuirea nu era o condiție, cât o căutare. Cu cât avansai în lectura articolului, cu atât conceptele deveneau mai derutante și se distingeau mai clar o realitate imposibil de trecut cu vederea: Cu cât definiția lui Dumnezeu se îngusta mai mult, cu atât scădea numărul celor care subscriau la ea.

Articolul menționa un interviu cu celebra atee Madalyn Murray O'Hair, care fusese publicat cu câțiva ani înainte. La un *talk show* găzduit de David Frost, publicul participant a fost întrebat câți dintre ei cred în Dumnezeu. Numărul celor ce și-au mărturisit credința a fost copleșitor. Frost s-a uitat spre O'Hair și i-a spus că este evident că înoată împotriva curentului. Atunci O'Hair a făcut o remarcă jignitoare insinuând incapacitatea publicului de a gândi rațional aceste probleme. Teologul R. C. Sproul a comentat pe bună dreptate că dacă ea însăși ar fi gândit limpede, ar fi putut înclina balanța în favoarea ei cu un argument imbatabil. Ar fi fost suficient să întrebe: „Câți dintre dumneavoastră credeți că Dumnezeu există și că Fiul Său, Isus, S-a născut din fecioară, a murit pe cruce, a înviat din morți și este singura cale către Dumnezeu?” Foarte mulți dintre ei ar fi lăsat mâna jos la auzul acestei întrebări.

Oricât de conciliante ar fi intențiile unui auditoriu, este aproape sigur că oamenii vor avea concepții divergente despre Dumnezeu și că nu va exista o înțelegere monolitică asupra Sa. Pentru cineva El poate fi un lider politic care incită oamenii să răstoarne orice putere care nu vrea să impună ca normă revelația Lui. Pentru altcineva poate fi Dumnezeul care lucrează mai mult în viața individuală a omului decât prin diferitele sisteme. Pentru alții este Duhul Său care acționează în istorie. Iar pentru mulți ar putea fi „orice dorești tu să fie”.

Întrebarea „Cine ești Tu, Doamne?” primește răspunsuri contradictorii dacă este lăsată în seama capriciului individual. A nu se înțelege de aici că minimalizăm percepția individuală; vrem doar să arătăm că percepțiile diferă de la o persoană la alta, iar când o percepție se află în contradicție cu o altă percepție, nu există niciun punct de referință pentru a stabili care dintre ele este cea corectă. Confruntându-se cu o gamă atât de derutantă de răspunsuri la această întrebare deosebit de importantă, omul pornit în căutarea lui Dumnezeu se va îndrepta dinspre experiență spre filozofie, să vadă dacă nu cumva filozoful poate stabili odată pentru totdeauna cine este Dumnezeu.

NEAJUNSURILE ARGUMENTĂRII

Spre dezamăgirea oricui reflectează la toate aceste lucruri, apele devin din ce în ce mai tulburi, căci acum însăși ideea existenței lui Dumnezeu este supusă analizei. Este suficient să citim numeroasele dezbateri pe această temă, pentru a vedea cât de ușor pot unii filozofi să urce pe scara abstractizărilor din dorința de a clarifica lucrurile.

O astfel de dezbatere a adus față în față doi erudiți de seamă, pe J. P. Moreland care a apărat teismul creștin și pe Kai Nielsen, un renumit filozof ateu.³

J. P. Moreland a făcut o prezentare magistrală a diverselor raționamente care atestă o primă cauză inteligentă și personală a universului. Nielsen nu a reușit să răspundă la majoritatea ideilor bine-argumentate și frumos formulate pe care Moreland le-a expus în apărarea creștinismului. În schimb, și-a întemeiat întregul sistem de convingeri pe un singur contraargument: „Dacă mă întrebați cine a făcut această pizza eu vă pot arăta o persoană. Dar dacă vă cer să mi-L arătați pe Dumnezeul care a creat această lume, nu îmi puteți indica pe nimeni. Nu există nicio dovadă denotativă că Dumnezeul dumneavoastră există”, a spus el.

Pentru oricine are cât de cât cunoștințe filozofice, acesta este un răspuns neconcludent în fața unui munte de argumente. Mai mulți filozofi invitați i-au dat replica profesorului Nielsen, unul dintre ei

dovedind că argumentul lui denotativ nu este suficient de puternic pentru a demola toate celelalte argumente. Dar Nielsen era convins că acest argument era tot ce-i trebuia în arsenalul său. Totuși, dezbaterea a continuat în jurul aceleiași idei până când a devenit neclar dacă vreun argument, oricât ar fi el de bun, va reuși vreodată să rezolve misterul lui Dumnezeu pentru cineva care nu vrea să creadă. Încă o dată, prin aceasta nu doresc deloc să minimalizez importanța gândirii filozofice, ci doar să îi evidențiez limitele și ușurința cu care cineva cu o gândire sofisticată se poate ascunde după un munte de cuvinte.

Întrucât eu însumi m-am îndeletnicit puțin cu filozofia, știu că cineva priceput în disciplina sa de studiu poate „demonstra” orice dorește. Nu are rost să discuți cu o persoană care este hotărâtă să respingă orice argument. Nimic bun nu poate rezulta, dacă voința este înclinată spre greșală.

Când analizăm materialul acestei dezbateri precum și alte abordări ale acestei teme, este imposibil să nu admirăm și să nu respectăm forța intelectuală din spatele argumentelor solide. Cunoașterea și erudiția sunt de invidiat, chiar dacă motivația fiecărei părți implicate poate fi considerată sinceră. Dar este dureros de neplăcut că atunci când materialul este adus pe asemenea culmi, majoritatea oamenilor sunt excluși de la dezbatere. Și atunci din străfundurile noastre izbucnește strigătul: Oare chiar este nevoie de așa ceva pentru a stabili plauzibilitatea lui Dumnezeu în universul filozofului? Pentru unii o asemenea manieră de tratare a temei poate fi eficientă, dar pentru majoritatea oamenilor asemenea cuvinte par mai degrabă să semene confuzie în zbaterea existențială a fiecăruia dintre noi.

Fără îndoială, o erudiție bogată servește la depășirea unor obstacole importante din calea acelora care se află în prima linie a luptei intelectuale. Dar există încă o prăpastie imensă pentru gândire care poate fi traversată doar de puțini. Frustrarea ajunge la cote înalte când atât experiența cât și argumentarea, luate separat, își ating limitele. Atunci elaborăm tot felul de caricaturi ale lui Dumnezeu care să se potrivească dorințelor noastre.

În *Running with Horses*, Eugene Peterson relatează o întâmplare fascinantă. Pe vremea când era student la teologie, slujea în

comitetul unei biserici din New York. Îngrijitorul acelei biserici, un bărbat pe nume Willi Ossa, era artist în timpul zilei și portar noaptea. Fiind de origine germană, își petrecuse copilăria în timpul războiului, iar mai târziu s-a căsătorit cu o fată din America. Așa se face că, împreună cu copilașul lor, s-au stabilit la New York. Într-o zi, Willi s-a oferit să picteze portretul lui Eugene Peterson, și acesta a acceptat, doar pentru a menține relația cu Ossa, deoarece acesta avea o ostilitate tacită față de creștinism. Zi după zi, săptămână după săptămână, Peterson își făcea timp să pozeze pentru artist. Dar în toată această perioadă nu îi era permis să vadă tabloul.

La un moment dat, soția lui Ossa a intrat pe neașteptate și, la vederea picturii, a strigat: „*Krank! Krank!*” (cuvânt în limba germană care înseamnă „bolnav”). „L-ai pictat ca pe un cadavru!”, a spus ea.

Ossa, vizibil deranjat de această dezvăluire prematură a intențiilor sale, a replicat: „*Nicht krank, aber keine Gnade!*” („Nu e bolnav, însă așa va arăta când toată compasiunea se va fi dus din el.”)

Lui Peterson nu i-a trebuit mult ca să își dea seama despre ce era vorba. Willi Ossa ura Biserica și considera că toți creștinii sunt ipocriți. Acuza Biserica din Germania că nu făcuse nimic ca să oprească atrocitățile Holocaustului. Acum, oarecum recunoscător pentru prietenia lui Peterson, dorea să-i arate acestuia ce se va alege de el dacă va continua pe „calea” creștinismului. Povestea aceasta este foarte tristă și se constituie într-o acuzație la adresa moștenirii istorice a creștinismului.

Dincolo de toate acestea, ne putem întreba dacă nu cumva așa și-L imaginează mulți pe Dumnezeu. Trecuți printr-o „experiență” aberantă sau privind prin filtrul unei filozofii radicale, ei îl văd pe Dumnezeu ca pe o entitate ostilă și aspră, lipsită de dragoste și îndurare. Filozofii seculari îl reduc la o singură idee. Sociologii îl studiază ca pe un fenomen social. Existențialiștii îl comprimă într-un sentiment. Și atunci mai este de mirare că omul care îl caută sincer strigă către El: „Cine ești Tu, Doamne?”

Acesta este pericolul la care pot conduce prea multe polemici și religia care se bazează numai pe experiență. Ele ne fac să rămânem doar cu viziunea unui artist sau a altuia asupra înfățișării lui Dumnezeu, viziune care este condiționată în primul rând de prejudecățile respectivului artist referitoare la Dumnezeu.

REALITATEA REVELAȚIEI

De la capcanele argumentării și valențele denaturante ale experienței, trecem acum la o sursă dramatic diferită de cunoaștere a lui Dumnezeu, și anume descoperirea Lui de Sine în Scripturi. Dumnezeu ni Se revelează într-o mulțime de pasaje semnificative ale Bibliei. Obținem o mulțime de imagini fragmentare ale Lui de la diverșii autori inspirați de Duhul Sfânt. Iată mai jos o secțiune binecunoscută și magistrală aparținând profetului Isaia.

Nu știți?

N-ați auzit?

Nu vi s-a făcut cunoscut de la început?

Nu v-ați gândit niciodată la întemeierea pământului?

El șade deasupra cercului pământului,
și locuitorii Lui sunt ca niște lăcuste înaintea Lui;

El întinde cerurile ca o mahramă subțire
și le lățește ca un cort, ca să locuiască în el.

El preface într-o nimica pe voievozi
și face o nimica din judecătorii pământului.

De abia sunt sădiți,
de abia sunt semănați,
de abia li s-a înrădăcinat tulpina în pământ:
și El suflă peste ei, de se usucă,
și un vârtej îi ia ca pe niște paie.

Cu cine Mă veți asemana,
ca să fiu deopotrivă cu el? zice Cel Sfânt.

Ridicați-vă ochii în sus și priviți!

Cine a făcut aceste lucruri?

Cine a făcut să meargă după număr, în șir, oștirea lor?

El le cheamă pe toate pe nume;
așa de mare e puterea și tăria Lui,
că una nu lipsește...

Nu știți?

N-ai auzit?

Dumnezeul cel veșnic,

Domnul a făcut marginile pământului.

El nu obosește, nici nu ostenește;
 priceperea Lui nu poate fi pătrunsă.
 El dă tărie celui obosit
 și mărește puterea celui ce cade în leșin.
 Flăcăii obosesc și ostenesesc, chiar tinerii se clatină;
 dar cei ce se încred în Domnul își înnoiesc puterea,
 ei zboară ca vulturii;
 aleargă și nu obosesc,
 umblă și nu ostenesec. (Is. 40:21-26, 28-31)

Ascultați cuvintele profetului Mica, al cărui nume înseamnă „Cine este ca Yahweh?”:

Ascultați, voi popoare toate!
 Ia aminte, pământule, și ce este pe el!
 Domnul Dumnezeu să fie martor împotriva voastră,
 Domnul care este în Templul Lui cel sfânt!

Căci iată că Domnul iese din locuința Lui,
 Se pogoară, și umblă pe înălțimile pământului!
 Sub El se topesc munții,
 văile crapă ca ceara înaintea focului,
 ca apa care curge prin râpe.
 Și toate acestea din pricina nelegiurii lui Iacov,
 din pricina păcatelor casei lui Israel! (Mica 1:2-5)

Tot Mica, după ce vorbește despre spaima păcătosului în ziua judecării, încheie cu aceste cuvinte:

Care Dumnezeu este ca Tine,
 care ierți nelegiuirea,
 și treci cu vederea păcatele rămășiței moștenirii Tale?
 El nu-și ține mânia pe vecie, ci Ți place îndurarea!
 El va avea iarăși milă de noi,
 va călca în picioare nelegiuirile noastre,
 și vei arunca în fundul mării toate păcatele lor.
 (Mica 7:18-19)

Să ne gândim, de asemenea, la întâlnirile dintre Dumnezeu și Moise, dintre înger și Maria, sau dintre Isus și Saul din Tars. Dincolo

de cuvintele profeților, se conturează imaginea unor bărbați și femei care fac eforturi să ajungă în prezența lui Dumnezeu și să-I vorbească, iar după consumarea respectivei experiențe, nu găsesc cuvinte suficiente care să exprime tot ce au simțit. Nu este deloc surprinzător că după ce descrie viziunea pe care a avut-o „în al treilea cer”, Pavel spune: „Dacă a fost în trup nu știu; dacă a fost fără trup, nu știu: Dumnezeu știe”. Rămăsese fără cuvinte – lucru deloc obișnuit pentru Pavel. El își rezumă experiența în felul următor:

Lucruri, pe care ochiul nu le-a văzut,
 urechea nu le-a auzit
 și la inima omului nu s-au suit,
 așa sunt lucrurile pe care le-a pregătit Dumnezeu
 pentru cei ce-L iubesc. (1 Cor. 2:9)

Ioan, care a avut privilegiul de a primi revelația finală, se află și el în imposibilitatea de a găsi cuvintele potrivite. Tot ce a putut spune a fost: „Semăna cu...” „Era ca și cum...” Cum ar putea cineva să descrie ceva pentru care toate analogiile se dovedesc insuficiente?

FORȚA ȘI LIMITELE TEOLOGIEI

Dintre cele câteva concepte ce ies în evidență când rezumăm aceste mari adevăruri, patru sunt principale. Primul este suveranitatea lui Dumnezeu. Al doilea este sfințenia Lui. Al treilea omniscentia și al patrulea imuabilitatea Sa. Fiecare dintre aceste concepte poate genera volume întregi de studii. Acum însă ne vom mulțumi cu câteva gânduri răzlețe, care ne vor ajuta să ne croim drum până la esența problemei.

Când citim despre suveranitatea lui Dumnezeu, citim despre o lume creată din nimic. Citim că Dumnezeu călăuzește calea indivizilor și chiar mersul istoriei. Citim despre puterea Lui asupra forțelor naturii. Citim despre existența Lui prin Sine, care nu a fost cauzată de vreo altă forță sau de vreun alt factor. Pe scurt, Dumnezeu este suveranul universului.

James Montgomery Boice, editor și colaborator la elaborarea acelei cărți deosebite care este *Our Sovereign God*, ne introduce în subiect cu o relatare despre un prieten de familie al lui Donald Grey Barnhouse. Acesta făcea parte din Cavaleria Statelor Unite la o vreme când existau puține automobile sau avioane. Acest brav soldat obișnuia să spună povești după povești despre viața emoționantă și glorioasă de cavaler. Într-o împrejurare anume, a spus: „Cel mai important personaj în întreaga armată americană este generalul de cavalerie. După el urmează colonelul de cavalerie, apoi maiorul, căpitanul, locotenentul, sergentul și soldatul de cavalerie. După care urmează calul soldatului de cavalerie... urmat de nimic, și iar nimic, și apoi urmează generalul de infanterie.” Este clar ce a vrut să spună. Tot ceea ce avea legătură cu trupele de cavalerie era important. După care nu mai urma nimic, așa că cel mai bun lucru din ce urma după aceea era mai puțin decât nimic, prin comparație.

Ani de zile mai târziu, când Barnhouse a fost întrebat care este cea mai importantă doctrină despre Dumnezeu, el a amintit suveranitatea Lui. Tot restul decurge de acolo. Dacă Dumnezeu nu este suveran, cum am apărut noi și încotro ne îndreptăm? Dacă nu ar fi cineva „la cârmă”, cât de înspăimântătoare ar fi existența noastră. Dumnezeu S-a identificat pe Sine prin sintagma „Eu sunt”. Nu ar putea exista o modalitate mai bună de a-L descrie pe Cel ce *este* în orice vreme. Nimic și nimeni altcineva nu poate să pretindă o asemenea descriere pentru sine. Toate celelalte lucruri au fost aduse în existență. Dar Dumnezeu nu are început sau sfârșit. Nu a existat o vreme în care El să nu fi fost, și este imposibil pentru El să nu fie. Aceasta este suveranitatea lui Dumnezeu, cea care dă vieții și istoriei un scop. El este suveran în sensul cel mai bun și mai pur al termenului.

Al doilea concept care se distinge în mod special este sfințenia lui Dumnezeu. Șapte din douăsprezece referințe ale Vechiului Testament ni-L prezintă ca fiind sfânt. În El nu există nimic neadevărat, distructiv sau imperfect. Există o puritate esențială în funcție de care toate celelalte lucruri sunt definite ca bune sau rele. El nu poate să mintă și nu va face niciun rău.

La începutul acestui secol a apărut o carte foarte importantă scrisă de eruditul german Rudolf Otto, o lucrare tradusă în limba

engleză sub titlul de *The Idea of the Holy* [în rom., *Sacru*]. În ea, Otto face observația vitală că deși noțiunea de puritate morală este prezentă în ideea de sfințenie, conceptul de sfințenie depășește cu mult simpla moralitate. El numește acest „extra”, acest „surplus” care depășește cu mult binele, drept „*misterum tremendum*”.⁴ A. W. Tozer, unul dintre cei mai inspirați scriitori care au abordat tema sfințeniei lui Dumnezeu, face un comentariu similar.

Nici scriitorul, și nici cititorul acestor cuvinte nu este calificat să aprecieze sfințenia lui Dumnezeu. Într-un sens cât se poate de literal, prin deșertul minților noastre trebuie croit un canal nou, prin care să curgă apele dulci ale adevărului ce ne vor vindeca de marea noastră boală. Nu putem înțelege adevăratul sens al sfințeniei dacă ne gândim la cineva sau la ceva foarte pur, după care înălțăm conceptul la cel mai înalt grad de care suntem capabili. Sfințenia lui Dumnezeu nu este pur și simplu cel mai bun lucru pe care îl cunoaștem ridicat la puterea infinit. De fapt, noi nu cunoaștem nimic care să se asemene cu sfințenia lui Dumnezeu. Aceasta se distinge ca ceva cu totul aparte, unic, inabordabil, incomprehensibil și irealizabil. Omul natural este orb față de ea. El poate să se teamă de puterea lui Dumnezeu și să-I admire înțelepciunea, dar sfințenia Lui nu și-o poate nici măcar imagina.⁵

Sfințenia lui Dumnezeu este o temă ce a captivat mintea scriitorilor și compozitorilor, dar cu cât mai profund au încercat să o trateze cu atât s-au simțit mai nevrednici în abordarea ei.

Însă conceptele de suveranitate și de sfințenie a Lui nu sunt singurele care ne atrag atenția; remarcăm și atributul la fel de misterios al omniscienței lui Dumnezeu. În termeni cât se poate de direcți, el înseamnă că Dumnezeu posedă o cunoaștere absolută și, prin urmare, nu are nevoie să învețe nimic. „Cine a cercetat Duhul Domnului, și cine L-a luminat cu sfaturile lui?” (Is. 40:13). Din nou, W. A. Tozer rezumă implicațiile conceptului într-un mod magistral:

Dumnezeu cunoaște instantaneu și fără efort toate lucrurile și fiecare lucru în parte; toate mințile și fiecare minte; întregul spirit, fiecare spirit și toate spiritele; întreaga ființă și fiecare ființă; întreaga creație și fiecare creatură, fiecare pluralitate și

toate pluralitățile, toate legile și fiecare lege, toate relațiile, toate cauzele, toate gândurile, toate misterele, toate enigmele, toate simțirile, toate dorințele, toate secretele nerostite, toate tronurile și domniile, toate personalitățile, toate lucrurile vizibile și invizibile din cer și de pe pământ, mișcarea, spațiul, timpul, viața, moartea, binele, răul, raiul și iadul.⁶

Al patrulea atribut este imuabilitatea lui Dumnezeu. El este indestructibil și neschimbător. Nu este capricios și nu are toane, ci va acționa întotdeauna în conformitate cu caracterul Său.

Dar ceva foarte surprinzător iese la suprafață când încercăm să înțelegem pe deplin suveranitatea, sfințenia, omnisciența și imuabilitatea lui Dumnezeu. Dacă ne oprim să reflectăm asupra lor, acestea, oricât de minunate ar fi ele, ne pot induce într-o oarecare confuzie. De ce? Aici ne confruntăm cu limitele reginei științelor, care este teologia.

Este fără îndoială adevărat că deși condeiul filozofilor poate reduce numărul celor care luptă să ajungă la cunoașterea lui Dumnezeu și că credința bazată exclusiv pe experiență poate să ducă la concluzii greșite despre persoana lui Dumnezeu, revelația despre Dumnezeu din Sfânta Scriptură ne dă descrierea în funcție de care trebuie să se măsoare toate celelalte aserțiuni despre El. Ea este Cuvântul lui Dumnezeu. Oricât de certe ar fi aceste doctrine, ele ridică în fața noastră o provocare imensă în momentul în care ne propunem să reflectăm asupra lor.

De pildă, suveranitatea lui Dumnezeu poate părea îngrozitor de tiranică atunci când viața ia o turnură tragică. Nu toată lumea dă glas acestui adevăr, dar mulți îl gândesc. Îmi amintesc că odată am primit un apel telefonic de la cineva complet străin care zăcea pe patul unui spital la sute de kilometri distanță. Aflase numărul de telefon prin intermediul programului nostru de la radio și a insistat că trebuie să vorbească neapărat cu mine. Alertată de durerea autentică din vocea celui bărbat, persoana de contact mi-a făcut imediat legătura cu el. Cu câteva zile înainte, jucase baseball la un picnic cu colegii de la birou. Alergând către unul dintre posturi, s-a ciocnit violent de un alt jucător. Impactul a fost atât de puternic, încât i-a dislocat gâtul. Mă suna de la spital, după ce primise vestea că era posibil să rămână toată viața paralizat de la gât în jos. Până la

acel moment din viața lui nu avusese de a face cu biserica sau cu Dumnezeu, dar acum se interesa de oameni pe care el îi numea „religioși” în încercarea de a găsi pe cineva care să-l vindece.

Ce tragedie pentru un om de patruzeci de ani, cu o familie tânără! Suveranitatea lui Dumnezeu trebuie să îi fi părut tiranică. Într-o fracțiune de secundă s-a transformat dintr-un om sănătos, care avea toată viața înainte, într-o persoană paralizată total.

Aceeași confuzie descurajantă domnește și în ceea ce privește sfințenia lui Dumnezeu. Ca ființe umane, ne place conceptul de sfințenie atunci când viața noastră este în regulă, dar suntem reticenți în a-l folosi atunci când greșim. Acum câțiva ani am citit despre un șofer de tir din Italia care obișnuia să frecventeze bordelurile ori de câte ori se afla în cursă. La un moment dat, un coleg de serviciu i-a recomandat cel mai bun loc la care fusese el și l-a sfătuit să ceară serviciile unei anumite persoane, dacă dorea un tratament deosebit. S-a hotărât să îi urmeze sfatul, chiar dacă acel loc se afla foarte aproape de casă. Când a ajuns la bordelul respectiv, a cerut să fie servit de prostituata pe care colegul său i-o recomandase. Spre șocul lui total, când aceasta a apărut, a constatat că este chiar soția lui. L-a infuriat faptul că în timp ce el se afla în călătorie, soția lui își câștiga existența prostituându-se. Pierzându-și total controlul, a înșfăcat-o și ar fi ucis-o, dacă nu ar fi fost împiedicat.

Nu m-am putut abține să nu clatin capul uimit când am citit acea relatare. Acel om nu era deloc deranjat de stilul de viață duplicitar pe care îl ducea el însuși. Dar când i s-a plătit cu aceeași monedă, nu a putut accepta să fie victima propriei sale filozofii. Când doi oameni corupți se demască reciproc, există tendința universală ca ei să arate cu degetul unul spre celălalt. Chiar dacă noi înșine nu suntem deloc sfinți, invocăm un standard sfânt când ne referim la altcineva. Pe cât de consolator este să ne ascundem în spatele sfințeniei, aceasta devine un concept terifiant atunci când noi înșine suntem aduși sub lumina ei. Ce vom face când vom sta în fața unui Dumnezeu sfânt, și păcătoșenia ne va fi dezvăluită în toată urâtenia ei? Vom da oare vina pe Dumnezeu?

Dacă suveranitatea poate părea tiranică și sfințenia terifiantă, omnisciența poate părea opresivă. David spune în Psalmi:

Unde mă voi duce departe de Duhul Tău,
 și unde voi fugi departe de Fața Ta?
 Dacă mă voi sui în cer, Tu ești acolo;
 dacă mă voi culca în locuința morților, iată-Te și acolo;
 Dacă voi lua aripile zorilor [...]

Dacă voi zice: „Cel puțin întunericul mă va acoperi,
 – și se va face noapte lumina dimprejurul meu!”
 Iată că nici chiar întunericul nu este întunecos pentru Tine;
 ci noaptea strălucește ca ziua,
 și întunericul ca lumina. (Ps. 139:7-12)

Când fiecare gând, fiecare faptă și fiecare intenție ne sunt cunoscute, este ușor să ne simțim amenințați și chiar invadați. Omnisciența aduce scrutarea la un nivel dureros.

În ceea ce privește imuabilitatea lui Dumnezeu, putem fi siguri că El va fi întotdeauna suveran, sfânt și omniscient. Puține lucruri sperie natura noastră umană ca imposibilitatea de a schimba ceva. Cât de chinuitor trebuie să fie să ne simțim atât de neputincioși și de limitați.

EXPRESIA SUPREMĂ

Pe scurt, aceste adevăruri ajung la noi mai întâi sub forma unor idei. Oricât de minunate și de glorioase ar fi aceste doctrine, mai lipsește un element în încercarea noastră de a-L cunoaște cât putem mai bine pe Dumnezeu. Tocmai de aceea Dumnezeu nu S-a oprit aici, ci a mai făcut ceva pentru noi. Dați-mi voie să exprim această idee printr-o ilustrație.

Pe când trăiam în India, unul dintre cei ce lucrau în casa noastră a trecut printr-un incident aproape inedit. Bărbatul respectiv provenea dintr-un sat, orașul fiind o experiență cu totul nouă pentru el. Într-o zi, ca o recompensă specială, mama i-a dat bani ca să meargă la cinematograf. Era pentru prima dată când el avea să vadă un film. Când s-a întors acasă, câteva ore mai târziu, după expresia feței sale ai fi crezut că a făcut o plimbare pe lună. Era în extaz.

Ce s-a întâmplat? l-am întrebat.

Ne-a povestit că atunci când a ajuns la cinema, filmul începuse deja. A înaintat pe culoarul cufundat în întuneric și s-a oprit în picioare la intrare, deoarece nu vedea pe unde să o ia ca să își ocupe locul. S-a întâmplat să se oprească cu fața spre cabina de proiecție, astfel încât putea vedea fasciculele de lumină care țâșneau printr-o deschizătură a zidului. O clipă s-a bucurat de priveliștea ce i se înfățișa ochilor, crezând că acela era filmul. Apoi din întâmplare s-a întors și a rămas uluit la vederea imaginii frumos colorate de pe ecran, care l-a făcut să exclame în limba hindusă ceva ce echivala cu celebrul „Evrika!” al lui Arhimede.

A înaintat băjbăind printre oameni și s-a așezat pe un scaun, urmărind vrăjit tot restul filmului. Rareori am râs cu atâta poftă – împreună cu el, trebuie să adaug – atât de comportamentul lui ingenuu, cât și de încântarea copilărească pe care o resimțise.

Cred că, tot cam așa a procedat și Dumnezeu cu noi atunci când ne-a descoperit cine este El. Toate modalitățile prin care a vorbit oamenilor semănau cu acele fascicule de lumină care purtau imaginea doar sub forma unor raze strălucitoare – ca pe niște particule infinite care scânteiau și se deplasau toate în aceeași direcție – până când într-un cadru splendid lumina a căzut pe fața Fiului Său și „noi am privit slava Lui...”, au spus ucenicii, „plin de har și de adevăr” (Ioan 1:14). Atunci și ei au exclamat: „Osana! Binecuvântat este Cel ce vine în Numele Domnului, Împăratul lui Israel!” (Ioan 12:13).

Vedeți, tot ce poate crea o persoană poate fi în cel mai bun caz similar cu acea persoană. Când un sculptor își cioplește în piatră sau în marmură propria imagine sau când un pictor își așterne pe pânză autoportretul, imaginea creată este doar într-un raport de similaritate cu chipul artistului. În schimb, Cel zămislit poartă esența Celui din care a fost zămislit. Toată creația lui Dumnezeu poate să-I arate splendoarea până la un punct. Cuvântul comunică marile doctrine ale suveranității, sfînteniei, omniscienței și imuabilității Lui, dar expresia Lui supremă poate fi văzută numai în „Cel zămislit din Tatăl”. El poartă esența Tatălui Său. Când lui Isus I s-a cerut: „Arată-ne pe Tatăl”, El a spus: „Cine M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl.” (Ioan 14:8-9).

De aceea, Dumnezeu ne amintește în Evrei 1:1-2 că:

După ce a vorbit în vechime părinților noștri prin proroci, în multe rânduri și în multe chipuri, Dumnezeu, la sfârșitul acestor zile, ne-a vorbit prin Fiul, pe care L-a pus moștenitor al tuturor lucrurilor, și prin care a făcut și veacurile.

ADEVĂRUL SUPREM

Această ultimă expresie are o importanță majoră. Ea stabilește diferența fundamentală între credința creștină și toate celelalte religii. Apostolul Pavel a înțeles foarte bine consecințele acestui adevăr. El era un om care aparținea mai multor culturi: s-a născut evreu, a crescut și și-a primit educația într-un oraș din Grecia și a fost cetățean al Romei. Fiecare dintre aceste culturi își avea propriile idealuri. Fiecare își avea propriile metafore pentru realitatea ultimă. Pavel și-a propus să le demonstreze oamenilor aparținând tuturor acestor trei culturi că se uită la peretele de unde provine fascicolul de lumină și că trebuie să se întoarcă pentru a vedea spre ce indică respectiva rază de lumină. Cum a făcut el acest lucru?

Evreii au dat lumii categoriile morale; grecii ne-au lăsat categoriile filozofice; romanii ne-au transmis categoriile juridice.

La evrei, marele scop al vieții era simbolizat de lumină: „Domnul este lumina și mântuirea mea: de cine să mă tem?” (Ps. 27:1). „Poporul, care umbla în întuneric, vede o mare lumină” (Is. 9:2). „Lumina aceasta era adevărata Lumină, care luminează pe orice om, venind în lume” (Ioan 1:9). Pentru evrei, lumina era totul.

Grecii aveau drept scop ultim cunoașterea. „Veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va face slobozi” (Ioan 8:32). „Știu în cine am crezut...” spune apostolul Pavel în 2 Timotei 1:12.

Pentru romani, esența vieții o reprezenta gloria. Toate drumurile duceau la Roma. Cetatea Romei nu fusese construită într-o singură zi. Roma era orașul etern. Gloria Imperiului Roman și a Cezarilor a rămas proverbială.

Lumină, cunoaștere, glorie. Acestea erau idealurile celor trei mari culturi. Acestea erau razele de lumină spre care priveau ele. Scriindu-le credincioșilor din Corint, ce reuneau toate aceste trei influențe, apostolul Pavel a spus: „Căci Dumnezeu, care a zis: «Să lumineze lumina din întuneric», ne-a luminat inimile, pentru ca să facem să strălucească lumina cunoștinței slavei lui Dumnezeu pe fața lui Isus Cristos.” (2 Cor. 4:6, subl. aut.)

Iată un verset care captează orice năzuință și ideal. Ba mai mult, pe această față sfințenia lui Dumnezeu depășește moralitatea evreiască, omnisciența Lui transcende setea de cunoaștere a grecilor, și suveranitatea Lui se ridică deasupra gloriei romane. Toate trei ne sunt revelate la modul absolut pe fața lui Cristos. Și ca și cum atât nu ar fi de ajuns, cele trei culturi se vor ofili și vor dispărea într-o zi, dar Dumnezeu cel neschimbător va rămâne veșnic. Vreți să-L vedeți pe Dumnezeu? ne întreabă scriitorii Bibliei. Uitați-vă la fața lui Cristos. Pe fața Lui orice descriere atinge nivelul perfecțiunii, nu numai din punct de vedere propozițional, ci și din punctul de vedere al întrupării.

În acest verset întâlnim apogeul revelației lui Dumnezeu. Revelația Lui nu se limitează la filozofia grecilor, nici la experiența spirituală a evreilor, și nici la gloria unei cetăți pământești. Toate aceste căutări și-au găsit răspunsul în adevărul absolut al Scripturilor. Dar expresia supremă a lui Dumnezeu a venit la noi sub forma unui chip uman, ca „unicul zămislit din Tatăl”.

Să privim mai îndeaproape acest chip, în special când imploră din adâncul inimii ca ucenicii Lui să cunoască din plin bucuria pe care o oferă Dumnezeu (vezi Ioan 17). Auzim ca un refren care se repetă mereu și mereu în rugăciunea lui Isus – „Tată”, „Sfinte Tată”, „Tată”, „Neprihănitule Tată”, „Tată”.

Cine este Dumnezeu? Să ne amintim că numai Cel zămislit este purtător al esenței. Iar Fiul Îl numește „Sfinte Tată”. Noi, care suntem născuți din Duh, purtăm pecetea Lui asupra noastră, iar prin harul Său și prin răscumpărarea Fiului Său putem și noi să Îl numim Tată. El este Tatăl nostru sfânt. Aceasta este o realitate unică și deosebit de prețioasă pentru noi. Nicio altă religie pe care o cunosc nu face acest lucru.

Am străbătut un drum lung înainte de a răspunde la întrebarea „Cine este Dumnezeu?”. El este Tatăl nostru sfânt. Dar ce înseamnă aceasta pentru noi?

Dați-mi voie să explic cât pot eu mai bine. Viețile noastre au fost binecuvântate într-un mod deosebit printr-o familie cunoscută nouă. Dar nu am fi știut niciodată cât de speciali sunt ei, dacă nu am fi aflat despre tragedia care s-a abătut asupra lor în anul 1989. Greg Simmons era un om de afaceri de succes. Era plin de energie, cea mai bună parte a energiei sale fiind pusă în slujba lui Cristos.

Greg și soția lui, Christie, împreună cu cei cinci copii ai lor, se stabiliseră la Atlanta. Greg se afla la apogeul carierei sale, ideile sale inovatoare în domeniul asigurărilor fiind folosite în toată lumea.

Într-o zi, Greg a luat patru din cei cinci copii ai săi, cu vârste cuprinse între trei și doisprezece ani, și împreună cu un prieten au plecat să vadă o proprietate recent achiziționată în Highlands, Carolina de Nord. Au urcat până la o cascadă și, fără să știe că nu are teren solid sub picioare, Greg a făcut un pas prea aproape de marginea prăpastiei, a căzut de la o înălțime de 40 de metri și a murit.

Cum poate să înțeleagă cineva întreaga oroadă a unei astfel de întâmplări? Tot ce ne rămâne de făcut este să implorăm ca brațul iubitor al lui Dumnezeu să susțină familia îndurerată care trece prin această experiență devastatoare. Totuși, din acest dureros eveniment s-a născut ceva extraordinar.

McKittrick, fiul lui Greg în vârstă de doisprezece ani, a așternut pe hârtie următoarele rânduri adresate celei mai apropiate prietene a familiei lor:

Dragă doamnă Wieland,

Dumneavoastră nu știți cât de mult a contribuit familia dumneavoastră la dezvoltarea tatălui meu. Vă admira foarte mult, atât pe dumneavoastră cât și pe soțul dvs. Vorbea deseori despre cât de puternică vă este credința în Dumnezeu. A încercat să fie la fel de generos cu biserica și în multe alte lucruri. După moartea lui, adevărații prieteni au ieșit clar în evidență. Familia dumneavoastră este în capul listei. Sunteți o sursă extraordinară de energie pentru mama și pentru mine. Tata v-a iubit foarte mult și se străduia mereu să fie ca dumneavoastră. Tata se asemana cu cei trei oameni din Biblie cărora Isus le dăduse talanți. Primul dintre ei i-a investit și i-a multiplicat. Celălalt a cumpărat niște acțiuni care au căzut și nu s-a ales cu niciun venit. Ultimul i-a îngropat și nu a făcut nimic cu ei. Toți trei s-au întors după câteva zile, și Domnul a fost mulțumit de cei doi care au încercat să înmulțească suma, dar cel de-al treilea, deși s-a întors cu suma intactă, l-a dezamăgit, fiindcă nu încercase să facă nimic. Tatăl meu a multiplicat și a pierdut multe lucruri, dar întotdeauna l-a fost plăcut lui Dumnezeu. A învățat multe în această privință de la familia dumneavoastră. Tata era un om care nu se temea să-și asume

riscuri. Geneza 1:1, „La început Dumnezeu...” asta spune el de fapt. La începutul vieții tatălui meu stătea ceva special, și el era un om temerar. De aceea a fost atât de bun în tot ce făcea și a avut atâta succes.

Nimeni nu va înțelege cum sau de ce a căzut tata în acea cascadă. Vă rog să nu încercați să înțelegeți astfel de lucruri. Tata a murit pentru copiii lui. A vrut să se asigure că drumul acela nu era periculos pentru noi. Veți auzi probabil o mulțime de variante ale acelei întâmplări, dar numai cinci oameni au văzut ce s-a întâmplat, dintre care numai trei înțeleg cu adevărat. Eu sunt unul dintre cei trei. Mama și-a pierdut comoara – pe soțul ei. Mulți alții l-au pierdut pe Greg. Dumneavoastră ați pierdut un prieten bun. Bunicii mei și-au pierdut fiul. Forrest, John și Barbara și-au pierdut fratele. Dar pentru mine este diferit. Total diferit. A fost prietenul meu cel mai bun și idolul meu, iar în momentul în care l-am văzut dispărând în cascadă, am pierdut omul cel mai de preț pe care îl aveam în lumea aceasta. Pe tatăl meu, singurul meu tată. Am avut un vis acum trei nopți, dar nu era un simplu vis. Tata este bine. Mi-a spus-o chiar el. Vă mulțumesc pentru că sunteți prieteni adevărați. Vă iubesc mult.

Gregory M. Simmons⁷

E imposibil să citești această scrisoare fără lacrimi în ochi. McKittrick, pe care toată lumea îl numește folosind cel de-al doilea prenume, s-a semnat de această dată cu primul prenume, deoarece este același cu al tatălui său. „A fost singurul meu tată”, a scris el. Lumea devine un loc foarte singuratic pentru băieții care cresc fără tată. Ce dezolantă ar fi existența întregii lumi, dacă ar rămâne orfană de tată.

Cine este Dumnezeu? Este Tatăl nostru sfânt. William Blake a scris:

Tigru! Tigru! arzând strălucitor
În pădurile nopții,
Ce ochi sau mână nemuritoare
A putut crea simetria ta înspăimântătoare?⁸

Există o simetrie înspăimântătoare a vieții. La fel cum în noaptea cea mai neagră a sufletului poate străluci lumina cea mai

strălucitoare, tot așa există o simetrie terifiantă în juxtapunerea cuvântului „sfânt” cu acela de „Tată”.

Când Dumnezeu este Tatăl nostru sfânt, suveranitatea, sfințenia, omnisciența și imuabilitatea nu ne sperie, ci ne umplu de venerație și de recunoștință. Suveranitatea este tiranică doar dacă nu este ținută în frâu de bunătate; sfințenia este terifiantă numai dacă nu este atenuată de har; omnisciența este cinică doar dacă nu e însoțită de milă; și imuabilitatea este torturantă doar dacă nu există garanția bunelor intenții. Așa că ceea ce a unit Dumnezeu omul să nu despartă. Să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru că știm cu certitudine că harul, bunătatea, speranța și dragostea Lui stau la baza acestor atribute ale Sale. Cum putem ști că este așa? Priviți fața lui Cristos pe cruce și veți vedea.

Să ne întoarcem acum la începutul rugăciunii lui Iosafat, care întreabă: „Nu ești Tu Dumnezeu în ceruri?” Așadar, data viitoare când vom citi despre Dumnezeu care este în ceruri și al cărui nume este sfânt, să ne amintim că El este Tatăl nostru sfânt.

O amintire necesară

A doua întrebare pe care o formulează Iosafat în rugăciunea sa este: „Nu ai izgonit Tu...?” (2 Cron. 20:7). După care înșiră numeroasele crize prin care i-a trecut Dumnezeu. A privit în trecut și a realizat că poporul nu ar fi ajuns niciodată în condiția actuală dacă mâna lui Dumnezeu nu ar fi fost peste viețile fiecăruia în parte și peste întregul popor. În multe momente ale Vechiului și Noului Testament vedem cum Dumnezeu i-a călăuzit pas cu pas. La începutul cărții Deuteronom, Dumnezeu însuși le-a amintit de credincioșia Sa în timpul celor patruzeci de ani în care au rătăcit prin pustiu. În discursul său de adio adresat poporului în capitoul 23, Iosua rememorează nețărnută dragoste a lui Dumnezeu pentru ei. Unul din pasajele clasice ale Vechiului Testament, Neemia 9, descrie dedicarea zidului recent reconstruit al Ierusalimului. Ampla trecere în revistă în fața poporului a felului cum Dumnezeu i-a călăuzit și i-a susținut în anii de captivitate, până când i-a adus în actuala condiție din istoria națiunii, este consemnată spre folosul nostru. Pasajul definitoriu al Noului Testament se găsește în Faptele Apostolilor 7, unde Ștefan amintește mulțimii adunate

tot ce a făcut Dumnezeu pentru ei, de la chemarea lui Avraam și până la cruce.

Repausul necesar aducerii aminte este indispensabil pentru memoria noastră sacră. Numai atunci când evocăm credincioșia lui Dumnezeu putem vedea calea pe care El ne-a croit-o în viață și putem avea încredere în lucrarea Sa. Iată pentru ce Dumnezeu cere în repetate rânduri poporului să pună o piatră de aducere aminte sau un alt semn pentru ca generațiile următoare să își aducă aminte de lucrările Lui.

Numărul din august 1988 al revistei *Reader's Digest* relatează istoria unui băiețel de doisprezece ani care trăia în apropierea orașului Naples, Florida. Într-o după-amiază s-a jucat în pădure cu câinele său, când dintr-o dată a simțit o durere sfâșietoare la picior. Uitându-se în jos, a văzut capul uriaș al unui șarpe care îl atacase și îl mușcase prin pantof. Puțin mai târziu, tatăl său l-a găsit zăcând inconștient în bucătăria casei. Înțelegând imediat ce se întâmplase, a pus copilul în mașină și a gonit către cea mai apropiată clinică, aflată la mai multe zeci de kilometri. Pe drum mașina s-a stricat, așa că tatăl copilului s-a postat în mijlocul șoselei și a făcut semn șoferilor să oprească pentru a-l ajuta.

Într-un final, un fermier haitian a oprit. Dar veninul era deja de prea mult timp în corpul băiatului și într-o cantitate atât de mare, încât medicul de la clinică a spus că nu mai poate face nimic pentru el. Singura speranță era să îl ducă la un spital, dar chiar și așa putea fi prea târziu. În plus, spitalul se afla la o distanță considerabilă. Copilul a rezistat totuși până la spital, dar când au ajuns acolo medicii au spus că nu are nicio șansă de supraviețuire.

Câteva zile mai târziu, spre surpriza tuturor, copilul a deschis ochii. Dar surpriza cea mai mare avea să urmeze abia după aceea. Medicul i-a spus că era un băiat foarte norocos, fiindcă nu mai văzuse pe nimeni până atunci să supraviețuiască atâtea zile cu o asemenea cantitate de venin în corp.

Dar băiatul a clătinat din cap și a spus că el știa că va supraviețui. Și le-a povestit că în momentul în care fusese mușcat a încercat să scape, dar nu a reușit. Lătratul câinelui a reușit totuși să alunge în cele din urmă șarpele.

„Am încercat să mă întorc acasă – a continuat el – dar am căzut, și atunci cineva în alb m-a ridicat. M-a dus pe brațe până acasă și

mi-a spus că voi fi bolnav câteva zile, dar să nu mă îngrijorez. El va avea grijă de mine și mă voi face bine.”

Medicul și familia au rămas fără cuvinte. Tatăl încerca să-i scoată din minte acea poveste fiindcă, spunea el, „noi nu suntem religioși”. „Noi nu mergem la biserică.” Dar oricât de mult au încercat, băiatul continua să clatine din cap, susținând că știa exact ce se întâmplase. Articolul se încheia spunând că indiferent de ce i se spunea pentru a-l convinge să-și schimbe povestea, „în America există un băiețel care crede că a fost purtat pe brațe de Dumnezeu”.

Pentru acest tânăr, va fi vital de-a lungul anilor să-și amintească experiența avută. Cei mai mulți dintre noi nu vom trăi minuni atât de dramatice, dar intervenția lui Dumnezeu în viețile noastre este la fel de convingătoare. Iată de ce invitația de a veni la Isus este atât de importantă. Odată ce acest pas a fost făcut, este important să reținem data și locul luării acestei decizii. Pentru unii aceste detalii nu sunt întotdeauna ușor de reținut, dar realitatea dedicării trebuie să rămână un reper clar în memorie. Abia atunci vom putea spune: „Nu ești Tu Cel care...?”

Îmi aduc aminte cu tristețe de vizita la Sankt Petersburg, acum câțiva ani. M-am oprit în fața unei foste biserici, devenită acum Muzeul Științei și Ateismului. Este biserica la care m-am referit în introducerea acestei cărți, unde cu 176 de ani în urmă țarul rus a căzut cu fața la pământ înaintea Domnului. Ulterior ea a devenit un monument al ateismului. Iată cât de nestatornică este mintea omului.

O speranță dătătoare de încredere

Ajungem acum la ultima întrebare a lui Iosafat: „O, Dumnezeul nostru, nu-i vei judeca Tu pe ei? Căci noi suntem fără putere înaintea acestei mari mulțimi, care înaintează împotriva noastră, și nu știm ce să facem, dar ochii noștri sunt îndreptați spre Tine!” (2 Cron. 20:12)

Aici cronicarul adaugă următorul verset: „Tot Iuda stătea în picioare înaintea Domnului, cu pruncii, nevestele și fiii lor.” Rugăciunea începe cu Iosafat în picioare înaintea Domnului, dar acum ni se spune ca un postscript că mii de familii, de aproape și

de departe, i s-au alăturat în acel moment al istoriei lor, când credeau că bătălia ce avea să urmeze nu putea fi câștigată.

Ce le-a răspuns Dumnezeu? A spus: „Nu vă temeți și nu vă spăimântați dinaintea acestei mari mulțimi, căci nu voi veți lupta, ci Dumnezeu.” (v. 15). Acest verset stă chiar în mijlocul Vechiului Testament, și pe bună dreptate, deoarece ne asigură că atunci când ne încredem în Dumnezeu, El va lupta pentru noi. Bătălia nu este a noastră, ci a Lui.

Aplicația acestei rugăciuni este crucială. Nu ești Tu?... Nu ai făcut Tu?... Nu vei face Tu? În primul rând, ea ne amintește că Dumnezeu este Cel care a fost și va fi – eternul Eu Sunt. El nu Se schimbă niciodată. Venim la El așa cum copiii vin în brațele unui părinte iubitor.

În al doilea rând, ni se amintește că Dumnezeu este Domn și peste istorie. De fiecare dată când ne uităm la amploarea bătăliei, șovăim în fața ei. Dar dacă ne uităm la Dumnezeu, rămânem liniștiți, fiind convingși că bătălia este a Lui. Este ușor să ne descurajăm în fața atâtor eșecuri și duplicități ale politicianilor și ale puternicilor lumii. Vedem milioane de oameni care trăiesc încă sub tiranii și regimuri despotice îmbrăcate în straie ideologice. Suntem martorii unei retorici dure împotriva lucrurilor sacre. Ne tulburăm în fața curentelor ce domină artele plastice, în special când vedem felul în care televiziunea trivializează sacrul și glorifică profanul. Eroii noștri sunt preocupați mai mult de faimă și de adulație decât de lucrurile care contează cu adevărat. Națiuni care în trecut au înțeles că Dumnezeu este vrednic de închinarea noastră tratează acum religia ca pe un vestigiu al unei gândiri primitive. Se pare că o armată înfricoșătoare se adună împotriva bisericii. Mai deține Dumnezeu controlul? El care este și a fost, va fi pururea Domnul suveran al universului.

De-a lungul anilor, ori de câte ori am văzut noi atacuri asupra numelui lui Cristos, m-am consolată cu un eseu al cunoscutului scriitor englez F. W. Boreham. Acesta poartă frumosul titlu „Lumânarea și pasărea”⁹. Boreham consideră că prezența lui Dumnezeu se aseamănă mai degrabă cu pasărea decât cu lumânarea. Când o lumânare se stinge, lumina ei dispare. Dar când o pasăre este gonită dintr-un loc, ea pleacă și își reia cântecul pe o altă ramură.

Pornind de la această metaforă, Boreham urmărește lucrarea lui Dumnezeu în istorie. Să ne gândim, de pildă, la impactul puritanilor asupra lumii lor. La sfârșitul acestei perioade, Milton deplânge soarta Angliei, în care se simte o nevoie disperată de redeșteptare. S-a stins lumina? Nu, ci la doar opt ani după moartea prematură a lui Joseph Addison, respectabilul politician creștin, o mână de tineri s-au adunat în rugăciune la Herrnhut, Germania, în dimineața zilei de 13 august 1727. Sub conducerea tânărului conte de Zinzendorf, care la acea vreme avea douăzeci și șapte de ani, a avut loc un eveniment deosebit de important. Tot ce își mai puteau aminti acei oameni era faptul că nu mai realizau dacă se aflau încă pe pământ sau ajunseseră în Rai. Astfel s-a născut mișcarea moraviană. Deci tocmai pe când în Anglia dispărea influența divină, au apărut frații moravieni în Germania.

Din rândul moravienilor au plecat misionari în toate colțurile lumii. Dar mai târziu mișcarea moraviană a început să pălească. S-a stins lumina? Nu, pasărea a început să cânte pe o altă ramură. Mai târziu în același secol, William Carey avea să pună piciorul în India, exact în ziua când în Franța crucea a fost arsă. În timp ce Voltaire și alți filozofi ostili își duceau la îndeplinire planurile, iar Europa amenința să nimicească Evanghelia, William Carey – cu Biblia într-o mână și cu analele misiunilor moraviene în cealaltă – era pe punctul de a atinge inima Indiei.

Pe când mișcarea moraviană se stinge, flacăra sfântă a aprins inima lui Wesley. Dar, din nou, când trezirea wesleyană a început să pălească, se stinge oare lumina definitiv? Nu, pasărea a început să cânte pe o altă ramură. Inspirați de gânditorul puritan Chalmers, lideri precum W. C. Burns, Alexander Duff, Robert Murray McCheyne, Andrew și Horatius Bonar s-au ridicat pentru a face lucrarea lui Dumnezeu în Scoția. Iar când Scoția a văzut cum eroii ei dispar, mii de oameni din Londra și din străinătate au auzit vocea lui Charles Haddon Spurgeon.

Nu, lumina nu se stinge niciodată. Ca în cazul păsării, cântecul ei răsună de pe diferite ramuri. Sunt convins că oricât de adânc ar părea întunericul ce ne înconjoară, se aud deja acordurile unei noi melodii. S-ar putea ca Domnul istoriei să își acordeze instrumentele ca niciodată înainte. Să nu vedem așadar numai partea sumbră a lucrurilor.

În vreme ce valurile obosite, izbindu-se în van de țărm,
Par să nu câștige niciun centimetru din țărm,
Undeva departe, curgând în șuvoaie și în râuri cristaline,
Apele coboară abia auzit, revărsându-se mereu.

Lumina nu pătrunde doar, în zori de zi,
Prin ferestre deschise spre Soare-Răsare.
Nu, ci soarele urcă tiptil, înaintând mereu,
Dar – iată – spre apus țara strălucește sub razele lui.

Pasărea își cântă aria. Dar melodia trebuie cântată mai întâi în inimile noastre. Filozoful poate să polemizeze. Scepticul poate să ironizeze. Experiența poate să ne înșele. Dar cuvântul lui Dumnezeu rămâne veșnic, și acel Cuvânt a strălucit pe fața Domnului nostru Isus Cristos. Trebuie să fim permanent vigilenți, deoarece roata istoriei se întoarce, și de fiecare dată când credem că îi putem schimba cursul prin compromis, nu numai că Îl dezamăgim pe Dumnezeu, dar ne înșelăm și pe noi înșine. Rugăciunea lui Iosafat nu a fost numai o aducere aminte necesară lui, ci și o rugăciune către Dumnezeu care ne aude toate nevoile și controlează istoria. Putem sta liniștiți la gândul că bătălia nu este a noastră, ci a lui Dumnezeu, Tatăl nostru sfânt care a fost, este și va fi mereu.¹⁰

Cine ești Tu, Doamne? Ești suveran, sfânt, omniscient și imuabil. Ești Tatăl nostru sfânt care rămâne același ieri, astăzi și în veci, iar inimile noastre sunt neliniștite până ce își găsesc liniștea în Tine.

Strigătul pentru o credință palpabilă

Interesantul best-seller al lui Daniel Goleman, *Emotional Intelligence* începe cu o relatare ce ne înduioșează și în același timp ne întristează inima. Este povestea ultimelor clipe de viață ale lui Gary și Mary Jean Chauncey, luptându-se cu apele învolburate ale râului în care plonjase trenul aparținând companiei Amtrak. Aflați la sfârșitul puterilor, și-au adunat toată energia ce le-a mai rămas în efortul disperat de a-și salva fetița de unsprezece ani. Andreea suferea de paralizie cerebrală și era ținută într-un scaun cu roțile. În final au reușit să o împingă în brațele întinse ale echipei de salvare dar, din păcate, ei au murit.¹

Trebuie să mărturisesc că am fost sceptic în fața modului în care autorul explică eroismul de care au dat dovadă părinții Andreei – și anume că noi, oamenii, ne comportăm astfel în virtutea unui mecanism evoluționist care ne face să asigurăm supraviețuirea copiilor noștri. (Dar nu poți rezista să nu te întrebi: dacă în spatele acestui act se află doar instinctul de conservare și de reproducere, cum se face că cei sănătoși îl păstrează pe cel slab și nu pe ei înșiși? Însă voi rezista tentației de a ridica această întrebare, deoarece Goleman însuși a fost incapabil să evite iraționalitatea explicării

acestui gest în termeni pur darwiniști.) El continuă spunând că „numai dragostea” poate explica asemenea sacrificiu cu prețul vieții. Restul cărții, așa cum ne sugerează titlul ei, tratează subiectul emoțiilor umane, demonstrând convingător că acea latură emoțională pe care o posedăm cu toții este un indicator mai fidel al inteligenței noastre decât componenta intelectuală. Emoțiile noastre conțin, dincolo de răspunsurile impulsive, un depozit de motivații.

„Nu te grăbi să te angajezi în asta”, obișnuim noi să spunem, știind cât de susceptibili suntem la o orbire de moment când ne lăsăm purtați de reacții imediate. Sau spunem: „Mai gândește-te puțin înainte de a promite ceva.” Implicația este și aici că dacă am reflecta o clipă asupra emoțiilor noastre, am putea vorbi sau reacționa altfel. Toți am descoperit acest adevăr. Or, dacă sunt atât de importante sentimentele ce dictează binele nostru fizic, este crucial să reflectăm serios asupra sentimentelor atunci când luăm în discuție o temă atât de importantă cum este aceea a apropierei sau depărtării lui Dumnezeu. Sentimentele în aceste probleme sunt esențiale. Imperativul este, așadar, evident. Trebuie să știm ce este real, pentru a ne putea baza sentimentele pe ceva adevărat.

Spre sfârșitul unei emisiuni radiofonice, în care tratam o temă complet diferită, a sunat o femeie care a spus: „Am încercat totul, dar nu îmi simt pe Dumnezeu.”

Câteva zile mai târziu am primit o scrisoare de la o tânără care spunea că ascultase emisiunea aceea în timp ce conducea mașina și că a auzit întrebarea femeii respective. „Eram atât de dornică să aud răspunsul dumneavoastră – scria aceasta – încât am oprit mașina pe marginea drumului, în speranța că voi auzi ceva care m-ar putea ajuta și pe mine.” Scrisoarea se termina într-o notă tristă, mărturisind dezamăgirea de a nu-și fi văzut împlinită speranța. În doar câteva rânduri, tânără aceea a reușit să surprindă complexitatea problemei, dar și naivitatea de a crede că un răspuns de două sau trei minute ar putea rezolva o problemă de o asemenea anvergură.

O PROBLEMĂ VECHĂ CAPĂTĂ ÎNTORSĂTURI NOI

Dorința de a ști ce sunt sentimentele, de a înțelege de ce tânjim să găsim un suport pentru ele și de a înțelege de ce simțim ceea ce

simțim a dus la scrierea a nenumărate cărți și la ore îndelungate de reflecție. În mod straniu, dorința aceasta a constituit subiectul unor satire, tragedii și comedii. Într-o reclamă recentă, un agent de vânzări jucând rolul psihiatrului cere „pacientului” să se lanseze în asociații libere pe tema pierderii băuturii favorite. La fiecare propoziție ce scoate în evidență pierderea suferită de biata victimă, terapeutul întreabă: „Și ce ai simțit în acel moment?”

Umorul exploatează aici interesul pentru sentimente în anumite forme de terapie, dar ironia situației este evidentă. Nu putem ignora sentimentele noastre. De la extrema unei reclame pentru băuturi la cealaltă extremă a geniului tehnologic, problema sentimentelor umane și a importanței lor umple jurnalele de psihologie și, recent, și-a croit drum și în știință și în tehnologie.

Corelația cu tehnologia a fost stimulată de victoria computerului Deep Blue, aparținând companiei IBM, în fața campionului mondial de șah Gary Kasparov. Este însă fascinant să vedem că cei mai buni analiști ai vremurilor noastre încearcă acum să scoată în evidență diferența dintre computer și ființa umană. Până în clipa de față nu am întâlnit niciun analist care să nu folosească termeni precum *sentiment*, sau *suflet*, sau *Dumnezeu* în marcarea acestei diferențe. Asemenea cuvinte par imposibil de ignorat, pentru că ele formează esența aspirației umane. Să luăm seama, de exemplu, la ce spune David Gelertner, profesor de informatică la Yale, în comentariul său referitor la victoria lui Deep Blue. Să remarcăm îndeosebi referirea constantă la emoții și sentimente, atât de proprii naturii umane.

Ideea că Deep Blue ar avea o minte este absurdă. Cum ar putea un obiect care nu dorește nimic, nu se teme de nimic, nu se bucură de nimic, nu are nevoie de nimic și căruia nu îi pasă de nimic să aibă o minte? El poate învinge la șah, dar nu pentru că dorește. El nu se bucură de victorie când câștigă și nici nu se întristează dacă pierde. Ce planuri și-a făcut în eventualitatea că îl va învinge pe Kasparov? O seară romantică cu compania lui Deep Pink? Nu, lui nu îi pasă nici de șah, și nici de altceva. El își duce la capăt partida din același motiv din care un calculator face adunări ori un prăjitor prăjește pâinea: fiindcă este o mașină concepută în acest scop...

Indiferent ce lucruri minunate pot realiza, în ele însele computerele vor rămâne același zero absolut... Niciun computer nu poate dobândi o gândire artificială fără a dobândi și emoții artificiale.

După aceste cuvinte, el își încheie articolul astfel:

În ultimă instanță, mă îndoiesc că ar exista vreun tip de comportament uman pe care computerul să nu îl poată copia, sau vreo performanță la care să nu poată ajunge. Este de presupus că într-o bună zi computerele vor fi mai bune decât oamenii în aproape orice privință. Îmi pot imagina că într-o zi o persoană ar putea avea drept cel mai bun prieten un computer. Asta ar fi trist – e ca și când ai avea un câine drept cel mai bun prieten, sau chiar mai trist... Prăpastia dintre ființa umană și orice surogat al său nu va putea fi trecută niciodată. Mașinile vor continua să ne facă viața mai ușoară, mai sănătoasă, mai bogată și mai interesantă, iar oamenii vor continua să iubească aceleași lucruri pe care le-au iubit dintotdeauna: pe ei înșiși, pe semenii lor și, mulți dintre ei, pe Dumnezeu.²

Ce capacitate unică a pus Dumnezeu în noi – capacitatea de a simți! Cine dintre noi ar renunța la acest privilegiu? Și totuși, sentimentele ne lasă dezolați în cele mai dificile experiențe ale vieții. Un strigăt profund al inimii noastre este acela de a ști cum putem să cultivăm cel mai bine această înzestrare unică și să ne protejăm prețiosul dar de orice formă de abuz. Căci toate capacitățile noastre de a simți indică spre ceva ce se află dincolo de sentiment. Scott Peck ne oferă câteva informații valoroase referitoare la felul în care corpul uman reacționează atunci când este rănit, iar eu voi împrumuta în această carte câteva din analogiile lui, pentru a demonstra că indicatori similari există și în cazul sentimentelor noastre.

Când o parte a corpului este rănită sau tăiată cu un instrument ascuțit, corpul răspunde imediat în mai multe feluri. Mai întâi în jurul rănii sau al infecției se produce o dilatație a vaselor mici de sânge, numite capilare. Această dilatație, care provine dintr-o intensificare a circulației sângelui, face ca zona respectivă să se

înroșească sau să se „inflameze”. De asemenea, dilatarea vaselor de sânge mărește porozitatea, pentru a permite celulelor albe să treacă prin pori și să își îndeplinească misiunea de căutare și distrugere. Acestea literalmente înghit celulele moarte, bacteriile și reziduurile, iar după ce și-au îndeplinit misiunea revin în vasele de sânge.

Însă asta nu este tot ce facilitează dilatarea. Porțiunea inflamată face ca terminațiile nervoase să devină mai sensibile, ceea ce naște o sensibilitate sporită a zonei respective, care ne avertizează că ea trebuie ferită de agravare sau de alte răni. Toate aceste senzații generate în corpul uman sunt spre binele și sănătatea lui.

Nu-i așa că Dumnezeu a realizat o lucrare magnifică în trupul nostru pentru a ne păstra sănătoși? Oare ar fi putut El lăsa mai prejos constituția noastră emoțională și să nu ne dea semnale de avertisment și abilități de vindecare pentru emoțiile noastre? Trebuie să îi fim recunoscători pentru sistemul de protecție și pentru sensibilitatea pe care le-a pus în noi în vederea conservării și vindecării, ca să putem simți ce anume este bun și ce este distructiv.

Pornind de la această analogie, să vedem ce spun sentimentele noastre despre realitate și ce spune realitatea despre sentimentele noastre. Într-un sens cât se poate de dramatic, privilegiul de a simți și responsabilitatea față de sentimente ne marchează identitatea ca membri ai speciei umane și ca indivizi.

O privire din exterior

Înainte de a vedea ce spune Dumnezeu despre această problemă importantă, va trebui să parcurgem doi pași. Acești pași prealabili sunt indispensabili în căutarea ajutorului Său pentru zbaterile profunde ale inimii omenești.

Pentru început, vom arunca o privire din exterior și vom recunoaște că oricât de diferiți am fi unii de ceilalți, există câteva sentimente universale împărtășite de toți oamenii. Cu ceva timp în urmă, am intrat în sala de așteptare a unui aeroport, de unde aveam să-mi continuu călătoria cu un alt avion. Am observat că toată lumea avea privirile ațintite asupra monitoarelor ce transmiteau știrile. În timp ce mă așezam, m-am întrebat ce întâmplare putea să stârnească un asemenea interes unanim. Era în

perioada când se judeca procesul lui Timothy McVeigh și televiziunile dădeau mereu în reluare oribila scenă de după atentatul cu bombă de la clădirea federală Alfred P. Murrah din Oklahoma City, crimă pentru care McVeigh era învinuit și urma să fie condamnat. Prietenul lui tocmai se afla în boxa martorilor ca să depună mărturie și răspundea la întrebările procurorului. Iată ce atrăgea atenția tuturor.

„Ce a răspuns când i-ai spus că vor muri și copii nevinovați în atentatul cu bombă pe care plănuia să-l execute?” a întrebat procurorul.

Toată lumea aștepta răspunsul cu sufletul la gură. Martorul a relatat că McVeigh ar fi zis că acei copii nu erau nevinovați. „Toți de acolo sunt vinovați prin asocierea cu acest guvern malefic, și vor primi ceea ce merită.”

În clipa aceea, era imposibil să nu vezi reacția oamenilor. Toți bărbații și femeile din sală clătinau din cap cu neîncredere. Ce a determinat acea reacție unanimă? Oare nu era ea expresia tăcută a uluirii că un om poate fi atât de lipsit de conștiință încât să pună la cale o asemenea oroare chiar și împotriva unor copii nevinovați? Era el un om sau o mașină? Cum ar putea fi considerat om cineva atât de lipsit de sentimente? Aceasta trebuie că a fost întrebarea nerostită a tuturor.

Recent, când Melissa Drexler, în vârstă de optsprezece ani, a ieșit în toial unui dans la balul școlii, nimeni nu știa ce avea de gând să facă. A revenit câteva minute mai târziu și a cerut orchestrei să interpreteze un cântec pe care îl îndrăgea. Nimeni din acea sală nu știa că ea se dusese la toaletă, născuse bebelușul pe care îl purta în pântec, îl învelise într-o pungă de gunoi și îl omorâse prin sufocare. Iată o poveste cu adevărat tristă. Psihiatrii o descriu ca pe o femeie care și-a amputat sentimentele în fața realității. În ce o privește, spun ei, Melissa a eliminat un obiect străin din trupul ei, atât și nimic mai mult. Întreaga societate a fost șocată de acel act oribil și lipsit de conștiință.

După incident, *People* a publicat un editorial despre valul de crime odioase comise de tineri. Pe copertă se putea citi întrebarea: ce este în neregulă cu conștiința omului, că atâtea lucruri îngrozitoare sunt săvârșite fără nici cea mai mică emoție?

Dar nu numai bizarul stărnește sentimente universal umane.

Suntem cu toții mișcați de lacrimile vărsate pentru un scop nobil. Gimnasta Kerri Strug, care în urma unei accidentări putea să-și susțină aterizarea doar pe un singur picior, și-a efectuat săritura cu mult curaj la Jocurile Olimpice din 1996 ca să-și ajute echipa să câștige medalia pentru țara ei, stârnind aplauzele și emoțiile unei lumi întregi. Dar după ce și-a încheiat evoluția, nu a mai putut să-și stăpânească lacrimile. Pe scurt, când privim lumea din exterior, vedem că emoțiile sunt o componentă importantă a ființei noastre create de Dumnezeu.

O privire din interior

După ce am aruncat o privire asupra sentimentelor lumii înconjurătoare, să ne uităm acum la lumea de sentimente din interiorul nostru. Maxima socratică „Cunoaște-te pe tine însuți” este un sfat bun. Isus le-a cerut de multe ori celor cu care conversa să se uite înăuntrul lor și să caute acolo motivația sentimentelor care îi animau. Când Iona s-a scandalizat fiindcă oamenii din Ninive se pocăiseră, Dumnezeu l-a întrebat: „Bine faci tu de te mâni?” Exista, evident, ceva în Iona care i-a provocat acea izbucnire în fața lui Dumnezeu. Și cum nu l-a răspuns de îndată lui Dumnezeu, Dumnezeu a repetat întrebarea: „Bine faci tu de te mâni?”

Când fiul risipitor s-a întors în casa tatălui său, fratele mai mare s-a supărat când a văzut petrecerea somptuoasă pe care tatăl o pregătise în cinstea acestuia. Tatăl l-a mustrat pentru împietrirea și gelozia lui, când evenimentul merita din plin să fie sărbătorit. Și mulți cunosc celebrul pasaj din 1 Regi 19, care descrie momentul cel mai de jos din viața lui Ilie. Acesta se simțea golit emoțional după lunga dispută cu Izabela. Dumnezeu s-a apropiat de Ilie în momentele lui de descurajare și i-a spus: „Ce faci tu aici, Ilie?” În jargonul nostru am spune: „Cum ai ajuns în această situație?” Sau, în limbajul colocvial dar atât de adevărat al irlandezilor: „Ești tu însuți?”

Este deosebit de important să fim sinceri cu noi înșine când încercăm să găsim o explicație sentimentelor noastre privind apropierea sau depărtarea lui Dumnezeu. Dați-mi voie să vă prezint patru întrebări care ne vor ajuta foarte mult să ne înțelegem singuri.

În primul rând, este important să ne întrebăm ce capcane emoționale am adus în relația noastră cu Dumnezeu. Am avut probleme cu mânia nejustificată înainte de a-L cunoaște? A existat vreun sentiment de teamă care ne urmărea prin viață? Am fost dominați de un spirit negativist și critic înainte de a ne încredința viața în mâinile Lui? Am trăit cu o atitudine impulsivă și nerăbdătoare, dorind să obținem totul imediat? Am fost duri cu noi înșine și împovărați de vinovăție în cazul în care greșeam cu ceva? Ne-am luptat cu depresia?

Unul dintre cei mai mari compozitori din toate timpurile, William Cowper, suferea de treceri bruște de la o dispoziție la alta. Autorul cântecului „Dumnezeu Se mișcă în feluri misterioase” a scris și următoarele versuri:

Unde-i sentimentul binecuvântării pe care l-am trăit
Când L-am întâlnit prima dată pe Domnul?
Unde-i privesc învierea pentru suflet
A lui Isus și-a cuvântului Său?

Ce clipe binecuvântate m-au bucurat cândva!
Ce dulce-i încă lor amintire
Dar au lăsat în urmă un gol dureros
Pe care lumea nu-l poate umple niciodată.³

Filozoful danez Søren Kierkegaard a fost ținut o mare parte a vieții sale în robia depresiei. Profetul Ilie este celebru pentru stările lui fluctuante de spirit. De aceea nu este deloc surprinzător că atunci când s-a trezit implicat în conflictul cu păcătoasa Izabela, a intrat într-o depresie atât de adâncă încât și-a dorit moartea.

Nimeni din Noul Testament nu exemplifică mai bine personalitatea instabilă emoțional ca Petru. De când s-a grăbit să-I răspundă lui Isus la avertismentul Domnului că Îl așteaptă oroarea crucificării și până când a tăiat urechea unui slujitor de la templu, Petru a fost purtat mereu pe valurile emoției. Pășirea curajoasă pe ape la chemarea Învățătorului său și strigătul de panică în momentul când și-a dat seama de înălțimea valurilor descriu perfect temperamentul lui. Nu a fost deloc străin caracterului său faptul că a fost primul care s-a lepădat de Domnul, dar și primul care a alergat la mormânt când femeile au adus mesajul învierii lui Isus.

Cât de important este să cunoaștem structura pe care o avem fiecare dintre noi, căci deseori manifestăm aceleași slăbiciuni și în relația cu Dumnezeu, și apoi ne mirăm de ce temperamentul nostru nu a fost schimbat. Ne întrebăm pe bună dreptate: oare nu a promis Isus că va face toate lucrurile noi? Într-adevăr, Dumnezeu a promis că ne va schimba în ființe noi, dar de multe ori nu acordăm atenție felului în care El produce schimbarea. Vom discuta despre acest lucru în studiul de față, dar pentru moment se cuvine să recunoaștem că temperamentul este o componentă vitală ce trebuie luată în considerare. Deocamdată este important să spunem că este o diferență între eșecurile pasagere și o viața cufundată în eșecuri.

În al doilea rând, este necesar să ne întrebăm ce prejudecăți și insecurități am adus cu noi în relația cu Isus. Ucenicii ilustrează ei înșiși acest lucru. La un moment dat între ei a izbucnit o dispută referitoare la cine va fi cel mai mare în împărăția viitoare. Cunoscut un atlet olimpic ce visase să câștige medalia de aur. Nici nu-și imaginase cât de realizabil era acel vis. Și totuși, mi-a mărturisit el, la câteva secunde înainte ca pistolul să dea semnalul pentru începerea cursei, „un gând venit de nicăieri mi s-a înfipt în minte; m-am întrebat dacă tata urmărește finala, căci mi-a spus odată, cu mulți ani în urmă, că viața mea nu valorează nici doi bani.” Evident că gândul acela nu venise de nicăieri. El se născuse din cicatricea unui suflet rănit. Cât de adânci sunt rănilor pe care le purtăm cu noi prin viață!

Câtă energie consumăm pe altarul împăcării cu noi înșine dacă suntem victimele unei astfel de respingeri sau dacă ne comparăm cu alții. Mulți aduc asemenea incertitudini în relația lor cu Dumnezeu și nu știu cum să le frângă strânsoarea. Dureri nemărturisite ne paralizează pe mulți dintre noi, fiindcă nu înțelegem că Dumnezeu ne-a creat diferiți. Ne lăsăm cuprinși de iritare când vedem că cineva este mereu exuberant și dorim să-i negăm această trăsătură de caracter, când de fapt Dumnezeu ne-a creat pe fiecare dintre noi cu o personalitate distinctă. Invers, mă simt la fel de deranjat de cel care, aflându-se mereu pe culmi emoționale, nu înțelege dispoziția mai rezervată a altuia. Unul dintre cele mai izbăvitoare momente ale vieții este acela când suntem în stare să ne acceptăm așa cum ne-a creat Dumnezeu și să ne eliberăm de

cătușele încercărilor de a fi cineva sau ceva ce nu am fost meniți să fim. Abia atunci vom putea să ne avântăm spre acea personalitate unică pe care Dumnezeu a dat-o fiecăruia dintre noi.

În al treilea rând, trebuie să ne întrebăm ce forme de indisciplină (sau absență a disciplinei) am adus în relația noastră cu Dumnezeu. Aceasta este de multe ori o sursă subtilă de neliniște și nesiguranță pentru noi, deoarece distanța pe care o simțim nu reprezintă atât îndepărtarea lui Dumnezeu de noi, cât mai degrabă îndepărtarea noastră de ceea ce am putea să fim. Indisciplina determină capitularea în fața a ceva de mai mică valoare și incapacitatea de a ne ridica la nivelul șansei ce ni se oferă. Una din cele mai dureroase realități pe care am întâlnit-o călătorind în jurul lumii este gradul epidemic de indisciplină. În studiile sau în obiceiurile noastre, se pare că găsim întotdeauna porțițe de scăpare și apoi, când nu reușim să ne apropiem de Dumnezeu în termenii Lui, dăm vina pe El. Dacă ne lipsește disciplina studiului, de ce ne așteptăm să reușim la amvon? Dacă nu avem înțelepciunea de a ne cheltui banii cum trebuie, de ce ne surprinde faptul că avem constant probleme financiare? Dacă nu avem perseverența să-i învățăm pe copiii noștri să fie politicoși, de ce ne mai mirăm că devin obraznici și insolenți? Dacă nu avem exercițiul credinței în vremuri de necaz, de ce așteptăm recompensele credinței?

Goleman menționează un test efectuat în 1960 asupra unor copii în vârstă de patru ani la Universitatea Stanford; principalii subiecți ai testului au fost copiii personalului facultății. Acestora li s-a pus în față un jeleu, dar li s-a cerut să nu îl mănânce decât după 20 de minute. Răsplata celor care aveau să aștepte era că primeau încă un jeleu. Copiii au fost puși sub observație fără știrea lor. Unii dintre ei se loveau cu palma peste cap ca să poată rezista. Alții făceau tot posibilul să își distragă atenția de la jeleu. Câțiva l-au înfulecat fără să stea prea mult pe gânduri. Alți câțiva au așteptat răbdători. Treizeci de ani mai târziu, aceași copii au fost studiați, de data aceasta ca adulți. Rezultate incredibile evidențiază diferența dintre cei care au avut disciplina de a aștepta și cei care nu au avut deloc voință. Diferența s-a manifestat practic în toate domeniile vieții și în performanțele lor.⁴

În ultimul rând, și poate cel mai important lucru în cercetarea de sine, trebuie să ne întrebăm ce idei greșite despre Dumnezeu am

adus în relația noastră cu El. Iona a crezut că Dumnezeu trebuie să-i distrugă pe păgânii care trăiau în păcat, dar când locuitorii cetății Ninive s-au pocăit, a știut că mila Lui va triumfa. Iona și-ar fi dorit ca Dumnezeu să fi fost altfel decât era și să judece poporul așa cum l-ar fi judecat el însuși.

Os Guinness are un avertisment aspru pentru cei care vin la Dumnezeu animați de sentimente puternice, dar cu un nivel scăzut al cunoașterii:

Învățătura greșită produce o concepție despre credință care este nebiblică, slabă și inefficientă în combaterea îndoielilor provenite dintr-o sursă emoțională. În felul acesta, bălălia este pierdută încă înainte de a fi început. Înțelegerea nu a fost în control în vremurile când credința era puternică, prin urmare nu va fi în control nici în vremurile de îndoială. Sentimentele au însemnat totul atâta timp cât credința era prezentă, dar și acum când a apărut îndoiala, sentimentele înseamnă totul. Singura diferență este că ele au trecut de partea cealaltă. Însă dacă sentimentele sunt într-adevăr tot ce contează, nici credința și nici îndoiala nu au nimic de-a face cu adevărul; ele sunt doar niște nume pe care le dăm dispoziției lor schimbătoare.⁵

Guinness atinge aici punctul nevralgic al sentimentelor și aduce, cred eu, cea mai mângâietoare alinare. De îndată ce înțelegem că sentimentele sunt importante dar nu fundamentale, ne bucurăm în veșnicia adevărului lui Dumnezeu și putem să îndurăm vremelnicia distanței pe care o resimțim la un moment dat. Dar dacă inversăm ordinea, făcând ca sentimentele să fie cel mai important lucru, atunci apropierea și depărtarea descriu doar stările noastre de spirit și ar putea să nu spună absolut nimic despre starea de fapt.

Acesta este un subiectivism greșit direcționat. Părerea mea este că, în încercarea noastră vană de a înțelege misterul personalității umane, ilustrațiile pe care le-am folosit de-a lungul anilor nu au reușit să surprindă esența problemei. În trecut, viața era concepută ca un tren, motorul rațiunii trăgând după el vagoanele simțirii. Dar părerea mea este că această ilustrație nu corespunde întocmai realității. Toate analogiile sunt deficitare, dar unele captează adevărul

ceva mai bine decât altele. Eu concep sentimentele mai degrabă ca pe o persoană care merge alături de noi și pe care o ținem tot timpul sub controlul înțelegerii noastre. Dacă acea persoană inversează raportul și dacă înțelegerea noastră ajunge sub controlul persoanei care simbolizează simțirea, încep necazurile. Nu cred că această analogie este prea îndepărtată de ceea ce Dumnezeu vrea să înțelegem, și în continuare voi încerca să îmi susțin afirmațiile cercetând răspunsurile Lui.

TRAVERSÂND PRĂPASTIA

Până aici am stabilit că sentimentele nu sunt apanaje individuale. Ele sunt un teren comun pe care îl împărțăm cu toți ceilalți oameni. Dar în același timp fiecare dintre noi aduce o personalitate diferită în umblarea sa cu Cristos. Cum putem îmbina cunoașterea adevărului cu o simțire cumpătată, astfel încât să controlăm noi emoțiile în loc să fim controlați de ele? Dați-mi voie să ilustrez acest lucru, într-o atitudine de profundă recunoștință față de Dumnezeu, printr-o experiență a familiei noastre din care am învățat cu toții o lecție pe care sper să nu o uităm niciodată. Prin această experiență doresc să ridic o punte care să ne ajute să acoperim prăpastia dintre slăbiciunile noastre și pacea lui Dumnezeu care depășește orice pricepere.

În urmă cu trei ani, telefonul de acasă a sunat pe la ora unu și jumătate noaptea. Era cumnata mea, Barbara, îngrijorată că s-a întâmplat ceva cu soțul ei. Acesta era instructor de zbor și plecase într-o cursă în Munții din Colorado împreună cu doi elevi pe care-i instruia în zborul peste munți. Dar se părea că ceva era în neregulă. Punctele de control de la sol pierduseră legătura cu el și cinci-sprezece ore se scurseseră într-o tăcere completă din partea lui. Nu aveau nicio veste de la el și, după cum indica planul de zbor, trebuia să fi aterizat deja demult. Se întrevedea o tragedie cumplită.

Cum poți reacționa la o astfel de veste la orice oră din zi, dar mai ales la miezul nopții, când echipele de căutare nu pot acționa în plină forță și când toată lumea din jur doarme? Puteam face un singur lucru care ne era la îndemână și pe care știam să-l facem în asemenea momente dificile: să ne rugăm. Așa au trecut câteva ore fără să primim nicio veste.

Dimineața târziu, Barbara a primit vestea că a fost recepționat un semnal provenind de la un avion căzut care se afla pe ruta de zbor a soțului ei, undeva într-un canion. Era într-adevăr avionul lui Gordon, iar povestea salvării echipajului e un adevărat miracol. Toți trei au fost găsiți în viață, dar grav răniți și la un pas de moarte. Problemele lor au început când, schimbând direcția ca să iasă dintr-un canion închis, au fost surprinși de o turbulență și avionul a început să coboare necontrolat, izbindu-se de copacii de la marginea unei prăpastii. Atunci s-a întrerupt semnalul și au început orele de așteptare.

Pentru Barbara, acele ore au fost coșmarul străbaterii unui necunoscut înfricoșător, îngrozită la gândul a ceea ce putea fi mai rău. Se întreba dacă nu cumva îl pierde pe cel drag, fiind nevoită să-și crească singură fiul aflat la o vârstă încă fragedă. Pentru Gordon, care zăcea în canion cu corpul zdrobit, lupta cea mai mare era să reziste și să rămână în viață. Dar durerea ce îi frângea inima în acele momente nu era cauzată de perspectiva morții, ci de dorința nestăvilă ca cineva să-i spună soției lui că o iubește și că va reuși să scape de acolo.

Cei doi au trăit sentimente diametral opuse: durerea unuia izvoră din necunoașterea adevărului, pe când celălalt era prea rănit pentru a-și simți durerea, dar pe deplin conștient de dorințele lui.

Exista un singur mod de a-i aduce iarăși împreună pe Gordon și pe Barbara, și sentimentele lor: cineva care ar fi putut să o anunțe pe Barbara că Gordon este încă în viață și în siguranță, și totodată să îngrijească rănilor lui Gordon și să îi tămăduiască trupul, astfel încât simțirile lui să corespundă iarăși realității și dorințelor sale.

Aceasta este armonia pe care Marele Creator a pus-o în inimile și în mințile noastre – dorința de a ști și fiorul de a simți. Niciun computer nu-și poate dori o atare armonie, și nici nu va fi vreodată învinovătit pentru lipsa ei. Cum a făcut Dumnezeu posibil ca noi să posedăm o asemenea combinație ideală? Iată spre ce ne vom îndrepta atenția în continuare.

O privire în sus

Am fost mereu intrigat de faptul că dintre toate descrierile pe care Dumnezeu Și le-a asumat cu referire la natura Sa, El a ales metafora

limbajului. Trebuie că ar fi existat multe altele posibilități, cum ar fi metafora sfințeniei sau metafora dragostei. De ce a ales metafora limbajului? Nu cumva fiindcă singurul lucru care ne poate comunica ceva cu adevărat, în afară de persoana Lui, este Cuvântul? Fără cuvinte viața ar fi inexprimabilă. Chiar și cele mai puternice emoții au nevoie de o exprimare verbală. De aceea, pe lângă melodie, și muzicianul folosește romanța cuvântului pentru a reda armonia vieții.

Există diferențe de înțelegere între limbile ebraică și greacă cu privire la conceptul de bază care este „cuvântul”. În ambele se remarcă însă limpede ideea de comunicare și de rațiune. Când Ioan își începe Evanghelia cu „La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu”, el reia, fără îndoială, primele cuvinte ale Genezei: „La început, Dumnezeu”. Dar imediat după aceea, în Geneza 1:3, citim: „Dumnezeu a zis...”. Încă de la bun început, Dumnezeu S-a revelat pe Sine Însuși ca un Dumnezeu care vorbește. Este un Dumnezeu care comunică, un Dumnezeu al rațiunii, un Dumnezeu al înțelepciunii – un Dumnezeu care își revelează gândurile.

Darul și privilegiul vorbirii sunt specific umane. Lumea animalelor poate fi adusă la un anumit grad de înțelegere a dispozițiilor și relațiilor, dar animalele sunt radical diferite de om. O maimuță poate fi dresată să danseze pe muzică, dar nu poate învăța niciodată să fie Bach sau Handel. Vorbirea și rațiunea sunt însușiri speciale ce aparțin doar omului – coroana creației lui Dumnezeu. Când nu mai înțelegem rolul limbajului, sfârșim prin a abuza de privilegiul pe care îl avem și prin a reajusta realitatea, modificând pur și simplu întrebuintarea cuvintelor. Tot ce trebuie să facem pentru a conștientiza direcția total greșită pe care a apucat-o cultura noastră este să ne uităm și să vedem cum folosim cuvintele. Cuvinte precum *libertate*, *dragoste*, *plăcere* și *căsătorie* și-au pierdut azi sensul. La început a fost Cuvântul. Dumnezeu a vorbit. Limbajul trebuie să reflecte realitatea.

De îndată ce ne trezim, dimineata, începem să vorbim cu noi înșine, și creierul devine un for al gândirii, producând energie și emoție. Pornind de la această idee, să analizăm conceptul de vorbire sau de limbaj, pentru a afla care este locul sentimentelor.

LIMBAJUL LUI DUMNEZEU

Întrucât știm că Tatăl nostru ceresc ne-a vorbit, este imperativ necesar să știm ce are El să ne spună cu privire la sentimentele noastre de bucurie și de durere. Primul lucru pe care îl observăm este că El Se descrie ca un Dumnezeu care simte. Acest mister ce transcende orice capacitate de pricepere și pe care, în consecință, nu îl putem înțelege pe deplin, este reiterat mereu și mereu în Cuvântul Său.

Deja prima dată când ne confruntăm cu cele mai puternice emoții atribuite lui Dumnezeu, citim cuvintele: „I-a părut rău Domnului... și S-a mâhnit în inima Lui” (Gen. 6:6). O asemenea intensitate a sentimentelor aproape că îl umanizează pe Dumnezeu, nu-i așa? Trebuie să fim foarte, foarte precauți să nu interpretăm acești termeni în limitele lor umane și să nu le dăm conotații finite, însă ar fi o eroare la fel de gravă dacă le-am considera niște simple metafore, fără nicio încărcătură emoțională în spatele lor. Dumnezeu ne-a chemat să plângem din cauza păcatului și să ne bucurăm de bine.

Într-un fel, am fost învățați să credem că Dumnezeu este atât de distant încât nu există nimic în sentimentele Lui care să se poată compara cu ale noastre. După ce Biblia ne spune: „La început a fost Cuvântul”, ea continuă și zice: „Și Cuvântul S-a făcut trup, și a locuit printre noi” (Ioan 1:14). A avea încredere în cineva, ni se spune, înseamnă a conta pe cuvântul acelei persoane. În Evanghelia după Ioan vedem că ființa și cuvântul lui Dumnezeu sunt identice. Fiul încarnat al lui Dumnezeu a simțit, a plâns, a râs și a sperat. La început a fost un Dumnezeu care gândește și simte.

Am stat de vorbă cu Dennis Kinlaw, fost președinte al Colegiului Asbury, la puțin timp după ce acesta devenise bunic. Mi-a povestit că atunci când și-a luat în brațe nepotelul pentru prima dată, ochii i s-au umplut de lacrimi și s-a întrebat: „Oare există cineva care să simtă pentru mine ceea ce simt eu pentru micuțul acesta?” Și a răspuns cu toată hotărârea: „Da, și chiar mai mult – Dumnezeu Însuși.”

Dar aici urmează prima lecție dificilă. Oricât de dumnezeiești ar fi sentimentele la originea lor, trebuie să învățăm să le punem corect în perspectivă și să ne ferim de glorificarea lor ca metodă de

afirmare ultimă a adevărului. Sentimentele lui Dumnezeu sunt unite cu o cunoaștere desăvârșită, și sentimentele Lui sunt în conformitate cu adevărul. El nu acționează în primul rând fiindcă simte, ci fiindcă știe. Nimic nu este mai important pentru natura cuvântului decât adevărul, iar adevărul este o proprietate a propozițiilor, nu a sentimentelor. Sentimentele nu sunt descrise niciodată ca adevărate sau false. Sentimentele pot fi îndreptățite sau neîndreptățite, de înțeles sau de neînțeles; dar ele nu sunt adevărate sau false. Aici ne încurcăm noi uneori, căci tânjim după sentimente, când tocmai sentimentele ar putea fi seducția cea mai puternică ce ne îndepărtează de adevăr.

Apostolul Petru a învățat o lecție dură în acest sens, după ce s-a bucurat de un sentiment glorios pe care nu l-a mai încercat nimeni vreodată în afară de el, Iacov și Ioan. Vorbesc despre schimbarea la față a lui Isus. Cât de minunat, cât de imposibil de exprimat în cuvinte trebuie să fi fost atunci când cei trei au văzut și au experimentat:

albul cel mai curat pe care ochiul l-ar putea vedea,
 fericirea cea mai pură pe care mintea și-ar putea-o închipui,
 teofania cea mai intensă pe care cineva ar putea-o descrie,
 personalitățile cele mai respectate pe care un evreu și-ar dori să le întâlnească – Moise și Ilie,
 extazul cel mai înalt al spiritului după care inima ar putea tânji,
 sunetul cel mai nobil pe care urechea și-ar dori să-l audă – atunci când vocea a coborât din ceruri și a spus: „Acesta este Fiul Meu. Ascultați-L.”

Și totuși, referindu-se la acea experiență Petru a spus următoarele despre superioritatea Cuvântului:

În adevăr, v-am făcut cunoscut puterea și venirea Domnului nostru Isus Cristos, nu întemeindu-ne pe niște basme meșteșugit alcătuite, ci ca unui care am văzut noi înșine cu ochii noștri mărirea Lui. Căci El a primit de la Dumnezeu Tatăl cinste și slavă, atunci când, din slava minunată, s-a auzit deasupra Lui un glas, care zicea: „Acesta este Fiul Meu preaiubit, în care Îmi găsesc plăcerea.” Și noi înșine am auzit acest glas venind din cer, când eram cu El pe muntele cel sfânt. Și avem cuvântul prorociei făcut și mai tare; la care bine faceți că luați aminte, ca la o lumină care strălucește într-un loc întunecos, până se va crăpa de ziuă și va răsări luceafărul de dimineată în inimile

voastre. Fiindcă mai întâi de toate, să știți că nicio prorocie din Scriptură nu se tâlcuiește singură. Căci nicio prorocie n-a fost adusă prin voia omului; ci oamenii au vorbit de la Dumnezeu, mânați de Duhul Sfânt. (2 Pet. 1:16-21)

Observați pe ce se sprijină certitudinea lui – „Și avem cuvântul prorociei făcut și mai tare.” Încrederea lui Petru ar fi putut foarte bine să se bazeze pe strălucirea de moment a transfigurării. De altfel, el chiar l-a întrebat pe Isus dacă pot să-și înalțe locuințe acolo și să nu mai coboare niciodată de pe munte. Oare inima noastră nu este sedusă și ea de o asemenea perspectivă? De ce nu putem să ne simțim mereu fericiți? De ce trebuie să coborâm în vale și să ne angajăm în lupta pentru supraviețuire? Când Dumnezeu este – oh! – atât de aproape, de ce trebuie să ne îndepărtăm de El și să acceptăm monotonia? Dar, când Petru a devenit mai înțelept și mai împovărat de ani, el a înțeles că experiența și simțirea sunt secundare în raport cu certitudinea Cuvântului lui Dumnezeu, despre care Isus a spus: „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece” (Matei 24:35).

Întrucât știm că Cuvântul lui Dumnezeu este neclintit, etern și are aplicabilitate personală, haideți să ne disciplinăm voința și mintea pentru a-L asculta în fiecare zi. Nu există expresie mai măreață a voinței decât aceea de a alege să ascultăm Cuvântul zi de zi. Psalmistul a spus: „Pe Tine Te caut!” (Ps. 63:1). „Cercetează-mă, Dumnezeule, și cunoaște-mi inima! Încearcă-mă, și cunoaște-mi gândurile!” (Ps. 139:23). Samuel l-a spus lui Dumnezeu: „Vorbește, Doamne, căci robul Tău ascultă” (1 Sam. 3:9). Pavel a strigat către El în momentul convertirii sale: „Doamne, ce vrei să fac?” (Fapte 9:6). Viața noastră este atât de ocupată cu vorbirea, încât avem prea puțin timp ca să ascultăm. Un consum exagerat de cuvinte fără venitul adevărului atrage după sine falimentul spiritual.

Este de-a dreptul frapant să vedem cum a răspuns Dumnezeu acestor rugăciuni. Pavel a fost înștiințat despre o lucrare care îl va aduce în fața regilor și stăpânitorilor, dar a fost avertizat totodată că va suferi mult pentru Cristos. În fața unui astfel de mesaj, cineva l-ar fi putut întreba pe Pavel, pe bună dreptate: „Și ce ai simțit atunci?” Știm foarte bine ce a spus Pavel către sfârșitul vieții – „Și să-L cunosc pe El și puterea învierii Lui și părășia suferințelor Lui,

și să mă fac asemenea cu moartea Lui" (Filip. 3:10). Este evident că Pavel a fost călăuzit nu de *sentimentele*, ci de cunoașterea lui Cristos. În cazul lui Samuel, mesajul pe care l-a primit i-a frânt inima. El trebuia să-i transmită predecesorului și mentorului său, Eli, un mesaj de judecată.

Ascultarea cere un preț, însă are și cea mai mare răsplată posibilă – cunoașterea voinței lui Dumnezeu. Consolați de falsa mângâiere și de concepția eronată că a-L sluji pe Dumnezeu este ușor și plăcut, ne întrebăm de ce este El atât de departe de noi, când de fapt noi suntem cei care am plecat din prezența Lui. Oricât de important ar fi acest lucru, deja ne-am obișnuit să-i auzim pe predicatori și pe învățători spunând că mulți au renunțat la marele privilegiu de a asculta zilnic Cuvântul lui Dumnezeu.

CE POATE FACE DUMNEZEU

Mi-ar plăcea ca într-o bună zi să văd o serie de cărți în care să se arate cum anumite versete biblice au schimbat cursul istoriei; și asemenea exemple există din belșug. De pildă, mulți cunosc viața plină de putere și devotament a lui John Wesley. Se spune că a rostit mai mult de patruzeci de mii de predici în viața lui; a fost un scriitor prolific, lăsând în urma sa mii de pagini. A călătorit aproape un sfert de milion de mile, în mare parte călare. La vârsta de optzeci de ani încă mai predica de două ori pe zi, iar jurnalul său conține următoarea însemnare scrisă la optzeci și șase de ani: „Lenea se instalează încetul cu încetul. Am tot mai mult tendința de a rămâne în pat după cinci și jumătate dimineața.”

Cât de incredibilă este o viață trăită astfel! Cum a început totul? A început la un serviciu divin în cadrul căruia predicatorul a citit din prefața *Comentariului asupra Epistolei către Romani*, de Martin Luther. Cine ar fi visat în acele momente că istoria Angliei avea să fie modelată de un tânăr predicator a cărui inimă a fost încălzită într-un fel ciudat la flacăra Cuvântului lui Dumnezeu?

Martin Luther, care avea să schimbe cursul istoriei europene, dacă nu chiar mondiale, a fost el însuși marcat pentru totdeauna și mintea lui a fost cucerită de un verset simplu din Habacuc: „cel neprihănit va trăi prin credința lui” (Hab. 2:4). Același verset mai apare de trei ori în Noul Testament. Pavel l-a scris pentru cea mai

mare biserică din Europa – aceea din Roma. L-a repetat pentru cea mai mare biserică din Asia – aceea din Galatia. Versetul mai apare și într-o scrisoare către convertiții evrei – în Epistola către Evrei. Gândirea europeană, gândirea asiatică și gândirea evreiască. De fiecare dată când ceva se repetă atât de mult și la o scară atât de largă, putem fi siguri că acea afirmație conține foarte mult adevăr.

Luther a căzut sub vraja acestor cuvinte în trei ocazii diferite. Momentul final de confruntare pentru el a venit când s-a târât literalmente în genunchi pe scările Basilicii Lateran din Roma, căutând iertare pentru păcatele sale. Dintr-o dată, înțelesul versetului l-a izbit cu o forță care i-a transformat viața: „Cel neprihănit va trăi prin credința lui.” Semnificativul episod i-a dat curajul de a sta în fața puternicilor zilei și de a le înfrunța amenințările. Încrederea lui a ieșit limpede la iveală când a răspuns acuzațiilor ce i se aduceau. „Aceasta este poziția mea.”

În aceeași ordine de idei, puține povestiri sunt atât de mișcătoare ca următoarea relatare despre celebrul scriitor rus Feodor Dostoievski. Fiica lui a mărturisit că în timp ce Dostoievski zăcea pe patul de moarte, în februarie 1881, ultimul lucru pe care l-a cerut a fost să i se citească din Scriptură, în special pilda fiului risipitor. Această pildă îi schimbase lui însuși viața pe când își ispășea pedeapsa de zece ani într-o închisoare din Siberia. Ea apare sub diverse forme în majoritatea romanelor sale – convertirea fiului pierdut. De aceea, nu e de mirare că patruzeci de mii de oameni au urmat coșciugul său pe străzile din Sankt Peterburg – cea mai mare înmormântare din Rusia până în ziua de azi – și că Lev Tolstoi a deplâns moartea lui ca pe cea a uneia dintre cele mai mari personalități ale istoriei. Viața lui Dostoievski a fost transformată de Cuvânt.

Ascultați când vorbește Dumnezeu. Din străfundurile adevărului, El va potoli pasiunile voastre. Wesley, Luther și Dostoievski au fost oameni conduși de pasiuni puternice. Ei simțeau lucrurile în toată profunzimea lor. Dar mai mult ca orice, ei au avut nevoie să-L asculte pe Dumnezeu, ca El să-i călăuzească în adevăr. Iată ce spune autorul imnului de mai jos:

Doamne, am încuiat ușa cămăruței mele,
Vorbește-mi acum din Cuvântul

Care din groapa și din gheara leului
nu poate fi auzit;
Șoptește acum inimii mele,
Și arată-mi voia Ta,
Căci m-am retras într-un loc tainic,
Unde totul este liniște.

Doamne, am încuiat ușa după mine,
Întărește-mi inima;
Afară mă așteaptă lucrarea – mi-ai făcut parte de ea.
Numai prin harul Tău
Pot sta credincios chemării:
Acum, când sunt doar eu cu Tine
Înnoiește-mi puterea.⁶

LIMBAJUL SINELUI

Întocmai cum ne vorbește Cuvântul lui Dumnezeu, la fel trebuie să ne vorbim și noi înșine. Oricât de ciudat ar părea, aceasta este o verigă importantă în strădania noastră de a învinge impulsul sentimentului. Oswald Chambers spune fără ocolișuri în clasică lui lucrare, *Ce am mai bun pentru Cel Preaînalt*:

Există anumite lucruri pentru care nu trebuie să ne rugăm: de exemplu, pentru indispoziție. Indispoziția nu pleacă niciodată prin rugăciune, indispoziția pleacă atunci când este dată afară din viața noastră. Indispoziția își are aproape întotdeauna originea în condiția fizică, nu în cea morală. Este un efort continuu a nu asculta de indispozițiile care izvorăsc din condiția fizică; nu te lăsa cuprins de ele niciodată, nici măcar o secundă. Trebuie să ne apucăm de ceață și să ne scuturăm; și vom descoperi că putem face ceea ce am crezut că nu putem. Problema celor mai mulți dintre noi este că nu vrem. Viața creștină este o viață de hotărâre și de curaj spiritual trăite într-un trup omenesc.⁷

Și Chambers continuă:

Dacă nu ne controlăm emoțiile ele ne vor conduce pe noi, și vom fi înrobiți de orice impuls sau reacție trecătoare. Dar odată

ce credința este exersată ca să controleze emoțiile și știe cum să lupte cu slăbiciunile caracterului, o cale de intrare pentru îndoiele este închisă pentru totdeauna. Multe dintre necazurile noastre ca creștini nu sunt cauzate de păcat, ci de faptul că ignorăm legile proprii noastre naturi.

Ascultați cum enunță Martin Lloyd-Jones ideea aceasta. Prima noastră reacție este să ne împotrivim la ce spune el și să ne întrebăm dacă nu cumva avem de-a face aici cu o simplă auto-sugestie. Așa ar fi, dacă ceea ce spune el nu ar fi susținut de învățătura Scripturilor. Iată mai întâi cuvintele lui Lloyd-Jones:

Arta cea mai înaltă în viața spirituală este să știi cum să te porți cu tine însuși. Trebuie să te iei singur de mână. Trebuie să îți vorbești, să îți predici, să îți pui întrebări. Esența problemei este să știm că acest sine al nostru, că omul dinăuntrul fiecăruia, trebuie să fie condus. Nu asculta de el; împotrivește-i-te; vorbește-i; condamnă-l; critică-l; roagă-l; încurajează-l; amin-tește-i ceea ce știi, în loc să-l ascuți pasiv și să îi dai voie să te tragă în jos și să te deprime.⁸

Sună toate acestea ciudat și străin? Oare nu a practicat și Pavel această disciplină? „Eu, deci, alerg, dar nu ca și cum n-aș ști încotro alerg. Mă lupt cu pumnul, dar nu ca unul care lovește în vânt. Ci mă port aspru cu trupul meu, și-l țin în stăpânire” (1 Cor. 9:26-27). În Psalmul 42:5 David întreabă: „Pentru ce te mâhnești, suflete, și gemi înăuntrul meu?” În Psalmul 116:7, el spune: „Întoarce-te, suflete, la odihna ta, căci Domnul ți-a făcut bine.” Într-adevăr, dacă îndemnul apostolului Pavel de a vorbi între noi prin psalmi, cu cântări de laudă și cu cântări duhovnicești are drept scop încurajarea și influențarea noastră, același efect se produce și atunci când ne vorbim nouă înșine – când cântăm Domnului în inima noastră, găsim cuvinte de încurajare pentru sufletele noastre.

LIMBAJUL SUPUNERII

Există și o a treia sursă de comunicare, și anume limbajul supunerii, care de asemenea edifică și întărește credința. Cu toții știm că credința duce la fapte, dar deseori uităm că și reversul este

adevărat. Una din diferențele fundamentale între gândirea greacă și cea evreiască este că pentru greci adevărul este un rod al rațiunii, în timp ce la evrei adevărul se naște din supunere.

Vedem acest lucru de mai multe ori în Scriptură. Moise, Ezechiel, Osea și Iona nu au dorit să facă ceea ce le cerea Dumnezeu. De fapt, fiecare bătaie a inimii lor îi îndemna să facă exact invers. Însă Dumnezeu le-a cerut să asculte. Soluția era să îndeplinească voința lui Dumnezeu nu pentru că doreau ei acest lucru, ci să o îndeplinească pur și simplu, și atunci credința lor avea să fie întărită.

O demonstrație clasică a acestui principiu apare în întâlnirea dintre Dumnezeu și Moise. Când Moise a cerut o dovadă clară că Dumnezeu era Cel care îl chema, Dumnezeu i-a spus: „Eu voi fi negreșit cu tine; și iată care va fi pentru tine semnul că Eu te-am trimis: după ce vei scoate pe popor din Egipt, veți sluji lui Dumnezeu pe muntele acesta” (Ex. 3:12). Dovada chemării lui Dumnezeu avea să apară după ce va fi ascultat, nu înainte.

Acest limbaj al ascultării este poate cel mai greu limbaj pe care îl folosim, unul care se ridică deasupra sentimentelor, dar care spune o mulțime de lucruri despre credința noastră. Dintre toate surprizele care ne așteaptă în relațiile noastre maritale, supunerea este una din cele mai importante și mai greu de acceptat și de îndeplinit. Aici îi aduc soției mele un omagiu care cu greu poate fi pus în cuvinte, dar cine a trăit lucrurile la care mă refer înțelege foarte bine ce vreau să spun. Există momente când între noi apar divergențe, izvorâte din mândrie sau pur și simplu din încăpățănarea unei voințe care nu vrea să pară slabă și care ne împiedică să facem ceea ce trebuie. Pot spune doar, spre rușinea mea, că oricât m-aș lupta să-mi impun punctul de vedere, ea rămâne întotdeauna verticală, și dragostea ei triumfă în fața oricărui gând negru sau a oricărei înclinații meschine. Nu se teme niciodată să se apropie de mine și nu cade în capcana încăpățănării mele. Acestea sunt lecțiile glorioase ale credinței. Lucrăm, ascultăm, ne abandonăm, ne supunem lui Dumnezeu chiar și atunci când natura noastră ne trage în direcția opusă.

Oare nu așa a triumfat și credința lui Șadrac, Meșac și Abed-Nego? Chiar și sub amenințarea cu moartea, credința lor a rămas fermă și au fost siguri că Dumnezeu avea să îi salveze. „Și chiar de nu ne va scoate, să știi, împărate, că nu vom sluji

dumnezeilor tăi, și nici nu ne vom închina chipului de aur, pe care l-ai înălțat!” (Dan. 3:18). Personal, cred că societatea noastră seculară și-a pierdut capacitatea de a-L simți pe Dumnezeu, fiindcă și-a pierdut abilitatea de a-L asculta.

LIMBAJUL PRIETENILOR

Al patrulea limbaj care ajunge până la noi este acela al prietenilor. Unul din darurile neprețuite ale lui Dumnezeu în viață este darul prieteniei. Acest dar vine prin harul Său, pentru că l-am văzut manifestat chiar și atunci când cel care îl primea nu îl merita. De-a lungul anilor, călătorind și șezând la masă cu oameni din toată lumea, am fost însoțit mereu de acest dar minunat. Am amintiri deosebit de valoroase, de pe toate continentele, cu prieteni care la un moment dat mi-au dăruit ospitalitatea lor. Când suntem deprimăți și calea ce se așterne înaintea noastră pare pustie, prietenul este acela care ne poartă mai departe pe ea.

Unul dintre momentele cele mai triste în istoria lui Israel a fost atunci când Absalom și-a trădat tatăl, pe David, și a încercat să-l detroneze. Dar partea cea mai întunecată a acelui episod a fost că sfatul ce venea din culise îi aparținea lui Ahitofel, un fost sfătuitor de taină al lui David. Tragedia aceasta a îndurerat multă vreme inima lui David. Experiența acelei trădări trebuie să-i fi revenit mereu și mereu în minte. În Psalmul 55, David face referire la ea: „Nu un vrăjmaș mă batjocorește, căci aș suferi: nu potrivnicul meu se ridică împotriva mea, căci m-aș ascunde dinaintea lui. Ci tu, pe care te socoteam una cu mine, tu, frate de cruce și prieten cu mine!” (Ps. 55:12-13). A menționat-o de asemenea în Psalmul 41: „Chiar și acela cu care trăiam în pace, în care îmi puneam încrederea și care mânca din pâinea mea, ridică și el călcâiul împotriva mea” (Ps. 41:9).

Pe când eram student la facultate, mai mulți colegi ne-am angajat să ne rugăm unii pentru alții în mod regulat. Cu trecerea anilor, drumurile noastre s-au despărțit. Unul dintre prietenii de atunci era un tânăr foarte curajos, Koos Fietje, care a plecat misionar în Tailanda, trimis de Overseas Missionary Fellowship. În 1974 am trecut prin Bangkok în drum spre Cambodgia, unde urma să vorbesc. Deși îmi doream foarte mult să îl întâlnesc pe Koos, nu am vrut să îl deranjez, făcându-l să călătorească de undeva din

nordul țării până la Bangkok, unde urma să petrec oricum doar o singură noapte. Așa că nu l-am anunțat de venirea mea. Când am ajuns la aeroport, mi-am luat bagajul de la caruselul de bagaje și m-am îndreptat spre ieșire. Cine credeți că mă aștepta lângă ușa de sticlă? Koos în persoană! S-a apropiat de mine, mi-a luat mâna și mi-a spus: „Ai crezut că te strecuri neobservat, nu-i așa?” Nici până în ziua de azi nu știu cum a aflat că trebuia să trec pe acolo.

Am petrecut toată noaptea în camera de hotel vorbind despre felul în care Dumnezeu ne conducea viețile și despre chemarea Lui la credincioșie. M-a îndemnat să rămân neclintit pe cale. Koos era un om extraordinar. Dar mi-am dat seama că îl tulbură ceva și când ne-am despărțit, a repetat ceea ce îmi spusese deja de mai multe ori, și anume că va trebui să plătească cu viața mărturia lui îndrăznească pentru Cristos. Cert este că nu l-am mai văzut niciodată după aceea. Câțiva ani mai târziu, în timp ce ieșea de la o întâlnire de rugăciune în orașul în care lucra, un bărbat l-a împușcat mortal de la o distanță foarte mică.

Dumnezeu mi-a dat privilegiul de a fi avut un prieten evlavios. De multe ori când m-am confruntat cu sentimentele și limitările inerente unei vieți itinerante, martiriul lui Koos mi-a dat curaj. În viață sau prin moarte, un prieten ne poate ajuta să ne depășim sentimentele greșite sau meschine.

Pavel a spus în Epistola către Filipeni: „Este drept să gândesc astfel despre voi toți, fiindcă vă port în inima mea, întrucât, atât în lanțurile mele cât și în apărarea și întărirea Evangheliei, voi sunteți toți părtași aceluiasi har. Căci martor îmi este Dumnezeu că vă iubesc pe toți cu o dragoste nespūsă în Isus Cristos” (Filip. 1:7-8). Avem aici o dovadă de prietenie a copiilor lui Dumnezeu pentru un slujitor al lui Isus aflat în lanțuri.

LIMBAJUL BISERICII

Ajungem, în sfârșit, la rolul bisericii de a se îngriji de nevoile credincioșilor și de a le satisface nevoile. Biserica ar trebui să fie un loc pentru vindecare interioară și refacere. Aici răbdarea lui Isus și înțelepciunea unei vieți disciplinate sunt necesare în vederea instruirii și călăuzirii. Când cineva se poticnește sau cade în păcat, biserica are privilegiul de a ajuta și de a vindeca. Când cineva se

zbate răpus de sentimentul că Dumnezeu este departe, brațele celor care formează biserica vor fi singurele brațe prin care Dumnezeu readuce persoana respectivă aproape. Când cineva se simte abandonat, inimile copiilor lui Dumnezeu ar putea fi singurele inimi pe care Dumnezeu le poate folosi pentru a simți împreună cu cel ce trece prin încercare.

Nimic nu redă mai mult unui om sentimentul că este iubit ca apartenența la o comunitate plină de compasiune. Astăzi durerea și singurătatea au atins proporții endemice. Nimic nu poate vorbi societății noastre cu mai multă forță ca o comunitate care se apropie de oameni cu dragostea lui Cristos.

Însă există și un al doilea rol pe care biserica îl are de îndeplinit azi, și pe care nu îl înțelegem pe deplin. Mă refer la rolul muzicii. Puține mijloace sunt la fel de puternice și în același timp la fel de vulnerabile în controlarea sentimentelor. Ascultați cum o cultură a tinerilor vibrează și gravitează sub ritmurile pulsatile – ca să nu spun, zgomotele – diverselor stiluri muzicale. Este imposibil să nu ne punem câteva întrebări dificile cu privire la acest fenomen. Ce produce această muzică în inimile ascultătorilor ei, ce fel de stare le provoacă? Știu de la prieteni buni care sunt muzicieni profesioniști că și pe ei îi îngrijorează acest fenomen.

Dar în loc să riscăm un răspuns la aceste întrebări, cu toate implicațiile sale, să remarcăm un singur lucru. Odată cu înaintarea noastră în vârstă, vibrația și extazul muzicii nu ne vor mai fi suficiente, ci vom căuta în ea mai mult consolare și inspirație. Timpul pune în inima noastră diverse năzuințe și așteptări: dorim să avem parte de pace și liniște, căutăm consolare și ajutor, tânjim după un viitor sigur și totodată privim în trecut cu nostalgie. Sunt mai convins ca oricând că muzica are capacitatea de a atinge miezul ființei noastre, fiindcă așa ne-a creat Dumnezeu să răspundem la muzică. Muzica produce ori armonie, ori disonanță și – cel mai adesea – dezvăluie armonia sau disonanța din viața unui om.

Unul dintre cele mai prețioase roluri pe care îl îndeplinește muzica este acela de a forma rezervorul nostru de amintiri. Ea slujește ca un resort ce readuce trecutul într-o amintire îndrăgită. În acest sens, ea conectează aspirațiile vieții la realizările vieții. Tocmai de aceea biserica trebuie să analizeze foarte atent binecuvântările și precauțiile care vin odată cu proliferarea de noi cântări și refrene.

Căci riscăm să îi lăsăm pe mulți aflați la vârsta mijlocie fără trecutul lor muzical. Cântări îndrăgite de ei nu mai sunt cântate azi la serviciile de închinare, iar dacă schimbarea este prea rapidă, nici măcar tinerii nu vor mai avea timpul necesar să-și formeze băncile de memorie. Muzica are de îndeplinit un rol foarte important în biserică, și ea este un mijloc privilegiat de influențare a sentimentelor în direcția binelui.

Acum, când ne apropiem de sfârșitul discuției noastre despre sentimente, dați-mi voie să rezum adevărurile pe care le-am descoperit până aici. Trebuie să-L ascultăm pe Dumnezeu vorbindu-ne prin Cuvântul Lui. Apoi ne oprim pentru a ne vorbi nouă înșine despre ceea ce știm că este adevărat. De asemenea, vorbim sentimentelor noastre în limbajul supunerii. Ne cultivăm prietenii durabile, care ne dau puteri atunci când suntem slabi. Ne extragem tăria de la biserică ce ne susține, și ne bucurăm de sunetul și inspirația muzicii pe care Dumnezeu a lăsat-o copiilor Săi.

În ce mă privește, nimic nu mi-a ilustrat mai clar aceste cinci surse de putere ca un serviciu de închinare la care am participat într-o duminică dimineața acum câteva luni. Socrul meu suferise un atac de cord și medicii îi recomandaseră o operație de bypass la inimă. Dată fiind aglomerația din sistemul medical, fusese trecut pe o listă de așteptare, urmând să-i vină rândul pentru intervenția chirurgicală abia peste șapte - nouă luni. Dar el era sigur că nu avea să supraviețuiască atâta timp și începea să se gândească la perspectiva morții.

În timp ce se odihnea acasă, în dimineața de duminică la care mă refer, soția lui era la biserică, participând cu credințioșie la adunarea familiei lui Dumnezeu, ca întotdeauna de-a lungul vieții sale. Am urmărit-o de la distanță pe întreg parcursul serviciului. Prietenii din jurul ei o întrebau despre starea soțului. Predica, rugăciunile, adevărul rostit de la amvon, toate se aplicau într-un fel sau altul la situația ei. Tot timpul serviciului și-a păstrat calmul. Apoi a început imnul de încheiere, și atunci ea nu și-a mai putut stăpâni lacrimile. Cred că nimeni în afară de ea nu a pătruns mai bine adevărul conținut în versurile aceluia imn:

Stai liniștit, suflete al meu, căci Domnul e aproape;
Poartă răbdător crucea suferințelor tale.

Lasă-L pe Domnul să te călăuzească-n grija Lui.
Orice ar veni asupra-Ți, El rămâne credincios.
Stai liniștit, suflete al meu, căci Prietenul tău cel mai bun,
Prietenul ceresc te va purta prin spini la sfârșitul glorios.

Stai liniștit, suflete al meu, Dumnezeuul tău – fii sigur –
Te va călăuzi și mâine, așa cum te-a călăuzit ieri.
Nu lăsa ca speranța și încrederea ta să șovăie;
Tot ce acum este necunoscut, va străluci limpede într-o zi.
Stai liniștit, suflete al meu, valurile și vânturile
Nu au uitat vocea poruncitoare a Domnului pe pământ.

Stai liniștit, suflete al meu, în curând va veni ziua
Când vom sta veșnic în prezența Lui,
Când deznădejtile, durerea și teama vor dispărea,
Când vom uita de durere și bucuria dragostei va renaște,
Stai liniștit, suflete, vine o zi când lacrimile vor seca,
Atunci vom avea parte, în sfârșit, de nesfârșite bucurii.⁹

Cât de îndurător a fost Dumnezeu ca să-i împlinească nevoia. Toate aceste limbaje s-au unit pentru a dăruia pace sufletului ei. Mai rămâne o singură întrebare: Cum poate cineva să își însușească aceste adevăruri și pacea pe care ele o asigură? Sau, altfel spus, cum putem să fim călăuziți de adevăr, și nu de sentimente.

CONCLUZIE

Am reflectat asupra acestor lucruri îndelung și cu toată seriozitatea, pornind de la acea constatare ce dezvăluia o puternică luptă interioară: „Am încercat totul, dar nu îl simt pe Dumnezeu.” Binecunoscuta formație muzicală U2 are un cântec intitulat „I Still Haven't Found What I'm Looking For” [Încă nu am găsit ceea ce caut]. Versurile acestui cântec chiar ne poartă prin tot ceea ce are viața de oferit, ba fac referire și la Evanghelie, dar se termină cu refrenul: „Am încercat-o și pe asta, și pe asta. Totuși încă nu am găsit ceea ce caut.” În urma meditațiilor mele asupra acestei dileme, am ajuns la două concluzii.

Prima este că, trăind în această lume, inima noastră va fi frântă într-un fel sau altul. Acest lucru se va întâmpla inevitabil. Vom avea

de suferit fie din cauza unei minciuni, fie din cauza adevărului. Până și Isus S-a confruntat cu această realitate dramatică dar absolut certă, cu prilejul unei alegeri extrem de importante pe care a făcut-o. Această alegere constituie esența a ceea ce înseamnă apropierea sau depărtarea lui Dumnezeu, deși noi nu îi acordăm atenția cuvenită. Când a ajuns în fața crucii, Isus a știut ce îl așteaptă, a știut că orice cale ar alege, îl va răni profund. Un strigăt de durere a țâșnit din pieptul Lui, lăsându-ne să înțelegem cât de mult a evitat acel moment. Le-a cerut ucenicilor să stea lângă El. Avea nevoie să-i simtă aproape. „Ce, un ceas n-ați putut să vegheați împreună cu Mine!” le-a spus când ei au adormit în timp ce sufletul Lui agoniza în grădina Ghetsimani (Matei 26:40). Rugăciunea Lui, „Tată, dacă este cu putință, depărtează de la Mine paharul acesta!” (Matei 26:39) ne surprinde pe toți, până când adaugă: „Totuși, facă-se nu voia Mea, ci a Ta” (Luca 22:42).

Ce l-a provocat atâta groază? Cu certitudine că nu durerea fizică. Aceleia îi putea face față. A fost conștiința și sentimentul de a Se ști abandonat până și de Dumnezeu, *rămânând în același timp în centrul voinței Sale*. Dumnezeu nu avea să-I fie aproape în timpul acelei tranzacții cu valoare eternă, ci avea să întoarcă spatele Fiului Său. De aceea, în timp ce atârna pe cruce a strigat: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?” (Matei 27:46).

Aici este esența: Dacă ar fi vrut să evite ruptura de Tatăl, Isus ar fi putut renunța la sacrificiu, dar făcând acest lucru ar fi sfârșit prin a Se înstrăina de voia și de inima Tatălui Său. Alegând să moară și să suporte separarea vremelnică, El a fost atras complet la sânul Tatălui. Altfel spus, El a avut de ales – să refuze crucea și să lase lumea în starea ei de frângere totală, sau să Se lase El însuși frânt pentru ca lumea să poată fi atrasă la Dumnezeu și să trăiască. Prin moartea și prin separarea Lui de mângâierea Tatălui, El a putut să ne aducă pe noi, care eram departe, în brațele lui Dumnezeu.

Crucea pe care Domnul nostru a fost frânt, pe care El a purtat păcatele și suferințele noastre, pe care a ținut înstrăinarea noastră și pe care a fost abandonat de toți, acea cruce este miezul Evangheliei. Dacă ea este înțeleasă cum trebuie și dacă acceptăm în viața noastră jertfa de pe ea, crucea nu va merita o abordare de genul „am făcut asta și asta, dar nu a dat rezultate.” Cine nu îl urmează pe Isus se întreabă unde este Dumnezeu în această lume

plină de suferință. De ce pare El atât de departe? De multe ori credem că cine nu îl cunoaște pe Cristos nu înțelege ce înseamnă crucea. Și într-un sens foarte real, acest lucru este adevărat. Dar îndrăznesc să fac o sugestie și astfel ajung la cea de-a doua concluzie. Chiar dacă crucea este atât de străină scepticilor și felului de a gândi al oamenilor, adânc în inima lor aceștia afirmă fără să-și dea seama mesajul ei fundamental, că până și în expresiile cele mai dureroase ale vieții, Dumnezeu trebuie să fie undeva aproape. Două exemple vor ilustra mai bine acest fapt și ne vor aduce în fața unui moment important al deciziei.

Elie Wiesel, laureat al Premiului Nobel și evreu supraviețuitor al Holocaustului, relatează că pe vremea când se afla într-un lagăr de concentrare, a fost forțat împreună cu alți câțiva deținuți să asiste la spânzurarea a doi bărbați și a unui băiat. Cei doi bărbați au murit aproape instantaneu, dar dintr-un motiv oarecare tânărul nu a murit imediat, ci s-a zbatut jumătate de oră în ștreang.

Cineva din spatele lui Wiesel a șoptit: „Unde este Dumnezeu? Unde e?” Și vocea și-a continuat dureroasa litanie: „Unde e El?”

Wiesel a simțit cum întrebarea îl macină și pe el pe dinăuntru: „Unde este Dumnezeu? Unde e?”

Apoi a auzit în străfunduri o voce blândă care i-a șoptit: „Dumnezeu atârna acolo, în ștreang.”

Dennis Ngien, autorul articolului „The God Who Suffers”, în care este relatată această întâmplare, a adăugat o notă de subsol în care îl citează pe teologul Jürgen Moltmann afirmând că orice alt răspuns ar fi blasfemie.¹⁰

Iată acum întrebarea mea: ar putea oare orice altă credință, în afară de creștinism, să răspundă pe deplin la această întrebare? Ne uităm în jurul nostru la atâtea atrocități ce vădesc o lipsă totală de compasiune și ne întrebăm: unde e Dumnezeu? Dar răspunsul vine imediat: El este chiar în mijlocul acelor atrocități, suportându-le.

Fapte de o inconștiență și de un patetism greu de trecut cu vederea, cum ar fi aruncarea în aer a unei clădiri și uciderea a nenumărați bărbați, femei și copii, sau sufocarea unui nou-născut, sunt acte împotriva lui Dumnezeu. Provocăm suferință altora din cauză că mai întâi L-am respins pe El. Exemplul lui Wiesel mi se pare pur și simplu uluitor. Unde este Dumnezeu? Chiar acolo, în clădire. Chiar acolo, în punga de plastic. Într-un fel sau altul, crucea

ni se impune ca singurul punct rezonabil de definire pentru o lume rănită. Dumnezeu atâră El însuși în ștreang, pentru ca noi să ne putem apropia de El. Orice alt răspuns este blasfemie.

Din acest adevăr decurge o provocare personală foarte importantă. Când ajungem față în față cu crucea, trebuie să facem o alegere: Ori îi recunoaștem implicațiile și ne aducem pe noi înșine, pasiunile noastre și tot ceea ce suntem ca să fie răstignite împreună cu Isus, astfel încât să putem trăi atenți la vocea Lui și la simțirea inimii Sale, ori plecăm de la cruce și trăim înstrăinați de Dumnezeu. Dar aici intervine minciuna – când credem că putem trăi aproape de Dumnezeu fără a muri față de noi înșine. În lucrarea personală a lui Isus pe pământ, acest lucru a fost imposibil. Astăzi auzim foarte des chemarea „vino la Isus”, dar se vorbește prea puțin despre răstignirea împreună cu Isus. Dacă venim la el împovărați de trecutul nostru, nimic nu se va schimba până când nu vom răstigni omul nostru cel vechi.

Ceva trebuie să moară, ori minciuna căreia i se supun sentimentele, ori adevărul căruia sentimentele trebuie să i se conformeze. Acesta este principalul lucru care trebuie să se întâmple atunci când suntem răstigniți împreună cu El. Personal, cred că lumea vede și ea aici, într-un mod subtil, realitatea crucii. Un exemplu contemporan ilustrează deosebit de grăitor realitatea afirmației mele.

Într-un articol publicat în *Ladies' Home Journal* apărut cu ceva vreme în urmă, autoarea deplânge pierderea eticii în vremea noastră, dar sugerează că ocazional apar raze de speranță care ne spun că nu este totul pierdut. Ca o dovadă pentru optimismul ei, autoarea povestește istoria lui David Kaczynski. Vreme de mai mulți ani, un bărbat poreclit Unabomber a răspândit teama și teroarea prin crimele crude pe care le-a săvârșit. Când, în sfârșit, a fost prins, a ieșit la iveală un act incredibil de curaj, dincolo de eforturile poliției de a-l găsi. În timp ce David Kaczynski, un om obișnuit, urmărea relatările din mass-media despre posibila identitate a ucigașului, a fost izbit de un gând îngrozitor. Toate elementele din profilul criminalului îl indicau pe fratele lui, Ted. Până la urmă, cutremurat de frică, David s-a dus la poliție și le-a împărtășit motivele pentru care credea că Ted Kaczynski ar putea

fi omul pe care îl caută. Poliția a verificat informațiile și roțile justiției s-au pus în mișcare, cercetând oroarea acelor crime în serie de-a dreptul iraționale pentru care era acuzat Ted Kaczynski.¹¹

Nu putem decât să ne întrebăm ce a trecut prin mintea lui David Kaczynski atunci când a suspectat pentru prima dată că fratele lui ar putea fi ucigașul. Știm însă că atunci când bănuiala lui a devenit certitudine, a fost gata să-l predea poliției pe fratele lui, deși știa foarte bine că asta putea duce la moartea fratelui său. Dar nu, să ne oprim aici. Nu moartea fratelui a fost pentru el băătăia cea mai mare. Adevărata băătăie s-a dat în sufletul lui David Kaczynski. Era el gata să moară față de dorința lui personală, chiar și față de dragostea pentru fratele lui, pentru ca adevărul să triumfe și justiția să-și spună cuvântul? După o luptă interioară hotărâtoare pentru destinul lui, a murit față de dorințele lui pentru ca toate acele crime să înceteze. Aceasta a fost alegerea pe care a făcut-o el cu multă generozitate. În felul acesta, adevărul a întins mâna sentimentului și l-a dus la triumf. În principiu, moartea lui Mary Jane și Gary Chauncey pentru ca fiica lor, Audrey, să trăiască scoate în evidență același lucru – moartea față de sine.

Putem să facem noi ceva mai puțin de atât în dedicarea noastră față de Cristos? Apostolul Pavel a ilustrat acest adevăr într-o afirmație foarte simplă făcută lui Timotei: „Căci știu în cine am crezut. Și sunt încredințat că El are putere să păzească ce l-am încredințat până în ziua aceea” (2 Tim. 1:12). Mai există o cale la fel de simplă de a ilustra acest adevăr, și voi încheia cu acest exemplu studiul de față.

Dacă ai ședea într-un avion cu servieta lângă tine și dacă te-ai ridica pentru o clipă ca să vorbești cu un alt călător, ce ai face dacă, în lipsa ta, ți s-ar fura servieta: Ai putea să mergi la biroul de relații cu publicul și să rogi agentul de acolo să o caute pentru tine. Cel mai probabil, te va refuza. Atâta vreme cât servieta a fost în responsabilitatea ta când ai pierdut-o, nu ai dreptul să tragi compania la răspundere.

Dar dacă ai predat servieta la urcarea în avion și, odată ajuns la destinație, descoperi că ea a dispărut, ai toate drepturile din lume să întrebi agentul companiei unde îți este servieta. Acesta va începe

imediat să o caute. Compania de zbor este responsabilă să aibă grijă doar de ceea ce i s-a încredințat. Ea nu are nicio responsabilitate pentru ceva ce nu i-ai încredințat.

La acest principiu se referă și Pavel aici. El era sigur că Dumnezeu va păzi ceea ce I-a încredințat. Adu-ți sentimentele la cruce. Încredințează-le în grija Lui și El le va păzi pentru tine.

Strigătul pentru a cunoaște rostul suferinței

Iată cum a rezumat David Hume, scepticul scoțian din secolul al XVIII-lea, cel mai mare obstacol pentru omenire în calea credinței în Dumnezeu:

Dacă un străin ar pica pe neașteptate în lumea noastră, i-aș arăta ca dovadă a tuturor relelor din ea un spital plin de boli, o închisoare înțesată cu răufăcători și datornici, un câmp presărat cu schelete, o flotă zbatându-se pe ocean, un popor stingându-se sub tiranie, foamete și molime. Ca să fiu sincer, nu știu cum ar putea cineva să pună toate acestea în acord cu un scop ultim izvorât din dragoste.¹

Altcineva a spus:

Nu știința m-a făcut să mă îndoiesc de scopul lui Dumnezeu, ci starea lumii. Lupta patetică și nesfârșită pentru existență între popoare. Prăbușirea idealismului nostru în fața realităților dure care sunt forța și haosul. Sentimentul că există ceva demonic în miezul lucrurilor, ceva ce acționează împotriva noastră, că există o denaturare radicală în însăși alcătuirea

universului, care va înfrânge mereu speranțele omului, care își va bate joc de visurile lui și va năruia jalnicul lui optimism la pământ, într-un dezastru total. Scop? Privește lumea și asta va fi de ajuns.²

În *Frații Karamazov*, capodopera lui Feodor Dostoievski, Ivan Karamazov spune:

Te rog stăruitor să-mi răspunzi cinstit la o întrebare: închipuiește-ți că ți-ar fi dat să clădești cu mâna ta destinul omenesc spre fericirea tuturor, ca lumea să se poată bucura în sfârșit de liniște și pace, dar că, pentru a ridica această construcție, trebuie neapărat, e absolut necesar, să ucizi în chinuri o singură făptură plâpândă, bunăoară pe copilașul acela care se bătea cu pumnișorii în piept, să pui la temelia construcției lacrimile lui nerăzbunate. Spune, ai accepta în aceste condiții să fii tu arhitectul? Mărturisește cinstit!³

Este foarte greu să nu simpatizezi oarecum cu scepticismul exprimat aici și cu întrebarea care se ridică. (Conotația întrebării lui Ivan Karamazov este mult mai complexă, de aceea am adăugat un post-scriptum la sfârșitul cărții pentru a putea răspunde la ea în profunzime.) Abundența răului, și faptul că o bună parte din el pare a fi fără noimă, îl determină pe omul care reflectează asupra acestui lucru să pună sub semnul întrebării coexistența lui Dumnezeu cu o lume a răului. Care dintre noi nu s-a uitat vreodată la un copil deformat, a înghițit în sec a milă și nu s-a întrebat ce rost are suferința acelui copil? Care dintre noi nu a văzut vreodată o mamă pierzându-și copilul și nu s-a întrebat de ce? A trăi înseamnă a cunoaște mai devreme sau mai târziu durerea și suferința. Iar a raționa înseamnă inevitabil a întreba: „De ce?”

Nu cunosc nicio altă întrebare care să fie pusă mai frecvent, niciun alt obstacol mai persistent în calea credinței. Cei mai importanți profeți au ridicat și ei problema aceasta, însă i-au dat o conotație diferită. Habacuc a întrebat: „Pentru ce mă lași să văd nelegiuirea, și Te uiți la nedreptate?” (Hab. 1:3). David a strigat: „Până când, Dumnezeule, va batjocori asupritorul, și va nesocoti vrăjmașul fără curmare Numele Tău?” (Ps. 74:10). Iona a fost exasperat de violența locuitorilor din Ninive și a dorit ca ei să fie

distruși. Ieremia i-a spus lui Dumnezeu: „Vreau totuși să Te întreb asupra orânduirilor Tale. Pentru ce propășește calea celor răi, și toți mișei trăiesc în pace?” (Ier. 12:1).

Nu am conversat niciodată cu un sceptic fără ca el să specifice această întrebare ca principal motiv pentru scepticismul său. Sunt nenumărați aceia care au încetat să creadă în Dumnezeu din cauza morții cuiva drag sau din cauza infirmității unui prieten. Întrebarea este, fără îndoială, una din cele mai oneste și mai autentice întrebări care ar putea fi puse în legătură cu credința creștină care afirmă un Dumnezeu iubitor ce controlează toate lucrurile.

Din nefericire, răspunsuri superficiale și incoerente la aceste întrebări izvorâte din adâncul inimii au dus la întreruperea comunicării între scepticii onești, care caută sincer adevărul, și cei ce pretind că îl cunosc. De cele mai multe ori scăpăm de o persoană care pune întrebări supărătoare, considerând că ea nu vrea să creadă și că, de aceea, caută motive pentru necredința ei. Probabil că mulți sceptici sunt decizi să nu creadă, însă există și unii a căror minte și inimă se frământă sincer cu această problemă. Cineva a exprimat-o cât se poate de succint: Virtutea la vreme de necaz și viciul în zile bune transformă oamenii în ateți.

Dar dacă creștinul poate fi acuzat că ignoră sinceritatea celui ce întreabă, și cel ce întreabă trebuie să recunoască posibilitatea de a nu fi reflectat la problemă cu toată onestitatea. De obicei, în abordarea acestui subiect, se trece cu vederea un lucru evident, anume că și scepticii care pun întrebarea trebuie să răspundă la ea. Cum explică *ei* problema durerii? Și nu numai că trebuie să găsească un răspuns, dar în ultimă instanță trebuie să justifice și întrebarea însăși – și toate acestea, lăsându-L pe Dumnezeu afară din ecuație. Aici vocile amuțesc și răspunsurile ating limita iraționalului.

G. K. Chesterton rezumă chestiunea foarte corect atunci când spune: „Când credința în Dumnezeu devine dificilă, avem tendința de a ne îndepărta de El; dar spre ce ne îndreptăm?” Creștinul nu neagă faptul că va trebui să găsească un răspuns lămuritor, dar oare cel care îl neagă pe Dumnezeu a găsit un răspuns mai bun la problema răului? Cu o notă de umor, și recunoscând că multe răspunsuri se apropie – deși nu suficient – de adevăr, Chesterton continuă spunând: „Din punctul meu de vedere, problema nu

Exact la asta m-am referit când am spus că pe lângă răspunsul pe care trebuie să-l dea la întrebarea lui, scepticul trebuie să justifice totodată și întrebarea. Și în timp ce hohotele de râs se stingeau, i-am spus că îi accept întrebarea, dar că întrebarea lui justifică supoziția mea că trăim într-un univers moral, nu supoziția lui. Căci dacă Dumnezeu nu este autorul vieții, cuvintele *bine* și *rău* nu au niciun înțeles.

Acest fapt este mereu eludat de sceptic, care pare a crede că ridicând problema răului, întinde o cursă teismului ca să-l distrugă, când de fapt întrebarea îl prinde în cursă chiar pe scepticul care o ridică. O supoziție ascunsă iese imediat la iveală. Cu alte cuvinte, suntem oare îndreptățiți să punem o problemă cu implicații morale, dacă universul nostru nu este un univers moral? Căci în clipa în care folosim cuvântul *mai bine*, spune C. S. Lewis, noi presupunem un punct de referință.

În aceeași ordine de idei, este oare legitim să ne întrebăm de ce universul acesta pare moral, dacă el nu are o bază morală sau o rațiune de a fi? Realitatea derutantă pentru cei ce ridică problema răului este că creștinul poate fi consecvent când discută despre problema răului și îi poate da un răspuns coerent, în timp ce scepticul este obligat să explice de ce există bine într-un univers amoral. Pe scurt, problema răului nu poate fi rezolvată prin excluderea existenței lui Dumnezeu; problema răului și a suferinței trebuie rezolvată păstrându-L pe Dumnezeu în ecuație.

Exact aceasta a fost concluzia lui Iov. El nu a pierdut nici măcar pentru o clipă din vedere faptul că Dumnezeu este în control. Dar nu a putut concilia acest lucru cu concepția lui teologică. El a presupus întotdeauna că dacă ești bun vei fi binecuvântat și dacă ești rău vei fi blestemat. Atunci de ce, cu toate că fusese bun, a ajuns să fie blestemat? Teologia lui era cea care se clătina, nu credința în Dumnezeu.

Felul în care a rezolvat Iov această problemă poate constitui obiectul unui studiu interesant, așa că ne vom concentra atenția în continuare asupra acestui lucru.

Un început ciudat

În primul capitol al cărții, vedem că Iov este lovit de calamitate

după calamitate. Și-a pierdut sănătatea, bogăția și în cele din urmă familia. În timp ce ședea pe grămada lui de cenușă, acoperit din cap până în picioare cu bube, soția lui i-a spus: „Blestemă pe Dumnezeu și mori!”

Dar Iov i-a răspuns: „Vorbești ca o femeie nebună. Ce! primim de la Dumnezeu binele și să nu primim și răul?” (Iov 2:9-10).

Va trebui să înțelegem și totodată să ne întrebăm ce a vrut să spună soția lui Iov prin cuvintele: „Blestemă pe Dumnezeu și mori!” Dacă Dumnezeu există, la ce folosește să-L blestemi? Asta ar fi ca și cum cineva încălțat cu o pereche de adidași ar da cu piciorul într-un tanc. Dar dacă Dumnezeu nu există, pe cine ar fi blestemat Iov de fapt? Să acordăm totuși soției lui Iov prezumția de nevinovăție. Ea a reacționat așa cum e tentat să reacționeze orice om când ceva ce a crezut pare a nu mai avea absolut nicio logică în fața a ceea ce pare a fi opusul convingerilor sale.

Pe de altă parte, Iov a presupus că așa cum Dumnezeu este sursa mângâierii, El este și sursa durerii, și că de aceea trebuie să se resemneze în fața suferinței sale. A avut Iov dreptate? Să nu uităm că nouă ni se relatează într-un prolog ceva care precedă acest test și despre care Iov nu avea deloc cunoștință. Dar în epilog îl vedem pe Iov înțelegând imaginea de ansamblu, și realitatea ce i se deschide în fața ochilor îi umple inima de consolare și de închinare. Pe măsură ce avansează în dialogurile lungi și numeroase, întrebările pe care le ridică el devin mai clare și mai bine ținute. Aceasta trebuie să fi fost una din cele mai mari descoperiri ale lui Iov – că este foarte important să pui întrebarea corectă.

Citind mai departe, aflăm că cei trei prieteni ai lui Iov, Elifaz, Bildad și Țofar au venit de departe să-l ajute să înțeleagă unde era Dumnezeu în toată devastarea prin care trecea. (Am insistat întotdeauna că este imposibil să-și fi găsit numele într-un îndrumător cu nume pentru copii. Obişnuiam să spun că nu am întâlnit pe nimeni care să poarte aceste nume, dar mi-am schimbat părerea când am întâlnit un Bildad într-o regiune îndepărtată a globului.)

Mi-i și imaginez călătorind de departe și discutând între ei ce rol avea să revină fiecăruia în operațiunea de consolare a lui Iov. Dar când l-au văzut în starea lui jalnică, au rămas fără cuvinte. Au păstrat o tăcere apăsătoare vreme de șapte zile și șapte nopți. Fără

îndoială că tocmai atunci, când au tăcut, au dat dovadă de cea mai mare înțelepciune. Oricât de mult i-am aprecia pe oamenii aceștia pentru grija și efortul lor de a veni la Iov, ne uluiește insensibilitatea lor față de prietenul lor aflat în ceasul cel mai greu al vieții sale. Ei i-au oferit doar așa-zise „răspunsuri preambalate” și judecăți teologice insuficient analizate, care la prima vedere păreau corecte dar în contextul agoniei lui Iov erau total lipsite de conținut.

Primul care a deschis gura a fost Elifaz. El era cel mai în vârstă dintre ei și cel mai blând. Dar dintre toate argumentele prin care și-ar fi putut susține consolările, el a narat un episod de-a dreptul ciudat.

Un cuvânt s-a furișat până la mine,

Și urechea mea i-a prins sunetele ușoare.

În clipa când vedeniile de noapte frământă gândul,

când oamenii sunt cufundați într-un somn adânc,

m-a apucat groaza și spaima,

și toate oasele mi-au tremurat.

Un duh a trecut pe lângă mine...

Tot părul mi s-a zbârlit ca ariciul...

Un chip cu o înfățișare necunoscută era înaintea ochilor mei.

Și am auzit un glas care șoptea încetșor:

„Fi-va omul fără vină înaintea lui Dumnezeu?

Fi-va el curat înaintea Celui ce l-a făcut? [...]

Iată ce am cercetat, și așa este!

Ascultă, că sunt spre folosul tău!” (Iov 4:12-17; 5:27)

Putem doar să ne imaginăm ce a simțit Iov, când Elifaz s-a lansat în discursuri sentimentale pe marginea experienței lui onirice. Dar Iov a avut politețea să-l asculte înainte să izbucnească mâhnit:

Oh! de ar fi cu puțință să mi se cântărească durerea,

și să mi se pună toate nenorocirile în cumpănă,

ar fi mai grele decât nisipul mării...

Căci săgețile Celui Atotputernic m-au străpuns,

sufletul meu le suge otrava,

și groaza Domnului bagă fiori în mine! [...]

Cel ce suferă are drept la mila prietenului. (Iov 6:1-4, 14)

Nu există nicio eroare evidentă în gândurile lui Elifaz, în afară de fundația îndoielnică pe care le-a ridicat. El spune că Iov este doar o „creatură” și, ca atare, un păcătos. Vorbește despre dreptatea lui Dumnezeu și despre justetea acțiunilor Sale în raport cu oamenii. Nu există nicio greșeală vizibilă în gândurile lui Elifaz, în afară de fundamentul neobișnuit pe care își formulează argumentul și superficialitatea lui izbitoare, căci pare să îl preocupe mai mult elocvența demonstrației decât nefericirea prietenului său.

Îmi aduc aminte că în primii ani de pastorat am fost întrebat de un cuplu de ce îngăduie Dumnezeu suferința în viețile noastre. M-am așezat în fața lor pe o bancă din spatele bisericii, după ce toată lumea plecase. Când m-am întins puțin înainte ca să le răspund la întrebare, am remarcat bebelușul de lângă ei, care era evident că se născuse cu sindromul Down. Am făcut un pas mental înapoi. Mi-am dat seama că întrebarea lor pornea dintr-o inimă îndurerată. Aceasta nu era deloc o întrebare academică. Simțirea lor era reală, și așa trebuia să fie și răspunsul meu.

Pune-te în locul lui Iov. După ce tot ce ai avut drag pe lume a dispărut, ce ai gândi dacă un prieten ți-ar povesti că a avut un vis în care un spirit a zburat prin fața lui și apoi s-a oprit în loc? Că părul i s-a făcut măciucă din cauza șocului și că spiritul acela i-a vorbit și i-a dat următorul răspuns la durerea ta: „Fi-va omul curat înaintea Celui ce l-a făcut?” Nu putem decât să-l iertăm pe Iov că a izbucnit frustrat și a zis: „Ce tot spui acolo?”

Important nu este dacă visul lui Elifaz a avut loc cu adevărat sau nu. Principala întrebare este cum ar putea stabili altul decât cel în cauză dacă întregul episod a fost real. Și chiar dacă ar fi fost real, totul s-ar fi rezumat în cel mai bun caz la o întâlnire personală a lui Elifaz. Și atunci, este înțelept să se construiască un întreg sistem teologic pe o experiență aberantă care nu poate fi verificată de altcineva? Chiar și așa, el ar fi trebuit să pășească ușor în preajma durerii lui Iov, dar este evident că Elifaz nu a făcut acest lucru.

Îmi aduc aminte că în vremea studenției mele am avut privilegiul să studiez cu un profesor eminent. Acesta era prea puțin răbdător și extrem de furios când vreun student îndrăznește să-i înmâneze o lucrare pe care o considera nedemnă. La un test important pe care l-am avut de susținut cu el și care era deosebit de dificil, toți studenții ne-am rugat să luăm măcar o notă de trecere.

Unul dintre studenți, care nu avea habar ce ar fi trebuit să răspundă la una din întrebările testului, a început să își împănaze răspunsul cu o mulțime de cuvinte, în speranța că în torentul acela verbal s-ar fi găsit și ceva care să se apropie de răspunsul corect. Când și-a primit lucrarea corectată, pe ea stătea scris ceva ce cred că este remarca cea mai nostimă pe care am citit-o vreodată. Profesorul scrisese simplu: „Nu este corect... Dar nu este nici măcar incorect!” După ce s-a gândit puțin, studentul a înțeles mesajul.

Vedeți, există cel puțin trei lucruri care se pot spune despre răspunsul la o întrebare dată. În primul rând, se poate spune că este corect. Apoi se poate spune că este greșit. Și în al treilea rând se poate spune că acesta nu s-a ridicat nici măcar la demnitatea unei erori. Căci pentru a spune că ceva este greșit, trebuie să admiți că s-a spus măcar ceva inteligibil.

Cum se poate răspunde la un vis sau la o viziune, când nu există nimic care să coroboreze afirmația făcută? Cu riscul de a părea nepoliticos, de unde știm că Elifaz nu a avut o halucinație ori nu suferea de complexul mesianic?

Ce mult a avut de suferit credința creștină din cauza acelorora pentru care o experiență cu înaltă încărcătură emoțională de la periferia vieții se ridică la rangul de principală regulă pentru existența tuturor celorlalți oameni. Se pare că nu mai există loc pentru „cercetarea duhurilor” și tot ce se cere la constituirea unei biserici sau a unui grup este acceptarea sau îngăduirea unui anumit tip de manifestare – singurul element inadmisibil fiind suspiciunea. Acesta este un mod periculos de afirmare a devotamentului față de Dumnezeu, căci nu permite o cale de diferențiere între închinarea înaintea lui Dumnezeu și uzurparea rolului rezervat exclusiv lui Dumnezeu.

Oricât ar fi fost de autentică experiența lui Elifaz, Iov are tot dreptul să o respingă. „Cel ce suferă are drept la mila prietenului [...] Frații mei s-au arătat înșelători ca un pârâu, ca albia pâraielor care trec. Un sloi le tulbură cursul, zăpada se îngămădește pe ele; vine arșița vremii și seacă, vine căldura soarelui și li se usucă albia” (Iov. 6:14-17). Ei au oferit ceva de băut când nimeni nu avea nevoie, dar au refuzat aceeași băutură aceluia care era în pericol să moară de sete. Discursul lui Elifaz a neglijat durerea lui Iov. Însă Iov continuă și întreabă:

Învățați-mă, și voi tăcea;
faceți-mă să înțeleg în ce am păcătuit.
O, cât de înduplecătoare sunt cuvintele adevărului!
Dar ce dovedesc muștrările voastre?
Vreți să mă muștrați pentru tot ce am zis,
și să nu vedeți decât vânt în cuvintele unui deznădăduit?
Voi năpăstuiți pe orfan,
prigoniți pe prietenul vostru.
Uitați-vă la mine, vă rog! (Iov 6:24-28)

Iov respinge fără false menajamente insensibilitatea lui Elifaz. Îl numește un depozit neînduplecat de cuvinte. Fără sentiment. Fără rațiune. Doar o revărsare placidă de banalități.

Un profet al vântului

Impasul dialogului pregătește terenul pentru intervenția celui alt prieten al lui Iov, Bildad. Fără să piardă nicio clipă, acesta îi spune lui Iov:

... până când vor fi cuvintele gurii tale ca un vânt puternic? [...]
Întreabă pe cei din neamurile trecute,
și ia aminte la pășania părinților lor.
Căci noi suntem de ieri, și nu știm nimic [...]
Ei te vor învăța, îți vor vorbi,
și vor scoate din inima lor aceste cuvinte (Iov 8:2, 8-10).

Nimeni nu poate citi cuvintele lui Bildad și să pună la îndoială ceva din ce zice el. Dar ceva în ele sună fals, ceva ce nu poate fi identificat cu ușurință. Gândurile însele par foarte corecte – la urma urmelor, ce poate fi greșit în a spune că trebuie să ne plecăm urechea la înțelepciunea veacurilor? Generațiile trecute au multe să ne învețe despre suferință și durere. Tezaurul de poezie și proză care s-a scris de-a lungul secolelor în momentele furtunoase ale vieții i-a luminat pe mulți care au fost nevoiți să treacă prin văi întunecoase.

Mă gândesc, de exemplu, la mărturia puternică a unei femei

numite Annie Johnston Flint, care a trăit cea mai mare parte a vieții ei în suferință. A rămas orfană de la o vârstă încă fragedă, suferea de o incontinență stânjenitoare, era slăbită de cancer și deformată de artrită reumatoidă. Potrivit unor martori oculari, avea nevoie de șapte sau opt perne în jurul trupului ca să mai ușureze durerea rănilor provocate de zăcutul îndelungat în pat. Dar autobiografia ei poartă pe bună dreptate titlul *The Making of the Beautiful*. Întocmai ca un menestrel al cerului, ea a așternut pe hârtie niște cuvinte ce ne mișcă inima în momentele de disperare. Una dintre cele mai cunoscute poezii ale ei, pusă pe note, glăsuiește astfel:

El dă mai mult har când poverile mai greu apasă,
Trimite mai multă putere când durerea mai târziu ne lasă;
La mai multă suferință, mila-I sporește,
La mai multe încercări, pacea-I se-nmulțește.

Când ajungem la capătul răbdării,
Când puterea ne părăsește în miez de zi,
Când izvorul resurselor noastre seacă,
Darul Tatălui abia începe să ne copleșească.

Iubirea Lui nu are margini,
Limita puterii Lui niciun om n-o știe;
Căci din infinita lui Isus bogăție
El dă, și dă, și iarăși dă!⁵

Suntem tentați să atribuim inspirație divină unor cuvinte atât de răscolitoare pentru suflet, izvorâte dintr-o viață atât de zdrobită ca a lui Annie Johnston Flint. Nu mă îndoiesc că de-a lungul anilor mulți au apelat la cântarea aceasta și și-au găsit mângâierea în cuvintele ei.

Însă întrebarea este dacă aceste cuvinte dau un răspuns la întrebarea de ce ne confruntăm cu suferința în viață, sau nu fac altceva decât să exprime sentimentele de acceptare și de triumf în ceasul încercării. Iov a reflectat mai mult la rostul suferinței lui decât la felul cum poate s-o îndure. Dincolo de poezia triumfului pe care o regăsim în îndemnul acelora care au meditat la problema durerii, când întrebăm care este rostul suferinței ne alegem cu un răspuns amestecat. Începând din Antichitate, când s-a făcut auzită vocea lui

Augustin, și până mai recent, când ne răsună în urechi vocea lui C. S. Lewis, găsim multă înțelepciune în legătură cu acest dureros subiect. Cuvintele lui Malcolm Muggeridge stârnesc în noi același sentiment de veste bună\veste proastă. El a spus:

Contrar așteptărilor, privesc în urmă la experiențe care la vremea lor mi se păreau extrem de dezolante și de dureroase. Astăzi mă uit la ele cu o satisfacție deosebită. De fapt, pot spune cu toată onestitatea că tot ce am învățat în cei șaptezeci și cinci de ani de viață, tot ce mi-a luminat și mi-a îmbogățit cu adevărat viața a venit prin intermediul suferinței, nu a fericirii – fie ea căutată sau dobândită. Cu alte cuvinte, vreau să spun că dacă ar fi posibil să eliminăm suferința din viața noastră pământească printr-un medicament sau prin orice alt artificiu medical, rezultatul nu ar face viața mai plăcută, ci prea banală și prea trivială pentru a fi îndurată. Aceasta este, desigur, semnificația crucii. Și crucea, mai mult decât orice altceva, m-a atras inexorabil spre Cristos.⁶

Există o mină de adevăruri aurite în aceste gânduri ale lui Muggeridge. Dar pentru cineva disperat, și ele pot părea prea îndepărtate pentru o durere atât de imediată. De aceea, răspunsul lui Iov către Bildad îi dezvăluie disperarea. El întreabă: „Cum ar putea omul să-și scoată dreptate înaintea lui Dumnezeu?” (Iov 9:2). Puterea lui Dumnezeu pare atât de arbitrară, acuză Iov – El face munții și apoi îi mută după cum vrea. Din nou, Iov nu se îndoiește de existența lui Dumnezeu, ci vrea doar să știe scopul Lui. Apoi exprimă o năzuință ce întredeschide puțin ușa: „Nici nu este vreun mijlocitor între noi [...]” (Iov 9:33).

O voce mânioasă

Vedem cristalizându-se drumul urmat de Iov. Mai întâi, el cere învățătură. Acum cere arbitraj, sau un punct de contact. În lumea lui exterioară atât de distrusă se întrezărește o reconstrucție treptată din interior.

Și tocmai în acest moment se face auzită cea de-a treia voce – aceea a lui Țofar. Cel mai tânăr și mai necopt dintre toți trei îl face în esență pe Iov nebun și flecar. „Mai degrabă va naște mânia o

ființă omenească decât vei asculta tu cuvintele înțelepciunii", spune Țofar (cf. Iov 11:12, NIV).

Este oarecum nostim să vezi cum s-a exprimat natura umană acum mai multe secole și totodată reconfortant să-ți dai seama că personajele acelea nu erau cu mult diferite față de noi astăzi. Nerăbdarea și mânia sunt previzibile când crezi că tu deții răspunsul și că celălalt nu înțelege că ai dreptate. Elifaz, Bildad și Țofar s-au considerat niște emisari trimiși de Dumnezeu, înzestrați cu neprețuite comori de înțelepciune. Iov a fost uluit de nesăbuința lor.

Răspunsul lui Țofar a fost că, în esență, căile lui Dumnezeu nu sunt căile lui Iov și că Iov trebuie să înțeleagă acest lucru. Dar era într-adevăr acesta răspunsul? Nici căile diavolului nu erau căile lui Iov, lucru care era deja clar. Întrebarea lui Iov era *de ce și în ce constă* diferența dintre căile lui Dumnezeu și căile lui, nu dacă există vreo diferență între ele.

Acum lucrurile încep să se clarifice. Mai întâi Iov a cerut ca cineva să îl învețe. Apoi a întrebat dacă există vreun mijlocitor ca să rezolve disputa dintre el și Dumnezeu. Apoi a întrebat disperat „dacă omul odată mort ar putea să mai învieze” (Iov 14:14). Chiar dacă nu are nicio altă noimă, durerea ne ajută să ne clarificăm această întrebare. De la setea lui de a cunoaște rostul suferinței până la întrebarea dacă există viață după mormânt, Iov a parcurs o cale lungă.

Iluzia omniscienței

Dumnezeu începe să-i răspundă lui Iov. De fapt, El a așteptat în tăcere desfășurarea acestei conversații și a dat celor mai strălucite minți prilejul să încerce să rezolve misterul suferinței. Niciunul dintre ei nu părea să simtă ceea ce simțea Iov și odată cu trecerea zilelor, gândurile lor săpau o prăpastie tot mai adâncă între ei și Iov. Când Dumnezeu și-a început discursul, i-a cerut lui Iov să se uite la esența problemei. Era tocmai ceea ce aștepta Iov de multă vreme.

Cine este cel ce îmi întunecă planurile
prin cuvântări fără pricepere?

Încinge-ți mijlocul ca un viteaz,
ca Eu să te întreb și tu să Mă înveți (Iov 38:2-3).

Acesta trebuie să fi fost răspunsul cel mai șocant la care s-ar fi putut aștepta Iov din partea lui Dumnezeu. Toți pe care eu îi cunosc, dacă ar fi întrebați în legătură cu problema durerii, ar începe să filozofeze și să ofere propriul lor răspuns. Toți suntem iremediabil înclinați să aducem propriile noastre soluții. Dar Dumnezeu, într-o mișcare foarte surprinzătoare, a început să-l interogheze El pe Iov. De fapt, a ridicat aproximativ 64 de întrebări, una după alta, și l-a obligat pe Iov să își deschidă modesta lui rezervă de certitudini.

Unde erai tu când am întemeiat pământul?

Spune, dacă ai pricepere.

Cine i-a hotărât măsurile, știi?

Sau cine a întins frânghia de măsurat peste el?...

Ai pătruns tu până la izvoarele mării?

Sau te-ai plimbat tu prin fundurile adâncului?

Ți s-au deschis porțile morții?

Sau ai văzut tu porțile umbrei morții?...

Unde este drumul care duce la locașul luminii?

Și întunericul unde își are locuința?...

Tu faci să iasă la vremea lor semnele zodiacului?...

Cine a pus înțelepciunea în negura norilor

sau cine a dat pricepere întocmirii văzduhului?...

Știi tu când își fac caprele sălbătice puii?

Vezi tu pe cerboaice când fată?

(Iov 38:4-5, 16-17, 19, 32, 36; 39:1)

Așa s-au derulat mii și mii de întrebări, lăsându-l pe Iov complet mut. El își clădise întregul argument pe faptul că trebuie să știe ce se întâmplă, căci numai știind ce se întâmplă se putea risipi confuzia lui. Dumnezeu i-a amintit ca prim pas, doar ca prim pas, că există nenumărate lucruri pe care el nu le pricepe întru totul, dar pe care le consideră de la sine înțelese.

Copiii învață foarte devreme acest prim pas. Ați remarcat vreodată că în orice basm există o condiție? „Dacă nu te întorci până la ora cutare, te vei transforma în cutare lucru.” Dar se cuvine să observăm că persoana interpelată astfel nu o întreabă niciodată pe zână: „De ce?” Căci zâna i-ar putea răspunde pe bună dreptate:

„Dacă așa vrei să se întâmple lucrurile, spune-mi, cum se face că există un tărâm al basmelor?”

Imensitatea și specificitatea universului trebuie să ne umilească, în sensul cel mai bun al cuvântului. Cu cât o persoană știe mai multe, cu atât mai umilă trebuie să fie, căci rezultatele cunoașterii ne amintesc mereu cât de vastă și de complexă este realitatea: nașterea unui copil, alăptarea unui prunc la sânul mamei, nemărginirea dragostei materne, miracolul creșterii spre maturitate, complexitatea fascinantă a creierului, bucuria sexualității umane.

G. K. Chesterton ne-a lăsat o povestire cu foarte mult tâlc, pe care a intitulat-o *Magicianul*. Este parabola unui magician care, vizitând un anumit oraș, a făcut o serie de scamatorii pentru a distra publicul. În timp ce toată lumea gusta din plin spectacolul, un tânăr savant care ședea undeva în rândurile din față se străduia din răspuțeri să găsească o explicație pentru fiecare scamatorie. Magicianul a început să fie deranjat de acest lucru, și în cele din urmă a recurs la o scamatorie pe care intelectul nostru avea să o găsească inexplicabilă.

S-a adresat acestuia și i-a întrebat: „Ce culoare avea becul din fața casei tale când ai plecat de acasă?”

Eruditul a răspuns că becul avea culoarea roșie.

„Grăbește-te acasă – i-a spus magicianul – și chiar în timp ce alergi spre casă, voi transforma culoarea luminii și o voi face să fie verde.”

„Nu poți să faci așa ceva!” i-a replicat tânărul.

„Ba da, pot; și chiar o voi face” a răspuns magicianul.

Tânărul s-a grăbit spre casă și când s-a apropiat la câțiva pași de ea, a văzut cum lumina își schimbă culoarea. Complet uluit, s-a întors în fugă la magician.

„Ei bine, cum ai făcut?”

Magicianul s-a uitat la el și i-a răspuns: „Am trimis câțiva îngeri să înlocuiască becul.”

„Prostii, a răspuns savantul. Spune-mi cum ai făcut.” Oricât a insistat tânărul erudit, nu a primit alt răspuns în afară de: „Am trimis câțiva îngeri să înlocuiască becul.”

Tânărul s-a retras în laboratorul său și a încercat să înțeleagă prin ce metodă se poate transforma lumina roșie în lumină verde. A ajuns atât de obsedat de cercetarea lui, încât până la urmă a

îneebunit. Surorile lui au venit la magician și l-au implorat să facă o excepție și să divulge secretul acelei scamatorii, pentru ca fratele lor să-și recapete sănătatea minții.

„Dar i-am spus deja adevărul” a răspuns magicianul.

„Ei bine, atunci spune-i ceva neadevărat, dar care sună plauzibil. Cel puțin, așa își va recăpăta sănătatea.”

Magicianul a acceptat șovăitor și a inventat o explicație pentru scamatoria lui, pe care tânărul să o poată accepta fără obiecții. Și imediat după aceea savantul nostru și-a recăpătat sănătatea minții.

Chesterton face aici observația tulburătoare că criticul ar fi fost mai sănătos dacă nu ar fi avut nicio explicație pentru transformarea luminii roșii în lumină verde. Cu adevărat nebun a fost atunci când a crezut că răspunsul corect este o minciună. Tâlcul acestei istorioare este evident pentru vremurile noastre.⁸

Cu mai mulți ani în urmă, am vorbit într-un sat vietnamez în fața unui auditoriu format în principal din oameni săraci, mulți dintre ei analfabeți. Le-am spus o poveste frecvent repetată în India despre un om care ședea sub un nuc plin cu nuci. S-a uitat în sus la pom și i-a spus batjocoritor lui Dumnezeu: „Cred că până la urmă nu ești foarte deștept. Ai făcut un pom uriaș ca să țină niște nuci mici și ai făcut o plantă plăpândă ca să țină niște pepeni uriași. Pom mare, nuci mici; plantă mică, pepeni mari. Se pare că nu ai un simț al proporției prea dezvoltat.” Chiar atunci o nucă mică a căzut din pom și l-a lovit în cap. Atunci omul s-a oprit și a murmurat: „Mulțumesc, Doamne, că nu a fost un pepene!”

A fost o priveliște deosebită să-i vezi pe acei oameni izbucnind în râs și înghiontindu-se unul pe altul de parcă s-ar fi felicitat pentru că au atâta dreptate în simplitatea lor. Prin asta nu vreau nicidecum să disprețuiesc sau să minimalizez rolul educației și să ridic în slăvi ignoranța, ci doar să scot în evidență acea mândrie deplasată ce își arogă o încredere stridentă în forțele proprii, bazată pe iluzia omniscienței. Înseamnă aceasta că intelectul nu trebuie să înțeleagă măreția universului? Firește că nu, ci doar ne previne să păstrăm miracolul și să ne amintim că suntem finiți. Dumnezeu spune, în esență: „Nu presupune că poți accepta doar ceea ce înțelegi pe deplin.” Implicația evidentă este că El ne-a dat suficiente dovezi ale puterii Lui și ale existenței unui plan în creație. Este nerezonabil să considerăm că singurul temei posibil pentru

credință este cunoașterea comprehensivă. Există o diferență enormă între cuvintele *suficient* și *comprehensiv*. Până când nu vom înțelege această diferență, vom rătăci mereu într-un ținut al nimănui, ezitând între divinitate și finitudine.

Francis Schaeffer a folosit o ilustrație foarte bună în legătură cu acest subiect. Să presupunem că într-o dimineață lași pe masă două recipiente, recipientul A este umplut cu 0,5 litri de apă, iar recipientul B este gol. Seara, când te întorci acasă, observi că recipientul B conține apă, iar recipientul A este gol. Dar când măsoară apa din recipientul B, observi că el conține 1 litru de apă, nu 0,5 litri. Vei deduce, probabil, că cineva a luat apa din recipientul A și a pus-o în recipientul B. Dar poți ști, de asemenea, cu certitudine, că nu toată apa din recipientul B provine din recipientul A, deoarece A avea doar 0,5 litri. Pentru cantitatea de 0,5 litri în plus va trebui să găsești o altă explicație.

Știința poate explica „0,5 litri din univers”, dar există multe alte lucruri care nu intră în sfera de înțelegere a științei. Personalități remarcabile precum Michael Polanyi, unul din cei mai mari filozofi ai științei din secolul al XX-lea, i-a avertizat pe oamenii de știință să nu piardă din vedere presuposițiile lor neștiințifice.⁹ Dumnezeu l-a îndemnat pe Iov să își recunoască limitarea și să-I permită lui Dumnezeu să fie Dumnezeu. Dumnezeu insistă că limitările există și că ele trebuie să existe.

Dar Dumnezeu nu Se mulțumește să-l facă pe Iov să admită că totul este prea vast pentru el. Dumnezeu a dorit, de asemenea, să-l facă să vadă că același Dumnezeu care a creat armonie și frumusețe în lume din nimic poate să creeze armonie și frumusețe și din suferința lui Iov. Universul este deopotrivă complex și inteligibil, și Dumnezeu îi amintește lui Iov lucrul acesta.¹⁰ Există inteligență dincolo de alcătuirea lumii, și există inteligență și în ajutorul pe care îl primim pentru a face față suferinței.

Să ne gândim pentru o clipă la scenariul opus, la un univers fără Dumnezeu. A goli universul de o primă cauză inteligentă ne lasă cu o forță oarbă în spatele a tot ce se întâmplă. Nu pot să-mi imaginez o veste mai proastă pentru omenire. Mă intrigă credulitatea acelor care par a considera că succesul în a dovedi că viața a apărut accidental în univers reprezintă o victorie pentru sceptic. Este ca și cum ai spune unui tânăr: „De fapt, nu ești copilul pe care ni l-am fi

dorit noi, dar dacă tot te-ai născut, să scoatem ce e mai bun din tine.” Eu personal, aș vrea să nu mi se spună niciodată așa ceva. De aceea, primul lucru pe care l-a făcut Dumnezeu a fost să-i amintească lui Iov că o minte și o putere infinit mai mare decât a lui ascultă ceea ce are el de spus. Că nu vorbește în vânt.

Revelarea mângâierii

După ce l-a lăsat pe Iov să reflecteze asupra faptului că Dumnezeu este și Creatorul, și Arhitectul lumii, El i S-a arătat în calitate de Revelator și Mângâietor. Și răspunsul umil al lui Iov a fost: „Urechea mea auzise vorbindu-se de tine; dar acum ochiul meu Te-a văzut. De aceea mi-e scârbă de mine și mă pocăiesc în țărână și cenușă” (Iov 42:5-6). Dumnezeu către care a strigat i-a ieșit în întâmpinare ca Revelator și Mângâietor.

Este foarte bine să știm, să auzim și să citim despre Dumnezeu. Dar trebuie să vină un moment al predării personale. Dedicarea noastră înaintea lui Dumnezeu conține suficient adevăr obiectiv pentru ca pretențiile de adevăr să poată fi verificate. Biblia nu este o carte fantezistă de speculații spirituale emane de visători. Ea conține afirmații istorice, geografice și filozofice care pot fi evaluate și confirmate de istoric, arheolog și filozof. Dar momentul de real contact urmează abia atunci când cunoașterea la persoana a III-a – cunoașterea despre Dumnezeu – se transformă într-o încredere la persoana întâi în Dumnezeu și în predare înaintea voinței Lui. Abia atunci înțelegerea personală produce o atitudine transformată.

Vechii israeliți au făcut o greșală colosală. În loc să accepte responsabilitatea personală și să vină direct la Dumnezeu, ei au vrut să fie reprezentați de Moise înaintea lui Dumnezeu. Au cerut un rege care să-i absolve de responsabilitatea politică, atunci când Dumnezeu a dorit să fie El Însuși regele lor. Pe scurt, nu au vrut un contact direct cu Dumnezeu.

Istoria Bisericii este plină de așa-ziși mijlocitori care au privat omul simplu de privilegiul de a veni direct înaintea lui Dumnezeu. Răul cauzat de acest lucru în omenire și în creștinism este incalculabil. Pe lângă multele răsturnări de situație ale istoriei, o altă sursă de eroare a fost supoziția, împărtășită de mulți, că Dumnezeu nu poate fi cunoscut sau este prea îndepărtat de noi. Scriptura ne

amintește că, în îndurarea Lui, Dumnezeu ne-a chemat la Sine într-un mod personal. El Se apropie de fiecare bărbat, femeie și copil în parte, și spune: „Veniți la Mine, toți cei trudiți și împovărați, și Eu vă voi da odihnă” (Matei 11:28).

Rareori vorbesc despre momentul de cotitură din viața mea, căci el este foarte personal și uneori mai simt și azi durere când mă gândesc la el, ca să nu mai menționez toată stânjeneala pe care a provocat-o familiei mele. Dar îmi este imposibil să nu mă gândesc la acel moment crucial din trecutul meu. La șaptesprezece ani, fără o intensitate și o agonie ieșite din comun, am ajuns la concluzia că viața are prea puțin sens. Cu cât mă gândeam mai profund la durele ei implicații, cu atât eram mai convins de decizia pe care am luat-o. Acea decizie mă îndemna să găsesc o metodă de a-mi curma propria viață.

Îmi amintesc că m-am trezit pe un pat de spital, după ce am eliminat din organism toată otrava pe care o înghițisem, încă nesigur de posibilitatea recuperării totale. În timp ce zăceam acolo, cu trupul deshidratat, ascultam citindu-mi-se din Scriptură. Adevărul veștii că Isus Cristos poate să intre în viața mea și că pot să-L cunosc personal pe Dumnezeu mi-a năvălit cu o putere deosebită în inimă. În acel moment, printr-o rugăciune simplă ce exprima încrederea, inima mea disperată s-a transformat realmente într-o inimă ce a găsit sensul deplin al vieții.

Dumnezeu S-a apropiat de un adolescent ce zăcea pe un pat de spital în New Delhi, o metropolă cu milioane de locuitori. Imaginează-ți! Lui Dumnezeu I-a păsat suficient încât să-mi audă strigătul. Ce lucru incredibil, să Îl intereseze personal zbaterile vieților noastre. Cea mai bună cale de a exprima ideea aceasta este să spun că atotsuficiența și măreția Lui nu ne privează de bucuria minunată de a ni se recunoaște individualitatea și de a ști că avem o valoare unică înaintea Lui. Aceasta este și ideea din pilda lui Isus despre păstorul care a lăsat nouăzeci și nouă de oi în staul și a pornit în căutarea celei pierdute.

Vastele implicații ale Evangheliei la nivelul istoriei și al întregii umanități nu ar trebui să diminueze aplicabilitatea ei, care este una personală. Probabil că a fost o revelație pentru Iov să realizeze că multe din cunoștințele lui despre Dumnezeu au fost mediate de gândurile altor oameni – gânduri asupra cărora nu a reflectat

niciodată personal. Exact în aceeași situație au fost și prietenii lui – bogați în aluzii la spusele altora, dar săraci într-o cunoaștere personală a lui Dumnezeu.

Domnul Isus i-a atras atenția lui Petru în privința aceleiași slăbiciuni evidente. Petru a citat bucuros cuvintele altora despre Isus. Dar Isus l-a întrebat: „Dar *voi* [...] cine ziceți că sunt Eu?” (Marcu 8:29, sublinierea mea). De aceea, nimeni nu vorbește cu mai multă autoritate despre devastarea păcatului decât cel care a cunoscut-o personal. Nimeni nu cunoaște mai bine puterea înnoitoare a lui Dumnezeu decât acela care a trecut prin această experiență. „Urechea mea auzise vorbindu-se despre Tine, dar acum ochiul meu Te-a văzut.” Dumnezeu nu este doar Dumnezeul puternic al creației; El este și Dumnezeul prezent în suferințele noastre. Dumnezeu nu l-a abandonat pe Iov, ci a stat personal lângă el.

Abia când durerea este cunoscută într-un context personal și soluția ei este resimțită direct, orice altă soluție – oricât ar fi ea de bună – va părea pur academică. Toate răspunsurile date cuiva care suferă se vor izbi de urechi surde până când persoana în cauză va recunoaște personal că Dumnezeu a vorbit și S-a revelat mai întâi în Cuvântul Lui și apoi în propria ei experiență.

O perspectivă inversă

Odată ajuns în această etapă, Iov a făcut o nouă descoperire. Ceva mai înainte întrebuse „dacă omul odată mort ar putea să mai învieze”. Acum este în măsură să dea întrebării lui un răspuns ferm:

Dar știu că Răscumpărătorul meu este viu,
și că se va ridica la urmă pe pământ.

Chiar dacă mi se va nimici pielea,
și chiar dacă nu voi mai avea carne,
voi vedea totuși pe Dumnezeu.

Îl voi vedea și-mi va fi binevoitor;
ochii mei Îl vor vedea, și nu ai altuia.

Sufletul meu tânjește de dorul acesta înăuntrul meu
(Iov 19:25-27).

Orice suferință trebuie tratată la nivel personal, dar și cu înțelegerea deplină că există viață după moarte. Să ne gândim puțin la încrederea lui Iov: „Chiar dacă mi se va nimici pielea, și chiar dacă nu voi mai avea carne, voi vedea totuși pe Dumnezeu.” Dinspre partea lui Dumnezeu există o perspectivă pe care noi, fiind prinși într-un cadru temporal de referință, nu o putem vedea niciodată. Moartea nu avea să distrugă părtășia lui Iov cu Dumnezeu. Autorul cântării a spus: „Doamne, ajută-mă să văd lumea aceasta ca și cum aş privi-o prin ochii Tăi.”¹¹

Când profetul Habacuc a trebuit să se lupte cu toată violența care îl înconjură, el a așteptat ca Dumnezeu să-i explice de ce este așa. Și la sfârșit a spus: „Domnul Dumnezeu este tăria mea; El îmi face picioarele ca ale cerbilor, și mă face să merg pe înălțimile mele.” El a văzut pentru prima dată suferința umană dintr-un punct de vedere inedit, din punctul de vedere al lui Dumnezeu (Hab. 3:19).

După ce a suferit multe în viață, eminentul și mult-încercatul poet William Cowper a spus atât de minunat:

Necredința oarbă va da sigur greș
Și va cerceta lucrările Lui în van;
Dumnezeu Însuși ne va învăța
Și ne va arăta totul limpede.¹²

Iov a fost purtat înainte pas cu pas – de la recunoașterea Creatorului și Arhitectului său, la întâlnirea cu Revelatorul și Mângâietorul său și, în sfârșit, la cunoașterea lui Dumnezeu ca Mijlocitor și Mântuitor. Acest minunat adevăr a putut fi înțeles de Iov într-o măsură foarte limitată. Aceia dintre noi care privim înapoi spre cruce avem o înțelegere mult mai amplă a marii conotații pe care o are cuvântul *Mântuitor*. Prea puțin a știut Iov că va veni o zi când Cel mai curat dintre toți, în care nu s-a găsit niciun păcat, va suferi și va muri ca noi, cei ce trăim în păcat, să putem găsi odihnă și curăție.

Există o istorisire foarte mișcătoare despre un cunoscut predicator care și-a pierdut tânăra soție. În primele momente ale doliului, micuța lui fiică a venit la el și l-a întrebat de ce mai trebuie să murim, dacă Domnul Isus a murit deja pentru păcatele noastre. Predicatorul a așteptat până când avea să găsească ilustrația cea

mai potrivită pentru a ajuta mintea ei fragedă să înțeleagă ce a făcut Dumnezeu pentru noi. În drum spre ceremonia funerară, mașina lor a ajuns în spatele unui autotren uriaș. Atrăgând fetei atenția asupra autotrenului, pastorul s-a uitat la micuță și a întrebat-o ce anume ar prefera ea să treacă peste ei: autotrenul sau umbra lăsată de autotren pe șosea?

„Mai bine umbra, că nu doare așa tare.”

Tatăl ei a făcut o pauză și i-a spus cu blândețe: „Exact asta a făcut Domnul Isus pentru tine. Când a murit pe cruce, autotrenul judecății lui Dumnezeu a trecut peste El. Și acum peste noi trece doar umbra autotrenului.”

Luând locul nostru pe cruce și făcând o punte peste prăpastia dintre Dumnezeu – dătătorul vieții, și omenire – care merita moartea, Cristos a acoperit abisul cel mai adânc. Strigătul nostru după un mijlocitor între noi și Dumnezeu este într-un totuși sincer, prezent în efectiv toate religiile teiste. Dar pentru majoritatea oamenilor, Dumnezeul care Se află undeva departe rămâne undeva departe. În cazul altora, însă, încercarea de a-L apropia pe Dumnezeu fără a-L umaniza necesită un efort colosal. Astfel, în mitologia greacă proliferază eroii și personificarea idealurilor. În panteism, avatarurile – sau încarnările – formează cea mai mare parte a revelației. Dar credința creștină conține faptul unic că Dumnezeu Se apropie rămânând în același timp transcendent. În ce măsură a înțeles Iov acest lucru va fi pentru totdeauna discutabil, dar este remarcabil faptul că a strigat, chiar și pornind de la o înțelegere primitivă a răscumpărării, după un Mântuitor care să-i înțeleagă durerea, să-i pledeze cauza și să-l îndreptățească.

Pe scurt, această descoperire a confirmat una din convingerile lui Iov, dar a clătinat un aspect al teologiei sale. Iov spusese în repetate rânduri că, atât cât își dădea el seama, trăise o viață onorabilă. El presupusese mereu că dacă omul umblă pe calea cea dreaptă și îngustă, și dacă trăiește o viață curată, va avea parte de prosperitate și va fi ferit de suferință. Dar aceasta era o concluzie greșită.

În scurgerea secolelor, regăsim mereu și mereu această deducție nefericită. Ne amintim că atunci când Ioan Botezătorul a fost închis, acesta s-a întrebat dacă Isus este într-adevăr cine a pretins El a fi. Implicația era: „Dacă El e Mesia, de ce sunt eu în închisoare?” Apos-

tolul Petru nu a putut concepe nici măcar pentru o clipă că Fiul lui Dumnezeu Se îndrepta spre cruce. Dar oricât ar fi de greu de acceptat, suferința nu este întotdeauna o consecință a păcatului, ci omul va trebui să o înfrunte mereu la un nivel personal. Chiar Domnul nostru a purtat durerea a ceva ce nu a făcut El Însuși, dar Cel ce este Căpetenia Mântuirii noastre a fost făcut perfect, altfel spus complet, prin suferință. Viața nu trebuie privită niciodată din perspectiva evenimentelor izolate ce constituie lupta personală a unui anumit om. Există o imagine de ansamblu și un tablou complet în care se integrează zbaterea noastră personală. Tabloul acesta există în mintea lui Dumnezeu. Cu cât ne apropiem mai mult de El, cu atât mai clar devine tabloul. Și o parte din acest tablou o constituie durerea și suferința.

Dar când teologia lui Iov s-a clătinat și când tabloul din fața lui îi spunea că și cel drept poate să sufere, care a fost lucrul pe care a trebuit să-l știe mai presus de orice? Acesta este răspunsul de care Iov avea cea mai mare nevoie, și de care avem noi înșine trebuință când umblăm prin ape adânci. Cel mai bine ar fi să răspund la această întrebare printr-o ilustrație.

Acum câțiva ani, în timpul unor prelegeri la Institutul Biblic Moody, am avut binecuvântarea extraordinară de a-l asculta vorbind pe profesorul Charles Cooper, care predă la acest institut. Fără să se ridice de pe scaun, ne-a relatat o istorie care a rămas vie în memoria lui și a acelora care îl cunoșteau. A vorbit despre emoția deosebită pe care a simțit-o imediat după ce s-a căsătorit și despre bucuria dragostei de curând descoperite. Dar după doar patru luni de la căsătorie, tragedia a lovit în plin.

Soția lui tocmai se întorcea dintr-o călătorie, așa că el și cu soacra lui s-au dus la aeroport ca s-o întâmpine. Când avionul a aterizat pe pistă, au văzut cum niște ambulanțe și mașini de poliție s-au îndreptat spre ușa din spate a avionului și cum personalul din acele mașini s-au grăbit spre scara avionului. Dar atenția lui Charles era concentrată spre ușa din față, de unde avea să coboare soția lui. Dintr-o dată, soacra lui l-a apucat de braț și i-a cerut să se uite la targa ce tocmai era scoasă prin ușa din spate a avionului. Era ușor să-ți dai seama că pe targă se afla un trup uman acoperit cu un cearșaf alb. Dar asta nu era tot. De pe targă se vedea atârănând o poșetă pe care ei au recunoscut-o a fi a soției lui Charles.

Câteva clipe mai târziu, și-au auzit numele strigate prin megafon și, în stare de șoc, au fost informați că la puțin timp înainte de aterizare, fără să fi avut antecedente medicale pentru o asemenea maladie, soția lui suferise un stop cardiac cu urmări fatale.

Cum poate un om reacționa la o veste atât de paralizantă? Charles Cooper ne-a purtat prin toată durerea acelor zile. Iar comentariul lui final îmi va răsună întotdeauna în urechi. A spus că scrisorile de condoleanțe, telefoanele, îmbrățișările și dragostea prietenilor au avut toate un rol în lupta lui de a supraviețui acelei dureri. „Dar lucrul care m-a făcut să merg înainte, mai presus de orice, a fost încrederea în caracterul lui Dumnezeu.” Aceasta a fost temelia.

Și aceasta a fost ajustarea de care a avut nevoie și Iov. Concentrându-se mereu asupra propriului caracter și asupra propriei curății, el a pierdut din vedere caracterul lui Dumnezeu. Cine a trecut deja prin suferință se agață de acest adevăr cu toată puterea sa. Dumnezeu nu este doar atotputernic, ci și perfect în bunătatea Lui. Trebuie să ne încredem în El chiar și atunci când trecem prin vremuri grele.

La sfârșit, Iov a descoperit că Dumnezeu care era Creatorul și Arhitectul lui, Revelatorul și Mângâietorul lui, Mijlocitorul și Mântuitorul lui, era totodată Ajutorul și Restauratorul lui.

MOMENTUL DE TRIUMF

În încheierea cărții lui Iov, întâlnim o intrigă și o experiență ce depășește orice așteptare din partea noastră. Iov înțelege acum că problema suferinței transcende puterea lui de înțelegere și că ceea ce știe el despre Dumnezeu ca Creator, Revelator, Mântuitor și Restaurator este suficient ca să-l ajute să treacă prin ceea ce nu știe. Dar dincolo de toate acestea îl așteaptă surpriza cea mai mare.

Prietenii lui Iov sunt muștrați aspru de Dumnezeu pentru partea lor în încercarea lui Iov, și acum sunt nevoiți să vină la Iov nu numai ca să-i ceară iertare, ci și să-l roage să mijlocească iertarea lor înaintea lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, cel ce a cerut cu disperare un mijlocitor în nenorocirea lui devine acum el însuși mijlocitor, mediind prăpastia dintre erudiții lui prieteni și Dumnezeu.

Biblia spune că după ce Domnul nostru Isus a suferit El Însuși, acum poate să mijlocească pentru noi. La o scară redusă, lui Iov i se revelează un crâmpel din inima lui Dumnezeu atunci când i se permite să-i reprezinte pe prietenii săi înaintea lui Dumnezeu. Întocmai cum Isus, care deși a fost trădat de ai Săi, a mijlocit pentru ei, și asemenea lui Iosif, care atunci când a fost trădat de frații lui, i-a iertat și a refăcut relația cu ei, tot așa și Iov mijlocește acum pentru prietenii lui. Așa cum Răscumpărătorul lui I-a adus aproape de Dumnezeu, același rol îl îndeplinește el acum pentru Elifaz, Bildad și Țofar. Vorbim aici despre o perspectivă superioară și despre vederea lucrurilor din punctul de vedere al lui Dumnezeu!

ADEVĂRURI CARE TRANSFORMĂ

Putem trage numeroase concluzii din încercarea copleșitoare prin care a trecut Iov. În primul și în primul rând, trebuie să înțelegem că suferința, moartea, boala și doliul fac parte din viață, indiferent dacă suntem drepiți sau nedrepiți.

În al doilea rând, vedem că prietenii au un rol foarte important în momentele de suferință. Să nu subestimăm niciodată acest lucru. Este foarte posibil ca răspunsul lui Dumnezeu pentru o inimă frântă și împovărată să fie umărul unui prieten ce ascultă de porunca lui Cristos, care ne cere să ne purtăm unii altora poverile.

În al treilea rând, știm că cele mai multe răspunsuri de felul acesta necesită un proces. Întrebarea trebuie să devină mai altruistă înainte ca răspunsul să devină mai personal. În cazul lui Iov, la fel ca în cazul nostru, procesul a fost la fel de necesar ca răspunsul. După o prelegere pe care am ținut-o odată la Bombay, în India, despre Dumnezeu și suferință, a venit la mine un domn care mi-a vorbit despre o tragedie prin care a trecut familia lui. Fiica lui murise în urmă cu câțiva ani într-un accident aviatic. El mi-a spus: „Am crezut că timpul vindecă totul. Dar acum nu mai cred asta. Acum cred că timpul revelează doar felul în care Dumnezeu vindecă.”

În al patrulea rând, trebuie să învățăm, așa cum a învățat Iov, că răspunsul la suferință este mai degrabă relațional decât propozițional. Aceia care îl cunosc personal pe Dumnezeu și înțeleg

semnificația crucii sunt mai în măsură să găsească ajutor în noaptea întunecată a sufletului decât aceia care abordează problema suferinței doar la un nivel filozofic. Și cine a suferit mult devine adesea un salvator pentru cei ce nu umblă cu Dumnezeu și care pot avea doar răspunsuri superficiale la problema durerii. Un cunoscut lider creștin mi-a spus odată: „Când cauți înțelepciune, uită-te la acela care a suferit mult dar a cărui credință a rămas neclintită.”

Am văzut principiul acesta în acțiune acum câțiva ani, când am vizitat un prieten din Nanjing, China. Am avut marele privilegiu de a petrece câteva ore cu Wang Ming Tau, unul din cei mai cunoscuți evangheliști din China. Istoria încarcerării lui, în timpul regimului brutal al lui Mao Zedong, este una extraordinară.

El fusese închis din cauza credinței lui în Cristos dar, incapabil să mai suporte ideea că va sta închis toată viața, s-a lepădat de credința lui și a fost eliberat. Dar odată pus în libertate, a înțeles că L-a trădat pe Domnul lui. Tulburat de acea cădere, a decis că dacă Domnul voia ca el să-și petreacă viața în închisoare, își va accepta soarta bucuros. Așa se face că, mânat de un devotament înnoit, a început să umble pe străzile Beijing-ului și să strige în gura mare: „Numele meu este Petru; L-am trădat pe Domnul meu! Numele meu este Petru; L-am trădat pe Domnul meu!”

După cum s-a așteptat, a fost imediat arestat din nou și închis. A stat peste nouăsprezece ani în închisoare, suferind pentru Cristos. În cadrul acelei întâlniri, după ce și-a terminat relatarea suferințelor sale, ne-a întrebat dacă îi dăm voie să cânte o cântare pe care obișnuia să o intoneze zilnic în închisoare. Cu un trup îmbătrânit, cu mâini noduroase și cu o soție aproape oarbă alături de el, a început să cânte:

Mântuitorul mă călăuzește mereu pe cale –
Ce altceva mai pot cere?
Pot oare să mă îndoiesc de mila Lui cea mare,
Când El mi-a fost mereu călăuză în viață?
Pace din cer, mângâiere divină,
Ca să pot trăi prin credința în El!
Știu că orice ar veni asupra-mi,
Isus face desăvârșite toate lucrurile.¹³

În timp ce ședeam în micuța lui cameră și îl ascultam, m-am uitat la cei trei tineri care ședeau pe jos, cu fețele ridicate spre el în timp ce cânta. Veniseră să îl viziteze și înainte de a pleca, l-au rugat să-i binecuvânteze. Este o imagine atât de mișcătoare să vezi cum niște tineri cu trupuri viguroase cer binecuvântarea cuiva înaintat în vârstă și fragil. Dar în sensul biblic al cuvântului, ei au cunoscut principiul suferinței răscumpărătoare, prin care o persoană a cărei viață a fost atinsă de Mântuitorul în mijlocul suferințelor ei poate să se roage mai sincer și mai eficient pentru cei care nu au trecut prin foc. Îmi imaginez că Iov ar aproba scena zâmbind.

Strigătul unei conștiințe vinovate

În 1969, scriitorul și activistul pentru cauza victimelor holocaustului Simon Wiesenthal a scris o carte provocatoare intitulată *The Sunflower*. Puține scrieri surprind cu atâta emoție dureroasă și inteligență pătrunzătoare agonia pe care autorul a trăit-o personal în unul din cele mai întunecate momente ale istoriei. Tema lui este bătălia continuă și inexplicabilă pe care o dăm, ca ființe umane, cu sentimentul de vinovăție. Cartea tratează de la început și până la sfârșit despre lupta de proporții titanice, care s-a dat atât în propriile lui gânduri cât și în gândurile colaboratorilor săi, invitați să îl ajute în găsirea unui răspuns. În cazul lui, problema era intensificată de faptul că fusese încarcerat într-un lagăr de concentrare.

În relatarea lui, care este autobiografică, Wiesenthal povestește că la un moment dat a fost dus din lagărul morții în care se afla la un spital improvizat al armatei. Într-o zi cu evenimente surprinzătoare, a fost însoțit de o asistentă la patul unui soldat nazist care ceruse o întrevedere privată de câteva minute cu un evreu. Fără să știe ce îl așteaptă, Wiesenthal a intrat precaut în salon și s-a trezit față în față cu un om rănit mortal și bandajat din cap până în picioare. Omul s-a întors spre el și i s-a adresat cu un glas șoptit și

răgușit. Aproape amorțit de acea experiență și întrebându-se dacă toate acestea erau reale sau imagine, Wiesenthal a suportat agitat monologul tensionat al rănitului. Soldatul își descărca sufletul, mărturisind o crimă înfiorătoare pe care o comisese incendiind un sat întreg de evrei. Nu reușea să amuțească în amintirea lui strigătele acelor bărbați, femei și copii care au murit arși de vii, pur și simplu fiindcă așa a vrut el.

De ce l-a chemat lângă patul lui pe acest străin? Știind că el însuși era pe moarte, făcea un ultim efort disperat de a găsi iertare din partea cuiva de aceeași naționalitate cu aceia pe care îi ucisese. În timp ce muribundul îl implora, Wiesenthal nu se putea decide să acorde iertarea cerută. De fapt, în timpul confesiunii, a încercat să plece, dar ofițerul l-a implorat: „Te rog să rămâi.” Simțea nevoia să-și ia povara de pe inimă. Dar, se întreba Wiesenthal, cum aş putea eu, prin niște simple cuvinte sau cu o fluturare a mâinii, să absolv pe cineva de o crimă atât de monstruoasă împotriva umanității? El însuși pierduse din cauza naziștilor optzeci și nouă de membri ai familiei.

Chiar dacă numai la atât s-ar reduce tema cărții, tot ar fi captivantă. Dar la mai mulți ani după acele evenimente, autorul încă se întreba dacă a procedat corect. Oare nu ar fi trebuit să ridice povara de pe inima celui om acceptându-i căința de pe patul morții și acordându-i iertarea pe care o căuta cu atâta asiduitate? Frământat de această întrebare, a cerut părerea a treizeci și două de personalități apreciate – cercetători, sociologi, psihologi etc. Douăzeci și șase din cei treizeci și doi au aprobat alegerea lui de a nu acorda iertarea solicitată. Motivele lor variau de la îndoiala că o persoană individuală ar avea dreptul să ierte o crimă comisă împotriva unei rase întregi, până la înțelegerea ezitării lui Wiesenthal de a ierta niște fapte atât de abominabile. Dar șase persoane i-au sugerat că ar fi trebuit să facă gestul nobil de a fi acordat iertarea, cel puțin din partea lui.

Ce vârtej de emoții umane gravitează în jurul acestui subiect care este vinovăția! Ne confruntăm cu ea în familiile noastre. Luptăm cu ea în sălile de judecată. Filozofăm asupra ei în școli. Încercăm să o explicăm cu ajutorul psihologiei. Predicăm despre ea de la amvoane. Ne războim cu ea în interiorul ființei noastre. Consecințele ei sunt atât de vaste și de adânci, încât unii specialiști

în consiliere au mers până acolo încât au spus că vinovăția stă la baza tuturor nevrozelor.¹

Chiar și cei ce nu sunt foarte familiarizați cu scrierile lui William Shakespeare au auzit despre vaietele îndurerate ale lui Lady Macbeth. În piesă, Macbeth este îndemnat de soția lui să-l ucidă pe regele Duncan și să-i ia tronul. După înfăptuirea crimei, Lady Macbeth îi murdărește cu sângele regelui pe paznicii adormiți, în intenția de a-i învinovăți pe ei pentru crimă. Dar ulterior intriga se concentrează asupra lui Lady Macbeth, care umblă noapte după noapte în somn. Privindu-și cu insistență mâinile, ea imploră: „Piei, pată blestemată! Piei, îți spun! Unul, două... Tot mai miroase a sânge aici! Toate balsamurile Arabiei nu vor putea să curețe mâna asta mică! Oh, oh, oh.”²

Văzându-i starea jalnică, doctorul spune: „Boala asta depășește știința mea.”

Ce expresivitate concretă are cuvântul *disease* [lb. rom. boală], dacă suntem atenți la sensul lui esențial – *dis-ease* [lb. rom. aprox. „pierderea liniștii”] – ce se referă la relația dintre spirit și trup; este suferința cuiva care nu-și mai găsește liniștea în trup din cauza chinurilor sufletești. Aceasta este patologia vinovăției. Poate că Lordul Byron a avut-o în vedere chiar pe Lady Macbeth atunci când a spus: „Durerea unde zace mai mult ca Nebunia, Vierme ce nu va dormi – și nicicând va muri.”³

De fapt, vinovăția este unul din cele mai vechi sentimente care au fost exprimate vreodată în scris, de care se ocupă unele din cele mai timpurii versete ale Bibliei. După binecunoscuta narațiune despre ispitire din Geneza 3, citim că Adam și Eva s-au ascuns de vocea lui Dumnezeu, care a întrebat: „Unde ești?” Întrebarea urmarea să scoată în evidență nu atât un loc, cât o condiție. Adam și Eva nu au putut scăpa de durerea rezultată dintr-o alegere făcută prin încălcarea deliberată a poruncii lui Dumnezeu.

De asemenea, David mărturisește în Psalmul 51 durerea pe care a simțit-o atunci când adulterul lui cu Batșeba și uciderea soțului ei au ieșit la iveală. A asemănat acea durere cu agonia cauzată de frângerea oaselor. Și cine poate uita imaginea lui Pontiu Pilat încercând să-și spele mâinile de vinovăția de care se temea în urma condamnării lui Isus la moartea pe cruce? Chiar și azi există un munte care îi poartă numele în Elveția, Muntele Pilatus, și legenda

spune că fantoma lui este văzută adesea coborând la apele Lucernei pentru a-și spăla vina. Indiferent dacă este asemuită cu o fantomă care bântuie, cu un spirit rănit sau cu un trup frânt, toate culturile și religiile se confruntă cu problema vinovăției.

Sentimentul acesta universal obligă orice ființă umană fie să rezolve conflictul, fie să găsească o metodă convingătoare ca să scape de el. Tema vinovăției a fost întotdeauna deosebit de captivantă pentru cititori. Mulți romancieri de renume au abordat-o și au umplut pagini întregi cu metodele și căile prin care mintea omului a încercat să înfrunte vinovăția. Un exemplu clasic în acest sens este Raskolnikov din *Crimă și pedeapsă*, de Dostoievski. În urma unei analize a strategiilor la care unii apelează și a candorii cu care alții își înfruntă vinovăția, se desprind câteva opțiuni clare, dar evident limitate. Există cel puțin șase răspunsuri posibile pe care omenirea le-a găsit în bătaia ei cu sentimentul vinovăției.

ELIMINAREA VINOVĂȚIEI PRIN IREVERENȚĂ

Primul răspuns pe care cineva îl poate avea, și mulți adoptă această atitudine, este negarea oricărei vinovății personale recurgând la o ireverență deșăntată. Această purtare sugerează sfidător că nimic în viață nu este fundamental sacru și că vinovăția este un răspuns condiționat, el fiind orchestrat în principal de religie. Întrucât, susțin apărătorii acestui punct de vedere, religia este o reminiscență a unor vremuri premoderne și nimic nu se încadrează într-o categorie reală a binelui și răului, vinovăția ar trebui să fie eliminată din vocabularul societății noastre și să i se nege existența propriu-zisă.

Dacă păgânul premodern a prostituat religia și s-a lăsat înrobii în lanțurile unor repetiții vane, materialistul modern goleşte religia de orice putere și își înalță capul cu o vanitate la fel de jalnică. Răspunsul acesta arogant a dobândit o popularitate deosebită în ultima vreme și a autorizat batjocorirea totală a unor lucruri care înainte erau considerate sacre. Simptomele acestei situații pot fi detectate în situații ce par inofensive, dar sfârșesc prin a se manifesta în formele cele mai devastatoare ale urii și violenței. Urmăriți un program obișnuit de televiziune și observați nota de amuzament cu care sunt tratate ilegalitatea, adulterul, profanarea

și o mulțime de alte stiluri de viață care ar solicita anumite precauții. Batjocura mediatică cu care a fost întâmpinat vicepreședintele Dan Quayle când și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu o comedie de mare popularitate ce propaga nechibzuit și frivol maternitatea în rândul femeilor necăsătorite dovedește cât de abuzivă poate fi această atitudine ireverențioasă – aproape până la a distruge viața criticilor săi. Furia dezlănțuită a personalităților din lumea divertismentului care au ridiculizat și desființat comentariile lui Quayle este extrem de grăitoare pentru vremurile pe care le trăim. Este de la sine înțeles că vedetele care nu au nimic sfânt în viață trebuie salutate ca niște adevărați eroi și eroine, în timp ce o persoană cu o poziție înaltă în stat care cheamă la decență trebuie etichetată ca nebună.

Poate că am putea accepta această trivializare a vieții și a opțiunilor ei dacă toți am aproba-o, sau măcar dacă cei ce se laudă cu ea ar fi consecvenți. Dar tipul acesta de minimalizare este o formă subtilă de atac, și batjocoritorii înșiși nu respectă propriile reguli ale jocului atunci când situația se schimbă și când ajunge înfierat ceva ce ei consideră sacru.

Sănătatea noastră emoțională și spirituală este grav periclitată atunci când tratăm fără responsabilitate lucruri care pentru mulți sunt sacre. De aceea, ireverența este plătită scump atunci când se lovește de colțurile dure ale realității. La un moment dat, vinovăția va trebui recunoscută, altfel ireverențiosul va sfârși victimizându-se pe sine însuși.

O lecție tristă a istoriei

În ultimii ani ai acestui secol, întrebarea cea mai importantă a milioane de oameni în legătură cu vinovăția s-a concentrat inevitabil asupra celui de Al Doilea Război Mondial și asupra atrocităților holocaustului. Și pe bună dreptate, căci realitățile acestea sunt încă vii în memoria multora și dată fiind amploarea crimelor comise. Voi folosi deci două ilustrații luate din acest context, una din realitatea concretă și cealaltă dintr-o operă de ficțiune, ambele dovedind însă ce impact devastator poate avea ireverența când vinovăția este negată fie în realitate, fie în imaginație.

În 1960, Mosadul [serviciile secrete israeliene – n. trad.] a organizat una din cele mai incredibile operațiuni din istoria Israelului atunci când l-a descoperit pe Adolf Eichmann în ascunzătoarea lui din Argentina. De la început și până la sfârșit, operațiunea purta toate caracteristicile unui scenariu sofisticat de film. Personajul cel mai implicat în implementarea întregului plan a fost Peter Malkin. Câțiva membri ai familiei lui Malkin muriseră din cauza celui de-al Treilea Reich, așa că Peter a avut o motivație personală când s-a implicat în acest proiect. Mai concret, încă își plângea sora și nepoțelul de șase ani, pe nume Peter.

Apropiindu-se de Eichmann, Malkin a monitorizat în secret plecările și ieșirile acestuia de acasă, remarcând o anumită rutină. În fiecare zi când Eichmann venea acasă de la serviciu, era întâmpinat cu multă bucurie de un copil, care își ridica mâinile în aer și îl saluta. În timp ce urmarea seară de seară această întâmpinare călduroasă, Malkin se gândea la nepoțelul lui. Dar l-a impresionat și atitudinea tandră a lui Eichmann, pe care el îl privise întotdeauna ca pe unul din cruzii arhitecți ai exterminării umane.

Într-o zi, după ce planul fusese elaborat cu meticulozitate, Malkin s-a strecurat în spatele lui Eichmann pe când acesta se îndrepta spre casă de la stația de autobuz și rostind trei cuvinte simple – „Un momentito, Señor” – l-a făcut pe Eichmann să se întoarcă și l-a capturat. Cu o viteză fulgerătoare a fost târât într-o mașină care aștepta în apropiere. Cuvintele acelea care cereau doar „Un moment, domnule”, purtau în ele toată încărcătura strigătelor eterne și imposibil de amuțit ale unui om ce reprezenta de fapt milioane de alți oameni – strigătul ca o viață criminală să fie adusă în fața justiției. Restul este istorie; așa a fost judecat și executat omul al cărui nume era sinonim cu teroarea și sub a cărui supraveghere fuseseră trimiși la camerele de gazare zeci de mii de ființe umane.

Dar o întrevedere privată între Eichmann și Malkin a însemnat pentru acesta din urmă cea mai grea lovitură, lăsându-l mai îndurerat ca oricând. Incapabil să mai țină acea conversație numai pentru sine, Malkin a rupt tăcerea după treizeci de ani și a scris recent despre ea. Pentru Malkin era important ca Eichmann să spună două lucruri. În primul rând, dorea cu disperare să știe: Cum? Cum a fost posibil ca un om obișnuit să orchestreze atâta rău și să nu se simtă deloc vinovat pentru asta? Ce a determinat o

asemenea brutalitate ieșită din comun? Dar mai era și un al doilea lucru – o întrebare foarte personală și săcâitoare. Malkin aflase că băiețelul acela care îl cucerise într-atâta pe Eichmann era propriul lui fiu, născut în Argentina. Așa că a considerat că dispune de toată încărcătura emoțională necesară pentru a pune întrebarea cel frământată, și a ales pentru aceasta momentul cel mai potrivit, când Eichmann a mărturisit îndurerat că îi este dor de copil.

„Băiatul surorii mele, tovarășul meu favorit de joacă – avea vârsta fiului tău... și el era blond și cu ochi albaștri, la fel ca fiul tău. Și l-ai ucis.” A așteptat o explicație, încrezător că Eichmann va fi capabil de empatie și va înțelege ce simte Malkin pentru nepotul lui.

Eichmann a făcut o pauză și apoi a murmurat cu totală indifeerență: „Dar nepotul tău era evreu, nu-i așa?”

Străduindu-se din răspuțeri să se stăpânească, Malkin a ieșit din încăperea și, așa cum s-a exprimat el însuși, „a plâns necontrolat”. A rămas multă vreme fără cuvinte.⁴

O viață prețioasă a fost trivializată, și trivializarea aceasta a primit o justificare crudă. Ura purta un chip atât de liniștit, încât era de-a dreptul terifiantă. Sacralitatea nașterii și etnicității unei persoane a fost violată fără nicio urmă de remușcare, iar sanctitatea vieții a fost irreverențios profanată.

Premisa că viața semenilor noștri are valoare intrinsecă este esențială pentru existență. Viața și locul nașterii sunt moștenite, nu conferite printr-un fel de acord colectiv. Ele sunt personale și individuale. Viața în esența ei este sacră și dependentă, și există unul singur care poate pretinde puterea de a o da – Dumnezeu. Atunci, dacă viața în sine este sacră, atât în esența cât și prin originea ei, cum poate fi ea trăită și abuzată de parcă nu ar avea nicio valoare?

M-am întrebat adesea ce a fost în mintea lui Eichmann când a spus acele cuvinte. Ce argument moral a folosit ca să-și legitimizeze în proprii săi ochi faptele? Oare o anume conotație ce ține de rasa unei persoane face ca un bărbat sau o femeie să merite moartea? Acestea sunt întrebări dureroase, care nu pot fi trecute cu vederea. Cred că întrebarea pusă aici este foarte importantă în contextul unei discuții despre natura vinovăției, deoarece răspunsul lui Eichmann nu poate fi justificat fără a ridica problema mai largă a sanctității intrinseci a vieții sau a lipsei absolute de valoare a tot ce

facem. Oare a spus Eichmann aici ceva mai mult decât îndrăznim noi să auzim? Dați-mi voie să încerc să răspund la această întrebare.

Adevăr prin mijlocirea ficțiunii

Cea de-a doua ilustrație, luată din domeniul artelor, ne permite să înțelegem ce se află în spatele unei indiferențe atât de terifiante. Pertinența tematicii vinovăției devine pur și simplu copleșitoare dacă dezvoltăm această întrebare. Romancierii prezintă realitatea cu ajutorul unor personaje fictive, pe care le fac să dea glas celor mai profunde și mai adevărate sentimente ale vieții. Mă voi referi în cele ce urmează la cartea lui George Steiner, *The Portage to San Christabel of A. H.* [Călătoria spre San Cristabel a lui A. H.], A. H. însemnând aici Adolf Hitler. Narațiunea conține, fără îndoială, fapte imaginare, dar există o motivație bine întemeiată pentru asta. Conform intrigii propuse de autor, Adolf Hitler nu a murit, așa cum știm din istorie, ci a fugit spre smârcurile Americii Latine pentru a se ascunde.

Învingând toate obstacolele, urmăritorii lui îl descoperă și îl aduc în fața justiției. Atunci lui Hitler i se pune o întrebare evidentă: De ce a condamnat la moarte doar acea rasă? A specificat patru motive, ultimul dintre ele fiind că „trebuia să existe o soluție finală”. Prin aceasta, a vrut să spună că trebuia să existe o exterminare totală. A existat un motiv pentru care a organizat această soluție finală? Oare nu cumva a existat o motivație mai profundă, poate un plan ascuns, dar bine concertat, de eradicare a supranaturalului?

Dacă studiem filozofia, aflăm că Hitler a fost puternic influențat de Nietzsche. În concepția lui Nietzsche, religia slăbește demnitatea și puterea umană prin faptul că impune oamenilor noțiunile de vinovăție și pocăință. Aceste noțiuni sunt total dezumanizante; ele inhibă progresul social și puterea omului. În aceste condiții, oare nu trebuia blamat poporul prin care a venit legea morală, pentru că ne-a adus blestemul vinovăției? Slăbiciunii acesteia trebuia să i se răspundă printr-o lovitură mortală! Nu cumva aceasta să fi fost forța din spatele hotărârii lui Hitler de a scăpa de evrei?

Chiar dacă nu acceptăm această explicație, trebuie să

recunoaștem că în zilele noastre, unii oameni ostili credinței creștine afirmă în mod repetat că religia este o cârjă și o barieră în calea progresului. Există voci care afirmă, articole care scriu și filme care își propun să scoată în evidență „rolul religiei de frână” în calea progresului uman. Orice discuție despre moralitate este ridiculizată. Viața, se zice, nu ne este dată de Dumnezeu. Să scoatem cele Zece Porunci din sălile de clasă. Dacă nu există porunci, nu există nici vinovăție. Și dacă nu există vinovăție, atunci să facem tot ce ne stă în putință ca să umilim și să marginalizăm acele voci care aduc vinovăția în societate – așa că acum se pregătește un nou tip de „soluție finală”.

Am fost surprins să aud, în cadrul unei întâlniri la Washington, un jurnalist evreu spunând că el crede că creștinii vor fi evreii secolului al XXI-lea. De ce credea el acest lucru? Deoarece este evident că nicio altă religie majoră nu este mai insistentă în a chema oamenii să rezolve problema păcatului, să se pocăiască și să ceară iertare de la Dumnezeu. Ura și mânia împotriva creștinilor cresc atunci când societatea dorește să trăiască fără niciun fel de restricții.

Neviabilă în proprii săi termeni

Tocmai această societate își arogă dreptul moral la autodeterminare. Dar pe ce bază este afirmat un anumit drept moral, dacă conceptele moralității sunt respinse ca opresive și degradante? Când privim înapoi la oroarea soluției finale a lui Hitler, observăm că vocile civilizate s-au împotrivit acestei desacralizări a vieții și națiunile care i-au căzut victimă i-au adus pe făptași în fața justiției. Dar ireverența de care s-a făcut vinovat Eichmann nu cunoaște limite și nu tolerează condamnarea. Lumea a fost șocată când, la fel ca Eichmann, majoritatea celorlalți acuzați au negat orice vinovăție. Pe scurt, conștiința colectivă a umanității, deși alege să trăiască autonomă, adică potrivit unor legi proprii, consideră totuși că negarea vinovăției prin ireverență este reprobabilă și face viața imposibil de trăit.

Respingerea legii morale poate părea un act orgolios și eliberator, dar consecințele ei sunt catastrofale. Ireverența este sinonimă cu închinarea în fața sinelui și cu distrugerea a tot ce-i stă în cale. Uciderea lui Abel de către Cain a fost un asemenea gest.

Abel simboliza acceptarea înaintea lui Dumnezeu; Cain, respingerea. Soluția finală a lui Cain a fost să amuțească vocea aceluia a cărui viață reflecta sanctitatea.

De asemenea, Iosif reprezenta favoarea specială a lui Dumnezeu. Soluția finală a fraților lui a fost să scape de el. Ioan Botezătorul i-a prevestit lui Irod o judecată inevitabilă. Soluția finală a lui Irod a fost să îl decapiteze. Ilie i-a atras atenția Izabelei asupra lecțiilor istoriei atunci când decența este batjocorită. Soluția finală a Izabelei a fost să-l urmărească până când proorocul și-a dorit moartea. Isus a fost vocea lui Dumnezeu adresându-Se unei caste preoțești corupte și unor autorități politice însetate de putere. Soluția lor finală a fost să-L trimită la cruce.

Amuțirea vocii care ne amintește de vinovăția noastră reprezintă întotdeauna „o soluție finală”. Trecutul este plin de consecințe ale ireverenței. În ultimă instanță, nu etnicitatea evreilor a fost principalul motiv al măcelului declanșat de Eichmann. El însuși a negat acest lucru. Rasismul și ostilitatea etnică pot fi vârful otrăvit al săgeții care străpunge existența socială. Dar săgeata este pusă în mișcare de ură în general și de dorința inimii de a lua locul lui Dumnezeu și de a șterge tot ce sugerează o lege morală mai presus de noi. Iată de ce profanatorii celebrează căderea moralistilor declarați – căci căderea lor pregătește terenul pe care acum se pot manifesta în voie – și înjunghie moralitatea în inimă, făcând ca orice discuție despre moralitate să sune ipocrit.

Dar până și ireverențioșii găsesc că este imposibil de trăit fără denunțarea răului. Iar orice denunțare a răului implică o doctrină morală de un fel sau altul. Ei se dezlănțuie furioși împotriva acelor care cer o judecată morală, dar sunt încă și mai furioși atunci când cad victime ale imoralității altora sau când sunt ei înșiși nedreptățiți. Adică, mai simplu spus, încercând să amuțim vocea lui Dumnezeu nu facem să dispară vinovăția. O asemenea logică face viața imposibil de trăit și soluția finală se îndreaptă dureros împotriva ei înșiși.

ÎNĂBUȘIREA VINOVĂȚIEI PRIN MÂNDRIE

Există o a doua opinie legată de rezolvarea problemei vinovăției, și ea constă în suprimarea oricărei sugestii a vinovăției sub

greutatea propriului eu. Vinovăția poate fi înăbușită de mândrie. Felul în care sunt percepuți de public sau cum sunt apreciați în cercul de prieteni este pentru mulți o preocupare foarte intensă. Aceasta a făcut ca nenumărați bărbați și femei, după ce au comis anumite fărâdelegi, să le acopere grăbiți sub o ploaie de scuze. Ascultați numai cu atenție raționalizările și explicațiile ce se dau când cineva este acuzat că a încălcat o lege sau este demascată pentru comportament imoral. Veți vedea atunci mintea efectuând cele mai sinistre manevre. Dezvinovățirea este un geniu al argumentării, cu tendința ei spre iraționalitate. Nu există limită în fața căreia mintea să se oprească atunci când dorește să pară îndreptățită.

Dacă ireverența îi afectează doar pe unii, dorința de a lăsa o impresie bună în fața acuzațiilor nu cruță pe nimeni. Solomon a declarat cu secole în urmă că nu e nimic nou sub soare. Când Adam a învinovățit-o pe Eva și Eva l-a învinovățit pe șarpe, la prima vedere se părea că lucrurile s-au oprit aici. Răul are o putere extraordinară de seducție. Dar tragedia cea mai mare urmează abia atunci când seducătorul refuză să-și accepte vinovăția. La fel ca majoritatea lecțiilor importante ale vieții, aceasta se adevărește mereu și mereu în experiența umană; cu toate acestea, mulți nu recunosc mândria din ei înșiși, dar nu le place când o văd în alții.

Un exemplu clasic în acest sens îl reprezintă viața regelui Saul, din Vechiul Testament. La începutul relatării, întâlnim o notă de speranță și de mari așteptări din partea unui om umil, care a fost uns pe neașteptate și într-un mod surprinzător drept rege al Israelului. El urma să fie primul monarh al națiunii, și Samuel i-a ieșit în întâmpinare ca să-i dea vestea cea bună. Iar răspunsul lui Saul a fost admirabil. Când Samuel i-a zis: „Și pentru cine este păstrat tot ce este mai de preț în Israel? Oare nu pentru tine și pentru toată casa tatălui tău?”, Saul a vorbit din adâncul inimii și i-a spus: „Oare nu sunt eu beniamit, din una din cele mai mici seminții ale lui Israel? Și familia mea nu este cea mai mică dintre toate familiile din seminția lui Beniamin? Pentru ce, deci, îmi vorbești astfel?” (1 Sam. 9:20-21).

Iată un om spre care privea națiunea și Dumnezeu, dar care nu vedea nimic în el însuși care să-l facă vrednic de un asemenea privilegiu. Cu toate acestea, plăcerile de-o clipă ale puterii l-au

prins în mrejele lor și i-au otrăvit mintea, făcându-l să creadă că a fost într-adevăr destinat măreției și aclamațiilor. Așa că la scurtă vreme după ce a urcat pe tron, L-a nesocotit în mod deliberat și ușuratic pe Dumnezeu. Samuel nu a mai avut altă soluție decât să-l confrunte. Atunci Saul a recurs la toate șiretlicurile posibile ca să facă pe nevinovatul, dar dovada neascultării lui era incontestabilă. În cele din urmă ies la iveală două elemente evidente care arată ce s-a întâmplat cu acest om.

În primul rând, când Samuel a mers să-l întâlnească, i s-a spus că Saul plecase să construiască un monument în onoarea lui însuși. Trecerea de la umilința sinceră la înălțarea de sine poate părea la început ceva trecător sau chiar un capriciu, dar această capcană seamănă cu niște dinți de oțel ce mușcă în carnea ambiției.

Ceva mai târziu, David – succesorul lui Saul – l-a învins pe Goliat, dușmanul cel mai temut al Israelului. Biblia ne spune că femeile au ieșit din cetățile lui Israel ca să-l întâmpine pe regele Saul cu cântece și cu dansuri. În timp ce dansau, ele cântau: „Saul a bătut miile lui, iar David zecile lui de mii.” Apoi urmează grăitoarea descriere: „Saul s-a mâniat foarte tare, și nu i-a plăcut vorba aceasta... Și din ziua aceea Saul a privit cu ochi răi pe David” (1 Sam. 18:6-9). Nimeni nu este mai sortit eșecului decât acela pentru care principalul scop al vieții este să fie mereu pe primul loc.

Când a fost confruntat de Samuel, Saul s-a grăbit să se dezvinovățească printr-o mulțime de argumente, spunând în esență: „Am făcut pe prostul” (vezi 1 Sam. 15:24). Dar Saul a făcut ceva mai mult decât atât. A refuzat să-și recunoască mândria, care era sursa distrugerii sale. Cuvintele lui Benjamin Franklin ar putea sluji ca un epitaf potrivit pentru Saul: „Mândria ia micul dejun cu belșugul, prânzul cu sărăcia și cina cu infamia.”⁵

Milioane de oameni din lumea aceasta nu vor cunoaște niciodată bucuria părtășiei cu Dumnezeu din cauza mândriei lor, care îi face incapabili să-și recunoască vina înaintea Lui.

A păși mândru în sala de judecată și a pretinde că ești nevinovat nu înseamnă putere, ci slăbiciune.

A refuza să-ți recunoști eșecul nu înseamnă succes, ci auto-amăgire.

A refuza să te pocăiești înaintea lui Dumnezeu nu înseamnă inteligență, ci prostie.

A te umfla de mândrie în fața unei fărâdelegi nu înseamnă a fi un om important, ci a fi gol pe dinăuntru.

Alexander Pope a rezumat toate acestea în următoarele cuvinte:

Dintre toate cauzele care conspiră la orbirea
Judecării omului și care îi rătăcesc mintea,
Ceea ce conduce mintea slabă cu o puternică prejudecată
Este mândria, viciul etern al proștilor.⁶

Dorința de a nu fi un om mediocru și de a nu recunoaște un eșec este ușor de înțeles. Cui îi place să își vadă propriile slăbiciuni? Dar mândria este mama tuturor viciilor, și tocmai de aceea e păcatul cel mai distructiv. C. S. Lewis spune pe drept cuvânt:

Vă aduceți aminte că atunci când am vorbit despre moralitatea sexuală v-am atras atenția că nu acela era punctul central al moralei creștine. Ei bine, acum am ajuns la punctul central. Potrivit învățătorilor creștini, viciul esențial, răul suprem, este Mândria. Lipsa de castitate, mânia, lăcomia, beția și toate celelalte de felul lor, sunt doar bagatele în comparație cu mândria; prin Mândrie diavolul a devenit diavol; Mândria duce la toate celelalte vicii; este o stare a gândirii opusă în totalitate lui Dumnezeu.⁷

Truismul acesta trebuie să fi fost motivul pentru care, în fiecare dintre cele două ispite pe care Satan le-a pus înaintea lui Isus, apelul la mândria Lui a constituit un element important. În prima ispită, I-a cerut să prefacă pietrele în pâine, și lumea îl va urma. În a doua, I-a cerut să sară și să vadă dacă îngerii îl vor proteja (vezi Luca 4:3, 9-10).

Trecerea subtilă conținută în îndemnul lui Satan arată că până și mândria are diverse etape. Cel ce caută o scuză imediată pentru mândria sa ori urmărește aprobarea altora arată că încă mai are o urmă de rușine sau dorește „să lase o impresie bună”. Fără a fi corectată, mândria aceasta degenerază într-o etapă în care nevoia aceasta dispăre total. Peter Kreeft spune succint: „Mândria nu este plăcerea de a fi lăudat, dorința de a face altora pe plac... Acestea exprimă și ele umilință. Modele ale mândriei nu sunt starurile de cinema, ci dictatorii.”⁸

Acest aspect extrem de important poate fi trecut ușor cu vederea. Cel mai de jos nivel al mândriei este atins atunci când nici măcar nu se mai caută o scuză pentru a explica o anumită alegere, căci alegerea în sine este considerată o explicație suficientă pentru orice acțiune. „E dreptul meu” – citim aceste cuvinte în fiecare zi de zeci de ori, înscrise cu litere de-o șchioapă. Cel ce le rostește se plasează undeva dincolo de orice posibilitate de abordare. Iată de ce Dumnezeu insistă atât de mult să ne ferească de acest tip de mândrie, care devine demagogică și ne separă de vocea rezonabilă a celorlalți. Mulți dintre noi suferim foarte mult când vedem această mândrie în alții, dar ignorăm adesea adevărul că toți suntem susceptibili în fața ei. Când ajungem în faza că nu ne mai pasă de sfatul sau de avertismentul altuia, când ne îmbătăm cu propriile succese crezând că suntem invincibili, atunci Dumnezeu va trebui să ia măsuri drastice ca să înfrângă întăriturile din noi.

Cu mai multe secole în urmă, Toma d'Aquino a dus pericolul reprezentat de acest tip de mândrie la o concluzie surprinzătoare și și-a exprimat ideea în termeni deosebit de incitanți:

Pentru a învinge mândria, Dumnezeu îi pedepsește pe anumiți oameni prin aceea că le îngăduie să cadă în păcate care sunt cu deosebire rușinoase... Prin aceasta, gravitatea mândriei devine evidentă. Căci întocmai cum un medic înțelept, pentru a vindeca o boală mai gravă, îl lasă pe pacient să contracteze o boală mai puțin periculoasă, tot așa păcatul mândriei este arătat a fi grav prin însuși faptul că, drept remediu, Dumnezeu îngăduie oamenilor să cadă în alte păcate.”⁹

Deși acest lucru pare extrem și greu de crezut, ascultați ce spune Richard Dortch, președintele PTL după deplorabilul scandal care a distrus lucrarea* și a marcat un punct de cotitură în atitudinea oamenilor din toată lumea față de cei implicați în slujirea creștină: „A fost nevoie de o tragedie, de un pumn între ochi, ca să ajungem iarăși cu picioarele pe pământ.”¹⁰ Și a continuat, vorbind despre orbirea pe care o induc camerele de filmat, ce transformă oameni simpli în potentăți – și aceasta în doar câteva minute. „Ești așteptat

*Organizație creștină fondată de Jim Bakker, care a înșelat peste 116 000 de donatori de mai mult de 158 milioane de dolari.

de mașini... Stai mereu în față... Toate astea ne-au făcut mai mici decât eram destinați să fim”, a spus el.

Isus a rezervat cuvintele Lui cele mai aspre pentru cei ce se considerau puternici și a avut cuvinte blânde pentru cei ce se vedeau slabi. El le-a amintit mereu celor ce-L ascultau că gloria Împărăției Lui se manifestă nu în puterea realizărilor individuale, ci în simplitatea credinței copilărești.

Pe scurt, dacă eliminarea vinovăției prin ireverență face ca viața să fie imposibil de trăit, înăbușirea vinovăției prin mândrie face ca viața să fie iresponsabilă.

ASCUNDEREA VINOVĂȚIEI DIN TEAMĂ

Una din cele mai chinuitoare modalități de a rezolva problema vinovăției este încercarea de a o ascunde și de a trăi cu teama demascării. Se spune că invidia este singurul din cele șapte păcate mortale care nu aduce gratificare imediată. Am putea spune că nici teama alimentată de vinovăție nu aduce gratificare, fiindcă pe lângă părere de rău, generează și neliniște. Întocmai cum șantajistul nu este niciodată mulțumit și suficient recompensat, cel ce își ascunde cu teamă vinovăția sfârșește prin a-și șantaja propria inimă pentru a-și recompensa mintea. Iar inima nu va fi niciodată consolată, căci mintea nu este niciodată suficient recompensată.

Un rău ascuns rareori îl afectează doar pe cel ce simte durerea lui. Mai devreme sau mai târziu, îi va face să sufere și pe ceilalți, în special pe cei mai apropiați. Fărădelegile fără victime sunt o iluzie. Narațiunea despre Iacov care și-a înșelat tatăl dovedește că o mulțime de oameni, de fapt națiuni întregi, au avut de suferit în urma acțiunilor lui. Înșelăciunea este un monstru veșnic nesătul. Când a vrut să fure binecuvântarea, Iacov a crezut că îl va înșela doar pe tatăl lui, că va fugi și se va ascunde o vreme până când furia tatălui se va potoli. Dar duplicitatea lui a afectat grav întreaga familie. Din cauza păcatului, nu a putut sta lângă patul mamei sale când aceasta a murit. Esau l-a căutat și l-a urmărit ani la rând, și când în sfârșit a venit momentul confruntării între el și fratele lui, Iacov a luptat toată noaptea în rugăciune de teamă că răul pe care îl făcuse cu mulți ani înainte putea fi răzbunat împotriva copiilor săi. Dar acum nu mai putea fugi. Realitatea dură este că în istoria

milenară a Orientului Mijlociu a fost vărsat mult sânge din cauza nelegiuirilor care s-au perpetuat peste generații. A crede că înșelăciunea și minciuna pot fi ascunse cu impunitate înseamnă a sfida pur și simplu realitatea.

Consecințele devastatoare ale vinovăției ascunse din teamă sunt ușor de dovedit. Dificultatea constă în găsirea celei mai potrivite modalități de a-l confrunța pe vinovat fără a distruge o viață deja ruinată. Experiența ne cere să procedăm cu multă sensibilitate atunci când confruntăm asemenea persoane, altfel, din dorința de a nu spori durerea pe care deja o simt, le privăm de posibilitatea vindecării. Uneori teama poate să nici nu fie indusă de ofensa personală, ci mai degrabă de masca sub care vinovatul este ținut prizonier sau de fuga sa din fața realității.

Acum câțiva ani, am vorbit în fața unui auditoriu format în principal din elevi de liceu. Sarcina aceasta mi s-a părut deosebit de dificilă, căci știam prea bine că ceea ce urma să spun era la fel de important ca și felul cum o spun. Niciun alt auditoriu nu este mai capabil să evalueze eșecul vorbitorului decât un grup de adolescenți nerăbdători. Dar, în același timp, niciun alt auditoriu nu este mai deschis să-și recunoască nevoile decât tinerii cărora vorbitorul a reușit să le câștige încrederea. După ultima sesiune, am anunțat că dacă cineva are vreo nevoie personală despre care dorește să vorbească, îmi voi rezerva câteva minute pentru fiecare doritor. În câteva minute lista de așteptare era deja plină.

Prima elevă care a venit, deși făcea eforturi vitejești ca să pară calmă și sigură pe ea, s-a așezat foarte agitată și nu a reușit prea bine să-și ascundă tulburarea inimii. Tot timpul a vorbit despre o prietenă, pe care a numit-o Karen, despre care mi-a spus că intenționează să se sinucidă și are nevoie disperată de ajutor. Tânăra din fața mea dorea să știe cum putea s-o ajute pe Karen și să o împiedice să-și ia viața. După câteva minute am întrerupt-o și am întrebat-o: „Ești sigură că ai venit să vorbim despre Karen, sau te frământă ceva mai important?”

M-a privit agasată și surprinsă, a înghițit în sec, după care nu a mai putut să-și ascundă lupta interioară. Lacrimile au început să-i curgă șiroaie pe obraz, cum rareori mi-a fost dat să văd, și am simțit că în ea se adunaseră atâtea, încât aveam nevoie de mai mult timp și de mai mult ajutor pentru a o consola. Chiar și așa, mi-a fost greu să anticipez câtă energie sufletească avea să-mi solicite.

Continuând să plângă, mi-a povestit despre molestarea sexuală la care o supusese propriul ei tată încă de pe vremea când avea doar șapte ani, un adevărat iad în care fusese azvârlită sporadic vreme de aproape nouă ani. „Mi-a fost teamă să spun cuiva, din cauză că nu știam ce efect va avea asupra familiei mele și ce se va întâmpla cu tatăl meu. Va ajunge la închisoare? Va reuși mama să depășească șocul și durerea?”

Mi-am dat seama imediat că nevoia ei depășea competențele mele. Tot ce am putut face pentru a-mi reprimă șocul a fost să păstrez câteva clipe de tăcere. Nu voi mai lungi relatarea, ajunge doar să mai adaug că am reușit să intervenim imediat cu ajutor de specialitate. Dar nu am putut să mă eliberez de gândul că și de data aceasta, după zece ani de victimizare și de tăcere, era pe punctul de a ascunde adevărul de teama consecințelor lui. „Karen” era o perdea de fum merită să ascundă realitatea că viața ei era dezmembrată sistematic.

Mulți folosesc aceeași strategie când stau de vorbă cu Isus. Ei pun întrebare după întrebare din dorința de a ascunde adevărata luptă ce se dă în interiorul lor. La un nivel diferit, aceeași tendință stă la baza tuturor discuțiilor noastre despre o criză economică ori socială după alta. Nimeni nu vrea să admită că în centrul maladiei noastre stă o spiritualitate mutilată. Probabil că miturile grecești despre infidelitățile Afroditei mai pot să ne comunice unele adevăruri. În urma infidelităților ei, zeița a dat naștere, printre alte proenituri, la doi fii – unul se numea Eros și celălalt Phobos. Plăcerile ilicite dau naștere erotismului și fricii. Și generația noastră a procreat acești monștri îngemănați.

Dacă eliminarea vinovăției prin ireverență face ca viața să fie imposibil de trăit și înăbușirea ei prin mândrie face ca viața să fie iresponsabilă, ascunderea vinovăției din teamă face viața insuportabilă.

RESPINGEREA VINOVĂȚIEI CA FAPT CULTURAL

Cea mai convenabilă scuză într-o societate confuză este să se considere în mod ușuratic că vinovăția este un adaos cultural. O asemenea respingere academică a realității morale nu ține seama de faptul că deși comportamentul nostru diferă cultural, rațiunile

care ne motivează comportamentul pot fi adesea aceleași. Cu alte cuvinte, există anumite similarități metaetice.

Să luăm exemplul clasic al uciderii unui copil. Chiar și uciderea fără milă a copiilor pentru a răzbuna un rău comis are drept cauză dorința răzbnătorului de a produce o suferință grea dușmanului prin aceea că îi ia ceva foarte drag. Cu alte cuvinte, copilul este ucis nu fiindcă viața lui nu valorează nimic, ci tocmai fiindcă viața lui este considerată a fi deosebit de prețioasă. (Însăși instituirea legii și ordinii într-o comunitate are drept cauză înțelegerea faptului că fără lege și ordine va domni jaful și sălbăticia.)

Când apreciem că vinovăția este un fapt cultural, problema cu care va trebui să ne confruntăm este aceea că moralitatea devine astfel nesustenabilă. Nimeni nu poate adera sincer la această poziție, căci ea este contraproductivă.

O poveste universală

Cu mai mulți ani în urmă, pe când mă aflam în Cambodgia, am înțeles personal ceea ce istoricii numesc „uciderea unei țări blânde”. De mai mulți ani, poporul suferea de pe urma unor demagogi uci-gași. Națiunea aceea mică pierduse milioane de oameni din cauza unei teorii politice ori a alteia.

Într-o seară, câțiva misionari și traducătorul meu m-au întrebat dacă mi-ar plăcea să văd o piesă de teatru. Dornic să fac o pauză în seria de prelegeri pe care o țineam, am acceptat oferta. Vizionarea unui spectacol de teatru într-o țară ce se zbătea să supraviețuiască a fost o experiență deosebit de emoționantă. Există o combinație ciudată de escapism și de realitate în tot ceea ce ținea de clădirea sărăcicioasă și prost întreținută a teatrului. Piesa care se juca era și ea un amestec de realitate și fantezie. Ea relata povestea unui tânăr țaran care s-a căsătorit cu o țarancă frumoasă. Pe când se îndreptau fericiți spre un alt sat pentru a-și întemeia căminul, prințul ce stăpânea acel ținut, aflat într-o călătorie împreună cu soldații lui, a fost cucerit de frumusețea femeii și a poruncit ca țaranul să i-o dea lui, ca să o ducă în palat pentru a-i fi concubină. Țaranul s-a împotrivit din răspuțeri, dar prințul a luat-o cu forța pe tânără și a dus-o cu el.

Disperat și îndurerat, țaranul s-a grăbit spre palat ca să-l implore

pe rege să intervină pentru el și să-i înapoieze soția. Regele a fost jignit de acuzația bietului om și i-a zis că femeia venise de bună voie ca să locuiască cu prințul. Pentru a-și dovedi spusele, regele a poruncit ca femeia să fie adusă înaintea lui pentru o audiență. Când a fost înfățișată înaintea lui, i-a cerut să declare cine este adevăratul ei soț. A venit momentul adevărului, și toată lumea era adunată în sala tronului pentru a auzi cuvintele ei.

Desigur, în culise regele o amenințase că dacă spune că țaranul este soțul ei, acesta va fi prins și omorât. De aceea, când a fost interogată cu toată autoritatea în sala de judecată, ea a răspuns înspăimântată că prințul este soțul ei. Curtea a început să aclame, ovaționându-l pe rege, în timp ce țaranul s-a plecat sub povara respingerii sale.

Preotul, care urmărea și el procedurile judiciare, a cerut inițierea unei anchete, anunțând poporul că ceva părea în neregulă cu întregul scenariu. „De ce ar risca un om de rând mânia regelui pretinzând că soția prințului este soția lui? Am soluția perfectă pentru a afla adevărul”, a spus el.

Astfel că a pus la cale un plan simplu, care se baza pe ceva ce el pretindea a fi elixirul adevărului. „Voi da și prințului, și țaranului o cantitate egală de elixir, care își va face efectul în doar zece minute. Dat fiind că unul dintre ei minte și că va fi pedepsit cu moartea pentru vina aceasta, propun ca fiecare dintre cei doi bărbați să beneficieze de cinci minute cu femeia, fără să fie îngăduit niciun contact fizic între ei.”

Pe scenă a fost adus un butoi uriaș suspendat pe un par. Butoiul era atât de mare, încât era nevoie de doi oameni ca să-l poată căra, unul ținând de o parte a parului și altul de cealaltă. Apoi celor implicați li s-au dat instrucțiunile de rigoare. Femeia urma să apuce un capăt al parului, iar cei doi bărbați aveau să apuce, pe rând, celălalt capăt, așa încât femeia avea să fie separată de cei doi bărbați prin butoi. Aceștia puteau să se retragă într-un colț mai ferit, după care trebuia să se întoarcă pentru a auzi verdictul. Fiecare bărbat avea la dispoziție cinci minute cu femeia.

Cât timp a fost cu prințul, acesta nu a făcut altceva decât să-i țină discursuri și s-o amenințe cu moartea soțului dacă va spune adevărul. Când a venit vremea să rămână singură cu soțul ei, era fascinant să urmărești dovezile nerostite ale dragostei lui față de ea.

S-a poziționat în așa fel încât greutatea butoiului să cadă asupra lui, protejând-o astfel de un efort prea mare. Cât timp au rămas singuri, tânăra a plâns, i-a mărturisit dragostea ei nepieritoare și i-a explicat că singurul motiv pentru care mințise era ca să-i salveze viața.

„Dacă ar fi amenințat că mă omoară pe mine, aș fi putut îndura, dar nu pot să te văd pe tine murind”, a spus ea. El i-a înțeles durerea și a spus că nu va spune altceva decât adevărul.

S-au întors la curtenii care așteptau cu sufletul la gură și, trebuie să adaug, la publicul din sala de spectacole care aștepta încă și mai nerăbdător, căci toți ședeam ca pe spini în fotoliile noastre. Când toate erau pregătite ca elixirul adevărului să-și facă efectul, preotul a anunțat că acum adevărul va triumfa asupra minciunii. Chiar în clipa aceea butoiul s-a deschis și din el a sărit un băiețel care stătuse tot timpul ascuns acolo. Acesta avea în mână un creion și un carnetel, pe care notase tot ce auzise în timpul conversațiilor private ale celor doi bărbați cu femeia.

Băiatul a înmănat notițele preotului. Preotul a citit tot ce stătea scris în el și, urmărindu-l pe prinț cum își pleacă fruntea și pe țaran cum privește înainte cu fața strălucind de fericirea dragostei regăsite, a declarat adevărul. Publicul din sală nu și-a putut reprimă un strigăt de bucurie și de aprobare, doar pentru a vedea apoi dezlănțuindu-se tragedia, când regele a poruncit soldaților să-i ucidă pe toți cei care credeau în versiunea țaranului.

Toți din Cambodgia cunoșteau sabia cu două tăișuri a tragediei despre care povestea piesa de teatru. Vocea adevărului fusese amuțită și oameni cruzi stăpâneau țara, umplând poporul de groază. Am rămas tăcut chiar și după ce reprezentația s-a terminat și am cugetat că în spatele acelei drame stăteau anumite valori care leagă laolaltă întreaga umanitate: Puritatea dragostei maritale. Valoarea adevărului. Strigătul ca cei nevinovați să fie protejați. Ticăloșia puterii fără frâu și dorința nestinsă a unui popor de a vedea dreptatea revărsându-se ca un râu. Valorile acestea nu sunt conferite de o cultură oarecare. Adevărul lor este de la sine înțeles, chiar și într-o țară dominată de marxism.

Am fost fermecat de povestea aceasta și în același timp copleșit de inocența aproape copilărească cu care oamenii discutau între ei despre piesă în timp ce părăseau teatrul. Familiile reflectau asupra

adevărurilor ei adânci. Cuplurile făceau schimb de opinii în legătură cu ce le plăcuse ori le displăcuse în piesă. Parcă un sunet de trompetă ar fi onorat triumful cinstei și moralității din spatele întregii povești. Așadar, a respinge vinovăția spunând că ea este doar o valoare culturală, semnificativă într-o cultură dar nu și altele, nu reflectă realitatea experienței noastre umane comune.

Până acum am trecut în revistă patru răspunsuri posibile la problema vinovăției: eliminarea vinovăției prin ireverență face ca viața să fie imposibil de trăit. Înăbușirea vinovăției prin mândrie face ca atitudinea omului să fie iresponsabilă. Ascunderea vinovăției din cauza fricii face ca viața să fie insuportabilă. Iar respingerea vinovăției ca fapt cultural face ca moralitatea să fie nesustenabilă.

NEGAREA VINOVĂȚIEI PRIN INOCENȚĂ

Aceasta ne aduce la opțiunea a cincea, poate cea mai insidioasă, aceea de a nu simți *nicio* vină, convinși fiind că ne-am trăit viața cât am putut de bine. Dacă o viață este atât de bine trăită, ce rost are să simți vreo vinovăție personală? Există nenumărați oameni care trăiesc cu iluzia inocenței. Pocăința nu este un concept necesar în cadrul lor de referință.

În culturile unde eroii sunt cinstiți aproape ca niște zei, mi s-a pus de nenumărate ori o întrebare ce urmărea să pună credința creștină într-o lumină nefavorabilă, considerând-o nedreaptă: „Vreți să spuneți că X sau Y, care a trăit o viață atât de frumoasă, va ajunge în iad?”

Întrebarea nerostită ce stă adesea în spatele acestei dileme nu este de multe ori nici măcar recunoscută. În unele cazuri, cel ce ridică această întrebare sugerează pur și simplu că iadul nu există. Uneori mă simt tentat să întreb dacă nu cumva și cel ce întreabă a trăit o viață la fel de frumoasă precum persoana menționată de el ca model de sfințenie. Dacă iadul nu le este rezervat oamenilor „buni”, atunci ce se întâmplă cu oamenii răi? Se mulțumesc cei ce gândesc astfel cu realitatea că oamenilor „răi” le este rezervat un destin fără Dumnezeu? Și câți oameni „buni” există?

Malcolm Muggeridge a spus odată că depravarea omului este faptul cel mai ușor de verificat empiric, dar și cel mai puternic respins de către mintea umană. Dacă unii se plâng că raiul

creștinismului este rezervat celor ce se încred în Cristos, deci e limitat, mă cutremur când mă gândesc cât de puțini ar intra în rai dacă numărul celor admiși în rai ar fi determinat de bunătatea lor. De aceea, întreb din nou: Nu cumva în spatele acestei întrebări stă o negare voalată a oricărei forme de judecată? Chiar dacă aceasta ar fi intenția, răspunsul este, în termeni creștini, unul cât se poate de limpede. Isus nu a venit în lumea aceasta ca să-i transforme pe oamenii răi în oameni buni. A venit ca să-i transforme pe oamenii morți în oameni vii. Cei ce erau morți față de Dumnezeu aveau să devină vii față de El prin acțiunea Duhului Sfânt.

Dar lucrurile nu se opresc aici. Trebuie să ne întrebăm încă o dată la ce ne referim atunci când spunem că cineva este *bun*? Oare oricine este în măsură să dea propria sa definiție noțiunii de *bine*? Dacă da, atunci de ce negăm celorlalți dreptul de a deține o definiție personală a binelui? Există unul singur care are dreptul să definească binele, și acesta este Dumnezeu. Scripturile spun că starea noastră nu se măsoară în funcție de felul în care ne raportăm unii la alții, ci toți suntem departe de a ne conforma standardului impus de Dumnezeu (vezi Romani 3:23). În lumea noastră există milioane de microbi pe care nu îi vedem cu ochiul liber. Dar dacă îndreptăm lentila unui microscop peste unui obiect oarecare, în fața noastră va apărea imediat o lume nevăzută, care ne va surprinde. Ce duplicități și ce boli ale sufletului, niciodată depistate de către noi înșine, se dezvăluie în fața ochilor lui Dumnezeu?

Iată de ce mesajul Evangheliei nu spune niciodată că trebuie să ne câștigăm singuri accesul în cer. Un asemenea concept este complet străin față de ceea ce ne oferă Dumnezeu. Facem o greșală cardinală atunci când ne cântărim meritele înaintea lui Dumnezeu în termeni cantitativi mai degrabă decât în termenii condiției noastre înaintea Lui. „Pierzania” noastră este maximă atunci când credem că nu avem nevoie de harul lui Dumnezeu, nu atunci când ne facem vinovați de crime împotriva umanității. Isus a rezervat cele mai aspre muștrări ale Sale pentru cei ce pretindeau că sunt buni înaintea Lui, nu pentru cei ce au plâns văzându-se păcătoși.

Feodor Dostoievski povestește istoria unei femei care a murit și a ajuns în iad. Deranjată de locul unde a ajuns, a somat cerul să-i dea un motiv pentru care nu este acolo, sus. Auzindu-i acuzațiile de

nedreptate, Petru i-a vorbit și i-a spus: „Precizează-mi un motiv pentru care ar trebui să fii în cer.”

Femeia a tăcut, s-a gândit puțin, și-a scormonit memoria cu grijă și apoi a zis: „Am dat odată unui cerșetor un morcov.”

Petru s-a uitat în cartea vieții și a văzut că este adevărat ce spune femeia. Un morcov sfrijit și stricat, dar îl dăruise. Petru i-a spus să se pregătească, deoarece o vor scoate de acolo. A luat o sfoară lungă, a legat morcovul de un capăt al sforii și l-a coborât în iad, ca femeia să îl apuce și să se țină bine de el. Ea a apucat morcovul, și Petru a început să o tragă în sus. Ceilalți din iad au văzut-o cum dispăre încet din mijlocul lor și s-au agățat de gleznele femeii, ca să fie ridicați și ei în cer. Cum se agățau din ce în ce mai mulți de ea, sfoara a început să cedeze și atunci femeia a început să strige cu toată puterea de care era capabilă: „Dați-mi drumul! Țsta-i morcovul meu, nu al vostru.” De îndată ce a rostit aceste cuvinte, morcovul s-a rupt.

Chiar și cele mai bune fapte pot fi făcute din motivații egoiste, de aceea toți avem nevoie de harul lui Dumnezeu pentru a intra în prezența Lui. Oamenii cei mai virtuoși din lumea aceasta nu sunt prea virtuoși ca să nu aibă nevoie de harul lui Dumnezeu, și nimeni nu este atât de virtuos încât să-și rezerve dreptul de a fi singurul care definește binele. Aceasta este prerogativa lui Dumnezeu. A pretinde nevinovăție deplină în ochii lui Dumnezeu este nejustificabil.

Aceasta înseamnă că există o singură cale rezonabilă de a rezolva problema vinovăției.

PREDAREA VINOVĂȚIEI ÎN MÂNA HARULUI DUMNEZEIESC

Întocmai cum ura lui Eichmann evidențiază condiția inimii umane mai grăitor decât opera literară a lui George Steiner, fără ca realitatea din spatele fiecărei istorii să fie îndulcită, tot astfel incidentul real din viața lui David, dacă îl comparăm cu intriga fictivă din piesa cambodgiană de teatru, transmite adevărul cu o forță îndoită. Mă refer la împrejurarea când David a fost înfruntat de Natan pentru adulterul lui cu Batșeba.

După ce Natan spune parabola păstorului cu mai multe oi care a furat mielul altuia, David nu se poate abține să nu pronunțe

judcata asupra hoțului lipsit de inimă: „Omul care a făcut lucrul acesta este vrednic de moarte.” Dar prea s-a grăbit condamnăm acel act nejustificabil. Privirea aspră a lui Natan ațintită asupra sa trebuie să-i fi părut devastatoare lui David, când acesta a continuat: „Tu ești omul acesta” (2 Samuel 12:7).

Cândiți-vă în câte feluri ar fi putut rezolva David problema vinovăției sale. Ar fi putut să-l aresteze pe Natan și să-l ucidă. Ar fi putut să dea vina pe Batșeba. Ar fi putut să apeleze la dreptul sacru al regilor. Ar fi putut să abroge legea a șaptea. În decursul istoriei, regii au făcut asemenea alegeri. Ireverența, mândria și alte strategii ar fi putut să joace un rol și aici. Dar, în loc de toate acestea, David a căzut cu fața la pământ înaintea lui Dumnezeu și a strigat:

Ai milă de mine, Dumnezeule,
în bunătatea Ta!
După îndurarea Ta cea mare,
șterge fărâdelegile mele!
Spală-mă cu desăvârșire de nelegiuirea mea,
și curățește-mă de păcatul meu!

Căci îmi cunosc bine fărâdelegile,
și păcatul meu stă necurmat înaintea mea.
Împotriva Ta, numai împotriva Ta, am păcătuit
și am făcut ce este rău înaintea Ta;
așa că vei fi drept în hotărârea Ta,
și fără vină în judecata Ta...
Dar Tu ceri ca adevărul să fie în adâncul inimii...
Curățește-mă...;
spală-mă....
Fă-mă să aud veselie și bucurie,
și oasele pe care le-ai zdrobit Tu, se vor bucura...

Dacă ai fi voit jertfe, Ți-aș fi adus...
Jertfele plăcute lui Dumnezeu sunt un duh zdrobit:
Dumnezeule, Tu nu disprețuiești
o inimă zdrobită și mâhnită. (Ps. 51:1-4, 6-8, 16-17)

Acesta este cel mai cunoscut psalm de pocăință. Aici nelegiuirea și vinovăția cea mai grea găsesc iertarea și pacea. De un lucru însă

trebuie să fim siguri. Aceasta nu este o rugăciune ieftină de dezvinovățire. David avea să plătească scump păcatul comis, prin suferința pe care a atras-o asupra țării și asupra lui însuși. Avea să piardă copilul pe care ar fi dorit cu atâta disperare să-l vadă trăind. Dar inima lui David a fost mângaiată de înțelegerea gravității păcatului și de atingerea curățitoare a lui Dumnezeu.

Să ne întoarcem la saga dureroasă a lui Jim Bakker și la tragedia de la PTL. Nu cunosc o ilustrație mai puternică și mai grăitoare pentru vremurile noastre. Puțini vor uita durerea și, în cazul unora, mânia ce i-a copleșit atunci când istoria a apărut în presă și imperiul a căzut. La puțin timp după ce au ieșit la iveală imoralitatea și încercarea de mușamalizare a unora din conducerea PTL, reporterul care a jucat un rol cheie în dezvăluirea întregii afaceri a scris o carte pe care a intitulat-o cu multă ironie și sarcasm *Forgiven*. Mulți nu-și mai puteau ascunde repulsia. Cum poate cineva să pretindă că este iertat printr-o simplă îngăimare a câtorva cuvinte, cele mai multe dintre ele de dezvinovățire? Nimeni altcineva în afară de cel vinovat nu putea considera acest lucru drept.

Cu ceva vreme în urmă, m-am trezit eu însumi la câțiva pași de Dl. Bakker. Recent eliberat după ce ispășise o umilitoare perioadă de detenție, arăta ca o umbră a ceea ce fusese înainte, așa cum stătea acolo, mai mult singur; puțini se opreau să-l salute. Era greu să nu simți ceva din durerea lui chiar numai uitându-te în direcția lui. În seara aceea s-a adresat unei audiențe formate din membrii Asociației Librarilor Creștini. A vorbit despre durerea și despre duplicitatea lui, din cauza căreia pierduse totul – soția, lucrarea, reputația. A istorisit cum într-o zi mohorâtă în închisoare, când totul părea întunecat, în timp ce tocmai curăța toaletele, i s-a adus la cunoștință că are un vizitator. Uitându-se la îmbrăcămintea și la starea lui jalnică, s-a întrebat dacă poate să meargă să se întâlnească cu cineva. Dar recunoscându-și adevărata condiție – cea în care decăzuse – s-a îndreptat spre sala de vizite fără să aibă absolut nicio idee cine ar putea fi vizitatorul lui. Nu avea nici cea mai vagă idee ce îl așteaptă. A intrat în încăpere și a rămas șocat când l-a văzut pe Billy Graham apropiindu-se de el și îmbrățișându-l.

Ce bogată este mărturia aceasta a harului; un om a cărui viață a câștigat admirația a milioane de oameni din cauză că a reușit întotdeauna să se situeze mai presus de seducția banului și a

senzualității, s-a apropiat ca să îmbrățișeze un om asupra căruia masele și-au revărsat toată furia fiindcă nu s-a dovedit vrednic de încrederea lor în aceleași domenii. Dar cine se oprește aici pierde ideea de ansamblu. Harul iertării lui Billy Graham a fost doar o revărsare a harului de care se bucura el însuși și de care ne vom bucura fiecare dintre noi dacă vom veni la Cristos și-I vom cere iertare. A fost același har care a precedat cartea lui Jim Bakker, atât de potrivit intitulată: *I Was Wrong*. Aceasta ar fi trebuit să fie scrisă întâi, și abia apoi s-ar fi convenit scrisă *Forgiven*, nu ca o ironie, ci ca un cântec – cântecul sufletului eliberat.

Păcatul ne pârjolește mai mult după ce primim harul iertării decât înainte. Cel iertat înțelege gravitatea păcatului mai bine când se pocăiește sincer și când i se iartă toată vina. Dumnezeu cheamă inimile noastre îndurerate să vină la El cu pocăință. Asta face ca păcatul nostru să poată fi iertat.

Când este eliminată prin ireverență, vinovăția face imposibilă viața trăită în armonie deplină. Când este înăbușită de mândrie, vinovăția face ca viața omului să fie iresponsabilă. Când este ascunsă din teamă, vinovăția face ca durerea să fie insuportabilă. Când este respinsă ca un simplu fapt cultural, vinovăția face ca moralitatea să fie nesustenabilă. Când simulăm nevinovăția totală înaintea lui Dumnezeu, vinovăția face ca pretenția noastră să fie nejustificabilă. *Dar când vinovăția este predată în mâna harului dumnezeiesc, ea face ca păcatul să fie iertat.* John Newton a știut foarte bine ce a spus atunci când a mărturisit: „Mărețul har m-a mântuit/Pe mine din păcat!”

Dilema și zbaterea lăuntrică ale lui Simon Wiesenthal au fost autentice, dar la fel de autentic a fost și iadul soldatului nazist care era disperat să obțină iertarea. Putem să înțelegem foarte bine reticența domnului Wiesenthal de a trata o crimă atât de mare într-o manieră atât de simplă. Dar în iertarea lui Dumnezeu nu e nimic simplu. Cu toată grandoea și splendoarea lui, templul avea o parte însângерată – taurii și țapii erau sacrificați pentru a se obține curățirea și iertarea.

Îmi aduc aminte că am stat odată în fața altarului din templul zeiței Kali, în Calcutta, India. Am văzut un bărbat îmbrăcat într-o haină albă trăgând de funie un țap tânăr. La altar, capul țapului a fost fixat cu un dispozitiv care îl ținea nemișcat. Apoi, într-o

străfulgerare, cuțitul preotului și-a făcut datoria și animalul a fost sacrificat. Dar după aceea s-a întâmplat ceva ciudat. Omul și-a pus el însuși capul în același loc, s-a aplecat, a atins o parte din sângele proaspăt vărsat, și l-a întins pe haina lui albă, după care a plecat.

M-am întors spre un filozof hindus care s-a întâmplat să fie ghidul nostru prin templu și l-am întrebat ce însemna gestul acela simbolic. Stânjenit, el a respins întrebarea spunând: „Nu a însemnat nimic.” Un gest foarte bizar, așa adăuga eu, pentru ceva care nu înseamnă absolut nimic.

Acesta a fost întotdeauna obiectivul religiei. Hindușul își urmează karma prin milioane de reîncarnări. Musulmanul intonează cu speranță „Insh Allah” – dacă vrea Allah – și nici măcar în clipa morții nu știe sigur dacă a fost iertat sau nu. Dar cel ce vine la crucea lui Cristos știe sigur că datoria lui a fost plătită. Harul lui Dumnezeu e cel ce îl înfruntă direct pe vinovat și este suficient de mare ca să ierte. Iar vina omului este ștearsă total.

SOLUȚIA SALVATORULUI

Nu știu dacă ați observat sau nu că în demersul nostru spre o soluție la întrebarea cum să răspundem sentimentului vinovăției, am traversat o prăpastie enormă, deși foarte subtilă, înainte de a primi iertarea. Accentul s-a mutat de pe vinovăție.

Probabil că Ingmar Bergman a surprins această enormă prăpastie mai bine decât și-a dat el seama, în *Fragii sălbatici*. Este istoria unui profesor care ajunge în fața unui judecător pentru a fi osândit. Judecătorul se uită la acuzat și declară: „Te găsesc vinovat.”

„Vinovat de ce?” întreabă profesorul.

„Ești vinovat de vină” îl lămurește judecătorul.

„Este grav?” întreabă acuzatul.

„Foarte grav” răspunde judecătorul.

Haideți să ne gândim o clipă. Dacă vinovăția este problema cu care ne confruntăm, unde putem să mergem? Cum putem să scăpăm de ea?

„Toate balsamurile Arabiei”, declară Lady Macbeth, „nu vor putea să curețe mâna asta mică!”

„Boala asta depășește știința mea”, spune doctorul.

Cândirea religioasă este chinuită de reîncarnări și incertitudini. Pe cine vom chema când ne vom afla pe patul de moarte? Poate dispărea vinovăția printr-un simplu cuvânt? Dacă am putea face pasul următor și am spune: „Sunt vinovat de vină”, atunci răspunsul ar veni triumfător – „Ah! Am un Mântuitor pentru tine!” Mântuitorul acesta a mers la cruce pentru a purta toată pedeapsa acelei vini și pentru a plăti prețul în locul nostru. Iertarea nu a fost obținută ieftin; ea a necesitat darul inestimabil al Fiului Său, care a purtat vinovăția generată de păcatul întregii lumi.

Am un prieten care cu mai mulți ani în urmă mi-a povestit prin ce lecție grea a trebuit să învețe prețul iertării. Își înșelase soția și familia, și cu o durere nespusă i-a cerut iertare și s-a străduit să-i recâștige iertarea. Peste o anumită perioadă de timp, a presupus că rana a fost vindecată total și că trecutul a fost uitat. Dar într-o după-amiază s-a întors mai devreme de la serviciu, pentru o scurtă pauză. Imediat ce a intrat, a putut-o auzi pe soția lui, care stătea în genunchi și plângea fără să știe că el este acolo, implorându-L pe Dumnezeu să o ajute să uite tot ce i-a provocat atâta durere.

Pentru el, aceasta a fost o trezire dură la realitate, care l-a făcut să înțeleagă prețul iertării. Înmulți vina aceasta la infinit, și veți înțelege abia o frântură din ceea ce a purtat Cristos pe cruce în locul vostru și al meu.

La sfârșitul reprezentației din Cambodgia l-am întrebat pe traducătorul meu: „S-au întâmplat atâtea nenorociri. Ce a lipsit din povestea aceea?”

Deși nu era creștin, mi-a dat un răspuns la care nu mă așteptam. A răspuns fără să ezite: „Un Mântuitor”.

Vinovăția este o experiență reală de viață. Dar când vinovăția rămâne, ea este sporită de eforturile noastre egoiste de a o acoperi prin ireverență, mândrie, teamă, respingere a moralității sau prin simularea nevinovăției. Numai dacă ne recunoaștem vinovăția putem avea parte de o restaurare autentică, căci vinovăția este o problemă pe verticală înainte de a fi una pe orizontală. Păcătuiam față de Dumnezeu înainte de a greși față de oameni. Iată de ce lui Dumnezeu îi revine prerogativa absolută de a ierta. Abia atunci păcatul este înlăturat total. Abia atunci cel iertat știe ce înseamnă iertarea și, la rândul lui, acordă iertarea când cineva greșeste față de el. Am obosit cu toții să trăim într-o lume care operează în logica

neiertării. Și cât de mare este iertarea lui Dumnezeu pe care o putem primi personal!

Binecunoscutele versuri ale lui John Donne exprimă atât de minunat înțelegerea și emoția resimțite în prezența harului de care Isus ne face parte atunci când ne recunoaștem păcatul și vinovăția.

Vei ierta Tu păcatul meu dintâi,
Pe care eu l-am făcut în vremuri demult trecute?
Vei ierta Tu păcatul umblării mele de acum,
În care încă pășesc, deși îl plâng cu amar?
Dar când vei fi terminat de iertat totul, nu va fi chiar totul,
Căci mai am și alte vini.

Vei ierta Tu păcatul prin care am atras pe alții la păcat
Făcând din păcatele mele o ușa pentru ei?
Vei ierta Tu păcatul de care m-am ferit
Un an sau doi, dar apoi am cedat ispitei lui?
Dar când vei fi terminat de iertat totul, nu va fi chiar totul,
Căci mai am și alte vini.

Mă copleșește păcatul fricii că atunci când voi fi tors
Și ultimul meu fir, mă voi îneca tocmai la mal;
Dar jură-mi pe Tine Însuși că, în ceasul morții, Fiul Tău
Va străluci așa cum strălucește acum și a strălucit mereu:
Dar când vei fi terminat de iertat totul, nu va fi chiar totul;
Acum nu mă mai tem.¹¹

Strigătul pentru libertate în plăcere

Multora dintre cititorii mei, relatarea ce urmează le va fi deja familiară. Dar ea mă ajută să evidențiez natura subiectului pe care îl vom discuta și importanța lui. Acum câțiva ani, familia noastră se întorcea de la Toronto, Canada, unde fiica noastră cea mai mare fusese supusă unei intervenții chirurgicale critice și complicate la urechea interioară. Drept urmare, avea tot capul bandajat și se recupera foarte bine.

În drum spre casă, ne-am oprit la niște rude și am petrecut o după-amiază la un curs de minigolf pentru copii, cu scopul de a ne relaxa puțin cu toții. Dintr-odată fiul nostru a alergat spre noi și a strigat: „Mamă! Mamă! Vino repede! Sarah s-a lovit!”

Eram siguri că i s-a deschis rana la ureche. Dar când am ajuns în grabă la ea, am văzut o scenă pe care familia noastră nu o va uita niciodată. Stătea în genunchi cu fața în mâini și sângele îi șiroia printre degete. Striga de durere și repeta neconținut: „Ajutați-mă!”

O crosă de golf în plin avânt a lovit-o direct în ochi și i-a zdrobit îngrozitor partea aceea a feței. Am dus-o repede la spital cu o ambulanță, chinuiți de nenumărate întrebări și copleșiți de teama că își va pierde ochiul. Intervenția chirurgicală a fost un succes

remarcabil, în urma căreia a rămas fără niciun fel de cicatrice, așa încât nimeni nu-și va da vreodată seama prin ce situație critică a trecut. Viața se poate schimba radical în urma unor asemenea incidente dramatice.

Experiențe care rănesc și dor se repetă de milioane de ori în condiția umană. De aceea ne vedem constrânși să ne punem mereu și mereu problema durerii și a suferinței. M-am întrebat adesea de ce căutăm cu atâta asiduitate răspunsurile lui Dumnezeu în suferință, dar nu ne oprim niciodată să căutăm cu aceeași sinceritate călăuzirea și înțelepciunea lui Dumnezeu în momentele de plăcere, și părem a fi foarte nesiguri de prezența lui Dumnezeu atunci când ne amuzăm și gustăm plăcerea.

Nu este la fel de grăitor și faptul că societatea noastră tinde să eticheteze toate tragediile drept „acțiuni ale lui Dumnezeu”, dar nu îi acordă un credit egal și atunci când ne bucurăm de ceva bun? Aceasta este o inversare a situației lui Iov. Omul Vechiului Testament știa că tot ce este bun vine de la Dumnezeu, dar era derutat în ce privește sursa răului. Noi, postmodernii, Îl blămăm pe Dumnezeu pentru tot ce este rău și ne credităm pe noi înșine pentru tot ce este bun. Oare chiar am ajuns cu toții la concluzia că Dumnezeu nu este deloc interesat să facă viața plăcută? Oare creștinismul a fost reformulat în așa fel încât să apară ca un ucigaș al plăcerii și ca o barieră în calea amuzamentului? Oare bucuria și amuzamentul au fost abandonate în seama „lumii acesteia”, astfel că însăși ideea de plăcere este văzută ca un inamic al spiritualității? Oare poate Dumnezeu să ne dăruiască o gamă largă de plăceri, inclusiv plăceri fizice și estetice, de care să ne bucurăm fără să avem impresia că ele ne rup de trăirea vieții de creștin?

Puține alte probleme necesită o discuție și o analiză mai atentă. Nimeni nu neagă faptul că diversitatea de plăceri de care dispune cultura noastră consumeristă deschide posibilități care ar fi fost inimaginabile înainte. Miliarde de dolari sunt cheltuiți în industria furnizoare de plăceri, oferind totul – de la sublim la vulgar, de la cerebral la senzual, de la educativ la pervers. Există o abundență de imagini, sunete, senzații gustative, obiecte, pasiuni, experiențe, toate oferite pe tavă în game strălucitoare și îmbietoare. Dispunem de o tehnologie deosebit de performantă, și nu putem decât să ne imaginăm ce ar face cu ea un geniu înzestrat cu o anumită doză de

creativitate. Căci, la urma urmelor, chiar există în noi o nevoie de a ne amuza și de a ne simți bine. Aceasta explică succesul de care s-a bucurat încă de la începuturile umanității orice lucru care a reușit să capteze și să stârnească imaginația.

O BINECUVÂNTARE AMESTECATĂ

Și întrucât nevoia aceasta de plăcere este incontestabilă, întrebările abundă în mintea noastră. Cum putem găsi libertatea autentică de a ne bucura de tot ce ne oferă viața mai bun? Cum putem să alegem plăcerea legitimă și să respingem plăcerea ilegală? Sau, mai concret, cum putem învăța să gândim aceste lucruri mai degrabă constructiv decât pragmatic, adică fără să luăm decizii de moment neglijând anumite principii călăuzitoare menite a ne informa alegerile?

Este îngrijorătoare frustrarea a milioane de oameni care nu știu cum să îi călăuzească pe copiii și pe tinerii noștri în această lume de posibilități nelimitate. Cu ce lupte și întrebări adânci trebuie să se confrunte ei, în vreme ce sunt alimentați cu o rație zilnică formată din tot ce atrage ochiul și imaginația, dar care este atât de puțin nutritivă pentru conștiință! Ei sunt manipulați și făcuți să creadă că apetitul este un motiv suficient pentru a consuma orice. Și, ceea ce e mai rău, sunt create noi apetituri, care după ce sunt satisfăcute îi lasă mai flămânzi decât înainte și cu iluzia că acele apetituri ar fi putut să fie împlinite, dacă ar fi renunțat la orice fel de constrângere.

Ne înfiorăm când ne gândim la răul care li se face copiilor înainte ca ei să fi ajuns la maturitatea și la forța interioară necesară pentru a putea alege binele și respinge minciuna. Cyberspațiul deschide noi posibilități chiar și pentru copii. Ce imagine, ce idee, ce limbaj, ce lucru va invada mințile lor atât de fragede? Nu toate plăcerile vin cu o notă de avertisment. Nici Curtea Supremă, nici legea nu pot să schimbe voința acelor care sunt hotărâți să-și comercializeze produsele ce oferă plăceri neîngrădite și distrug fără milă oamenii.

Dar să ne oprim și să ne gândim puțin. Cred că ne aducem nouă înșine un mare deserviciu când facem din mass-media de divertisment singura țintă a indignării noastre. Desigur, ea poartă o parte din vină, dar nu toată vina. Dezlanțuirea împotriva acesteia poate fi o izbucnire emoțională care oferă o soluție facilă

pentru o situație mult mai complexă, la crearea căreia am contribuit cu toții. În plus, plăcerea nu intră exclusiv în domeniul mediilor de propagare în masă a divertismentului. Sursele plăcerii sunt numeroase, și ea se poate manifesta chiar și într-un amestec de frumos și reprobabil.

O PROVOCARE FORMIDABILĂ

De exemplu, ce rol au jucat intelectualii în dansul acesta cu un stil de viață fără restricții? Oare nu contribuie și ei din plin la căderea minților tinere? Adevărul este că nu există niciun lucru atât de vulgar în experiența umană încât să nu poată fi găsit undeva vreun profesor universitar care să justifice lucrul acela. În numele licenței literare și prin propulsarea mult-îndrăgitului relativism, orice poate trece drept normal – ajunge să-i spunem diversitate culturală, și avem o motivație suficientă.

Cu aproape treizeci de ani în urmă, demisia lui Malcolm Muggeridge din postul lui de capelan la Universitatea Edinburgh, a fost grăbită de o controversă morală, în principal de solicitarea studenților ca universitatea să se implice în aprovizionarea lor cu anticoncepționale. Iată ce a spus Muggeridge în cuvântul lui de rămas bun:

Așadar, iubiți studenți din Edinburgh, probabil că aceasta este ultima dată când mă adresez vouă, și iată ce doresc să vă spun – și nu mă interesează dacă înseamnă ceva pentru voi sau nu, dacă credeți că are vreo valoare sau nu. Vreau să știți că această controversă pe care am avut-o cu reprezentanții voștri aleși nu are nimic de-a face cu vreo atitudine puritană din partea mea. Nu cred în abținerea de dragul abținentei și nu doresc nicidecum să pun piedici împlinirii voastre personale. Dar trebuie să vă spun următorul lucru: orice ar însemna viața aceasta, ea nu trebuie exprimată în termenii stupefacției induse de droguri sau ai unor relații sexuale întâmplătoare. Oricare ar fi necunoscutul spre care ne aventurăm, el nu este conținut – vă asigur – între copertile de plastic ale revistei *Playboy* sau în halucinațiile induse de drogurile psihedelize.¹

Nici nu putea să-și imagineze, la acea vreme, ce consecințe va avea educația modernă chiar și asupra tinerilor aflați la o vârstă mai

fragedă decât aceea a colegiului. Dar, din fericire, nu toți educatorii privesc nepăsători alunecarea aceasta în jos. Din interiorul sistemului se aud voci care cheamă la precauție și care analizează atent provocările care ne stau în față. Faptul acesta merită salutat cu toată aprecierea.

Iată ce a spus în 1985, Neil Postman, el însuși o asemenea voce, în cartea lui *Amusing Ourselves to Death*, unde pune în contrast cartea 1984 de George Orwell cu *Brave New World* de Aldous Huxley:

Orwell s-a temut de cei ce vor cenzura cărțile. Huxley s-a temut că nu va mai exista motiv pentru cenzurarea cărților, deoarece nu va mai fi nimeni dornic să citească vreo carte. Orwell s-a temut de cei care vor dori să ne priveze de informații. Huxley s-a temut de cei care ne vor da atâtea informații încât vom sfârși în pasivitate și egoism. Orwell s-a temut că adevărul va fi ascuns de noi. Huxley s-a temut că adevărul va fi înecat într-o mare de lucruri irelevante. Orwell s-a temut că vom deveni o cultură înrobătă. Huxley s-a temut că vom deveni o cultură trivială, preocupată de un echivalent oarecare al „filmului senzorial” și al „beției și orgiei”. Așa cum remarcă Aldous Huxley în *Brave New World Revisited*, partizanii libertății civile și raționaliști care sunt mereu în alertă ca să se opună tiraniei, „trec cu vederea apetitul aproape infinit al omului pentru distracție”. În 1984, adaugă Huxley, oamenii sunt controlați prin administrarea durerii. În *Brave New World*, ei sunt controlați prin administrarea plăcerii. Pe scurt, Orwell s-a temut că ceea ce urâm ne va ruina. Huxley s-a temut că ceea ce iubim ne va ruina. Cartea mea discută posibilitatea ca Huxley, nu Orwell, să aibă dreptate.²

UN ZVON INCERT

Postman are dreptate. Dar să ne mai oprim puțin și să trecem în revistă ce am spus până aici. Mass-media este o țintă ușoară. Impactul educației seculare este mult mai intimidant, dar și el poate fi criticat pe baza unei platforme moralizatoare. Date fiind punctele lor de plecare, nu este deloc surprinzător că amândouă aceste instituții se joacă cu focul. Dar în loc să lansăm critici împotriva

mass-mediei și educației seculare, este necesar să recunoaștem un lucru deosebit de dureros. Biserica în general trebuie să își asume și ea o parte din vină, deoarece nu a tratat această problemă în toată profunzimea ei. E adevărat, a discutat despre unele plăceri, pe care le atacăm mereu și mereu cu toții. Dar este clar că în Biserică există o penurie de învățatură privind principiile de bază care ne pot călăuzi pe acest teren dificil. Dacă neajunsului amintit îi adăugăm adevărul deconcertant că toate sondajele de opinie arată că în viața privată există prea puține diferențe între cei ce se pretind a fi urmașii lui Cristos și cei ce nu sunt, atunci motivul stării în care ne aflăm va deveni alarmant de limpede.

Dintre toți oamenii, tocmai Freud a spus deziluzionat la începutul secolului: „Am găsit prea puține lucruri bune în oameni. Din experiența mea, toți sunt fără valoare, indiferent dacă public ei subscriu la o anumită doctrină etică sau la niciuna.”³ Cam dur și exagerat, poate, dar nu total greșit. Dacă suntem sinceri cu noi înșine, vedem că toți ne poticnim din cauză că ne lipsește o direcție clară în viață și suficientă forță interioară într-o lume a opțiunilor nesfârșite și mereu schimbătoare.

Dar dacă există plăcere legitimă și dacă Dumnezeu ne vorbește despre înțelepciunea care ne este necesară pentru a ne feri de legalism și pentru a ne putea bucura liberi de viață în sensul cel mai bun al termenului, se ridică întrebarea: Cum putem găsi plăcerile după care inimile noastre tânjesc, fără să ne victimizăm în acest proces? Cum putem să ne bucurăm de viață, fără ca prin aceasta să o profanăm?

Când înțelegem la ce ne invită Dumnezeu, descoperim că imaginația ținută în frâu de El poate fi un izvor de încântare. Există o plăcere a ascultării. O plăcere a văzului. O plăcere a gustului și atingerii. O plăcere a simțirii, o plăcere a cunoașterii și în ultimă instanță, desigur, o plăcere de a fi.

Să luăm, de exemplu, plăcerea simplă dar extraordinară a sexualității umane, în consumarea ei ultimă între un bărbat și soția lui. Evoluția oarbă nu ar fi putut dărui niciodată atâta plăcere sufletului și trupului omenesc. În atotputernicia Lui, Dumnezeu ar fi putut să conceapă sexualitatea așa încât să fie un act reproductiv și nimic mai mult. Miracolul unei vieți noi ar fi fost el însuși ceva uimitor. Dar în loc de asta, Creatorul a binecuvântat satisfacerea

sexuală cu plăcerea supremă a dragostei, a tandreții și a bucuriei. Oare Dumnezeu care a făcut posibil un asemenea extaz în puritate ne va refuza orice călăuzire în ce privește plăcerea? Din fericire, nu. Să sondăm deci aceste profunzimi cât putem mai atent. Cred că răspunsurile pe care le vom găsi, vor fi captivante și totodată practice.

PUNEREA PROBLEMEI

Un autor care a tratat această temă, cu mult înaintea vremii noastre, a fost eseistul englez F. W. Boreham. Deși a scris acum jumătate de secol, vederile lui sunt remarcabile. El descrie lucid chinul de a te situa între muștrările legaliste ale acelora hotărâți să transforme plăcerea într-un blestem al cărnii și liberalismul nelegiuit al acelora care urmăresc plăcerea și distracția ca scopuri în sine. Iată cum exprimă el această condiție:

Râsul, veselia și distracția au fost intenționate în mod clar să ocupe un loc important în lumea noastră. Cu toate acestea, nu există sub soare un alt subiect pe care biserica să-l fi tratat cu mai multă stânjeneală și confuzie. Aproape că am putea considera că avem aici un aspect al experienței umane asupra căruia creștinismul păstrează o reticență criminală; o „terra incognita” neexplorată de niciun profet întrepid; o mare tăcută în ale cărei ape nu s-a avântat niciun aventurier eclesiastic; o țară întunecată și stranie peste care nu a strălucit niciodată soarele. Dr. Jowett ne povestește despre acel scoțian evlavios care sâmbătă seara închidea pianul și deschidea orga, inversând procesul în seara Sabatului. Pianul este păcătos; orga este sfântă! Dr. Parker face mult haz pe seama omului care considera că mărunțișul este un dar al cerului, în timp ce miliardele duc la pierzanie. Condamnăm piesa de teatru; ea este anatema pentru noi. Dar aceeași piesă – sau una inferioară – transpusă într-un film, o admirăm cu plăcere. Un creștin se înveselește din toată inima împreună cu semenii săi; altul îmbracă o haină de păr și postește până ajunge numai os. Unul abordează viața cu multă frenezie; pentru altul viața este o înmormântare. Trecem de la Scila ascetismului la Caribda estetismului. Oscilăm ca un pendul între plăcerile epicurienilor

și severitatea stoicilor, fără să recunoaștem, împreună cu autorul cărții *Ecce Homo*, că forța creștinismului rezidă în faptul că, respingând absurditățile ambelor, combină calitățile lor deosebite. Acceptăm lucruri fără să știm de ce le acceptăm; interzicem lucruri fără să știm de ce le interzicem. De fapt,

Adăugăm la păcatele spre care suntem înclinați
Pe acelea pe care ceilalți nici nu le-au intenționat.

Suntem pe mare fără hartă și fără busolă. Teoriile noastre despre plăcere sunt într-o confuzie fără leac. Oare nu există nicio doctrină a amuzării? Nu există nicio filozofie a divertismentului? Trebuie să existe. Și chiar există!¹⁴

Nu există nicio doctrină a amuzării? Nu există nicio filozofie a divertismentului? – întreabă Boreham. Dar oare întrebările acestea nu sună oximoronic? Doctrină și amuzament. Filozofie și divertisment. Din fericire, există o doctrină a plăcerii, căci plăcerea nu este pur și simplu o consecință ce decurge din ceva anume – ea are și limite. Scopul acestor limite nu este atât să ne restrângă, cât să ne protejeze de la robie. Există o filozofie a divertismentului, căci divertismentul nu este o simplă activitate fizică, ci pornește din gândurile noastre. Și contrar celor mai multe prejudecăți, chiar și actul gândirii poate produce multă plăcere. Biblia vorbește despre plăcere probabil mai mult decât despre durere, deoarece lipsa de sens nu rezultă din oboseala indusă de durere, ci din oboseala indusă de plăcere. Solomon a reflectat asupra acestei probleme probabil mai mult decât oricine. El a fost un specialist al plăcerii. Dar a ajuns la câteva concluzii certe și de neclintit:

Am zis inimii mele: „Haide! vreau să te încerc cu veselie, și gustă fericirea.” Dar iată că și aceasta este o deșertăciune. Am zis râsului: „Ești o nebunie!” și veseliei: „Ce te înșeli degeaba?” Am hotărât în inima mea să-mi veselesc trupul cu vin, în timp ce inima mă va cârmui cu înțelepciune, și să stăruiesc astfel în nebunie, până voi vedea ce este bine să facă fiții oamenilor sub ceruri, în tot timpul vieții lor.

Am făcut lucruri mari: mi-am zidit case, mi-am sădit vii; mi-am făcut grădini și livezi de pomi, și am sădit în ele tot felul de pomi roditori. Mi-am făcut iazuri, ca să ud dumbrava unde

cresc copacii. Am cumpărat robi și roabe, și am avut copii de casă; am avut cirezi de boi și turme de oi, mai mult decât toți cei ce fuseseră înainte de mine în Ierusalim. Mi-am strâns argint și aur, și bogății ca de împărați și țări. Mi-am adus cântăreți și cântărețe, și desfătarea fiilor oamenilor: o mulțime de femei. Am ajuns mare, mai mare decât toți cei ce erau înaintea mea în Ierusalim. Mi-am păstrat chiar înțelepciunea.

Tot ce mi-au poftit ochii, le-am dat;
nu mi-am oprit inima de la nicio veselie,
ci am lăsat-o să se bucure de toată truda mea,
și aceasta mi-a fost partea din toată osteneala mea.
Apoi, când m-am uitat cu băgare de seamă la toate
lucrările pe care le făcusem cu mâinile mele,
și la truda cu care le făcusem,
am văzut că în totul este numai deșertăciune și goană
după vânt,
și că nu este nimic trainic sub soare. (Ecl. 2:1-11)

Când romancierul Jack Higgins a fost întrebat ce lucru pe care îl știe acum și-ar fi dorit să îl fi știut în tinerețe, el a răspuns: „Aș vrea ca cineva să-mi fi spus că atunci când ajungi în vârf nu găsești nimic acolo.” Solomon a mărturisit același adevăr, în termeni mult mai radicali.

Aici găsim primul semn de avertizare. Oare nu este surprinzător că după ani de experimentare și de delectare în tot ce poate oferi ochiul, Solomon a ajuns la concluzia că viața lui de plăceri nelimitate l-a lăsat gol și cinic? Oare nu este el decanul căutătorilor de plăcere? Solomon a dus hedonismul la noi extreme.

Capitolul șapte din Cartea Proverbelor este un avertisment dramatic asupra capcanelor ce ne stau în cale. Dar să fim foarte atenți aici. Lumea lui Solomon nu a fost doar o lume a senzualității; el a fost și un geniu artistic. A scris foarte mult și a aspirat la succese în literatură, arhitectură, muzică și în filozofie. Din pana lui au curs mii de proverbe și de cântece. Îl înțelegem greșit dacă uităm că a avut o imensă capacitate creatoare. Chiar și după atâtea secole, încă mai putem vedea vestigii ale realizărilor sale. Dar prin aceste cuvinte, Solomon îi prefigurează pe toți cei ce aveau să-i calce pe urme. Experiența lui a fost repetată în mii și mii de alte vieți. Așa

cum obsedatul de pornografie ajunge impotent sau jucătorul de noroc rămâne cu buzunarele goale, plăcerea nelimitată îi aduce la ruină pe cei ce o iubesc.

Întărind ideea aceasta, psihologii Frank Minirth și Paul Meier spun în *Happiness Is a Choice*:

Dr. Minirth și cu mine suntem convinși că mulți oameni aleg fericirea, dar *nu* o obțin. Motivul este că deși aleg să fie fericiți, ei caută pace interioară și bucurie acolo unde nu trebuie. Ei caută fericirea în materialism, și nu o găsesc. Caută bucuria în performanța sexuală, și sfârșesc cu plăceri trecătoare și deza-măgiri amarnice de lungă durată. Caută împlinire interioară prin obținerea puterii în corporații, în guverne sau chiar în familiile lor (exercitând un control excesiv), dar rămân ne-împliniți. În biroul meu au venit oameni de afaceri milionari, care mi-au spus că au case impunătoare, iahturi, apartamente în Colorado, copii minunați, o amantă frumoasă, o soție nebă-nuitoare, o poziție solidă a firmei – și tendințe suicidale. Au tot ce poate oferi lumea aceasta, cu excepția unui singur lucru – pace interioară și bucurie. Vin în biroul meu ca pentru o ultimă șansă, implorându-mă să îi ajut să-și învingă tendința de a se sinucide. De ce? Răspunsurile nu sunt simple. Mintea și emo-țiile umane sunt sisteme foarte complexe și dinamice.⁵

Iată o realitate foarte greu de acceptat și de crezut pentru omul de rând. Acest simplu fapt ar trebui să ne determine să ne oprim și să înțelegem că acolo unde abundă plăcerea nelimitată, există o mai mare nevoie de a găsi răspunsuri, altfel viețile noastre se vor consu-ma în goliciune interioară.

ÎNȚELEPCIUNEA DE A CĂUTA

Dar există un indiciu extraordinar pe care ni-l dă Solomon, călăuzindu-ne în direcția cea bună. „Sub soare”, spune el, totul este „goană după vânt”. Sub soare înseamnă o existență fără Dumnezeu, unde nu pătrunde nimic din afară – un sistem închis. Ce altceva poate să facă mass-media, dacă nu să experimenteze noi senzații ale plăcerii, atunci când filozofia ei este născută sub soare? Ce altceva poate să facă educația seculară atunci când intelectul este abandonat într-un sistem închis?

Dar pentru creștin, Dumnezeu a vorbit. Teoria noastră a plăcerii nu s-a născut sub soare, ci vine de la Cel a cărui slavă, spune psalmistul, „se înalță mai presus de ceruri” (Ps. 8:1) și care L-a trimis pe Fiul Lui, a cărui viață constituie standardul a tot ce este bun. El a vorbit despre o bucurie care se ridică deasupra a tot ce poate oferi lumea de sub soare.

Încercând să răspundă la propria lui întrebare – „Nu există nicio doctrină a amuzării? Nu există nicio filozofie a divertismentului?” – F. W. Boreham ne dă trei principii fundamentale care, consideră el, ne vor furniza înțelepciunea de care avem nevoie în mijlocul alegerilor noastre. Evident, le extrage din Scriptură. În continuare le voi menționa, le voi dezvolta puțin și voi adăuga câte ceva la ele.

Plăcerea legitimă

Boreham ia primul principiu dintr-un pasaj foarte îndepărtat. Acesta nu tratează subiectul plăcerii într-un mod direct, dar se bazează în mod clar pe el. Cadrul de referință este pregătirea lui Ghedeon pentru bătălia cu madianiții. În Judecători 7 ni se vorbește despre iminența bătăliei. Israelii au adunat o armată de proporții formidabile, în dorința de a-și asigura victoria, dar Dumnezeu le întrerupe marșul cu o afirmație derutantă. El îi spune lui Ghedeon că armata lui formată din treizeci și două de mii de oameni este prea mare și că trebuie să reducă drastic numărul ei. Când Ghedeon le permite fricoșilor să se retragă, douăzeci și două de mii de oameni îi acceptă oferta și pleacă.

Dar Dumnezeu îi spune: „Încă ai prea mulți războinici.”

Acum urmează momentul neașteptat, după care Ghedeon rămâne cu doar trei sute de soldați. A ordonat o pauză și le-a permis oștenilor să bea dintr-un râu aflat în apropiere, iar felul în care aceștia au băut – fără ca ei să-și dea seama – a devenit criteriul de selecție. Nu vom intra în diferențele metodologice de ingerare a apei, ci vom reține doar un adevăr foarte subtil care decurge de aici.

Iată principiul. Nu este nimic rău în această pauză pentru apă. Rostul ei a fost să-i revigoreze pe războinici fără să-i facă să uite scopul prezenței lor acolo și, mai ales, fără să-i abată de la destinație. Orice plăcere care te revigorează fără să îți diminueze

capacitățile, fără să te distragă și fără să te deturneze de la obiectivul tău este o plăcere legitimă.

De aici rezultă în mod clar că există o condiție fundamentală pentru definirea oricărei plăceri legitime, a oricărei libertăți de care ne bucurăm, și această condiție este stabilirea unui scop al vieții. Orice plăcere se bazează pe scopul existenței noastre. Dacă am reuși să înțelegem acest adevăr, de câte ore și de câți ani de suferință am fi cruțați? Dumnezeu nu a intenționat niciodată ca noi să ne trăim viața pe o bază *ad hoc*, tratând fiecare ocazie ca pe o alegere izolată. Viața nu trebuie văzută ca un platou cu delicatose pus înaintea noastră, de pe care putem alege sau respinge lucruri fără să stăm prea mult pe gânduri și fără niciun fel de consecințe; ea trebuie definită mai întâi, și pe baza acelei definiții, va trebui să facem alegeri corecte, care la rândul lor ne vor oferi delectare și nu vor sfârși prin a ne distruge. Filozofia de la baza vieții va trebui să fie punctul de referință pentru toate alegerile noastre. Ea ne va ajuta să distingem între împlinire și dezamăgire, între amuzament și ruină.

Orice corporație își definește mai întâi obiectivul, și abia apoi stabilește structura și mijloacele prin care își va îndeplini acel obiectiv. Tot așa, este necesar să ne fixăm clar scopul vieții înainte de a alege felul în care o vom trăi.

Acesta a fost motivul pentru care filozoful danez Søren Kierkegaard a zis că a învățat să definească viața privind înapoi și să o trăiască privind înainte. Prin aceasta a vrut să spună că destinul pe care l-a ales a devenit călăuza lui în stabilirea direcției de urmat. El a pornit dinspre sfârșitul vieții, punct în care a ales calea pe care trebuia s-o urmeze în prezent. Aceasta este modalitatea legitimă de a începe orice călătorie.

Îmi amintesc că în copilărie, pe când locuiam încă în India, am participat odată la un eveniment ciudat numit cursa înceată cu bicicleta, organizat cu ocazia unei zile sportive a comunității. Obiectivul cursei era să nu te grăbești să pornești imediat ce se aude pocnetul pistolului ci, dimpotrivă, cât mai târziu poți. De fapt, era preferabil să rămâi în loc pe bicicletă, fără ca picioarele să-ți atingă pământul. Cu alte cuvinte, obiectivul cursei era să ajungi ultimul la linia de sosire. Unii au fost atât de pricepuți să rămână în echilibru staționar încât distanța cursei a fost de numai câțiva metri.

Îmi imaginez că un vizitator, care ar fi fost întâmplător campion la ciclism în țara lui, s-ar fi oprit, s-ar fi uitat la bicicliștii pregătiți pentru start și ar fi gândit: „Mi-ar plăcea să pot participa la cursa aceasta și să-i învăț pe neștiutorii ăștia câte ceva.” Dacă, din politețe, i s-ar fi oferit această posibilitate, închipuiți-vă uimirea lui când, la pocnetul pistolului, ar fi țâșnit și, odată ajuns la linia de sosire, s-ar fi întors și ar fi văzut că toți ceilalți sunt încă la linia de pornire într-o întrecere de menținere în echilibru a bicicletei. Și apoi închipuiți-vă șocul lui când ar fi descoperit că el a ieșit pe ultimul loc, din cauză că a sosit primul la linia de sosire. E important să cunoști obiectivul cursei sau al vieții, ca să poți juca după reguli și să câștigi.

La asta s-a gândit și Susannah Wesley când i-a răspuns fiului ei John, care îi ceruse o definiție a păcatului. Nu uitați că avea nouăsprezece copii; de aceea, își alegea cuvintele cu multă grijă, știind că crește o veritabilă comunitate în casa ei. Ea a spus:

Orice îți slăbește judecata, îți afectează sensibilitatea conștiinței, îți întunecă simțul percepției lui Dumnezeu sau îți răpește entuziasmul pentru lucrurile spirituale; pe scurt, dacă ceva mărește autoritatea și puterea cărnii în detrimentul spiritului, acel lucru devine pentru tine păcat, oricât de bun ar fi el în sine însuși.⁶

Dacă principalul scop al vieții este o intimitate mai mare cu Dumnezeu, câteodată va trebui să renunțăm chiar și la bine în favoarea mai binelui.

Pierderea din vedere a scopului

Puține personaje din Biblie provoacă atâta consternare ca Samson. Repetatele lui eșecuri erau o consecință a incapacității lui de a-și alinia viața la scopul pentru care l-a creat Dumnezeu. În Judecatori 13 citim că un înger a fost trimis la părinții lui ca să-i informeze despre rolul unic pe care îl hotărâse Domnul pentru Samson. A crește copii este o sarcină solicitantă de lungă durată. Cu atât mai mare trebuie să fie presiunea de a modela o viață despre care știi că va transforma istoria națiunii. Cu această sarcină solemnă în față, ei l-au învățat pe fiul lor valoarea inestimabilă a alegerilor responsabile.

Dar Samson nu a reușit niciodată să-și stăpânească pasiunile și să le adune sub imperiul înaltei sale chemări. S-a poticnit atunci când s-a îndrăgostit de o filisteancă și a insistat ca părinții să i-o aducă de soție. Rătăcirea și felul în care este exprimată în cuvinte această solicitare a lui Solomon sunt deosebit de grăitoare. Tatăl lui l-a rugat să nu uite că Dumnezeu i-a încredințat misiunea specifică de a apăra poporul împotriva amenințării filistenilor. Cum putea să nu intre într-un conflict de interese dacă se căsătorea cu o fată din neamul dușmanului său, împotriva căruia trebuia să-și apere poporul? Samson a respins acest avertisment și a depășit limita.

S-a mai poticnit o dată atunci când a fost atras în patul unei prostituate. Apoi a căzut și s-a ruinat complet când Dalila s-a jucat cu el, momindu-l să divulge secretul lui sacru înaintea lui Dumnezeu. Scripturile ne istorisesc momentul trezirii care a urmat. După ce a compromis toate convingerile sale, una după alta, el a crezut cu aroganță că încă mai posedă puterea pe care i-a dat-o Dumnezeu. Dar dușmanii l-au umilit. Cât de ironic a fost acel moment final, când, orb fiind, a avut nevoie ca un tânăr să îl conducă până la stâlpii din templul filistenilor. Toate acestea fiindcă a pierdut din vedere scopul lui Dumnezeu pentru viața lui.

Dacă cineva nu înțelege că scopul vieții trebuie să determine stilul de viață, stilul lui de viață va fi găunos și își va risipi viața în zadar. Samson nu ar fi trebuit să fie în locurile pe care obișnuia să le frecventeze și nu ar fi trebuit să flirteze cu dușmanul.

Faptul acesta simplu are consecințe serioase. Locurile unde mergem, prietenii pe care ni-i facem, limbajul pe care îl folosim, spectacolele pe care le vedem, cărțile pe care le citim, gândurile pe care le întreținem – toate trebuie aduse în acord cu scopul la care am fost chemați de Dumnezeu. Când un director de bancă observă că o persoană neautorizată accesează documentele private ale altei persoane, el are tot dreptul să o întrebe ce face. Dacă ne punem noi înșine această întrebare de zeci de ori în fiecare săptămână, aceasta va scoate la iveală locuri și obiceiuri care nu sunt conforme cu rostul vieții noastre.

În orașul din India unde am copilărit, am avut câțiva prieteni foarte apropiați. Când am ajuns la vârsta adolescenței, a venit vremea să ne întrebăm serios dacă vrem să ne dedicăm viața lui Cristos. Unii au făcut-o, alții nu. Au fost și dintre aceia care au ales

să încalece ambele lumi. Cu timpul, viețile noastre au apucat-o pe căi foarte diferite, eu stabilindu-mă în Statele Unite. După mai mulți ani mi-am vizitat orașul natal și mama unei tinere pe care o cunoșteam, care alesese să trăiască în ambele lumi, m-a întrebat dacă aș fi dispus să merg cu ea acasă pentru a-i face o vizită fiicei sale. Am fost informat că aceasta este într-o stare deplorabilă, zăcând în pat aproape ca o legumă în urma unei tentative de suicid.

Nu eram pregătit pentru ceea ce aveam să văd. Am ajuns la respectiva casă și am fost întâmpinat de mamă, care m-a condus de îndată în camera unde era tânăra femeie. Nu o mai văzusem de peste douăzeci de ani. Privind-o în starea aceea fragilă, vlăguită, inima mi s-a strâns de durere. Era hrănită intravenos și avea nevoie continuu de o asistentă lângă patul ei. Zăcea în starea aceea deja de peste un an. În minte mi-au apărut imagini din vremurile fericite pe care le-am petrecut împreună. Nu știu dacă m-a auzit, dar când i-am rostit numele a început să se agite, făcând eforturi ca să rostească un șir de sunete neînțelese, care semănau mai mult cu niște mormăieli și bolboroseli. Oferea într-adevăr o priveliște jalnică. În adâncul meu răsună o întrebare: „Ce s-a întâmplat? Cum ai ajuns în starea asta?”

La prima vedere, răspunsul era evident. Ea și mama ei avuseseră o ceartă și într-un acces de furie necontrolată s-a încuiat în baie și a luat o supradoză de medicamente. După mai multă vreme, mama ei și-a dat seama că ceva era în neregulă și, forțând ușa, a găsit-o inconștientă. A fost dusă repede la spital, dar asta era tot ce s-a putut face pentru ea. Iar acum niște copii derutați, un soț devastat, o mamă copleșită de vinovăție și niște prieteni îndurerați trebuiau să facă față într-un fel sau altul consecințelor actului ei necugetat.

Nu putem decât să regretăm că în viață se întâmplă asemenea înțeleștări nefericite ale voințelor. Desigur, există temperamente ce reacționează deosebit de impulsiv la orice conflict. Dar oare a fost acea dispută sau dezamăgire atât de greu de depășit, încât să uite de toți cei care aveau nevoie de dragostea sa și cărora le era scumpă viața ei? Chiar merită viața să fie risipită și distrusă pentru o ceartă? Undeva, în procesul de luare a deciziilor, ea s-a abătut de la un scop clar al vieții, și trupul ei ruinat mărturisea un spirit pierdut, sau cel puțin înnebunit de durere. O viață atât de prețioasă înaintea lui

Dumnezeu zăcea acum la marginea umanității, și moartea trebuie să-i fi părut o eliberare.

Scopul! Acest foarte important cârlig de care stă agățat tot restul vieții. Ce eroare costisitoare atunci când acest cârlig nu este ferm ancorat. Câteodată întregul viitor al omului depinde de o greșală de moment. Zeci de mii de tineri ar putea scăpa de nesfârșite regrete dacă ar înțelege cum câteva minute pot influența ori modela o viață. Fotbalul nord-american este numit adesea jocul centimetrilor. Viața însăși este schimbată sau jucată uneori în câteva secunde. În fața atâtor posibilități nelimitate, următorul principiu trebuie gravat adânc în conștiința noastră: *Orice te recrează fără să te diminueze, fără să te distragă sau fără să-ți distrugă scopul ultim este plăcere legitimă în viață.*

Plăcerea ilegală

Există și un al doilea principiu pe care ni-l dă Boreham, care este preluat din 2 Samuel 23. Pasajul acesta este unul mai puțin familiar, el descriind împrejurarea în care David, învins de filistenii, se ascundea într-o peșteră din Adulam. Într-o noapte sufocantă, cu gândul la confortul de acasă, David a lăsat să-i scape de pe buze o dorință simplă, de fapt o dorință foarte nevinovată – dorința de a bea apă dintr-o anumită fântână din Betleem. Dar era o plăcere care nu putea fi împlinită, deoarece în Betleem staționa o garnizoană filisteană.

Auzindu-i oftatul, trei dintre cei mai viteji soldați ai lui David, din dragoste pentru el, au văzut o cale de a-i împlini dorința și și-au făcut un plan de acțiune. Într-o operațiune gen capă și spadă în care și-au riscat propriile vieți, s-au strecurat în spatele garnizoanei filistene, au luat puțină apă din fântână și s-au întors în siguranță cu surprinzătorul dar pentru David.

Ne putem imagina reacția lui David când a primit darul acesta. A fost foarte copleșit de devotamentul lor față de el și de disponibilitatea lor de a-și sacrifica viața pentru a-i împlini dorința. A dus apa la buze și apoi, înainte de a fi sorbit din ea, a vărsat-o la pământ. „Depart de mine, Doamne, gândul să fac lucrul acesta! Să beau sângele oamenilor acestora care s-au dus cu primejdia vieții lor?” (2 Sam. 23:17). Cu aceste cuvinte, și-a refuzat plăcerea.

Gestul lui David este lăudabil. A simțit că împlinirea egoistă a unei nevoi temporare nu putea fi justificată pentru a risca viața altora. Aceasta ne aduce la cel de-al doilea principiu: *Orice plăcere ce pune în pericol dreptul sacru al altuia este o plăcere ilicită.*

Dar să ne oprim puțin, ca să nu ratăm implicația extraordinară a acestui principiu simplu. Dacă David ar fi fost la fel de prevăzător cu mai mulți ani înainte, când a pus ochii pe Batșeba, întreaga istorie a Vechiului Testament ar fi fost diferită. El fusese pe deplin conștient, când a adus-o în casa lui, că îi fură lui Urie privilegiul sacru de a o avea pe soția lui numai pentru sine. Acel act impulsiv al lui David a dus în cele urmă la crimă și la tragedii nespuse.

Prima dată când am întâlnit acest principiu m-am simțit sigur pe mine și ușurat la gândul că este ușor să sesizezi o asemenea greșală și să te ferești de ea. De ce ar vrea cineva să priveze un semen al său de dreptul lui sacru? Dar cu cât am reflectat mai mult asupra problemei, cu atât natura subtilă a acestei capcane se căsca mai largă decât aș fi crezut. Aplicația personală a acestui principiu m-a izbit cu putere când am citit despre un incident ce pare greu de crezut. Istoria este relatată de Rich Wilkerson, care spune că odată, după ce a terminat de vorbit la o întrunire a elevilor unei școli, directorul acelei școli s-a apropiat de unul dintre prietenii lui Wilkerson și i-a relatat următoarea întâmplare:

Cu un an înainte, i-a povestit acesta, avuseseră un elev a cărui situație a provocat multă durere personalului școlii. Dintr-odată și fără un motiv aparent, acest copil de treisprezece ani a început să vină în fiecare zi cu o oră întârziere la școală.

„Nu am reușit nicicum să-l determin să vină la timp. Mai întâi, am trimis un bilețel scris părinților lui. A doua zi a adus bilețelul semnat de părinți – cu o oră întârziere. Apoi l-am certat aspru. A doua zi a venit la școală – cu o oră întârziere.” Indiferent ce metodă disciplinară ar fi încercat administrația școlii, a doua zi băiatul venea tot cu o oră întârziere. În cele din urmă l-au suspendat pentru câteva zile. În prima zi când a revenit la școală – a sosit tot cu o oră întârziere.

„Deja nu mai suportam, așa că a doua zi am contactat departamentul de asistență socială și niște asistenți sociali m-au însoțit la casa băiatului. Ne-am îndreptat spre ușa principală și am bătut. Niciun răspuns. Am răsucit mânerul. Era deschis, așa că am intrat,

și ceea ce am văzut nu era deloc frumos. Aveam să descoperim că mai devreme cu două luni, în timp ce băiatul era la școală, părinții lui au plecat de acasă." Lăsaseră o cantitate mare de alimente în dulapuri și în frigidere, dar plecaseră. Băiatul nu știa unde să-i găsească. S-a simțit abandonat și trădat, prea rușinat ca să spună ceva autorităților școlii. Așa că în fiecare zi își trezea sora de opt ani și fratele de șase ani, îi îmbrăcia, îi îmbrăca pentru școală și îi însoțea pe jos aproape patru kilometri la școala elementară unde aceștia învățau. Oricât ar fi încercat, nu a putut alerga niciodată suficient de repede ca să ajungă el însuși la școală fără o oră întârziere.⁷

Trădarea subtilă

Întrebarea care se ridică era evidentă – cum poate să fie cineva atât de iresponsabil și de crud? Dar apoi am început să simt un oarecare disconfort personal. Nu, un om obișnuit nu poate, firește, să fie atât de lipsit de inimă încât să cauzeze atâta durere propriilor lui copii. Dar iresponsabilitatea nu vine doar sub forma unei alegeri atât de neomenoase. Adesea, neglijarea copiilor pentru câștiguri sau alte ambiții personale lovește în forme mult mai sofisticate și subtile.

Ascultați, de exemplu, ce spun doctorii Minirth și Meier în explicația pe care o dau ratei înalte a depresiei în rândul acelor ce urmăresc înalta performanță și ansamblului de alegeri egoiste ce se ascunde dincolo de suprafață.

Dintre diversele tipuri de personalitate prezente în cultura noastră, există un tip mai predispus ca altele să ajungă la depresie într-un anumit moment al vieții. Acesta este tipul „băiatului de treabă” – adică acea persoană capabilă de sacrificiu personal, foarte conștiințioasă, foarte îndatoritoare, foarte muncitoare și adesea chiar religioasă. Psihiatrii folosesc pentru tipul acesta de personalitate numele de personalitate obsesiv-compulsivă. Majoritatea nespecialiștilor îi spun perfecționist, sau „obsedat de muncă”, sau chiar un slujitor devotat... Multora li se pare surprinzător acest lucru... Dar cine a studiat în profunzime dinamica inconștientului înțelege că acest lucru este foarte plauzibil... Slujitorii dedicați care ajung la depresie se luptă tot atât de mult cu egoismul personal ca și parazitul care trăiește din ajutor social, dar egoismul perfecționistului

este mult mai subtil. Deși este activ în societate, slujind umanitatea de la optzeci până la o sută de ore pe săptămână, el își ignoră egoist soția și copiii.... În proprii săi ochi, și în ochii societății, el este culmea dedicării umane... În vreme ce soția lui suferă de singurătate... și fiii lui... ajung în cele din urmă la sinucidere... Se înfurie când soția și copiii vin la el cu pretenții. Nu poate înțelege cum au tupeul să spună că un slujitor atât de altruist și devotat este un soț și un tată egoist... În realitate, soția și copiii lui au dreptate, și ei suferă foarte mult din cauza acestui egoism subtil. Exact acesta este motivul pentru care copiii atâtor pastori, misionari și medici devin rebeli.⁸

Sunt toate acestea exagerări? Pentru unii, poate; dar eu cred că cele de mai sus conțin un adevăr tulburător. Nu este deloc ușor să-ți privești viața din perspectiva aceasta. Iresponsabilitatea și imensa tragedie a celor trei copii abandonați luni întregi de către părinții lor este foarte ușor de recunoscut. Dar adoptarea unui stil de viață care îi privează pe copiii noștri de un atât de necesar timp regulat cu noi nu este la fel de ușor de sesizat.

Avioane de prins. Întâlniri de onorat. Predici de pregătīt. Toate, cu intenții bune. Dar zilele speciale vin și trec, și într-o zi ajungi să realizezi că ai pierdut câteva ocazii deosebit de valoroase. Ritmul trepidant al vieții și nenumăratele călătorii îi fac pe atâția oameni să acorde mai multă atenție mașinilor, slujbelor și corporațiilor decât vieților plâpânde a căror grijă le-a fost încredințată și care tânjesc să petreacă puțin timp cu ei.

Dacă vrem să-i protejăm pe copiii noștri ca să nu fie devorați de plăcerile tot mai multe ale acestei lumi, ar fi bine să învățăm să ne refuzăm nouă înșine plăcerea egoistă de a ne lăsa consumați de slujbă cu prețul familiei.

Ingredientul cheie

Cu asta ajungem la al treilea principiu, care se găsește în Proverbe 25:16. În cultura noastră, acest verset nu ar câștiga premiul pentru eleganță estetică, dar el exprimă adevărul cum nu se poate de clar: „Dacă dai peste miere, nu mânca decât atât cât îți ajunge, ca să nu ți se scârbească și s-o verși din gură.” Principiul este evident: Oricât

de bună ar fi o plăcere, dacă nu este ținută în echilibru, ea va deforma realitatea sau va distruge apetitul.

Când apare în calea noastră opțiunea plăcerii, să ne asigurăm înainte de toate că ea este „miere” – adică este ceva bun, nu ceva dăunător pentru noi. Dar nu ne putem opri aici. Chiar și ceea ce este bun, dacă nu este păstrat în echilibru, va aduce fie obsesie, fie monotonie, și în cele din urmă va micșora plăcerea. Puține activități sunt pentru mine mai împlinitoare ca lectura și relaxarea, dar aceasta nu înseamnă că trebuie să-mi petrec douăzeci și patru de ore pe zi răsfoind pagini și odihnindu-mă. Același lucru este valabil și pentru o activitate importantă cum este rugăciunea sau studiul Scripturilor. Viața trebuie să fie echilibrată pentru a păstra în vizorul ei întreaga realitate, nu doar o fațetă a sa. Sărbătorile pe care Dumnezeu le-a instituit pentru poporul Lui urmăreau să distribuie centrul de interes al adevărului care trebuia supus atenției. Uneori trebuiau să celebreze răscumpărarea lor. Alteori trebuiau să-și amintească credințioșii lui Dumnezeu de-a lungul istoriei. Erau perioade când trebuiau să-și aducă aminte de durerea căreia i-au supraviețuit și alte perioade când să se bucure de recolta pe care tocmai o primiseră de la El.

Auzim spunându-se că varietatea este condimentul vieții. Dar ea nu este *condimentul* vieții, ci viața însăși, și doar acela care știe cum să obțină această varietate generoasă poate să se bucure cu adevărat de bogățiile dăruite de Dumnezeu belșugului.

Charles Haddon Spurgeon a povestit odată că într-o anumită împrejurare a încercat frustrat vreme de mai multe ore să găsească un subiect potrivit pentru predica de duminică dimineăta. Era unul din acele eforturi condamnate să rămână fără rezultat, oricât de mult s-ar fi străduit. Atunci s-a decis să facă o plimbare și, văzând o bancă într-o grădină înconjurată de un cimitir, s-a așezat să se odihnească puțin. Urmărindu-i pe oamenii care se plimbau, a observat că aceștia intrau în grădină pe mai multe căi de acces. Exista un drum pavat. Mai era o cărare șerpuitoare. A treia posibilitate era o alee nepavată, dar presărată cu pietre de diferite mărimi. A remarcat că toate căile de acces erau folosite din plin – și așa a găsit titlul pentru predica lui: „Să ne adunăm în centru.” A vorbit despre drumul prin viață pe care îl parcurgem fiecare dintre noi. Unii mergem pe drumul trainic deschis de eforturile altcuiva. Pe alții viața îi poartă pe cărările

șerpuite ale vicisitudinilor. Un al treilea grup luptă din răputeri să depășească tot felul de urcușuri și coborâșuri, dar până la urmă înving. Și în final toți ne adunăm în centru.

Iată o imagine superbă ce ilustrează faptul că toți avem un trecut, privilegii și responsabilități. Cu siguranță că nu toți suntem atrași de aceleași plăceri. Pentru cineva, o simfonie minunată poate fi un balsam pe rănilor sufletului. Pentru altul relaxarea poate fi oferită de un eveniment sportiv dinamic. Altul este energizat de o conversație pe o temă importantă. Oricare ar fi plăcerea care ne împlinește, atâta vreme cât ea întrunește criteriul unui scop al lui Dumnezeu pentru viață, nu este satisfăcută în defavoarea altcuiva și oferă ocazia unei vieți trăite în echilibru, știm că în cele din urmă ne vom aduna toți în centru, acolo unde Dumnezeu Însuși este o plăcere suficientă pentru toate năzuințele inimii.

LECȚII PENTRU OMUL ÎNȚELEPT

Din aceste trei principii se desprind trei aplicații foarte profunde. Prima este că *toate plăcerile au un preț*. În cazul plăcerilor legitime, prețul este plătit înainte de a ne bucura de respectiva plăcere. În cazul plăcerilor false, prețul este plătit după.

A renunța la o plăcere imediată este unul din cele mai grele lucruri în viață. Dar de cele mai multe ori aici se pierde ori se câștigă o bătălie. În termeni cât se poate de direcți, este necesar să dăm dovadă de o voință puternică pentru a rezista plăcerilor ilicite. De obicei, însă, voința multora este atât de slăbită încât nu mai au capacitatea de a rezista. Un vechi proverb spune că este mai bine să te ferești de momeală decât să te zbați în cârlig. Învățați să spuneți „nu” și să fiți fermi în refuzul vostru – nu doar de dragul de a spune nu, ci fiindcă viața este definită în funcție de scopul ei ultim. Dacă nu rezistăm și cedăm cu multă ușurință, într-o zi va trebui să plătim prețul slăbiciunii noastre.

Unul dintre eroii războiului din Vietnam a fost un soldat american pe nume Lance Sijan. Astăzi un dormitor al Academiei Forțelor Aeriene din Colorado îi poartă numele. Malcolm McDonnell istorisește povestea acestuia în cartea intitulată *Into the Mouth of the Cat*. Pe data de 9 noiembrie 1967, Sijan pilota un avion F-4 în cea de-a cincizeci și treia lui misiune de luptă când, din cauza

unui focos defect care a provocat explozia aparatului său, s-a prăbușit la granița cu statul Laos. Ar fi putut să se salveze, întrucât camarazii lui zburau prin apropiere și îl căutau. Dar s-a ascuns și nu i-a atras spre locul unde era, deoarece inamicul era prea aproape și nu dorea să riște viața colegilor lui. În următoarele patruzeci și șase de zile s-a târât abia cinci kilometri. A încercat să supraviețuiască cu frunze și cu scoarța copacilor. Dar în cele din urmă a fost capturat, închis în regim de izolare și torturat pentru a divulga secrete. Oricine a auzit ce i s-a întâmplat acestui soldat a simțit o profundă compătimire pentru suferința lui, dar și mândrie pentru voința lui de neclintit și pentru hotărârea de a nu trăda încrederea ce i s-a acordat. Tortionarii nu au reușit sub nicio formă să-i zdruncine curajul și devotamentul față de țara lui. Dintr-o asemenea stofă sunt făcuți eroii adevărați.

Dacă oamenii pot să își slujească țara cu atâta cinste neînfrică, oare nu putem și noi să-L slujim pe Domnul Dumnezeu nostru cu o voință ce rezistă unor plăceri efemere și ilicite? De fapt, Dumnezeu însuși ridică această întrebare în Ieremia 35. El cere poporului să se uite cu atenție la disciplina de care unii dau dovadă în urmărirea a diferite cauze pământești. Atunci ce fermitate ar trebui să manifestăm noi în angajamentul nostru față de Dumnezeu? Răspunzând la apelul telefonic al unui bărbat care spunea că este dependent de un anumit stil de viață, binecunoscuta gazdă de talk-show-uri Laura Schlesinger i-a reformulat problema în următorii termeni: „Problema ta nu este una de dependență, ci de caracter!”

Niciunui dintre noi nu ne place să auzim acest lucru, dar tăria voinței de a-L sluji pe Dumnezeu este cea care arată caracterul pe care-l avem. Puterea voinței determină când vom plăti prețul.

Să punem, de exemplu, în contrast viața a doi bărbați care au început amândoi ca obsedați de plăcere. Diferența constă în faptul că unul a rămas așa, chiar dacă a suferit de atacuri permanente de disperare, pe când celălalt a rupt lanțurile plăcerii și a găsit o împlinire superioară în cunoașterea lui Cristos. Primul este scriitorul francez Guy de Maupassant. Deși a fost unul dintre cei mai mari autori de nuvele, a devenit o figură tragică. În zece ani s-a ridicat de la anonim la celebritate. Bunurile lui materiale preziceau o viață îmbelșugată – un iaht în Mediterană, o casă mare pe Coasta Normandiei și un apartament luxos la Paris.

Se spune că criticii îl laudau, bărbații îl admirau și femeile îl adorau. Dar în culmea gloriei fiind, a înnebunit – se crede că în urma contractării unei boli cu transmitere sexuală. În ziua de Anul Nou 1892, a încercat să-și taie gâtul cu cuțitul pentru corespundență și și-a trăit ultimele săptămâni de viață într-un azil privat de pe Riviera Franceză. După luni și săptămâni de dureri înnebunitoare și vorbe fără șir, a murit la vârsta de patruzeci și doi de ani. De Maupassant și-a scris singur următorul epitaf: „Am râvnit totul și nu mi-am găsit plăcerea în nimic.”

Distrugerea unei asemenea vieți este o pierdere incalculabilă. Viața care s-a risipit nu a fost a unui om de rând, ci a unui geniu. Talentul lui artistic și forța lui de povestitor ar fi putut produce ore de plăcere legitimă pentru generații întregi de cititori, dar au fost reduse la tăcere din cauza unei minți care nu a fost în stare să plătească prețul rezistenței în fața plăcerilor ilicite. Absența unui scop în viață și faptul că nu a ezitat să-i priveze pe semenii de un drept al lor au făcut ca viața lui să fie o poveste scurtă și o tragedie.

Prin contrast, un scriitor mai recent a pornit și el pe aceeași cale a confuziei și a lipsei de sens; biografia lui este de-a dreptul sordidă. El însuși și-a subintitulat istoria vieții „Cronica anilor risipiți”. Era condus excesiv de plăceri, care erau câteodată bizare. Dar în cele din urmă splendoarea lui Cristos l-a cucerit. Este vorba despre Malcolm Muggeridge, unul din cei mai articulați jurnaliști ai Angliei. Iată cum rezumă el însuși goana sa după plăcere:

Cred că mă pot considera un om de un oarecare succes. Trecătorii întorc uneori capul după mine pe stradă; aceasta se numește faimă. Pot să câștig relativ ușor banii care să-mi asigure intrarea în rândul acelor care contribuții superioare la bugetul țării. Aceasta se numește succes. Înarmați cu un pic de faimă și cu câțiva bani în buzunar, până și vârstnicii se pot bucura, dacă doresc, de unele diversiuni elegante. Aceasta se numește plăcere. S-a întâmplat din când în când ca un lucru pe care l-am spus sau l-am scris să se bucure de suficientă atenție încât să mă convingă de faptul că am influențat serios vremurile în care trăim. Aceasta se numește împlinire. Însă dați-mi voie să vă spun, și vă implor să mă credeți, că dacă înmulțiți aceste mărunte reușite de milioane de ori și le adunați apoi pe toate împreună, ele tot nu valorează nimic, sunt mai

puțin decât nimic; ba chiar sunt o piedică în comparație cu un strop din apa vie cu care Cristos îi îmbie pe toți cei însetați spiritual, indiferent cine sau ce sunt ei.⁹

Orice altceva este o piedică în comparație cu un strop din această apă vie. Iată ce spune cineva care a gustat din ambele oferte – din plăcerile contrastante oferite de lume și de persoana lui Cristos.

BUCURIA CEA MAI MARE

Aceasta ne aduce la cea de-a doua aplicație, care este adevărul ineluctabil despre noi ca ființe umane. Scripturile ne spun care a fost scopul lui Cristos când a mers la cruce: „pentru bucuria care-I era pusă înainte, a suferit crucea, a disprețuit rușinea, și șade la dreapta scaunului de domnie al lui Dumnezeu” (Evr. 12:2). Bucuria este de departe scopul cel mai înalt al vieții. Așadar, aplicația este următoarea: *Plăcerea este un mijloc, nu un scop. Bucuria ar trebui să fie scopul cel mai mare.*

Bucuria este împlinirea care vine dintr-o relație ce respiră mulțumirea de a fi și nu este dependentă de a face un lucru sau altul. Atitudinea aceasta își găsește odihna în lucrurile comune, fără acel gen de neliniște care așteaptă mereu ceva extraordinar. De aceea când plăcerea dispăre, ea lasă în urmă onoare sau dezonoare, bucurie sau durere. Însă viața trăită cu bucurie se află dincolo de plăcere sau de durere, și este ancorată în siguranța pe care ne-o dă Acela care ne ajută să exultăm chiar și în lucrurile banale ale vieții.

Căutarea noastră personală trebuie să vizeze lucrurile interioare și spirituale, care la rândul lor dau sens rutinei, nu doar ieșirilor sporadice din rutină în momentele de înaltă încărcătură emoțională. Majoritatea plăcerilor, dacă ignoră spiritul dar satisfac trupul, vor lăsa în urmă o îndoială sâcâitoare, ce ne va face să ne întrebăm mereu dacă plăcerea trăită a fost bună sau rea. Când plăcerea este rea, aceasta ne privează de bucuria pe care Dumnezeu o dă copiilor Săi. Orice plăcere care este urmărită ca un scop în sine până la urmă va înceta să mai aducă satisfacție și foamea după o bucurie care să se ridice mai presus de orice va persista.

Se pare că, în diferitele etape ale vieții noastre, nevoia de plăcere este satisfăcută prin mijloace diferite. Copilul mic găsește împlinire în lumea lui restrânsă formată din jucării și povești; chiar și așa, el are nevoie de bucuria de a simți prezența mamei sale. Însuși actul alăptării, al îmbrățișării într-un gest dător și primitor de viață, care comunică micuțului ocrotirea mamei, ilustrează împlinirea ambilor. Bucuria resimțită și primită este aproape sacră.

Tânărul găsește plăcere în iubirea romantică și uneori în prietenie. Și acum există nevoia atingerii, a apropierii, a prezenței celui-lalt. Adultul tânăr caută împlinirea deplină în căsătorie, una din cele mai minunate comuniuni ale vieții. O persoană mai vârstnică va privi dincolo de etapa aceasta, la îmbrățișarea caldă a familiei sau a partenerului de viață peste care trecerea vremii a lăsat urme, dar a cărui prezență e de neprețuit. Psihologii ne aduc aminte de devastarea sufletească pe care o produce pierderea cuiva drag chiar și în oamenii cei mai cerebrali. Când cineva iubit moare, moare și ceva înăuntrul celui ce supraviețuiește.

Dacă ne uităm cu atenție la plăcerile care aduc bucurie și la plăcerile care o diminuează, vom descoperi că plăcerile autentice și persistente se găsesc în relațiile ce se bazează pe angajamente morale. Într-o relație imorală, plăcerea nu este însoțită de onoare și în final se stinge. Relațiile lui Solomon au ajuns să nu se mai bazeze pe angajamente, și oamenii au devenit pentru el obiecte ale plăcerii. Niciun om nu ar trebui să fie înjosit astfel. O persoană nu este un mijloc pentru obținerea plăcerii, ci o entitate căreia i se datorează respect. Toate relațiile trebuie să recunoască valoarea supremă a personalității.

Dar și aceste relații sunt doar niște indicatori spre altceva. Bucuria lor se va stinge ori se va frânge, dacă ele nu sunt alimentate și nu îndreaptă spre relația cea mai importantă dintre toate, relația cu Dumnezeu Însuși. Pe scurt, cu cât înaintăm mai mult în vârstă, cu atât mai greu ne va fi să satisfacem năzuința inimii noastre după o bucurie negrăită. Numai Dumnezeu este suficient de mare ca să o poată împlini.

Dar să observăm cum descrie Dumnezeu relația aceasta. Ea este o *locuire*. Pavel spune: „Cristos în voi, nădejdea slavei” (Col. 1:27, subl. aut.). E împletirea ultimă a două entități într-o relație cu Dumnezeu. Năzuința după o plăcere durabilă își găsește în sfârșit

împlinirea deplină, căci Dumnezeu care este Duh vine și locuiește în duhul individului. Nicio plăcere din lume nu se poate compara cu aceasta. Bucuria ei este una pură.

Pentru cei ce nu cunosc prezența aceasta interioară sau care ignoră ori neglijează latura spirituală, un asemenea tip de bucurie este de neînțeles. C. S. Lewis a spus odată: „Oamenii mici cred că sfințenia este plictisitoare.” Este imposibil să explici bucuria consumării iubirii conjugale unui copil care nu are conceptul de iubire conjugală sau, în respectiva fază a dezvoltării sale, nu are nici măcar capacitatea să-l înțeleagă. Însă atunci când va dobândi această capacitate dar nu i se oferă prilejul să și-o manifeste, dorința lui va crește în vreme ce împlinirea ei va trebui să mai aștepte.

Tot așa, omul nespirtual nu posedă conceptul de împlinire spirituală și caută substitute sărace ale sale în plăceri, însă cu rezultate nemulțumitoare. În schimb, cei ce au o gândire spirituală câștigă tot ce are plăcerea mai bună, adică bucuria. Cristos care locuiește în credincios îmbogățește viața peste măsură prin aceea că unește spiritul nostru cu bucuria Lui veșnică. Dar chiar și așa, cel locuit astfel știe că în prezent bucuria se exprimă în termeni fizici și pământești și că de experiența finală a bucuriei vom avea parte abia în cer. De aceea bucurie vom avea parte abia atunci când capacitatea noastră de a simți plăcerea sacră și prilejul împlinirii ei depline vor converge în îmbrățișarea lui Dumnezeu.

În momente rare ale vieții reușim să surprindem o parte infimă din bucuria cerească. Iată un superb imn vechi care vorbește despre ea:

Într-o zi m-am așezat la orgă
Obosit și bolnav;
Degetele mi-au alunecat leneș
Peste clapele zgomotoase.
Nu știu dacă am cântat,
Sau am visat,
Însă am obținut o armonie
Ce a răsunat ca un grandios Amin.

Din ea s-a prelins un amurg roșiatic
Precum sfârșitul unui psalm înțergesc.

S-a așezat pe spiritul meu tulburat
Ca o atingere nespuse de caldă.
A alinat durerea inimii mele
Așa cum dragostea potolește o ceartă.
Părea un ecou duios
Născut din stridențele vieților noastre.

A dat sens tuturor întrebărilor derutante
Într-o pace deplină,
Și a reberat prelung
De parcă ar fi refuzat să se stingă.

De atunci caut mereu, și caut în van —
Pierduta armonie divină
Care a trecut din sufletul orgii
În biet sufletul meu.

Poate că strălucitorul înger al Morții
Îmi va cânta într-o zi acea armonie,
Poate că numai în cer
Voi mai auzi acel grandios Amin.
Poate că strălucitorul înger al Morții
Îmi va cânta într-o zi acea armonie —
Poate că numai în cer
Voi mai auzi acel grandios Amin.¹⁰

Psalmistul spune în Psalmul 16:11: „Îmi vei arăta cărarea vieții; înaintea Feței Tale sunt bucurii nespuse, și desfătări veșnice în dreapta Ta.” Ce înseamnă „înaintea Feței Tale sunt bucurii nespuse și desfătări veșnice în dreapta Ta”? Cât de bine pot înțelege lucrul acesta acum?

Cu mai mulți ani în urmă am citit o carte pe care eu o consider una din cele mai bune pe care le-a dat secolul nostru — *Orthodoxy* de G. K. Chesterton. Din nefericire, nu sunt de acord cu o parte a teologiei acestui autor. Dar atunci când se adresează scepticului, argumentele lui în favoarea vieții creștine sunt extraordinare. El vorbește despre ceea ce se numește bucuria cunoașterii lui Dumnezeu. Chesterton subliniază că pentru creștin bucuria este

centrală și suferința este periferică. Aceasta pentru că întrebările fundamentale ale vieții au un răspuns și doar cele periferice rămân neelucidate. Însă pentru cel ce nu îl cunoaște pe Cristos, suferința este centrală și bucuria este periferică, deoarece întrebările periferice pot avea răspuns, pe când cele fundamentale, nu. La sfârșitul cărții, el ridică o întrebare profundă. De ce, se întreabă el, Biblia nu menționează nicio împrejurare în care Cristos a râs? Auzim că a plâns, S-a mâniat, a fost cuprins de compasiune și că a manifestat multe alte sentimente. Dar nu citim niciodată „și Isus a râs”. Numai Chesterton ar fi îndrăznit să ridice această întrebare, căci el avea darul rar al unei imaginații sfințite, de care este nevoie pentru a încerca un răspuns la această întrebare. Și cred că răspunsul lui este magnific.

Bucuria, care este mica publicitate a păgânului, este uriașul secret al creștinului. Iar acum, când închid acest volum haotic, deschid din nou cartea mică și stranie din care a purces întreg creștinismul; și sunt din nou urmărit de un fel de confirmare. Cutremurătorul personaj care umple paginile Evangheliilor Se înalță nemăsurat și în această privință, ca în toate celelalte, deasupra tuturor gânditorilor care s-au crezut vreodată înalți. Patosul Său a fost natural, aproape detașat. Pentru stoici, antici și moderni, este o mândrie că își pot ascunde lacrimile. El nu și-a ascuns niciodată lacrimile; le-a arătat deschis pe fața Sa la vederea multor imagini pe care li cădeau ochii în fiecare zi, ca atunci când și-a zărit în depărtare orașul natal. A ascuns totuși ceva. Supraoamenii solemni și diplomații imperiali sunt mândri că își pot reține mânia. El nu și-a reținut-o niciodată. A aruncat mesele afară, pe treptele Templului, și i-a întrebat pe oameni cum cred ei că vor scăpa de osânda iadului. Cu toate acestea, ceva și-a reținut. O spun cu venerație: exista în acea personalitate zdrobitoare un fir care ar trebui numit timiditate. Era ceva ce El a ascuns de toți oamenii atunci când S-a dus pe munte să Se roage. Era ceva ce El acoperea mereu printr-o tăcere bruscă sau printr-o abruptă izolare. Era ceva unic, prea mareț pentru ca Dumnezeu să ni-l arate în trecerea Lui pe pământul nostru: mi-am imaginat uneori că acest lucru era veselia Lui.¹¹

Ce veselie trebuie să fi fost aceea! Probabil că Chesterton are dreptate. În lumea prezentă, nu există analogie pentru bucuria supremă și pentru plăcerea eternă. Cele mai mari plăceri ale noastre cu greu reușesc să sugereze ce ne așteaptă în viitor. Și acea bucurie începe cu locuirea lui Cristos în noi, un extaz pe care lumea nu îl poate cunoaște.

APROAPE DE SURSĂ

Acum ajungem la ultima aplicație: Dumnezeu este sursa tuturor plăcerilor legitime. De fapt, cu cât ne apropiem mai mult de plăcerile legitime, cu atât ne apropiem mai mult de inima lui Dumnezeu. C. S. Lewis ne oferă următoarea înțelegere subtilă în cartea lui, *Scrisorile lui Zgândărilă*. Diavolul cel bătrân îl învață pe diavolul cel tânăr cum să îl prindă în capcană pe omul care pare să oscileze între Dumnezeu și eul său. „Nu-l lăsa să treacă la Dușman”, este însărcinarea primită de tânărul demon. Peste câteva zile, acesta se întoarce la diavolul cel bătrân și îi raportează că l-a pierdut complet pe om în favoarea „Dușmanului”, cu alte cuvinte că persoana respectivă și-a încredințat viața lui Dumnezeu.

„Cum s-a întâmplat asta?” a tunat diavolul cel bătrân. „N-ai putut să-l seduci?”

„Nu” a venit răspunsul, „fiindcă a făcut două lucruri care l-au îndepărtat de noi. În primul rând, obișnuia să se plimbe în fiecare zi, nu pentru a face exercițiu fizic, nici ca să poată spune asta cuiva, ci din pură plăcere. Între plimbare și cartea cea bună, a intrat în teritoriul Dușmanului.”¹²

Iată o înțelegere deosebit de pătrunzătoare din partea lui Lewis. Suntem atât de condiționați de o interpretare morbidă a vieții creștine, încât ne privăm singuri de bucuriile și plăcerile simple pe care Dumnezeu ni le pune la dispoziție. Cu cât ne apropiem mai mult de plăcerile legitime, cu atât ne apropiem mai mult de vocea și de prezența Lui. Cu cât ne apropiem mai mult de plăcerile ilicite, cu atât ne îndepărtăm mai mult de prezența Lui. Când ne ținem mai strâns de principiile care ne apropie de El, vocea Lui devine mai clară și intimitatea noastră cu El devine mai bogată. Întocmai cum toate adevărurile sunt adevărurile lui Dumnezeu, la fel toate plăcerile legitime sunt daruri de la El. Să le

primim cu mulțumiri și, prin mijlocirea lor, să ne apropiem mai mult de El.

UN POSTSCRIPTUM

Înainte ca să încheiem această temă importantă a plăcerii, a mai rămas ceva de spus. Biblia vorbește mult despre plăcerea de care avem parte atunci când Îl slujim pe Dumnezeu. Dar ea precizează totodată un compliment extraordinar pe care ni-l face Dumnezeu nouă. În planul și harul Lui suveran, El a făcut așa încât atunci când Îl slujim, noi să Îi producem și *Lui* cea mai mare plăcere. În Psalmul 147:11 ni se amintește că „Domnul iubește pe [Își găsește plăcerea în] cei ce se tem de El, cei ce nădăjduiesc în bunătatea Lui.”

Plăcerea Lui și plăcerea noastră se vor întâlni apoteotic atunci când vom primi aprecierea divină: „Bine, rob bun și credincios.” În aceste cuvinte va fi conținut scopul pentru care Dumnezeu ne-a creat. Plăcerile vieții noastre trebuie să fie guvernate de scopul acesta: să-L auzim pe El spunându-ne „Bine, rob bun și credincios”. Nu există cuvinte capabile să aducă inimii atâta bucurie deplină ca aceste cuvinte după care tânjim cu toții. Despre cum anume poate fi ea anticipată și trăită cel mai bine în această lume, vom vorbi în ultimul capitol.

Strigătul unei inimi singuratice

Romancierul Thomas Wolfe, care el însuși a trăit o viață foarte tumultuoasă din punct de vedere emoțional, a dat glas uneia din cele mai adânc resimțite dureri ale inimii omenești:

Convingerea de căpătâi a vieții mele este acum că sentimentul de singurătate, departe de a fi un fenomen izolat și bizar, caracteristic mie și altor câtorva solitari, este faptul central și inevitabil al existenței umane. Omul însingurat e sortit să cunoască toată hidoasa îndoială, adâncă disperare și întunecată confuzie a sufletului, fiindcă nu este unit cu niciun alt chip în afară de cel pe care el însuși și-l plăsmuiește. Nu e îmboldit de nicio altă cunoaștere în afară de cea pe care el însuși o poate dobândi cu vederea ochilor lui și cu propria sa minte. Nimeni nu e lângă el să-l susțină, să-l înveselească și să-l ajute. Niciun crez nu-i aduce mângâiere. Nu se încrede decât în el însuși, dar până și această credință îl părăsește adesea, lăsându-l zguduit și copleșit de neputință. Atunci i se pare că viața lui nu mai înseamnă nimic, că e ruinat, pierdut și frânt dincolo de orice speranță a mântuirii. Că acea dimineață, acea luminoasă și

strălucitoare dimineată ce aduce cu sine făgăduința unui nou început nu va mai coborî pe pământ, ca altădată.¹

În aceeași ordine de idei, D. H. Lawrence face în romanul său *Femei îndrăgostite* un comentariu sumbru la propria sa căutare după fericire – dar adaugă ceva important, care îl obligă pe cititor să reflecteze serios înainte de a-i accepta concluzia:

Încercăm să ne amăgim că iubirea e rădăcina golului pe care-l simțim în noi înșine. Dar vreau să vă spun că nu este așa. Iubirea reprezintă doar ramurile. Rădăcinile trec dincolo de iubire. Ele constau într-o izolare în vid, într-un eu înstrăinat care nu se întâlnește cu nimeni, nu se unește cu nimeni, și nici nu poate s-o facă. Este adevărat ceea ce vă spun. Există un dincolo în voi și în mine, care transcende iubirea, care transcende cuprinderea astrilor, întocmai cum unii aștri transcend puterea de cuprindere a ochilor noștri, întocmai cum căutarea noastră transcende cuprinderea iubirii. Cel puțin asta cred eu că este rădăcina, că ea trece dincolo de dragostea în sine.²

O REALITATE CARE NE URMĂREȘTE

Oare au reușit acești doi autori să surprindă punctul nevralgic al realității, care ne ține pe toți în strânsoarea sa? Spun ei adevărul despre acesta? Sau totul se reduce la o licență poetică din partea unor artiști melodramatici și excentrici?

Oricât ar fi de tentant pentru optimist să considere aceste cuvinte drept răspunsuri cinice, survenite în momentele întunecate ale disperării, mulți alții le exprimă cu aceeași disperare. Aș îndrăzni să spun că acest strigăt este resimțit de toți oamenii, deși este exprimat mai bine doar de către unii. Așa cum a spus recent o actriță: „Noi toți trecem prin aceasta împreună, dar singuri.”

Eu cred că Wolfe și Lawrence au dreptate. Experiența singurătății este universală, și dragostea singură nu este răspunsul la ea. În toți oamenii există un „dincolo” de orice, pe care dragostea nu-l poate satisface. Oricât de minunat ar fi privilegiul dragostei, cred că până și în expresia ei cea mai bună am transformat-o în ceva ce nu i-a fost dat niciodată să fie. Dacă pervertitul urmărește plăcerea fizică și rămâne totuși întotdeauna nesatisfăcut, puristul

exaltă dragostea, înzestrând-o cu niște așteptări emoționale ce nu pot fi împlinite niciodată într-un mod susținut.

Exact la aceasta s-a gândit Denis de Rougemont când a spus că dragostea va înceta să fie un demon doar atunci când va înceta să fie un dumnezeu. Cu alte cuvinte, dragostea devine un blestem atunci când este idolatrizată ca un scop în sine. Cu toate acestea, noi o urmărim așa cum vânătorii își urmăresc prada și considerăm că „acel ceva numit dragoste” va fi trofeul nostru final, exaltând-o în cântece și vorbind despre ea în platitudini cărora nu li se va putea conforma niciodată. Deși este o experiență extraordinară, dragostea nu este răspunsul definitiv la singurătate. Inima, aidoma unui dispozitiv de sondare a terenului, își croiește drum printre obstacole și ocazii, săpând tot mai adânc pentru a-și găsi un loc de adăpost în căutarea celui „dincolo” după care tânjește.

De la înscrisurile de pe tricourile pe care le poartă tinerii aparținând generației X pentru a se face auziți, și până la filmele sentimentale aparținând unei epoci apuse, peste tot întâlnim povești de dragoste și pasiune. Câteodată ele ne oferă o evadare, alteori aprind în noi tot felul de dorințe. Dar căutarea după acel „dincolo” își urmează cursul inexorabil și neabătut. Într-un sens, acest permanent neastâmpăr nu este doar deconcertant, ci și devastator pentru eul nostru modern și postmodern. Până la urmă, toate facilitățile care promet să ne pună mai mult în legătură unii cu alții, nu reușesc altceva decât să se dezvolte și să se perfecționeze ele însele odată cu trecerea timpului.

Spre nedumerirea noastră, cu cât avem acces la mai multe lucruri, cu atât se pare că suntem mai departe de răspunsul la singurătate. Cea mai bună analogie pe care o putem găsi este aceea a unui băiețel înconjurat de cadourile cele mai scumpe și mai sofisticate pe care tocmai le-a primit de Crăciun. Deja la câteva minute după ce le-a desfăcut, se uită deprimat la pereți, din cauză că a epuizat o gamă largă de emoții într-un timp mult prea scurt. Tot așa, după ce gustăm toate ofertele și experiențele noi care ne ies în cale, ne întrebăm derutați unde a dispărut toată împlinirea promisă.

Pe plan socio-economic, am obținut cel puțin patru mari câștiguri, care au fost salutate ca prevestind zorii unor noi ere. În primul rând, vremea în care trăim este era comunicațiilor. Niciodată

Înainte nu am avut atâtea mijloace de a transmite cu atâta rapiditate noi informații sau de a crea noi dorințe. Incredibilul s-a produs atunci când redactarea scrisorilor a fuzionat cu tehnologia și a primit ingenioasa denumire de e-mail. (Dacă s-ar numi pur și simplu *mail* [engl. „scrisoare“], vraja s-ar pierde. E-ul din fața cuvântului *mail* îi conferă respectabilitate tehnologică.) Dar în ciuda facilităților noastre de comunicare, zidurile dintre rase, culturi și generații au devenit mai înalte și mai greu de trecut ca oricând. Am auzit de multe ori părinți plângându-se că odrasla lor stă toată seara singură în fața computerului, tăcută și îndepărtată de tot restul familiei.

Sensibilitățile dintre oameni sunt încă mari. Generația exploziei demografice. Generația legalizării avortului. Generația X. Dumnezeu știe cum se vor numi moștenitorii a ceea ce a mai rămas. Liniile de demarcație sunt trasate de teoreticienii sociali, și atunci când nu se vede nicio demarcație clară, geniile în marketing nascocesc noi linii de demarcație.

În al doilea rând, era tehnologiei ne-a dăruit o mulțime de bunuri pentru care prețul pe care-l plătim se reflectă mai degrabă în pierderea păcii minții decât în scăderea contului bancar. Fiecare nouă invenție este făcută cu scopul declarat de a ne ajuta să economisim timp. Dar când călătorim în orașe ca Hong Kong sau Singapore, acele bastioane ale inovației tehnologice și ale potenței economice, ne devine repede evident că până și aici luminile de la birouri stau aprinse până târziu în nopți. Încă o afacere de încheiat, încă un competitor de întrecut, căci nu doar ziua este importantă, ci și secunda. Orice întârziere poate însemna falimentul.

Într-o vreme când produsele tehnologice promit că ne creează timp pentru activități recreative, în realitate folosim mai puțin timp pentru cultivarea relațiilor și mai mult timp pentru folosirea respectivelor produse tehnologice. Presiunea imediată ce apasă asupra bărbaților și femeilor care iau decizii economice foarte importante nu face altceva decât să mărească nivelul de anxietate. Noul termen folosit pentru viața acestor directori este „cu adrenalina mereu la maxim”.

În al treilea rând, medicina a perfecționat mijloacele de prelungire a vieții, dar în acest proces am pierdut însăși definiția vieții. Acum discutăm despre dreptul de a muri când suntem maturi și suferinzi, fără a ni se mai da dreptul să trăim când suntem fragili și în nevoi.

Chiar și valoarea este redefinită azi. Progresul mijloacelor a adus cu sine un regres al esenței și al înțelegerii. C. S. Lewis a scris la un moment dat că există o similaritate între tehnologie și magie, care le separă de înțelepciunea veacurilor. Oamenii din vechime se întrebau cum să-și conformeze sufletul la realitate, și răspunsul lor era prin virtute și înțelepciune. Pentru omul contemporan, întrebarea este cum să reconfigureze realitatea așa încât aceasta să se conformeze pasiunilor sale. Răspunsul este prin tehnică și tehnologie.³

În ciuda tuturor progreselor noastre, nu a mai existat niciodată o generație care să consume atâtea antiacide și antidepresive în efortul de a calma niște spirite neliniștite, care găsesc soluții gen leucoplast pentru tratarea luxațiilor articulare. Vracii cu tincturile lui din secreții animale și cu fierturi magice trebuie să se simtă flatați pentru avangardismul său.

În al patrulea rând, sexualitatea umană nu a fost niciodată mai studiată, mai etalată și scoasă mai pe față la vânzare, și cu toate acestea niciodată nu am fost mai derutați cu privire la ce este bine sau chiar normal în exprimarea ei. O femeie din Anglia care s-a uitat odată printr-o revistă destinată adolescentelor a înțeles îngrozită că intenția acesteia era ca, prin articolele și prin imaginile sale, să le transforme pe fete în niște „obsedate sexual”. Editorii ei sădeau în mințile tinere dorințe pe care nicio experiență umană nu le poate satisface ori potoli.

Cu asemenea contradicții mutilante, mai este oare de mirare că suntem cinici, că ne simțim izolați și căutăm un „dincolo” ce pare tot mai greu de găsit? Facilitățile sporite de comunicare, progresele în tehnologie și medicină, precum și eliberarea sexuală nu fac altceva, fiecare în felul său, decât să ne transforme într-o cultură captivă și trivială. Strigătul însingurării răzbate din milioane de inimi, și dragostea singură nu oferă un răspuns la ea. Atunci din ce cauză suferim de singurătate și care este răspunsul la ea?

LEGĂTURI CARE NE ÎNROBESC

Două dintre cele mai mișcătoare istorisiri ale Noului Testament arată că în viață există o căutare mai importantă decât dragostea. În această privință, pot să spun fără niciun fel de rezervă că valoarea feminității oferă în mod evident mai mult sprijin decât sofisticarea

uneori înșelătoare a masculinității. Un aspect fascinant al învățurii lui Isus poate fi surprins dacă ne uităm la felul cum abordează El structura emoțională a femeii, în opoziție cu aceea a bărbatului. Una din cele mai mari temeri ale unui bărbat din acea vreme, și am impresia că și din ziua de azi, e aceea de a părea vulnerabil. Puțini bărbați din cei pe care îi cunosc eu sunt gata să își recunoască nevoia emoțională. A împrumuta bani sau a cere garanții – asta e altceva. Dar a admite nevoia de consolare emoțională sau de mângâiere fizică e de neconceput. Tinerii noștri sunt educați în mod explicit să se situeze deasupra unor asemenea nevoi. Nu la fel este însă și candoarea feminității.

Cu ceva vreme în urmă, pe când eram împreună cu soția mea în străinătate, am făcut o călătorie cu trenul, pur și simplu ca să scăpăm de telefoane și de faxuri și ca să petrecem singuri câteva zile. A doua zi după ce ne-am instalat în hotel am coborât la restaurant, unde am stat la aceeași masă cu un cuplu care venise cu același tren. Eu am început o conversație cu bărbatul, iar soția mea cu femeia.

Pe la jumătatea conversației m-am uitat în direcția soției mele și am observat că o consola în mod vizibil pe femeie, din ai cărei ochi curgeau lacrimi. Nu aveam nici cea mai vagă idee despre ce putea fi vorba, dar aveam să aflu mai târziu, când am intrat în camera noastră. Toată seara bărbatul îmi vorbise despre firma de avocatură unde el era partener principal. Era cea mai mare firmă de avocatură din țara lui și una din cele mai influente din lume. Întreaga discuție a fost despre succesul lui în carieră și despre cât era el de ocupat.

Între timp, soția lui îi spusese soției mele că singurul scop al acelei excursii era să-i ajute să își revină după moartea fiului lor, care survenise cu mai mulți ani în urmă. „Nu ne-am eliberat niciodată de durerea aceea”, a plâns ea. „Avem nevoie de timp ca să discutăm despre ea și să încercăm să facem față tragediei.”

Două centre diferite de interes pentru doi oameni la fel de îndurerăți. Unul nu a atins niciodată subiectul acesta, deși era capabil să vorbească la nesfârșit despre viața lui ocupată în termeni economici, pe când celălalt și-a deschis irepresibil inima în fața unui străin și a vorbit despre visurile năruite ale vieții sale.

Întâlnirile lui Isus cu bărbații și cu femeile Bibliei spun o poveste asemănătoare. Când a stat de vorbă cu Nicodim, Isus a discutat cu

un om a cărui identitate era încapsulată cu mândrie în cunoașterea lui rabinică, deși a dat dovadă de ignoranță în privința unui miracol spiritual de bază – puterea transformatoare a lui Dumnezeu în inima umană. În cazul tânărului bogat, Isus S-a aflat față în față cu cineva care se închina averii sale. Acestui tânăr i s-a părut prea greu să se ocupe de nevoile lui reale, așa că a plecat plin de întristare, căci el ar fi vrut ca Isus să aprobe principala lui preocupare – banii.

Dialogurile lui Isus cu cele două femei, care ne vor reține acum atenția, arată felul cum Domnul nostru a deschis blând, dar pentru totdeauna, izvorul inimii lor și, procedând astfel, ne dă două lecții mereu valabile. Istoria samaritencei este relatată adesea, din cauza rezonanțelor sale realiste. Iată o femeie care trăia într-o disperare mută. Când o auzim discutând cu Isus despre speranța ei privind venirea lui Mesia și întrebându-se pe care munte ar trebui să se închine, suspectăm că adevărata luptă a vieții ei nu a fost încă identificată și exprimată în cuvinte. Dar triumful de o blândețe dezarmantă a lui Isus constă în faptul că o face să-și admită adevărata durere – respingerea – într-o ilustrare clasică a modului în care Dumnezeu demască preocupările noastre de fațadă.

Dar El nu a făcut lucrul acesta doar ca să o poată privi în ochi și să spună: „Șah mat!” În spatele nervozității ei și a ploii de întrebări religioase stătea cea mai mare durere a ei – singurătatea. Ea căuta o băutură care să-i potolească setea cea mai profundă, dar nu și-a dat seama cât de aproape era de acea băutură. Mesajul pe care El i l-a comunicat era unul cu adevărat instructiv.

Cea de-a doua relatare este încă și mai melodramatică. Aceasta i-a inspirat mereu pe autorii de cântări creștine. Incidentul s-a petrecut în casa unui fariseu numit Simon. Prin felul în care își conduce relatarea spre punctul ei culminant, naratorul urmărește să redea șocul personajelor participante la întâmplare, dar și să-i șocheze pe viitorii lui cititori. Ascultați cuvintele lui Luca:

Un Fariseu a rugat pe Isus să mănânce la el. Isus a intrat în casa Fariseului, și a șezut la masă.

Și iată că o femeie păcătoasă din cetate a aflat că El era la masă în casa Fariseului: a adus un vas de alabastru cu mir mirositor,

și stătea înapoi lângă picioarele lui Isus și plângea. Apoi a

început să-I stropească picioarele cu lacrimile ei, și să le șteargă cu părul capului ei; le săruta mult, și le ungea cu mir.

Când a văzut lucrul acesta, Fariseul, care-L poftise, și-a zis: „Omul acesta, dacă ar fi un prooroc, ar ști cine și ce fel de femeie este cea care se atinge de el: că este o păcătoasă.”

Isus a luat cuvântul, și i-a zis: „Simone, am să-ți spun ceva.” „Spune, Învățătorule” I-a răspuns el.

„Un cămătar avea doi datornici: unul îi era dator cu cinci sute de lei, iar celălalt cu cincizeci.

Fiindcă n-aveau cu ce plăti, i-a iertat pe amândoi. Spune-Mi, deci, care din ei îl va iubi mai mult?”

Simon I-a răspuns: „Socotesc că acela căruia i-a iertat mai mult.” Isus i-a zis: „Drept ai judecat.”

Apoi Isus îi spune lui Simon că deși a intrat în casa lui ca un oaspete, nu I-a fost acordată niciuna din atențiile rezervate oaspeților. Nu L-a îmbrățișat. Nu I-a spălat picioarele cu apă și nu I le-a șters cu un prosop. Nu I-a fost oferit nimic răcoritor după călătoria prin praf. În schimb, femeia aceasta a îndrăznit să intre neinvitată, I-a dăruit tot ce avea mai bun și s-a prăbușit la picioarele Lui, spălându-le cu lacrimile ei și ștergându-le cu părul ei. Gestul șocant și chipul îndurerat al femeii spuneau foarte multe despre recunoștința și dragostea ei, lăsându-i fără grai pe toți, mai puțin pe oamenii foarte aroganți. Întregul cod al bunelor maniere specific acelei națiuni a fost încălcat în cadrul întâlnirii dintre femeia pierdută și Mântuitorul ei abia găsit.

Relatarea aceasta, la fel ca și relatarea despre samariteancă, se încheie într-o notă foarte puternică, comunicându-ne un imperativ divin pe care trebuie să-l urmăm și noi. În ambele istorisiri există indicii similare în privința răspunsului la lupta inimii cu singurătatea și la năzuința ei după ceea ce se află „dincolo”. Dar înainte să ajungem acolo, va trebui să parcurgem o călătorie existențială.

Iubirile de care avem nevoie

După mai mulți ani de reflecție asupra problemei și după ce am ascultat cum este exprimată această luptă în mai multe culturi, am descoperit în scrierile lui C. S. Lewis pe tema dragostei un sâmbure

de răspuns. Când a fost publicată pentru prima oară cartea lui intitulată *Cele patru iubiri*, ea a câștigat imediat aprecierea criticilor și recunoașterea faptului că Lewis a reușit să surprindă punctul vulnerabil al dragostei. Oricât de împlinitoare ar fi dragostea, Lewis a reușit să descrie foarte atent sufletul umanității în căutarea lui după ceva și mai mare.

Cu o modestie tipică pentru C. S. Lewis, cartea se încheie astfel: „Și cu aceasta, într-un moment când ar putea începe o carte mai bună, cartea mea trebuie să ia sfârșit.” Din nefericire pentru cititor, numai Lewis ar fi putut să-și îmbunătățească propria carte. Dar ne-a lăsat suficiente idei ca să ne îmboldească înainte.⁴

Însă în introducere, înainte să expună cele patru iubiri, Lewis face o conexiune între dragoste și plăcere, întrebându-se ce anume le leagă și ce le separă. În demersul lui se ascunde, cred eu, un adevăr monumental. Acest adevăr reprezintă pentru el doar un preambul, însă dacă este sondat în continuare, poate duce la o concluzie profundă.

Prezentarea celor patru concepte din introducere începe cu afirmarea unei categorii largi pe care Lewis o numește iubirea-necesitate. Cine dintre noi nu înțelege această iubire? Tănjim după afecțiune din momentul în care putem să ne întindem brațele spre alții și de când rostim primul cuvânt. Până și psihologia modernă a început să arunce lumină asupra acestui concept. În ultimele câteva decenii, de când cercetătorii sondează în profunzime comportamentul uman, au fost elaborate o serie de așa-zise teorii ale sinelui, care își propun să înțeleagă de ce facem ceea ce facem și apoi, de pe această bază, care sunt nevoile noastre.

Un pionier în acest domeniu a fost Abraham Maslow, care este cunoscut cel mai bine pentru ideile lui despre actualizarea sinelui, cu alte cuvinte, despre felul în care fiecare dintre noi își atinge întregul potențial. La un nivel mai popular, Maslow este cunoscut pentru „piramida nevoilor”, care este prezentată sub forma unei scări pe care urcăm ca să ne împlinim potențialul. Ierarhia pe care el o stabilește de la naștere și până la maturitate cuprinde nevoile psihologice, nevoile de securitate, de dragoste, de stimă și în cele din urmă nevoia de actualizare a sinelui.

Interesant este că mai târziu Maslow a împărțit aceste nevoi în două categorii, în prima a inclus nevoile născute dintr-un

sentiment al privării și în cealaltă așa-numitele „motivații ale ființei”. Nevoile noastre psihologice și de securitate stau la bază, având motivații inferioare, care derivă dintr-o „deficiență resimțită”. Când acestea nu sunt satisfăcute, comportamentul nostru este afectat în consecință. Motivațiile superioare ale ființei, care vizează actualizarea de sine, intră în acțiune, spune el, abia după ce sunt satisfăcute nevoile inferioare.

În teoria generală a lui Maslow există afirmații care nu sunt în acord cu concepția creștină despre lume și viață. Dar nu acestea constituie motivul pentru care facem referire la teoria lui. Scopul nostru este, mai degrabă, să evidențiem un acord fundamental între adepții școlii lui, care studiază teoriile motivaționale, și aceia care – asemenea lui C. S. Lewis – folosesc o apologetică existențială; și unii și alții pornesc de pe terenul comun al nevoii, caracteristic tuturor ființelor umane.

Dar există o diferență critică între gândirea biblică și Maslow, care este prea importantă pentru a fi trecută cu vederea. Greșeala pe care o fac behavioriștii în definirea nevoilor omenești se găsește în punctul lor de pornire. Ei au motivele lor să procedeze așa, dar aici rezidă diferența. Behavioriștii observă anumite tipare de comportament și apoi, printr-o mișcare înapoi, definesc ceea ce consideră ei că trebuie să fie esența noastră, în loc să pornească de la esența noastră și să se deplaseze înainte pentru a explica comportamentul. Această diferență cardinală în înțelegerea a ceea ce suntem duce la soluții dramatic de diferite la problema singurătății. Dacă înțelegem cât este de importantă această diferență, vom înțelege de ce gânditori precum Wolfe și Lawrence nu vor reuși niciodată să găsească o rezolvare la acel „dincolo” despre care vorbesc dintr-o perspectivă necreștină.

Un mister din proiectare

În esența ei, viața este un mister în cel mai bun sens al cuvântului – un mister intrigant, un mister palpitant, un mister deliberat. Fiecare individ are o capacitate unică, splendidă și uimitoare. După ce își începe existența fără voia sa, fiecare persoană începe să sondeze acest mister încă de foarte timpuriu.

Într-un mod provocator și, cred eu, cu un scop anume,

Dumnezeu ne-a cruțat de orice amintire legată de momentul nașterii propriu-zise. Aceasta, sunt convins, fiindcă momentul nașterii e prea extraordinar pentru a fi cuprins cu mintea noastră. La un moment dat, Isus le-a spus ucenicilor Lui: „Dacă v-am vorbit despre lucruri pământești și nu credeți, cum veți crede când vă voi vorbi despre lucrurile cerești?” (Ioan 3:12). Sunt o mulțime de lucruri ce țin de evidență și pe care nu le înțelegem; atunci cum îndrăznim să credem că putem să înțelegem ceva ce este subtil? Misteriosul și uimitorul punct de început al vieții (cu limitarea lui inerentă) ar trebui să fie primul nostru indiciu privind misterul ce învăluie esența vieții. Să pornim așadar de aici.

Din momentul conceperii și până în momentul nașterii efective, se produc o serie de schimbări incredibile. Un singur ovul fertilizat se transformă timp de nouă luni în o sută de trilioane de celule. Medicul care asistă la nașterea copilului nu-i conferă acestuia viață, așa cum nu-i conferă viață nici părinții prin actul nimirii. Nașterea propriu-zisă și actul nimirii sunt simple recunoașteri ale faptului că viața există deja. Numele poate fi purtat de milioane de alți indivizi, dar viața aceea este distinctă, unică. Un singur filament de ADN poate umple o enciclopedie cu o mie de volume, alcătuită din șase sute de mii de pagini cu câte cinci sute de cuvinte pe fiecare pagină. Dar individul transformă într-un mod minunat toată această informație într-o persoană și o personalitate care îi sunt proprii. Întrebați orice părinte cu gemeni identici. Nici măcar similaritatea structurii chimice nu face posibilă înlocuirea unuia prin celălalt. De aici este necesar să pornim. În puterea și înțelepciunea Lui infinită, Dumnezeu, autorul vieții, ne-a dat ceva în fața căruia trebuie să ne oprim și să ne minunăm. Lewis Thomas face următorul comentariu în *Medusa and the Snail*:

Simpla existență a unei celule ar trebui să fie unul din cele mai uluitoare lucruri de pe pământ. Oamenii ar trebui să umble toată ziua, oră de oră, îndemnându-se unul pe altul să o admire și să nu vorbească despre nimic altceva decât despre celulă... Dacă cineva reușește să o explice în timpul vieții mele, voi închiria un avion, poate chiar o flotă întreagă, și voi cere piloților să scrie un semn al exclamării după alt semn al exclamării, pe tot cerul, până când voi rămâne fără bani.⁵

Iată misterul care ar trebui să ne stârnească venerația. Dar în unicitatea noastră mai există un factor. Toți avem o integralitate indivizibilă. În fiecare personalitate există o convergență a elementelor componente ce nu pot fi separate, conferindu-ne fiecăruia propria noastră personalitate. F. W. Boreham a ilustrat strălucit acest aspect într-un eseu pe care l-a intitulat „The Sword of Solomon” [„Sabia lui Solomon”].

Există un sens... în care doi și cu doi fac patru.

Există un nivel – nivelul registrelor și al înscrisurilor contabile – la care aceste propoziții sunt destul de rezonabile. Dar dacă te ridici de la nivelul acesta la unul superior, descoperi de îndată că ele nu mai pot fi susținute. Pur și simplu nu mai funcționează. Solomon dovedește acest lucru la poarta cetății. Poate fi adevărat că o jumătate de suveran și cu o jumătate de suveran fac un suveran; dar este evident neadevărat că o jumătate de copil cu o jumătate de copil fac un copil. Să-și îndeplinească sabia lucrarea mortală; să despice copilul în două; și atunci o jumătate de copil plus o jumătate de copil vor reprezenta doar caricatura sinistă și macabră a unui copil. Două jumătăți ale unui copil nu pot face un copil.

La nivelul acesta mai înalt al sentimentului și al experienței umane, legile matematicii eșuează total. Când, de exemplu, un bărbat își împarte averea între copiii lui, el dă fiecăruia o parte din ea; dar când o femeie își împarte dragostea între copiii ei, ea dă fiecăruia toată dragostea... [Niciun] bărbat care a fost vreodată îndrăgostit nu va putea fi convins că una și cu una fac două. Când se uită la ea, simte că una plus una fac un milion... [Niciun] cuplu fericit care aduce în dulcele lor cămin un copilăș nou-născut nu va putea fi convins că doi și cu unu fac doar trei. Viața este îmbogățită de o mie de ori prin adăugarea micuței vieți. Și sunt sigur că nicio pereche din ale cărei brațe protectoare a fost răpită comoara vieții lor nu va găsi mângâiere în asigurarea că trei fără unu fac doi. În marile dureri ale inimii, credința în cifre se năruiește deplorabil.⁶

O persoană nu este o cantitate. Fiecare persoană este o entitate. Pierderea acestor adevăruri ce postulează unicitatea și integralitatea

noastră stă probabil la baza speranței greșite că o iubire certă și împlinitoare ne va satisface toate nevoile.

M-am întrebat adesea de ce trecem la stadiul behaviorist, vrăjiți de datele sale, și lăsăm necitit volumul originii noastre? Oare nu cumva fiindcă nu dorim să depindem de nimeni, iluzionându-ne cu credința că suntem rezultatul propriilor noastre eforturi? Prinși în robia dorinței după dragoste, am pierdut din vedere miracolul esenței noastre de dincolo de existență. Ocolirea primului nostru stadiu, acela al ființei, și preocuparea pentru stadiul behaviorist duce la un text al iubirii-necesitate fără un context al iubirii. Într-adevăr, dorințele noastre sunt reale. Iubirea-necesitate este reală. Indiferent dacă ne-am născut bogați sau săraci, în America sau în Asia, avem în noi o nevoie înăscută nu doar de a fi hrăniți, ci și de a fi iubiți. Din când în când, citim despre unele expresii dramatice ale acestei nevoi. Dar data viitoare citiți atent printre rânduri, și veți observa că nevoia resimțită nu este o nevoie oarecare, ci una foarte particulară. Aceasta este zidită în personalitatea și integralitatea singulară cu care ne-am născut.

Acum câteva luni am primit copia unei scrisori trimise de o misiune din New York care lucrează cu tineri prinși în capcana drogurilor, și adesea în rețeaua diabolică a prostituției. Nu-mi aduc aminte ca niște cuvinte ale unui străin să îmi mai fi apăsât vreodată atât de greu pe inimă. Încă înainte de formula de salut, autoarea scrisorii îl avertizează pe cititor că probabil îi va fi greu să creadă conținutul mesajului, însă îl asigură că fiecare cuvânt este adevărat. Iată textul acelei scrisori.

Dragă prietene,

A venit la ușa noastră marți dimineața, îmbrăcată în niște zdrențe murdare și ținând în mână o cutie de vopsea din aluminiu.

Încă din clipa în care a pășit în adăpostul nostru, ne-a intrigat pe toți. Orice ar fi făcut, oriunde s-ar fi dus, nu lăsa niciodată cutia din mâini.

Când Kathy s-a așezat în salonul centrului de recuperare, cutia era în mâinile ei. A dus cutia cu ea în sala de mese, în prima dimineață când a intrat acolo ca să mănânce, și în pat – în prima noapte când a mers la culcare.

Când a intrat la duș, cutia era la doar câțiva pași de ea. Când s-a îmbrăcat, cutia s-a odihnit la picioarele ei.

„Îmi pare rău, e a mea” le spunea consilierilor ori de câte ori cineva întreba ce e cu acea cutie. „E a mea.”

„Vrei să-mi spui ce e în ea, Kathy?” am întrebat-o.

„Hm, nu astăzi” a răspuns ea. „Nu astăzi.”

Când Kathy era tristă, ori furioasă, ori jignită – ceea ce se întâmpla foarte des – își ducea cutia de vopsea într-un dormitor liniștit de la etajul al treilea. Marți, miercuri și joi am trecut de mai multe ori pe lângă camera ei și am văzut-o legănându-se încet înaintea și înapoi cu cutia în brațe. Uneori șoptea încet acelei cutii.

Am fost în preajma unor copii cu probleme toată viața mea. I-am văzut purtând animale de pluș (chiar și unii din cei mai duri copii de la Covenant House au animale de pluș). Fiecare copil are nevoie – simte nevoia – să țină în brațe ceva.

Dar o cutie de vopsea? În mintea mea s-au declanșat semnale de alarmă.

În dimineața aceasta am decis să mă întâlnesc iar „întâmplător” cu ea.

„Vrei să iei masa cu mine?” am întrebat-o.

„Ar fi minunat” mi-a răspuns ea.

Ne-am așezat într-un colț al cantinei și am început să discutăm în vacarmul făcut de 150 de copii flămânzi ai străzii. Apoi am inspirat adânc și am plonjat...

„Kathy, ai o cutie frumoasă. Ce ai în ea?”

Kathy a făcut o pauză lungă. A început să se lege înaintea și înapoi, cu părul fluturându-i pe umeri. Apoi s-a uitat la mine cu lacrimi în ochi.

„Este mama mea” a spus ea.

„Oh! Cum adică, mama ta?” am întrebat.

„Este cenușa mamei mele” a răspuns. „Am mers și am luat-o de la casa mortuară. Vezi, i-am rugat chiar să pună o etichetă aici. Uite, scrie numele ei.”

Kathy a ridicat cutia în dreptul ochilor mei. O etichetă micuță lipită pe cutie spunea tot ce a mai rămas din mama ei: data nașterii, data morții, numele. Asta era tot. Apoi Kathy a tras cutia spre ea și a strâns-o în brațe.

„Nu am cunoscut-o prea bine pe mama, soră” mi-a povestit

Kathy. „Adică, m-a aruncat în lada de gunoi la două zile după ce m-am născut.” (Am verificat istoria lui Kathy. Într-adevăr, în anul în care s-a născut Kathy, ziarele din New York relatau o știre venită de la poliție, conform căreia o fetiță fusese găsită într-o ladă de gunoi... și da, era la două zile după ce se născuse Kathy.)

„Am locuit cu mai multe familii adoptive, furioasă pe mama” a continuat Kathy. „Dar apoi am decis să mă duc s-o caut. Am avut noroc – cineva știa unde locuiește. M-am dus la casa ei.

Dar nu era acolo, soră. Mama era în spital. Avea SIDA și era pe moarte.

Am mers la spital și am întâlnit-o cu o zi înainte să moară. Mama mi-a spus că mă iubește, soră” a zis Kathy plângând. (Am verificat povestea lui Kathy... fiecare cuvânt era adevărat.)

M-am apropiat de ea și am îmbrățișat-o, iar ea a plâns multă vreme în brațele mele. Mai exact, am înconjurat-o cu brațele, căci nu a lăsat cutia jos. Dar nu părea să o deranjeze acest lucru. Știi bine că n-a deranjat-o...

Am revăzut-o pe Kathy peste câteva ore luând prânzul în sala de mese. A venit la mine să mă salute. Eu am mai îmbrățișat-o o dată.

Îmi vine să plâng în seara asta. Nu pot să mă abțin. Cred că istoria aceasta – toată nenorocirea oribilă, tristă și ireală – m-a îndurerat. Presupun că de aceea am simțit nevoia să îți scriu scrisoarea de față.⁷

Ar putea exista o istorie mai dezolantă, capabilă să exprime mai bine iubirea-necesitate? Strigătul lui Kathy din lada de gunoi a respingerii semnalează deopotrivă agonia și măreția existenței umane. Oare Kathy a căutat într-adevăr dragostea, sau avem aici ceva mai mult de atât? Cred că este ceva mai mult. Să lăsăm deocamdată acest pas foarte important și vom reveni asupra lui când vom aduna laolaltă toate formele de iubire.

DARUL DRAGOSTEI

Există un revers al iubirii-necesitate, spune C. S. Lewis, și acesta este iubirea-dar. Este acea iubire care se revărsă în generozitate,

bunătate, milă, har și în milioane de alte acte sau gânduri ale dăruirii. Unde am fi cu toții, dacă nu ar fi existat iubirea-dar a lui Dumnezeu, care face atâta bine inimii noastre prin sacrificiul și darul ei altruist? Indiferent dacă este vorba de o iubire de pe câmpul de luptă, care își găsește exprimarea într-o faptă eroică, sau de dragostea sacrificială a unui părinte, citim și auzim despre asemenea daruri ale iubirii și recunoaștem dragostea manifestată prin acele acte.

Aici trebuie să facem o observație importantă. Doar una sau două dintre religiile lumii cred că virtutea supremă este iubirea-dar. Viața altruistă. Viața de sacrificiu. Acesta este scopul pe care trebuie să-l urmărească omul prin toate mijloacele. O veche povestire budistă relatează povestea unei femei care a dorit să știe cum poate scăpa de nefericire și de durere. Un înțelept i-a spus să meargă din poartă în poartă și când va găsi o casă unde nu există griji, să ceară de acolo niște grâu. După o vreme destul de îndelungată s-a întors la înțelept și i-a spus că nu a găsit nicio casă fără griji. De fapt, ajunsese să se implice atât de mult în nefericirile altora, încât uitase de ale ei. Morala istoriei este că atunci când dăruiești, uiți de propriile tale nevoi.

Apreciem cu toții iubirea-dar și fi admirăm pe cei ce o revarsă asupra aproapelui. Însă teoria religioasă ce stă la baza acestei ilustrații și însuși conceptul de iubire-dar nu reușesc, din nefericire, să dea un răspuns satisfăcător. Viața este mult prea complicată pentru a fi redusă la o călătorie menită a alina durerea. Ar mai fi de spus multe alte lucruri în această privință. Însă deocamdată ne este suficient să luăm notă de cea de-a doua categorie a lui Lewis, iubirea-dar. Cu toții avem privilegiul de a oferi darul iubirii și de a primi la rândul nostru darul iubirii.

Plăcerea care atrage

După ce ne prezintă cele două tipuri de iubire, iubirea-necesitate și iubirea-dar, Lewis ne prezintă două tipuri de plăcere, căutând o conexiune între plăcerile și iubirile noastre. Pe prima o numește plăcerea-necesitate, iar pe cea de-a doua plăcerea-apreciativă. Plăcerea-necesitate, spus foarte pe scurt, este acea mulțumire pe care o resimțim atunci când avem parte de bucuriile cele mai

simple ale vieții – un pahar cu apă, sau să ședem pe un scaun confortabil cu o ceașcă de ceai în mână (în cazul meu), sau orice altceva aduce încântare. Aceasta este plăcerea-necesitate. Puțini îi înțeleg valoarea mai bine decât călătorul aflat la mulți kilometri distanță de ceea ce-i este familiar și căruia îi lipsesc bucuriile obișnuite ale căminului. În cartea lui recentă intitulată *The Longing for Home*, Frederick Buechner are un paragraf care evidențiază exact acest lucru prin amintirile sale despre vremea copilăriei. Iată ce spune el:

Ce anume din casa aceea o făcea să fie acasă, într-un fel cum nicio altă casă a copilăriei mele nu putea fi, nici măcar de departe? O parte din răspuns este permanența ei – sentimentul pe care l-am avut că pe când toate celelalte case erau și apoi nu mai erau, aceasta era întotdeauna acolo și avea să dăinuiască atât cât puteam eu să-mi imaginez viitorul, cu Ellen aducând buncii paharul cu lapte smântănit pe o tavă de argint, exact la ora unsprezece dimineața; cu bunicul plecând la biroul din oraș și revenind... înainte de cină cu ziarul de seară sub braț și uneori cu câte ceva ce cumpărase de la brutărie în drum spre casă; și cu cina de sâmbăta când bucătăreasa avea liber și când meniul, în onoarea originii pe jumătate din New England a buncii, avea întotdeauna culoarea mahonului – fasole colorată fiartă cu carne sărată de porc și cu melasă, pâine brună de Boston cu stafide și cafea neagră tare, fiartă într-o oală împreună cu coajă de ou – pentru ca zațul să se lase la fund – și îndulcită cu bucățele de zahăr și cu frișcă bătută gros.⁸

Iată un pasaj foarte greu de citit dacă ești flămând! Dar este un exemplu clasic de plăcere-necesitate. Fiecare experiență de felul acesta intră într-o bancă de memorie și poate fi activată ori de câte ori se ivește un prilej potrivit pentru a te bucura de ea.

Apoi Lewis ne aduce la componenta finală a acestui cvadrant al gândirii sale. Este vorba de ceea ce el numește plăcerea-apreciativă, acea plăcere care se manifestă pe neașteptate, dar ne lasă deosebit de încântați după ce dispăre. De exemplu, conducem pe autostradă și după o curbă avem surpriza de a vedea un lan de grâu plin cu maci, iar acel spectacol ne lasă înmărmuriți. Exclamațiile „Ce

minunat!" „Ce frumos!" par a nu reuși să transmită întru totul plăcerea pe care o simțim și ne este imposibil să descriem în cuvinte acea fericire trecătoare. Respectiva străfulgerare de plăcere ne lasă cu un sentiment de tângire și cu o amintire de neșters.

Iubirea-necesitate, iubirea-dar, plăcerea-necesitate și plăcerea-apreciativă. Acestea sunt iubirile și plăcerile cu care trăim. Cu cât ele ne intersectează mai frecvent viața, cu atât mai mare ne va fi bucuria de a trăi. Dar acum, când încercăm să le adunăm pe toate laolaltă, se ridică o întrebare. Oare dând și primind dragoste, găsim plăcerea-necesitate și plăcerea apreciativă, putem noi să aflăm răspunsul la singurătatea inimii? Formează aceste patru componente un întreg împlinitor? Există un element complementar în aceste patru experiențe? Sau le lipsește totuși ceva?

Un gol surprinzător

Lewis remarcă în mod corect că între iubire și plăcere există un dezechilibru. Plăcerea-necesitate, sugerează el, prefigurează și ne îndreaptă atenția spre iubirea-necesitate. Un pahar răcoritor de apă rece într-o zi caniculară ne stârnește plăcerea. Dar această plăcere-necesitate este doar o mică sămânță în comparație cu plăcerea deplină pe care o găsim în brațele persoanei iubite. Când avem nevoie de dragostea cuiva și când acea dragoste ne este oferită, de aici rezultă o plăcere unică. Așadar există o relație între dragostea-necesitate și plăcerea-necesitate. Dragostea-necesitate și plăcerea-necesitate merg mână în mână, chiar dacă viața se schimbă.

Dar oare plăcerea apreciativă anticipează iubirea-dar în același fel în care plăcerea-necesitate anticipează iubirea-necesitate? Ceva nu se leagă aici. Ne este ușor să vedem relația între plăcerea-necesitate și iubirea-necesitate. Dar conexiunea între plăcerea apreciativă și iubirea-dar nu mai este la fel de ușor de făcut. Plăcerea-apreciativă în sine este insuficientă din cel puțin două motive.

În primul rând, ea nu este întru totul răspunsul la darul dragostei. În al doilea rând, plăcerea apreciativă este un răspuns nu numai în ce privește dragostea, ci și în ce privește frumosul și binele, și acest răspuns se exprimă prin mirare, venerație, încântare. Când apreciem o piesă muzicală, dorim să răspundem într-un fel oarecare. Ne delectăm în prezența unui peisaj frumos, la auzirea

unui sunet deosebit sau trăind un sentiment care nu poate fi reprimat. A spune că plăcerea apreciativă descrie pe deplin starea minții noastre într-o asemenea situație pare inexact.

Îmi aduc aminte vizita pe care am făcut-o odată la Cape Point, în Africa de Sud. M-am oprit în vârful triunghiului pe care îl formează țărmul la Land's End, și în fața ochilor mei s-a deschis nemărginită acea masă imensă de ape care a pus la grea încercare măiestria primilor exploratori. Dintr-o parte venea Oceanul Atlantic și din cealaltă Oceanul Indian. În locul în care cele două oceane se întâlneau, zvârcolindu-se cu o forță extraordinară, se căsca literalmente un abis fără fund – albastru și sălbatic. Peisajul îți tăia pur și simplu respirația. Pe când colegul meu și cu mine admiram în tăcere priveliștea aceea magnifică, am simțit o dorință copleșitoare de a răspunde într-un fel sau altul. Dar cum? Ce poate face plăcerea apreciativă? Firește că nu ne-am oprit să îmbrățișăm muntele de lângă noi; nu am lăsat un dar la poalele vreunei formațiuni stâncoase, și nici nu am sărutat apa. Plăcerea apreciativă se încheie într-un punct mort și se prăbușește înăbușită în ea însăși.

Atunci ce relație există între iubirea-dar și plăcerea apreciativă? Cum se raportează frumosul la plăcerea apreciativă care trebuie să-i răspundă, însă nu poate? Lewis înțelege perfect această emoție sufocantă. Trebuie să existe ceva mai mult, un al cincilea concept, capabil să rezolve această dilemă. El numește acest nou concept pur și simplu iubire apreciativă. Și cu această afecțiune irepresibilă el deschide un cadou care până acum stătea sigilat. Nimeni nu poate să răspundă la întrebarea de ce există o iubire mai profundă decât pot cuvintele noastre să exprime. Iată ce spune Lewis:

Dar în plăcerile apreciative, chiar și la nivelul lor cel mai de jos și tot mai mult pe măsură ce se dezvoltă în deplina apreciere a întregii frumuseți, obținem ceva ce nu ne putem împiedica să numim iubire... E sentimentul care te-ar face să nu fii dispus să desfigurezi o mare pictură chiar dacă ai fi ultimul om rămas în viață și ai fi tu însuși pe moarte; sentimentul care ne face să ne bucurăm de pădurile salvate pe care nu le vom vedea niciodată; care ne face doritori ca grădina sau lanul de fasole să existe în continuare. Noi nu ne mulțumim ca lucrurile să ne placă, ci le declarăm, într-o accepție momentană similitudinzei, „foarte bune”.⁹

Aceasta se întâmplă atunci când inima și mintea răspund cu o iubire care trece dincolo de plăcere. Este o înclinație a inimii care ne îmbogățește viața și voința, o unitate a iubirii și a recunoștinței. Dar spre ce se îndreaptă ea? Sau spre cine?

El [principiul de a pleca de la nivelul cel mai de jos] a fost cel care mi-a revelat o deficiență în clasificarea anterioară a iubirilor în iubiri-necesitate și iubiri-dar. În iubire există și un al treilea element, nu mai puțin important decât acestea, care este prefigurat de către plăcerile noastre apreciative. Această judecată că obiectul e foarte bun, această atenție (aproape omagiu) oferită lui ca un fel de datorie, această dorință ca el să existe și să poată continua să fie ceea ce este chiar dacă nouă nu ne-ar mai fi dat să ne bucurăm vreodată de el se pot aplica nu numai lucrurilor, ci și persoanelor. Când ele sunt oferite unei femei le numim admirație; când sunt oferite unui bărbat, cult al eroilor; când sunt oferite lui Dumnezeu, cult pur și simplu.¹⁰

Este limpede că Lewis subestimează aici, cred că din modestie, greutatea deplină a lucrurilor pe care le spune. A introduce conceptul de iubire apreciativă și a spune că ea nu este mai puțin importantă decât iubirea-necesitate și iubirea-dar înseamnă a spune că toate trei se află la același nivel, când de fapt iubirea apreciativă, dacă este corect înțeleasă, stă la baza tuturor celorlalte iubiri, pe care le influențează și le informează. Pasajul culminant pe această temă este strălucit, și pornind de la el îmi voi elabora propriul meu argument.

Iubirea-necesitate strigă către Dumnezeu din adâncul sărăciei noastre; iubirea-dar tânjește să slujească sau chiar să sufere pentru Dumnezeu; iubirea apreciativă spune: „Îți aducem mulțumiri pentru marea Ta slavă.” Iubirea-necesitate îi spune unei femei: „Nu pot trăi fără ea”; iubirea-dar tânjește să-i dăruiască fericire, sprijin, protecție – bogăție, dacă e cu putință; iubirea apreciativă contemplă, își ține respirația în tăcere, se bucură că poate exista o asemenea minune, chiar dacă nu-i e menită lui, nu va fi total demoralizată de pierderea ei, ar prefera chiar să fie așa decât să nu o fi văzut deloc.¹¹

Pe scurt, iubirea apreciativă rabdă, fiindcă este înrădăcinată în sursa ființei noastre, nu doar în comportamentul nostru. Nu îmbrățișăm muntele, dar ne putem opri să îi mulțumim Aceluia care l-a făcut și să îl iubim din toată inima noastră. În această ordine, ce transcende relațiile umane, există o fuziune a dragostei cu mulțumirea care nu poate fi numită altfel decât închinare.

G. K. Chesterton a spus odată că dacă copiii pot să-i mulțumească lui Moș Crăciun că le-a pus dulciuri în ciorapi, oare eu nu trebuie să-i mulțumesc nimănui că a pus două picioare în ciorapii mei? Aceasta nu este doar plăcere apreciativă; este iubire apreciativă. Cuvântul „mulțumesc” este indispensabil în forma cea mai înaltă a dragostei. Poate că de aceea, întocmai cum sărbătoarea nord-americană a Mulțumirii a fost rebotezată mai nou cu numele de Ziua Curcanului, o cultură a ingratitudinii produce o generație însingurată.

Cred că aceasta este piatra unghiulară a singurătății. Iubirea apreciativă izvorăște din recunoștință și admite misterul ființei în fața Aceluia care este cauza ființei noastre și care nu poate niciodată să nu existe. Iubirea apreciativă, atunci când participă la răspunsul nostru dat lui Dumnezeu, este o iubire care iubește din recunoștință față de El, este o iubire care își pleacă inima și voința în închinare. Iată deci care este acel „dincolo” al vieților noastre.

Am un prieten foarte drag care e un predicator renumit. Acum are șazeci și ceva de ani, dar în copilărie a fost dat spre adopție de către părinții lui, din niște motive foarte personale. De-a lungul vieții sale, s-a întrebat de mai multe ori dacă va putea să-și întâlnească vreodată părinții. Acum câțiva ani, după eforturi susținute, a reușit să dea de urma mamei lui. Evident, aceasta are deja o vârstă înaintată, și când a contactat-o, inima ei a fost copleșită de o bucurie nestăpânită. Era o bucurie pe care a crezut că nu o va trăi niciodată în viața ei, aflată acum aproape de final. Abia a putut aștepta ziua întâlnirii lor.

Aceasta s-a produs într-o zi viscolită de iarnă. Când prietenul meu a condus mașina încet și atent de-a lungul străzii necunoscute, în căutarea casei, a văzut o femeie așteptând în frig. Întâlnirea lor după cinci decenii a fost prea duioasă pentru a fi exprimată în cuvinte. Dar mi-a spus că atunci când și-a luat la revedere de la mama lui, a întrebat-o: „Mamă, te pot ajuta cu ceva?” Cu lacrimile

curgându-i pe obraz, femeia i-a răspuns: „Iubește-mă, fiule. Doar atât. Iubește-mă.”

De ce această rugămintă? Fiindcă s-a întrebat mereu dacă el ar putea să o iubească, deși ea nu îi dăduse nimic. Trebuie să se fi întrebat cum ar putea el să o iubească fără să aibă un motiv pentru aceasta? Dar ea îi dăduse darul vieții, și acesta este un dar suficient pentru ca iubirea apreciativă să caute o modalitate de a se exprima.

Oare nu din același motiv a căutat-o și Kathy pe mama ei? Deși întâlnirea lor a fost scurtă și peste numai câteva ore mama ei avea să moară, acea întâlnire a fost tămăduitoare pentru Kathy – i-a fost suficient s-o audă pe mama ei spunându-i: „Te iubesc.” Kathy ar fi putut găsi iubirea în altă parte. A existat întotdeauna posibilitatea aceasta. Însă chiar dacă ar fi găsit-o, în inima ei ar fi rămas adânc săpată dorința fierbinte de a-și găsi mama. Iubirea aceasta nu este doar o iubire-necesitate. Este necesitatea unei anumite iubiri, spre care inima se simte atrasă. Ea se naște din iubirea apreciativă a ființei.

Obiectul și resursa ultimă a acestui tip de iubire este Dumnezeu. Însuși care ne-a creat, și răspunsul suprem pe care trebuie să-l dăm noi nu se reduce la simpla dragoste. Răspunsul acesta izvorât din apreciere, din mulțumire, din venerație, din predare și din dorința după împlinirea spiritului este ceea ce noi numim închinare. Și până când nu îl vom găsi pe El, care singur este vrednic de închinare, inimile noastre vor bâjbâi însingurate.

Întocmai ca somonul care înoată hotărât împotriva curentului spre locul unde s-a născut pentru ca, la rândul lui, să își zămislească urmașii, tot așa din cel ce s-a întors la sursa vieții sale în închinare, la Dumnezeu însuși, vor țâșni râuri de viață.

Există un motiv pentru care conversația cu femeia de la fântână și cu femeia din casa lui Simon se încheie cu tema închinării. Ambele femei au iubit și au pierdut. Ambele au cunoscut decepția în dragoste. Ambele au trăit iubirea-necesitate și iubirea-dar. Ambele au cunoscut limitările plăcerii. Dar apoi au întâlnit o inegalabilă iubire apreciativă. Așa că s-au plecat înaintea Mântuitorului și au dus mesajul Lui la toți cunoscuții lor.

ÎNTOARCEREA LA RĂDĂCINI

Aceasta ne aduce înapoi nu la comportament, ci chiar la ființa noastră, din care derivă comportamentul pe care-l manifestăm.

Teoreticienii sinelui pot fi scuzați, căci disciplina lor îi poate purta doar până la ceea ce este observabil. Ei se opresc acolo unde presuposițiile lor seculare îi obligă să se oprească. Dar este evident că ei ratează punctul de pornire, fiindcă noi nu suntem ceea ce suntem din cauză că facem ceea ce facem. Dimpotrivă, noi facem ceea ce facem fiindcă suntem ceea ce suntem. Și Scripturile ne aduc aminte că am fost creați de către un Creator iubitor care ne cheamă să ne închinăm Lui.

Am auzit recent o istorie fascinantă despre călătoria unui cuplu în România. Aceștia au mers să înfieze un băiețel care se născuse fără brațe. Când l-au vizitat la orfelinat, au observat că nimeni nu se uita la micuțul George, deoarece handicapul lui era considerat de rău augur și un blestem pentru orice familie. Dar cuplul acesta s-a uitat la el și a decis să-l aducă în Statele Unite și să-l înfieze, dacă mama lui ar fi fost de acord. Dar atunci s-a întâmplat ceva de neuitat.

Când a fost contactată, mama s-a uitat la ei și i-a întrebat de ce doreau să înfieze băiatul. Ea a spus: „Am auzit că în America sunt folosiți copii pentru experimente genetice. De aceea vreți să-l luați pe fiul meu?”

Potențialii părinți erau nu numai altruiști, ci și înțelepți. Fiind limitați total de bariera lingvistică, au făcut un gest care trebuie să fi fost inspirat de Dumnezeu. Aduseseră cu ei o Biblie în limba română, pe care au deschis-o la Psalmul 139 și au întins-o femeii. Femeia a luat-o și a citit următoarele cuvinte:

Doamne, Tu mă cercetezi de aproape
și mă cunoști,
știi când stau jos și când mă scol,
și de departe îmi pătrunzi gândul.
Știi când umblu și când mă culc,
și cunoști toate căile mele.
Căci nu-mi ajunge cuvântul pe limbă,
și Tu, Doamne, îl și cunoști în totul.

Tu mă înconjori pe dinapoi și pe dinainte,
și-Ți pui mâna peste mine.
O știință atât de minunată este mai presus de puterile mele:
este prea înaltă ca s-o pot prinde.

Tu mi-ai întocmit rinichii,
 Tu m-ai țesut în pânțele mamei mele:
 Te laud că sunt o făptură așa de minunată.
 Minunate sunt lucrările Tale,
 și ce bine vede sufletul meu lucrul acesta!
 Trupul meu nu era ascuns de Tine,
 când am fost făcut într-un loc tainic,
 țesut în chip ciudat, ca în adâncimile pământului.
 Când nu eram decât un plod fără chip, ochii Tăi mă vedeau;
 și în cartea Ta erau scrise
 toate zilele care-mi erau rânduite,
 mai înainte de a fi fost vreuna din ele.

Cât de nepătrunse mi se par gândurile Tale, Dumnezeule,
 și cât de mare este numărul lor!
 Dacă le număr,
 sunt mai multe decât boabele de nisip.

Cercetează-mă, Dumnezeule, și cunoaște-mi inima!
 Încearcă-mă, și cunoaște-mi gândurile!
 Vezi dacă sunt pe o cale rea,
 și du-mă pe calea veșniciei! (Ps. 139:1-6, 13-18, 23-24).

Citind acest pasaj, mama a plâns și a strâns Biblia la piept. Apoi l-a încredințat pe fiul ei cel fără de brațe în brațele acelora care au văzut în el o deschidere a ființei, nu doar un copil care nu-și va putea deschide niciodată brațele spre alții.

Ființele noastre tânjesc după Dumnezeu. El a pus în noi dorințele noastre. Numai în El este potolită foamea singurătății – care se potolește nu doar prin iubire, ci și prin închinare. Mama a înțeles că băiețelul ei va crește și va dori să o cunoască. Dar a înțeles totodată că micuțul va fi îndrumat nu numai spre sursa vieții lui, ci și spre sursa vieții ei. Când a strâns Biblia la piept, ea și-a arătat iubirea apreciativă față de El.

Închinarea este mai mult decât dragoste

Când închinarea este înțeleasă corect, ea realizează cel puțin trei lucruri care contracarează durerea singurătății.

În primul rând, ea recunoaște sursa legitimă a misterului și exprimarea justă a venerației. Această recunoaștere tulburătoare a misterului este una din cele mai mari împliniri ale inimii omenești. Să observăm atent căutările noastre în toate domeniile cunoașterii. De ce se lărgesc mereu orizonturile științei? Numai din cauza dorinței noastre de a ști. Și, inevitabil, cu cât descoperim mai multe, cu atât descoperim că rămân mai multe de descoperit. Căutările noastre scot la lumină miracol după miracol, și tot nu știm ce se află la baza tuturor lucrurilor. Unii spun cinic că totul se reduce la ADN. Alții parcurg drumul reducionismului până la capăt și afirmă patetic că totul se rezumă la elemente chimice. Iar alții indică spre supă primordială. Dar până și cei mai informați gânditori seculari admit că dincolo de prima fracțiune infinitesimală de secundă, cartea originilor păstrează tăcerea.

Abia recent, când planeta Marte a putut fi văzută de la mică distanță pe ecranele televizoarelor noastre, cercetătorii implicați în proiect au putut să dea nume stâncilor pe care le-au văzut și mașinăriilor pe care ei înșiși le-au conceput și folosit în acest scop, rămânând uluiți în fața materiei, doar din cauză că se află la o distanță de aproape 200 de milioane de kilometri de noi. Dar nu putem să mulțumim materiei. Ce repede s-a stins primul fior în fața celui miracol al explorării. Oare am uitat ce au simțit astronautii care au orbitat pentru prima dată partea întunecată a lunii și au văzut spectacolul oferit de „răsăritul pământului” la orizontul lunii? Singurul răspuns potrivit a fost: „La început Dumnezeu.”

Astăzi ridicăm osanale mașinăriilor pe care le construim. De aceea, nu este deloc de mirare că am învățat să trăim singuri, căci misterele noastre au o viață foarte scurtă. Dar oare nu cumva Dumnezeu, care El Însuși este spirit pur, a pus în noi un mister special, așa încât doar când Îl venerăm pe El găsim mereu ceva nou?

Noi, oamenii, suntem niște ființe finite. Când finitudinea își pierde recunoștința și venerează impersonalul, ramurile existenței pierd legătura cu rădăcinile esenței și comportamentul sfârșește prin a fi studiat separat de misterul vieții înseși. Atunci plăcerea apreciativă devine un substitut inconsistent și tranzitoriu al iubirii apreciative.

Dumnezeu a avertizat Israelul din vechime, atunci când a

repetat Legea, că cel mai rău lucru care li s-ar putea întâmpla ar fi să devină un popor nerecunoscător, să creadă că ei singuri au semănat și au secerat. Așa că Dumnezeu le-a spus în acea fază de copilărie a națiunii lor: „V-am dat o țară pe care n-o munciserăți, cetăți pe care nu le zidiserăți, dar pe care le locuiți, vii și măslini pe care nu-i sădiserăți, dar care vă slujesc ca hrană” (Ios. 24:13).

El le-a declarat în repetate rânduri: „Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru, care v-am scos din țara Egiptului.” Dacă El le-a atras atenția asupra faptului că moșteneau țara în care locuiau fără niciun merit propriu, dacă le-a amintit că recolta de care se bucurau provenea din vii pe care nu le sădiseră ei – oare nu dorește El cu atât mai mult să ne amintim că însăși viața pe care o avem este un dar? Această permanentă atenționare sau aducere aminte stă chiar în centrul închinării. Dacă nu ar exista iubirea apreciativă, nu am putea niciodată să ne închinăm cu adevărat lui Dumnezeu. Toate celelalte iubiri își extrag definiția dintr-o închinare pură.

În al doilea rând, nu numai că dragostea apreciativă duce la o închinare care se hrănește din venerație și mirare, dar ea trece dincolo de sine și se dăruiește altora. Acest aspect este important de remarcat, deoarece efectele închinării nu se limitează la individ, ci se revarsă și asupra aproapelui aflat în nevoi. Dacă nu ar exista iubirea apreciativă față de Dumnezeu, nu am putea să-i iubim pe vrăjmașii noștri sau să dăm dovadă de altruism față de cineva.

Din iubirea apreciativă decurge iubirea-dar, îndreptată în special asupra acelor chinuți de iubirea-necesitate. Datorită iubirii noastre față de Dumnezeu putem îndura toate lucrurile, și din iubirea cu care El ne îmbogățește pe noi înșine izvorăște o dragoste care nu ne aparține. Aceasta se revarsă dintr-un rezervor pe care El l-a pus în inimile noastre și din care extragem mereu iubire.

Ce rol special poate să joace creștinul într-o lume plină de ură și suspiciune! Numai așa poate fi stăvilită proliferarea alienării și adusă iubirea lui Dumnezeu la toți cei ce sunt singuri. Ura care se manifestă în societatea noastră este rodul unei lumi care nu cunoaște iubirea apreciativă pentru Cel ce este sursa vieții.

În sfârșit, pe lângă faptul că iubirea apreciativă sau închinarea izvorăște din recunoștința față de Dumnezeu și răspândește dragostea Lui într-o lume ostilă, ea adună viața închinătorului într-un centru unic, influențând toate manifestările vieții. Mulți artiști și

scriitori talentați simt durerea singurătății din cauză că geniul lor este denaturat. „Sabia lui Solomon” le-a spintecat spiritele. Scriitorii și artiștii sunt în primul rând oameni, și abia apoi scriitori și artiști, și o viață care își caută împlinirea în expertiza ei înainte de a și-o găsi la nivelul ființei va simți inevitabil durerea fragmentării. Așa cum un copil nu poate fi schilodit fizic și să-și păstreze în același timp integralitatea, nici noi nu putem să fim denaturați la nivelul ființei noastre esențiale fără să ne simțim pustiți. Închinarea este cea care aduce o unitate de esență.

CONCLUZIE

Thomas Wolfe a avut dreptate. Problema singurătății este universală. Compozitorul care a scris minunata colindă „O Betleem, oraș micuț” a surprins foarte bine ideea aceasta în cuvintele: „Speranțele și temerile vremurilor se unesc în tine, în această seară.” [trad. lit. din engl.]

D. H. Lawrence are și el dreptate. Nu dragostea este rădăcina; ea este doar o ramură. Abia când ne întoarcem spre autorul vieții pentru a defini sursa vieții și întinderea ramurilor sale, vom înțelege corect iubirea și o vom ridica pe cele mai înalte culmi, dar atunci ea se va închina la un cu totul alt altar. Fiecare persoană individuală este o jertfă unică și distinctă adusă lui Dumnezeu într-un spirit de recunoștință. Ca să modificăm puțin citatul din Augustin – Inimile noastre nu-și pot afla liniștea până când își găsesc închinarea în El.

Un compozitor îmbină minunat aceste adevăruri, inspirându-se din Psalmul 42:

Cum dorește un cerb izvor de apă
Așa eu Te doresc.
Tu ești singura mea dorință
Să Te laud eu tânjesc.
Tu-mi ești scut și tăria mea
Și Ție-ți dau toată inima.
Tu ești singura mea dorință.
Să Te laud eu tânjesc.¹²

Strigătul lui Dumnezeu pentru poporul Său

Cuvintele introductive ale oricărui discurs au o valoare strategică. Studenții în oratorie sunt învățați arta de a capta atenția auditoriului. În acest scop, se recurge la anumite strategii sau metode specifice. Apoi, după ce audiența a fost câștigată de partea vorbitorului și după ce acesta comunică tot ce intenționează să spună, încheierea discursului devine deosebit de importantă. În gândurile de încheiere, aspectele introductive care erau menite să atragă ori erau superficiale sunt lăsate la o parte și se insistă asupra a ceea ce trebuie să rămână în memoria ascultătorului și asupra a ceea ce formează esența mesajului. La sfârșit, ascultătorul trebuie să rămână cu implicațiile și cu cerințele ce se desprind din ceea ce s-a spus anterior.

Dar cuvintele de încheiere nu au valoare doar într-un cadru public. Conștient sau nu, cu toții suntem foarte atenți la ceea ce spunem în conversațiile private sau ori de câte ori ne luăm rămas bun de la cineva. Felul cum ne despărțim de cineva, fie și pentru numai câteva ore, sau ceea ce spunem când absența va fi mai îndelungată este deosebit de important, de aceea ne alegem cuvintele cu grijă. Adesea copiii noștri ne-o iau înainte, ca formă de

șicanare, și anticipează cuvintele noastre de despărțire: „Te iubim... ai grijă.” În sudul Statelor Unite se spune: „Să te întorci cu bine.” Spaniolii spun „adios”, care înseamnă „spre Dumnezeu”. La fel spun și francezii, prin al lor „adieu”. În limba engleză, „good-bye” este o contracție derivată din „God be with you” [„Dumnezeu să fie cu tine”]. Cu alte cuvinte, ori de câte ori ne despărțim, ne exprimăm speranța, așteptarea și încrederea că ne vom întâlni din nou.

Dar când Dumnezeu ne spune cuvintele Lui introductive și de despărțire, nu întâlnim nici strategii, nici farse, ci doar adevăruri definitorii pentru viață. Ar fi bine să le ascultăm cu atenție, căci dacă nu rămânem în grija și călăuzirea Lui atunci când Își ia rămas bun de la noi, nu va mai fi nicio speranță de rămas bun în ce ne privește! Ne vin în minte cuvintele lui Isus când a plâns pentru cetatea Lui preaiubită: „Iată că vi se lasă casa pustie; căci vă spun că de acum încolo nu Mă veți mai vedea până când veți zice: «Bine-cuvântat este Cel ce vine în Numele Domnului!»” (Matei 23:38-39). Cât de importante sunt cuvintele „până când”! Dacă nu ar fi existat acest avertisment, viitorul ar fi fost sumbru.

Scripturile se deschid prin cuvintele: „La început, Dumnezeu”. În afară de Dumnezeu, nu există niciun alt punct rațional de pornire pentru viață. El este axa în jurul căreia se învârtă viața. El este sursa în care viața își are începutul. El este punctul de referință de la care pornește orice definiție.

În relatarea Genezei observăm foarte repede intenția lui Dumnezeu de a umbla și de a vorbi cu creația Lui, de a intra în comuniune cu creaturile Sale. Dar comuniunea aceasta este întreruptă atunci când Adam și Eva își aleg proprii termeni în acest angajament.

Dacă ne uităm la pictura lui Michelangelo în care Dumnezeu Se apropie de Adam, observăm cât de întins este brațul lui Dumnezeu. Fiecare mușchi de pe fața Lui este contorsionat și mâna I se întinde cât mai mult posibil pentru a stabili contactul. Prin contrast, Adam lasă o mână amorțită să atârne apatic, într-o atitudine ce pare a spune: „Dacă se întâlnesc, se întâlnesc.” Atitudinea celor doi reflectă înclinații opuse ale inimii.

Dintre multele generații care vin și trec, Dumnezeu a căutat una din toată creația, una care să Îi înțeleagă inima și să Îi apuce mâna întinsă. Avraam a devenit omul care a vrut să facă lucrul acesta,

care a fost gata să lase totul și să pornească în căutarea cetății al cărei Ziditor era Dumnezeu. El a primit complimentul suprem atunci când Dumnezeu l-a numit „prietenul lui Dumnezeu”.

Dar observăm două direcții distincte pe care Avraam le-a trasat pentru viața lui. El a fost cunoscut ca un om al cortului și ca un om al altarului – reflectând tranzitoriul vieții și sacralitatea ei. Pe scurt, centrul întregii lui vieți a fost altarul și toată trăirea lui a fost nimic mai mult și nimic mai puțin decât o extensie a închinării sale. Închinarea a stat în centrul a tot ce a făcut.

Generațiile care i-au urmat au făcut aceleași greșeli ca și înaintașii lor. Cortul și altarul au fost abandonate în favoarea unor căutări seculare (sensul literal al termenului secular este „aparținând lumii acesteia”), în urmărirea temporalului și îmbrățișarea profanului. Rezultatul final a fost pierderea altarului și o amarnică robie în Egipt. Dar Dumnezeu le-a auzit strigătele, i-a scăpat din acea robie și i-a călăuzit spre o țară pe care le-a dat-o lor, una în care curgea lapte și miere. În acea călătorie, după ce i-a izbăvit și le-a dat Legea Morală, primul lucru care le-a cerut să-l facă a fost să ridice un cort și să acorde o atenție cu totul specială altarului. Această structură mobilă nu era o construcție permanentă, ci un loc de întâlnire care putea fi demontat și purtat cu ei în călătorie.

La aproximativ patru secole după izbăvirea lor, la începutul așa-numitei epoci de aur a Israelului, una din cele mai importante realizări a prevestit, într-un mod ironic, căderea națiunii. David a dorit să construiască un templu. El a fost dulcele cântăreț al lui Israel și un om după inima lui Dumnezeu. A dorit un edificiu mareț, capabil să adăpostească închinarea poporului. A avut viziunea unei structuri permanente, în locul cortului minimalist și portabil. Relatarea acestui fapt este conținută în 2 Samuel 7. Iată răspunsul mai degrabă aspru al lui Dumnezeu către David:

Oare tu Îmi vei zidi o casă ca să locuiesc în ea? Dar Eu n-am locuit într-o casă, din ziua când am scos pe copiii lui Israel din Egipt până în ziua aceasta; ci am călătorit într-un cort drept locuință. Prefutindeni pe unde am mers cu toți copiii lui Israel, am spus Eu oare vreo vorbă vreuneia din semințiile lui Israel, căreia îi poruncisem să pască pe poporul Meu Israel, zicând: „Pentru ce nu-Mi zidiți o casă de cedru?” (2 Sam. 7:5-7).

Înălțarea templului a adus o schimbare importantă în istoria lui Israel, a marcat un punct de cotitură în ce privește atitudinea poporului față de Dumnezeu. Dacă inițial ei erau proprietatea lui Dumnezeu, acum se părea că Dumnezeu este proprietatea lor. Dacă inițial poporul călătorise *cu* Dumnezeu, acum se părea că poporul călătorește *spre* Dumnezeu. După ce Dumnezeu a fost adăpostit într-un loc imobil, spiritualitatea a devenit localizată și viața a devenit deconectată de la închinare. Rezultatul tragic a fost glorificarea mijloacelor, care a dus la pierderea scopurilor.

Odată am fost invitat să vorbesc la Centrul de Strategie Geopolitică din Moscova. Unele din cele mai importante personalități ale Rusiei au studiat ori au predat aici la un moment dat. Generalul care mă însoțea m-a dus mai întâi într-o sală spațioasă, zugrăvită ostentativ în culorile regalității, decorată cu încrustații în aur și împodobită cu multe opere de artă deosebit de valoroase. Bolta era foarte înaltă, ca aceea a unei catedrale. La jumătatea distanței dintre tavan și sol, încăperea era înconjurată cu portretele unora din cei mai mari generali ai Rusiei, de la Petru cel Mare la Kutuzov, renumitul general din timpul războaielor napoleoniene. Nu încăpea nicio îndoială că întreaga clădire fusese concepută cu scopul de a-i onora pe eroii Rusiei și, drept consecință, de a-l face pe cel care intra în sală să se simtă mic.

Ce ironie, m-am gândit, că o națiune a cărei lozincă ideologică este supremația muncitorului își decorează clădirile așa încât muncitorul să se simtă nesemnificativ. Cât de subtile și de contradictorii sunt rezultatele celor mai bune intenții ale noastre! Tot așa, construirea templului a pornit de la o motivație corectă, dar postscriptul proiectului depășea povestea unor intenții ratate – și Dumnezeu, și poporul s-au pierdut.

Tot ce ținea de templu era luxuriant, elegant și spectaculos. Dar exact de aici a pornit tot ce a dus la deformarea închinării. Aici s-a pierdut Cartea Legii. Aici a fost corupt sistemul sacrificial. Aici preoții au pierdut noblețea chemării lor. Aici poporul a pierdut gloria lui Dumnezeu, când Dumnezeu i-a părăsit. Cortul și altarul au fost înlocuite de o autoritate eclesiastică iubitoare de putere care, înconjurată de atâtea ornamente, a privat poporul de serviciile sale preoțești.

Dumnezeu dorea să locuiască în fiecare închinător înainte ca

aceștia să se adune ca să se închine împreună. Dar templul preluase controlul, și acum stătea în calea închinării. Tocmai aceasta a fost tema predicii lui Ștefan în capitolul șapte din Faptele Apostolilor, plătind cu viața pentru îndrăzneala lui. El a spus: „Cel Prea Înalt nu locuiește în lăcașuri făcute de mâini omenești” (v. 48). Prin aceste cuvinte radicale, li se amintea oamenilor că principala lor obligație nu era să meargă la templu ca să se închine, ci să poarte templul cu ei. Însuși trupul lor trebuia să fie un templu al lui Dumnezeu.

Să fie foarte clar că prin aceasta nu vreau să spun că frumusețea și structura unui loc de închinare nu sunt deloc importante. Nicidecum. Vreau doar să sugerez că atunci când se ridică edificii grandioase și când acestea sunt invadate de imagini uriașe, la propriu sau la figurat, există întotdeauna pericolul de a se pierde din vedere valorile superioare ale oamenilor care intră în acel edificiu și de a se uita că turnurile sunt orientate spre cer, nu spre pământ. Tot ce se găsește într-un loc de închinare comunică ceva printr-un limbaj propriu. Unele elemente șoptesc, altele strigă cu putere. Iată de ce ultimele cuvinte ale lui Dumnezeu din Vechiul Testament, rostite prin profetul Maleahi, sunt o rugămintă patetică adresată poporului de a lua seama la felul în care închinarea și-a pierdut valoarea. Dorința lui Dumnezeu în ce privește poporul Lui a fost deformată, și în rândul poporului s-a instalat oboșala.

Interesant este că tot închinarea e tema cu care se încheie și Apocalipsa, ultima carte a Noului Testament. Dar aici Ioan face o descriere apoteotică a închinării autentice și, așa cum am arătat ceva mai devreme, spune că în cetatea eternă nu a văzut niciun templu. Aici Dumnezeu nu mai este închis într-o clădire.

DILEMA ZILELOR NOASTRE

În drumul parcurs până aici am tratat mai multe teme: Vinovăția. Plăcerea. Durerea. Dumnezeu. Sentimentele. Singurătatea. Acum începem să înțelegem cum li se răspunde la toate în acel angajament pe care îl numim închinare și de ce închinarea este răspunsul suprem la strigătul inimii. În închinare, strigătul nostru întâlnește strigătul inimii lui Dumnezeu către poporul Lui – căci închinarea este ceea ce dorește Dumnezeu de la noi (vezi Ioan 4:23). Dacă nu înțelegem acest lucru, vom fi dezamăgiți în

experiența creștină. Renumitul scriitor A. W. Tozer a spus că închinarea este giuvaerul lipsă din coroana bisericii.

Pe când familia noastră locuia în Anglia, o furtună puternică a devastat o bună parte din țară. Mii de copaci au fost doborâți la pământ în noaptea aceea. Câteva zile mai târziu, ne-am plimbat prin fața palatului Buckingham și soția mea a observat ceva foarte semnificativ. Copacii doborâți erau robuști și foarte înalți, dar rădăcinile lor erau incredibil de scurte. Ne-am uitat uimiți la acea disproporție și, întrucât nu aveam pregătire horticolă pentru a-i putea găsi o explicație, ne-am dat doar cu părerea și am plecat mai departe.

După acea întâmplare, am fost în vizită la niște prieteni și le-am împărtășit nedumerirea noastră că niște copaci giganti se sprijineau pe niște rădăcini atât de scurte. Ceea ce am auzit cu acea ocazie ne-a oferit o lecție fascinantă pentru viață. Nivelul pânzei freatice în solul Angliei e atât de aproape de suprafață, încât rădăcinile nu trebuie să pătrundă prea adânc pentru a găsi nutrienți. De aceea rădăcinile sunt scurte, așa că, deși copacii arată masivi și viguroși la suprafață, orice furtună mai puternică îi va dezrădăcina, fără ca aceștia să poată opune prea multă rezistență.

Ce lecție importantă ne oferă această ilustrație! Nu este suficient să ai rădăcini; rădăcinile trebuie să fie adânci. Iată obiectivul pe care îl vom urmări acum. Cum putem să ne formăm o rețea de rădăcini capabilă să facă față oricărei furtuni care caută să ne atragă spre interese vremelnice și profane?

Am spus ceva mai înainte că dragostea nu este rădăcina, ci doar o ramură. Am arătat apoi că rădăcina este închinarea. Dar dacă închinarea noastră este superficială, agitația vieții și confuzia minții ne vor doborî la pământ chiar și pe cei mai puternici dintre noi, oricât de viguroși am părea la prima vedere.

Cei mai mulți dintre noi vom fi de acord cu lucrul acesta. Oricât de deconcertant ar fi pentru noi toți, nicio altă temă nu este mai necesară pentru biserică la ora actuală decât chemarea lui Dumnezeu la închinare. Căci și noi L-am pierdut pe Dumnezeu la altar. Atâta corupere a închinării există în vremea noastră, încât dacă am scrie o teologie biblică ori sistematică pe baza a ceea ce observăm în închinare, Dumnezeu ar fi descris ca un ghem irațional de contradicții, unica rațiune a existenței Sale fiind aceea de a

induce un fel de energie fizică în viața noastră. Dacă închinarea nu își recâștigă integritatea, atât în viața noastră personală cât și în comunitatea credincioșilor, strigătele inimii nu își vor găsi niciodată odihna, și brațul întins al lui Dumnezeu nu îl va întâlni niciodată pe al nostru.

O VOCE CARE DEPLÂNGE PUSTIA

Vocea lui Maleahi a fost auzită la sfârșitul mileniului ce a urmat exodului. Abia peste patru sute de ani avea să mai audă națiunea o voce profetică. Acesta este un interval lung în istoria unei națiuni tinere. Succedarea a douăzeci de generații fără să se audă nicio voce care să cheme poporul trebuie să fi fost o experiență deosebit de demoralizantă pentru cei ce tânjeau ca dreptatea să curgă pe pământ ca niște râuri. Dar vocea lui Maleahi i-a chemat să se oprească și să privească mai degrabă înapoi decât înainte.

În acele secole, Dumnezeu le ieșise de mai multe ori în întâmpinare, nu doar printr-un eveniment sau altul, ci într-o repetare evidentă a idelilor. Din zilele patriarhilor, până la judecători și apoi până la regi, vocea lui Dumnezeu a chemat poporul să se oprească din vâltoarea existenței umane, să acorde iarăși importanță altarului și să înțeleagă ce înseamnă a te întâlni cu Dumnezeu.

Vă aduceți aminte cât de amănunțite au fost instrucțiunile lui Dumnezeu pentru construirea cortului întâlnirii. El a specificat fiecare detaliu în parte, inclusiv cantitatea și calitatea materialului, măsurile structurii și culorile materialului, numele artizanilor și împărțirea încăperilor. Dar Dumnezeu nu S-a mulțumit să le dea aceste instrucțiuni, ci le-a repetat de mai multe ori. De ce a acordat atâta importanță cortului? De ce erau atât de importanți parametri acestui cort? Putem doar să deducem că importanța acestora deriva din scopul pentru care a fost făcut cortul – „acolo Mă voi întâlni cu voi” (Exodul 29:42). „Acolo îți voi vorbi.” Este evident că Dumnezeu acordă o însemnătate deosebită modului și locului în care ne întâlnim cu El.

Profeția lui Maleahi are doar cincizeci și cinci de versete. Mesajul vieții acestui profet s-a rezumat la o mână de cuvinte. Dar scurtimea mesajului este contrabalansată de puterea și de finalitatea lui. Era o vreme când nimic grav nu amenința orizontul istoric, așa că

lumea nu avea nevoie de Dumnezeu. Stabilitatea națiunii nu dădea motive de mari temeri.

Despre Cartea Esterei se spune că este singura carte din Biblie în care Dumnezeu nu este menționat, deși El este mereu prezent. Despre Cartea lui Maleahi se poate spune că face tot timpul referire la Dumnezeu (Dumnezeu este menționat în cincizeci și trei din cele cincizeci și cinci de versete), dar El este absent din viața oamenilor. Dacă fiecare credincios ar pune la inimă cuvintele Cărții lui Maleahi, ea ar revoluționa gândirea noastră, fiindcă acestea sunt ultimele cuvinte ale lui Dumnezeu pentru o perioadă determinată de timp. Aici toate strigătele inimii omenești primesc un răspuns convingător, întrucât aici ni se comunică strigătul inimii lui Dumnezeu. El caută în noi o închinare adevărată. Căci „închinătorii adevărați se vor închina Tatălui în duh și în adevăr; fiindcă astfel de închinători dorește și Tatăl. Dumnezeu este Duh; și cine se închină Lui, trebuie să I se închine în duh și în adevăr” (Ioan 4:23-24).

PRIMUL ELEMENT

Să urmărim firul gândirii lui Dumnezeu de la începutul mesajului. „V-am iubit, zice Domnul! Și voi ziceți: «Cu ce ne-ai iubit?»”. Acest tip de dialog străbate toată cartea. „Eu vă spun asta, iar voi ziceți «Cum așa?»” „Eu vă aduc o anumită acuzație, și voi o negați.”

Tiparul acesta de gândire este greu de înțeles. O mie de ani în care Dumnezeu a vorbit mereu, și poporul încă mai cere clarificări. Imaginați-vă de câtă îndrăzneală a fost nevoie ca poporul lui Dumnezeu să întrebe: „Cu ce ne-ai iubit?”

Nu cunosc o cale mai bună de a arăta cât de inimaginabil este răspunsul acesta decât să relatez istoria a doi profeți care au ilustrat dragostea lui Dumnezeu în termeni deosebit de grăitori, cu mult înainte de intrarea lui Maleahi pe scena istoriei. Unul dintre ei s-a adresat împărăției de nord, Israel, și celălalt împărăției de sud, adică lui Iuda. Felul în care Dumnezeu a vorbit despre dragostea Lui prin acești profeți este absolut provocator. De fapt, ca să fim sinceri până la capăt, limbajul și metaforele sunt mai degrabă tulburătoare, dacă nu chiar stânjenitoare uneori. Dar există motive foarte întemeiate pentru folosirea lor.

Primul profet este Osea, care a trăit în a doua parte a secolului

al VIII-lea î.Cr. Lui i-a fost dată una din cele mai dureroase experiențe ale vieții. Dumnezeu i-a poruncit să iubească o femeie cu numele de Gomer, care în cele din urmă l-a părăsit și a adăugat la rușinea trădării ei dizgrația prostituției. Din căsătoria profetului cu Gomer au rezultat trei copii. Primul a fost un băiat, pe care prorocul l-a numit Izreel, care însemna „Judecată”. Acest nume evoca poporului evreu o zi de judecată, și încă una devastatoare.

Cu ceva timp în urmă, am vizitat împreună cu fiul meu Parla-mentul din Londra. Pe pereții unei săli grandioase, unde demnitarii sunt invitați la dineuri, atârnă față în față două tablouri. Ni s-a povestit că odată, când președintele francez Charles de Gaulle a fost oaspete la un banchet în această sală, a fost așezat cu fața spre unul dintre tablouri, care înfățișa bătălia de la Waterloo. Președintele a cerut să fie mutat în așa fel încât să stea cu spatele spre acel tablou. Britanicii i-au împlinit dorința. Dar spre marea lui durere, s-a trezit cu fața spre tabloul de pe peretele opus, ce reprezenta o altă înfrângere a francezilor, aceea de la Trafalgar.

Niciun francez nu și-ar decora casa cu memento-uri artistice ale acelor evenimente umilitoare pentru ei și nici nu i-ar trece prin cap să-și numească fiul „Waterloo” sau „Trafalgar”. În fiecare națiune există experiențe gen Waterloo sau Trafalgar, iar numele și locurile asociate acestora sunt pentru ei niște amintiri neplăcute.

Dar în casa lui Osea primul născut se numea Izreel, ca un avertisment că spectrul judecății lui Dumnezeu planează peste popor, căci la Izreel și-a găsit Izabela groaznicul și pateticul ei sfârșit. Cineva a ținut odată o predică pe baza acestui text, pe care a intitulat-o simplu „Într-o zi, răsplata”.

Cel de-al doilea copil al lui Osea a fost o fată, pe care a numit-o Lo-Ruhamă, ceea ce însemna „nu mai este îndurare”. Națiunea a ajuns la capătul îndurărilor lui Dumnezeu, de care își bătuse joc, așa încât Dumnezeu le spunea acum: „Vremea îndurării s-a sfârșit.” Nu mai exista milă pentru ei. Chiar și iubirea are o limită până la care poate merge fără să se prostitueze. Al treilea copil al lui Osea a fost tot un băiat, și Dumnezeu i-a cerut să-l numească Lo-Ami, care înseamnă: „Tu nu ești poporul Meu.” Cu alte cuvinte, Dumnezeu a spus în termeni foarte duri: „Te dezmoștenesc.”

Să ne imaginăm starea de spirit din acea casă, unde cei trei copii erau numiți în esență „Judecată”, „Nu mai este îndurare” și „Tu nu

ești poporul Meu". De fiecare dată când vreunul dintre ei era chemat, se evoca adulterul spiritual din țară. „Judecată, vino la masă.” „Nu mai este îndurare, fă ordine în camera ta.” „Tu nu ești poporul Meu, termină-ți temele.”

Dar să nu-l trecem cu vederea pe cel ce purta întregul stigmat al acestei trădări. Durerea cea mai mare în căminul acela sfâșia inima lui Osea. Pentru el, mesajul nu era doar o simplă predică de muștrare a poporului și de chemare a acestuia înapoi la Dumnezeu. El știa mai bine decât oricine ce simte Dumnezeu, fiindcă și dragostea lui era una sfâșiată. Soția lui l-a părăsit și a ales să se vândă străinilor din dragoste pentru bani. Fără îndoială că Osea căuta consolare în copiii lui orfani de mamă pentru inima lui îndurerată din cauza iubirii neîmpărtășite. Și lupta lui lăuntrică a dat naștere unei întrebări inevitabile – „Cât mai trebuie s-o iubesc?”

Era doar o chestiune de timp până când întrebarea avea să iasă dintre zidurile casei parohiale și să se răspândească pe străzile orașului unde predica Osea. Un profet al lui Dumnezeu care propovăduia sfințenia era căsătorit cu o prostituată. „Cum poate un sfânt al lui Dumnezeu să fie unit cu o femeie atât de adulteră?”, trebuie să se fi întrebat poporul. Putem doar să ne închipuim insultele pe care le-a îndurat Osea din partea acelor pentru care batjocura era singura plăcere.

Să ne imaginăm puțin scena aceasta. Un grup de închinători merg spre locul lor de adunare. Din întâmplare, trec pe lângă un bordel unde își pierd vremea ratații și stricații cetății, iar unul dintre ei strigă batjocoritor către grupul care se îndreaptă spre locul unde urmează să asculte mesajul lui Osea: „Când îl întâlniți, spuneți-i din partea mea că unii dintre noi am cumpărat serviciile nevastei lui și ne-am desfătat de ele. Stăm la rând să le mai cumpărăm o dată.” Cutremurat de această realitate dezgustătoare, cineva îndrăznește să deschidă subiectul și îi zice lui Osea: „Spune-ne, te rog. Cum poate un om sfânt ca tine să fie căsătorit cu așa o femeie adulteră?”

Osea tace câteva clipe, apoi răspunde: „Mă așteptam să întrebați asta. Și vă voi răspunde cu plăcere cât este de ușor să iubești o asemenea femeie, dar numai după ce îmi veți explica voi cum poate un Dumnezeu sfânt să iubească o națiune adulteră ca a noastră?”

Dacă tăcerea lui Osea înainte de a răspunde a durat câteva clipe,

tăcerea interlocutorilor săi trebuie să fi părut o veșnicie. Cum a putut poporul să nesocotească o asemenea iubire, care îl iubește pe cel greu de iubit, pe cel ce nu merită să fie iubit, pe cel ce este pur și simplu dezgustător?

Dumnezeu le amintește încă de la bun început că dragostea Lui pentru ei nu se bazează pe mărimea țării, nici pe puterea ei, și nici pe vreun merit special pe care l-ar avea. Dragostea Lui este complet nemeritată, revărsându-se fără măsură asupra unui popor care a respins-o. Dumnezeu ar fi putut acorda acel statut privilegiat Greciei. Dar nu l-a acordat. Ar fi putut să îl acorde Romei. Dar nu l-a acordat. Ar fi putut să-l acorde Babilonului. Dar nu l-a acordat. S-a uitat spre această națiune micuță, disprețuită de Grecia, înfrântă de Roma, robită de Babilon, și ei i-a spus: „Pe tine te-am iubit dintre toate națiunile pământului.” Asupra ei s-a revărsat dragostea Lui îndurătoare, deși n-o merita.

Billy Graham a fost întrebat odată de ce l-a ales Dumnezeu tocmai pe el ca să predice lumii. Și marele evanghelist a răspuns: „Când voi ajunge în cer, aceasta va fi prima mea întrebare.” Nici-unul dintre noi nu merităm dragostea Lui, și totuși El ne iubește.

Acum câțiva ani am citit în *The Christian Century* un articol despre un tânăr dependent de droguri din Harlem. Articolul era scris de un asistent social și el suna astfel:

Este murdar, ignorant, arogant, necinstit, greu de angajat, falit, nedemn de încredere, urât, respins de toți, singur. Și el știe toate astea. Știe, în sfârșit, că nimic nu îl poate recomanda altei ființe umane. Că nu are nimic de oferit. Că nimic în ființa lui nu poate stârni dragostea cuiva față de el. Că nu poate fi iubit. Dar tocmai prin faptul că recunoaște și mărturisește că nu merită dragostea altora ne reprezintă pe noi toți. Căci toți suntem ca el în această privință. Toți suntem imposibil de iubit. Dar, mai mult decât atât, viața acestui băiat arată spre ceva dincolo de ea însăși, spre Evanghelie. Îl arată pe Dumnezeul care ne iubește cu toate că noi îl urâm, ne iubește cu toate că noi nu răspundem dragostei Lui, ne iubește cu toate că nu îi producem plăcere. Dumnezeu ne iubește de bună voie, ne acceptă deși nu avem nimic să-I oferim. În existența respingătoare a acestui băiat se ascunde taina scandalosă a Cuvântului lui Dumnezeu.¹

Există o doză de scandal într-o asemenea iubire, nu-i așa? O iubire care îl iubește pe cel pierdut și imoral. O iubire care vrea să iubească, deși este respinsă. Iată ideea din Osea ce merită ținută minte: că dragostea respinsă a lui Dumnezeu, atât de flagrant abuzată, poate fi comparată cu dragostea unui soț pentru o femeie ce îl părăsește pentru a se deda unei vieți de prostituție, dar continuă să fie iubită de el. Aceasta este esența mesajului propovăduit de profetul Osea la sfârșitul secolului al VIII-lea î.Cr. și adresat în principal împărăției de nord.

Să mergem acum două secole mai târziu și să vedem ce a avut de spus Dumnezeu atunci. Și de data aceasta ne vom întreba de ce sunt folosite niște metafore atât de dure. În ajunul căderii împărăției sudice a lui Iuda, Dumnezeu ne oferă prin profetul Ezechiel o descriere încă și mai tăioasă. În Ezechiel 16, ni se prezintă următoarea parabolă.

Un bărbat a trecut într-o zi pe drumul mare al țării sale. Pe marginea drumului, a văzut o fetiță abia născută. I-a auzit plânsul, a ridicat-o, a dus-o la o apă din apropiere, a spălat-o, a învelit-o în hăinuțe moi și a încredințat-o cuiva ca s-o îngrijească cu drag. După mai mulți ani, când a trecut iarăși prin acele ținuturi, a văzut o tânără foarte atrăgătoare. A cerut-o în căsătorie, ea a acceptat, i-a dăruit dragostea ei și cei doi s-au căsătorit.

Mulți ani mai târziu, Dumnezeu spune poporului Său: „Eu am fost Cel care am trecut pe drum și te-am găsit în nenorocirea ta. Te-am salvat. Te-am luat așa cum un bărbat își ia mireasa și te-am iubit. Iar acum, după atâția ani de căsătorie, tu ai respins iubirea Mea.”

Și apoi spune: „Tuturor curvelor li se plătește o plată; dar tu ai dat daruri tuturor ibovnicilor tăi, i-ai câștigat prin daruri, ca să-i tragi la tine din toate părțile și să curvești cu ei. Ai fost cu totul altfel decât celelalte curve, întrucât nimeni nu umbla după tine, ci tu plăteai celor ce veneau la tine, în loc ca tu să fii plătită de ei” (Ezechiel 16:33-34).

Dumnezeu spune, cu alte cuvinte, că Israel era mai rău decât cei ce se vindeau pe bani. Cel puțin o prostituată are o scuză – ea este plătită de iubiți ca să se culce cu ei. „Tu ai fost cu totul altfel – spune Domnul – tu plăteai celor ce veneau la tine.”

Nu există o imagine mai grăitoare a degradării decât aceasta. La

un moment dat, prostituarea a fost punctul cel mai de jos. Dar apoi inima lor a găsit ceva și mai josnic. Seducția nu mai avea scuza câștigului bănesc, ci avea drept cauză senzualitatea cea mai crasă. Rău de dragul răului. O viață nerușinată și nesăbuită de promiscuitate. Ar putea cineva să se afunde mai jos de atât? Oricât ar fi de greu de crezut, a mai existat un stadiu. De la Osea și Ezechiel, trecem acum la Maleahi.

După scurgerea altor două sute de ani, Dumnezeu le-a zis copiilor Săi: „V-am iubit.”

Și ei au răspuns: „Cu ce ne-ai iubit?”

Oare au uitat ce spusese Osea? Oare au uitat ce spusese Ezechiel? Dintre toate forțele de pe pământ, dragostea este cea mai puternică și cea mai vulnerabilă. După ce dragostea se epuizează fără să fi fost împărtășită, ce mai rămâne de făcut sau de spus, în afară de a accepta durerea inimii și respingerea? Oamenii au decăzut atât de mult, încât au pierdut capacitatea de a recunoaște dragostea chiar și când erau abuzați în numele ei.

Ne amintim cuvintele profetului Isaia, prin care Dumnezeu zice poporului Său: „Ce aş mai fi putut face viei Mele, și nu i-am făcut?” Dacă Dumnezeu a spus lucrul acesta cu mai multe secole înainte de cruce, ne întrebăm ce ar putea să întrebe lumea modernă, care îl respinge astăzi, după jertfa de pe cruce? Ce s-ar putea spune unei inimi care nu recunoaște dragostea în sacrificiul ei suprem?

Cu mai mulți ani în urmă am vizitat unul din adăposturile Maicii Tereza, care se numește Nirmal Hriday, în Calcutta, India. Numele acesta înseamnă în traducere literală „inimă pură”. Un anunț de pe exteriorul clădirii avertiza șoferii ambulanțelor să îi aducă doar pe săracii refuzați de spitale din cauză că erau prea aproape de moarte pentru a mai fi ajutați.

În turul pe care l-am făcut adăpostului, am văzut un bărbat care era probabil destul de tânăr, deși arăta mult mai în vârstă. Slăbit și cu o expresie foarte obosită, era ținut în brațe de o femeie europeană care îl hrănea cu o pipetă. M-am întors spre soția mea și i-am spus: „Probabil că, în afară de vremea prunciei lui, este prima dată când cineva îl ține în brațe.” Ochiul lui, ridicați spre asistentă, exprimau o grație fără margini.

Oare nu merită să reflectăm puțin asupra faptului că dincolo de cultură, credință, etnie și limbă, dragostea are un chip atât de ușor

de recunoscut, încât îi putem aprecia frumusețea? Și totuși, Dumnezeu a încercat mii de ani să-Și demonstreze dragostea față de copiii Lui, dar ei au strigat cu inimi haine, aproape într-un glas: „Cu ce ne-ai iubit?”

Trebuie să recunosc că în perioada de început a studiilor mele din Vechiul Testament, în anii studenției, m-am întrebat de ce a fost nevoie de niște analogii atât de severe și totuși tandre, atât de brutale și totuși pline de încărcătură, pentru a exprima ceea ce s-a petrecut între Dumnezeu și poporul Lui. De ce acele descrieri atât de dramatice ale lui Osea și Ezechiel? Ce rost aveau ele? Oare nu exista o cale mai rafinată și mai blândă, mai puțin melodramatică de a spune același lucru? Recurgea Dumnezeu la extreme pentru a-i șoca pe cititori?

Expresia îndurerată a dragostei a parcurs tot drumul până la cruce. Pentru mine, a fost un moment de trezire la realitate când am înțeles nu doar faptul doctrinar al dragostei Lui, ci și intensitatea emoțională și realitatea dragostei lui Dumnezeu. Iubirea nu descrie doar un angajament, oricât de important ar fi acesta. Ea presupune totodată simțirea.

În mii și mii de cuvinte, gânditorii și teologii au dezbătut și au discutat despre natura sentimentelor lui Dumnezeu și s-au întrebat dacă Dumnezeu are sau nu sentimente. Suntem foarte îndatoritori pentru toate gândurile și eforturile care s-au depus pentru elucidarea acestei teme, precum și pentru profunzimea la care s-a ajuns în abordarea ei. Dar dincolo de toate aceste lecturi și studii, mi-e imposibil, indiferent cât tact au dovedit unele școli de gândire pentru a evita capacitatea lui Dumnezeu de a simți, să nu mă îndoiesc sincer că Dumnezeu ar fi recurs la toată imagistica la care a recurs dacă inima Lui nu ni s-ar dezvălui prin cuvintele „te-am iubit.”

Poate că există totuși ceva care să ne poată ajuta aici. Știm că animalele simt durerea și chiar fericirea. Dar nu le credităm cu o capacitate comparabilă cu a oamenilor de a înțelege durerea și fericirea în aceleași împrejurări. De fapt, chiar în interiorul regnului animal există diferite niveluri la care animalele își exprimă emoțiile. C. S. Lewis a discutat pe larg despre felul în care noi, ca ființe omenești, ne „arătăm durerea”. De exemplu, în cazul oamenilor, durerea este inevitabil legată de un cadru moral și de întrebări ce

vizează finalitatea, dreptatea și cauzalitatea. Altfel spus, o abordăm în termenii binelui și răului. Întrucât trăim într-un cadru moral, raționalizările noastre morale sunt superioare atitudinii față de durere ce caracterizează regnul animal. Atunci de ce nu credem că este posibil ca Dumnezeu să aibă simțiri superioare, la nivelul infinitudinii Lui? Este posibil ca El să-Și „arate” bucuria și durerea altfel decât noi, într-un fel care transcende capacitățile noastre, fără ca prin aceasta să Se diminueze pe Sine sau realitatea înțelegerii noastre.

Toma d'Aquino vorbește despre utilizarea analogică a limbajului; altfel spus, Dumnezeu poate să folosească prin analogie un cuvânt pentru a descrie sentimentele Lui, într-un mod pe care noi să-l înțelegem, deși depășește cadrul nostru de referință. De exemplu, când iubesc pe cineva și acea persoană refuză să mă iubească la rândul ei, sufăr, fiindcă am pierdut ceva. Când Dumnezeu ne iubește și noi refuzăm să-L iubim, și El suferă. Dar El suferă fiindcă *noi* am pierdut ceva, nu *El*. Cuvântul folosit este identic, dar contextul este cel ce determină sensul lui.

Aceasta a fost tragedia dublă a lui Israel. Dumnezeu a spus poporului Său: „Te iubesc”, dar în incapacitatea lor de a înțelege dragostea Lui, ei nu au putut pricepe nici ce au pierdut. Respingându-L, ei nu au făcut ca Dumnezeu să fie mai puțin Dumnezeu. Dar au făcut ca ei să fie mai puțin decât ar fi putut să fie.

Din afirmarea îndrăzneată a iubirii lui Dumnezeu, pe care El o face în termeni cu o mare încărcătură emoțională, desprindem prima componentă a închinării semnificative: *Omul nu se poate închina fără să iubească*, ceea ce înseamnă că emoțiile sunt o parte intrinsecă a închinării. Dar să înțelegem foarte bine că emoțiile și emotivitatea nu sunt unul și același lucru. În momentul în care emoțiile sechestrează intelectul, intervine un element distructiv. Emoțiile cultivate și informate de adevăr facilitează exprimarea lor legitimă. Iubirea este o parte vitală a închinării.

UNDE ESTE ONOAREA?

Dumnezeu continuă să vorbească prin Maleahi și spune: „Un fiu cinstește pe tatăl său, și o slugă pe stăpânul său. Dacă sunt Tată, unde este cinstea care Mi se cuvine? Dacă sunt Stăpân, unde este

teamă de Mine? zice Domnul oștirilor... și... ziceți: «Cu ce am nesocotit noi Numele Tău?»» (Maleahi 1:6).

Acestea au fost cuvintele lui Dumnezeu către poporul Său. A încercat în repetate rânduri să Se apropie de el. Dar când poporul s-a apropiat de Dumnezeu, ei au pierdut din vedere nu doar dragostea Lui, ci și acea atitudine atât de importantă care este reverența. Ce greșală imensă, ca Domnul gloriei să Se apropie de tine, și tu să uiți cine este El! Aceasta este miopie în forma ei cea mai gravă.

Cuvântul hindus pentru tată este *Pita* (cu *i* scurt, ca în *englezescul* „it”). Termenul ce o desemnează pe mamă este *Mata* (și *a* este scurt, ca *i*-ul din „tată”). Important este de știut, însă, că tata nu este chemat *Pita* și mama nu este chemată *Mata*, deși acestea sunt cuvintele care îi desemnează, ci trebuie să adaugi un *jee*. Așadar tata este chemat *Pita-jee* și mama este chemată *Mata-jee*, fiindcă *jee* comunică respect și reverență. Cea mai apropiată paralelă în Occident se găsește în sudul Statelor Unite, unde copiii răspund tatălui lor: „Da, domnule” și mamei „Da, doamnă”, deși apelativele folosite de regulă sunt „Tati” și „Mami”, termeni ce exprimă dragostea copiilor față de părinții lor. Așadar persoanele iubite sunt și respectate, păstrându-se o distanță cuviincioasă față de ele. Într-o aplicație modernă, Dumnezeu spune de fapt poporului Său: „Îmi spuneți *Tati*. Dar unde este *Domnule*?”

În anii 1950, pe când eram încă un copil, a vizitat India atletul american Jesse Owens. Nu-mi mai încăpeam în piele de fericire aflându-mă în primul rând și urmărindu-i toate mișcările, în timp ce el vorbea despre triumfurile sale de la Olimpiada din 1936 de la Berlin, când a alergat sub privirea intimidantă a lui Hitler și a câștigat patru medalii de aur. Este ușor de înțeles bucuria unui băiețandru de a se afla în preajma unui „erou”. A descris pe larg fiecare eveniment al competiției, a vorbit despre presiunile simțite dar și despre triumful repurtat. După discurs, când mulțimile s-au înghesuit în jurul lui pentru un autograf, am reușit să mă apropiu și mai mult de el și să stau chiar lângă el. Ba chiar m-am aplecat puțin înainte, pentru ca o parte a corpului meu să fie în permanent contact cu o parte a corpului său.

Simțind probabil acea apropiere fizică, s-a întors spre mine, s-a aplecat, mi-a luat mâna și mi-a strâns-o. Mica mea palmă s-a pierdut cu totul în palma lui uriașă. Apoi m-a întrebat cum mă

cheamă; emoțiile au fost atât de mari, încât nu sunt sigur că i l-am spus corect. Dar strângerea aceea de mână m-a determinat de mai multe ori să-mi cercetez atent mâna. *Asta-i mâna pe care a strâns-o Jesse Owens*. Ani de zile, după acea întâmplare, prietenii mei și-au dorit să nu fi existat niciodată ori eu, ori Jesse Owens. Despre orice s-ar fi discutat, găseam o modalitate ca să strecur cuvintele: „Când am fost cu Jesse Owens...”

Gândiți-vă, pentru o clipă, că după ce Jesse Owens mi-a strâns mâna, eu aș fi pierdut din vedere distincția dintre măreția lui athletică și neputința mea. Oare nu ar fi fost asta o culme a nebuniei? Doar fiindcă s-a apropiat o dată de mine, ar fi fost acesta un motiv suficient ca să-l lovesc cu palma pe umăr și să-i spun: „Ei bine, Jesse. Suntem doar noi doi – unu la unu. Ce zici, mergem să alergăm?”

El era campionul lumii, iar eu un simplu admirator. Acea apropiere nu a anulat diferența dintre noi. Simplul fapt că am dat o dată mâna, nu însemna că el e Jesse pentru mine. El a rămas tot Domnul Jesse Owens.

Exact asta vrea să spună Dumnezeu prin întrebarea Lui: „De ce nu Îmi arătați respect?” „Ați uitat cine sunt?” Dialogul acesta dintre Dumnezeu și poporul Lui ne amintește cu multă forță care este cea de-a doua componentă a închinării: *Nu ne putem închina înaintea Lui fără reverență*.

Când marele preot intra în Sfânta Sfintelor, lucru pe care îl făcea o dată pe an, el trebuia să intre cu spatele înainte, căci nu putea sta „față în față” cu Dumnezeu. Când Uza, bine intenționat, a prins chivotul legământului, împiedicându-l să cadă, Dumnezeu a arătat poporului într-un mod dramatic că acesta nu trebuie tratat ca orice lucru comun din lumea aceasta. Chivotul legământului simboliza însăși prezența Lui.

Conceptul de onoare și de reverență este extrem de greu de înțeles, mai ales în America de Nord, unde distincțiile sociale au dispărut. Îndepărtarea barierelor sociale este un lucru bun, dar există unele distincții care nu trebuie anulate niciodată până acolo încât să se piardă respectul legitim dintre copii și părinți, elevi și profesori, tineri și vârstnici. Când aceste distincții dispar, sfârșim prin a ne pierde orientarea vieții. Și, desigur, distincția cea mai mare este aceea dintre Dumnezeu și creatura Lui. Dacă această distincție se pierde, împreună cu reverența, moare cea mai importantă relație din câte există.

Este interesant de remarcat că odată cu moartea reverenței în cultura noastră, se modifică și limbajul. Nu mai avem niveluri de adresare în relațiile cu superiorii sau cu aceia alături de care lucrăm ori slujim. Și aici au existat rațiuni ale schimbării, chiar foarte importante. Dar rezultatul final este că între acel „Tu” pe care îl spunem când ne adresăm lui Dumnezeu și „tu” cu care ne adresăm unii altora s-a pierdut distincția necesară.

În Fapte 10 citim despre Corneliu că a căzut la picioarele lui Petru, dar Petru l-a ridicat și i-a spus: „Scoală-te, și eu sunt om!” Implicația este evidentă. A cădea în genunchi înaintea lui Dumnezeu este o expresie legitimă a închinării și a fost un răspuns legitim din partea cuiva care era, în termenii vremii respective, un păgân. Noi îi datorăm lui Dumnezeu nu doar lauda – lucru pe care îl auzim mereu – ci și onoarea, despre care însă auzim vorbindu-se prea puțin. În minunata versiune King James a Psalmului 119 citim: „Sfânt și venerat este numele Lui.” New International Version spune: „Sfânt și minunat este numele Tău.” Astăzi cuvântul „minunat” este folosit în legătură cu orice – de la jucători de baschet la computere – așadar, din cauza coruperii lui, este preferabil să folosim cu referire la Dumnezeu cuvântul *venerație/reverență*.

În Epistola către Evrei, când autorul se apropie de concluzia lui, exprimată în termeni categorici, potrivit căreia Isus este „marele nostru preot” și revelația supremă a lui Dumnezeu Tatăl, fiind mai presus de toți îngerii, el ne îndeamnă: „Fiindcă am primit, deci, o împărăție, care nu se poate clătina, să ne arătăm mulțumitori, și să aducem astfel lui Dumnezeu o închinare plăcută, cu evlavie și cu frică; fiindcă Dumnezeul nostru este „un foc mistuitor” (Evrei 12:28-29).

Dragostea și reverența sunt primele două componente ale închinării.

SACRIFICAREA ANIMALELOR BOLNAVE

Dar Dumnezeu introduce și o a treia componentă a închinării, și o face răspunzând la o întrebare belicoasă: „Cu ce am nesocotit noi Numele Tău?”

La această întrebare, El răspunde: „Prin faptul că aduceți pe

altarul Meu bucate necurate! Și dacă ziceți: «Cu ce Te-am spurcat?» Prin faptul că ați zis: «Masa Domnului este de disprețuit!» Când aduceți ca jertfă o vită oarbă, nu este rău lucrul acesta? Când aduceți una șchioapă sau beteagă, nu este rău lucrul acesta oare? Ia adu-o dregătorului tău! Te va primi el bine pentru ea, va ține el seama de ea? zice Domnul oștirilor” (Maleahi 1:7-8).

În acest schimb de replici, ajungem la esența stării lor: *Este imposibil să te închini lui Dumnezeu fără sacrificii, fără să dai ce ai mai bun.* Dar poporul a început să îl disprețuiască pe Dumnezeu, aducându-I animale schilode, oarbe și bolnave, adică oferindu-I rebuturi în închinarea lor.

Pe când aveam doisprezece sau treisprezece ani, am fost întrebat de învățătorul școlii duminicale dacă doresc să joc rolul lui Iosif în sceneta de Crăciun. Trebuie să mărturisesc sincer că biserica aceea era atât de liberală, încât mesajul Evangheliei se pierdea sub greutatea ceremoniei. Eram pe punctul să spun nu, căci nu aveam habar ce ar fi trebuit să fac. Dar apoi mi s-a spus ce se aștepta din partea mea: în esență, trebuia să o țin pe Maria de mână, să merg cu ea până la altar, să ne oprim acolo, să ne întoarcem, să o iau iarăși de mână și să ieșim afară din decor. Nu era nevoie să spun niciun cuvânt și nici de cine știe ce talent artistic. Când am cunoscut-o pe fata care urma să joace rolul Mariei, am decis că participarea mea în acea scenetă ar putea fi deosebit de plăcută.

Am ajuns la biserică prea devreme și m-am plimbat de colo-colo ca să mai îmi treacă timpul. Am văzut pe masa de la altar un bol cu ceva ce semăna cu niște biscuiți. Neștiind prea bine ce semnifică acei biscuiți, mi-am vârât pumnul în ele și am început să mănânc, în timp ce admiram picturile și sculpturile din acea frumoasă catedrală. Dintr-odată l-am văzut pe vicar ieșind din sacristie și venind glonț spre mine. L-am salutat respectuos și am continuat să savurez biscuiții pe care le aveam în mână. El s-a oprit, s-a uitat fix la mine și a strigat supărat: „Ce faci?”

La fel de surprins de izbucnirea lui pe cât era el de surprins de activitatea mea, am răspuns: „Eu sunt Iosif din sceneta de Crăciun.”

Era clar că nu la aceasta se referea întrebarea lui. „Ce ai în mână?” m-a luat el la rost. Studiindu-mă cu atenție din cap până în picioare, a văzut că am și buzunarele pline cu acei biscuiți. Atunci am avut parte de o muștrulială pe care nu am putut-o înțelege

nicidecum, în cadrul căreia preotul a repetat de mai multe ori cuvântul *sacrilegiu*. Am decis să nu caut niciodată în dicționar sensul lui, căci eram sigur că am încurcat-o rău de tot, comițând o greșală pe care nici măcar nu știam să o pronunț.

Mulți ani mai târziu, nu m-am putut abține să nu zâmbesc când am citit definiția dată de G. Campbell Morgan cuvântului *sacrilegiu*. Conform acestuia, sacrilegiul este a lua ceva ce îi aparține lui Dumnezeu și a-l folosi în scopuri profane. Cu toții cunoaștem relatarea din Cartea lui Daniel, când Belșatar a luat vasele din templu și le-a folosit într-o seară de beție. Acea utilizare a vaselor a fost una blasfemiatoare. Dar sacrilegiul, continuă Morgan, nu înseamnă doar utilizarea profană a unor obiecte sacre. În forma sa cea mai gravă, înseamnă a-I da lui Dumnezeu ceva ce pentru tine nu înseamnă absolut nimic. Aceasta este acuzația adusă de Dumnezeu împotriva poporului Său: „Când aduceți [o vită] șchioapă sau beteagă, nu este rău lucrul acesta oare?”

Închinarea este, în esența ei, a-I da lui Dumnezeu ce ai mai bun. Acest lucru nu poate fi făcut fără a sacrifica aclamațiile și laudele lumii. Dacă ne-am opri și am reflecta puțin asupra acestui aspect, am vedea cât de aproape suntem de sacrilegiu în fiecare zi.

Îi dăm noi oare partea cea mai bună din timpul nostru?

Îi dăm noi oare partea cea mai bună din energia noastră?

Îi dăm noi oare partea cea mai bună a gândurilor noastre?

Îi dăm noi oare partea cea mai bună din averea noastră?

Îi dăm noi oare partea cea mai bună din planurile și visurile noastre?

Sau dăm ce avem mai bun lumii, iar Dumnezeu primește doar rebuturile?

Charles Wesley a scris frumoasa cântare pe care o cităm în continuare:

O Tu, Cel care vii de sus

Ca să ne dai foc ceresc pur,

Aprinde flacăra dragostei

În slabul altar al inimii mele!

Și lasă-l să ardă acolo spre gloria Ta

cu o intensitate de nestîns.

Iar eu să-Ți răspund cutremurat

Cu rugăciuni umile și cu laude înflăcărare.

Isuse, întărește dorința inimii mele

Să lucrez, să vorbesc și să gândesc pentru Tine;

Ajută-mă să păzesc sfântul foc

și să păstrez viu darul pe care l-ai pus în mine.

Oricând gata pentru voia Ta cea bună,

Să împlinesc mereu faptele credinței și ale dragostei,

Până când moartea va pecetlui îndurările Tale veșnice

Și va desăvârși jertfa ce Ți-o aduc.²

„Să lucrez, să vorbesc și să gândesc pentru Tine.” Obişnuiesc să reflectez adesea la cuvintele acestea. Cât de trist este să trăiești într-o lume dominată de ideea că oamenii deștepți din societate sunt socotiți cei care activează în „profesii seculare” cu solicitări intelectuale serioase și, prin urmare, aceștia sunt demni de tot respectul. În vremea noastră există o presupunere, nu foarte subtilă, potrivit căreia cei care sunt angajați în lucrarea creștină nu sunt la același nivel intelectual cu cei din profesiile seculare și că Dumnezeu primește doar rămășițele gânditorilor lumii acesteia.

Există un sens ironic în care acest adevăr este valabil. Dumnezeu îngăduie ca lucrurile slabe să le facă de rușine pe cele înțelepte și ca ceea ce este simplu să triumfe peste ceea ce este sofisticat. Dar există și un sens în care acest adevăr este transformat într-o caricatură și lăsat să sugereze, într-un mod eronat, că gânditorii cei mai străluciți trebuie să aparțină acestei lumi, iar gânditorii mediocri sunt urmași ai lui Dumnezeu. Moise și Pavel au fost două dintre cele mai strălucite minți ale Vechiului și Noului Testament. Dumnezeu le-a cerut să-și pună abilitățile în slujba Lui, așa cum Avraam și Iov – doi oameni bogați – au fost chemați să își admită sărăcia spirituală înaintea altarului sacru al lui Dumnezeu.

Cu patru ani înainte de a plăti cu viața dedicarea lui pentru Dumnezeu, William McChesney, care a fost martirizat în 1964 pe când era misionar în Congo, a scris aceste cuvinte în locuința sa din Phoenix, Arizona:

Dacă El este Dumnezeu și a murit pentru mine,
Niciun sacrificiu nu poate fi prea mare
Pentru mine, un muritor de rând –
Voi face totul de dragul lui Isus.³

CORUPEREA INTENȚIEI

Am văzut că nu ne putem închina fără emoție, fără reverență, fără sacrificiu. Acum ajungem la a patra componentă a închinării și vom spune că *este imposibil să te închini lui Dumnezeu cu o motivație greșită*. Dumnezeu strigă: „Cine din voi va închide porțile, ca să n-aprindeți degeaba focul pe altarul Meu? N-am nicio plăcere de voi, zice Domnul oștirilor, și darurile de mâncare din mâna voastră nu-Mi sunt plăcute!” (Mal. 1:10).

Multe aspecte ce țineau de închinarea la templu au devenit spectacol. Totul părea să indice cât de impresionante erau ritualurile și îndatoririle religioase. Dar inima oamenilor era departe, foarte departe de Dumnezeu. Ori de câte ori puterea și ceremonia se unesc cu puritatea interioară, există un risc real ca aceasta din urmă să aibă de suferit. Monotonia repetiției și seducția puterii sunt două forțe extrem de puternice, împotriva cărora este greu să lupți. De aici necesitatea de a studia mereu și de a-ți înnoi neconținut eforturile. Fiecare zi nouă ne aduce noi prilejuri de a ne îmbogăți trăirea și de a studia, de a ne reîncărca bateriile și de a ne înnoi. „Cine din voi va închide porțile?” întreabă Dumnezeu. Ajunge cu această șaradă.

Cel puțin într-un sens, inima este sediul sufletului. Prin aceasta vrem să spunem că înclinațiile, pasiunile, dorințele și sinceritatea noastră sunt indicatori fideli ai stării noastre spirituale. Sunt martori muți ai adevăratelor noastre angajamente. Un cântec vechi exprimă ideea aceasta în termeni fizici: „Buzele tale sunt atât de aproape, dar unde ți-e inima?” Exact asta întreabă Dumnezeu aici, folosind expresii spirituale. Oricine putea vedea că poporul venea și pleca de la templu, dar inima lui era departe de Dumnezeu.

O FOAMETE DUPĂ ÎNVĂȚĂTURĂ

Apoi Dumnezeu prezintă poporului cea de-a cincea componentă a

închinării: *este imposibil să te închini înaintea lui Dumnezeu fără să cunoști adevărul*. „Căci buzele preotului trebuie să păzească știința, și din gura lui se așteaptă învățătură, pentru că el este un sol al Domnului oștirilor” (Maleahi 2:7).

Există oare un mandat mai clar și o activitate mai nobilă ca aceea de a învăța poporul să-L cunoască pe Dumnezeu așa încât să I se închine nu doar în duh, ci și în adevăr? Închinarea poate avea o formă eronată și uneori este posibil să facem cu toții greșeli de formă. Marele pericol care ne pândeste nu îl constituie însă atât greșelile de formă, cât coruperea substanței. Data viitoare, când emoțiile o iau razna, opriți-vă o clipă și puneți-vă întrebarea foarte importantă: este aceasta doar o deformare ceremonială, sau este o distorsionare a însăși naturii lui Dumnezeu?

De multe ori nerușinarea și confuzia preiau controlul, și forma exterioară devine dominantă. Ce neliniștitoare și derutantă a devenit această tendință în creștinism, cu atât mai mult pentru sceptic. Când Dumnezeu a dat instrucțiunile Sale preoților, El a avertizat că dacă preotul va avea chiar și o bățatură la mână, va trebui să renunțe la îndeplinirea îndatoririlor sale până când bățătura îi va fi trecut, căci nimic nu va trebui să abată atenția închinătorului de la actul închinării sale. Ce departe suntem de aceste porunci. Scopul închinării nu este gloria oamenilor, ci gloria lui Dumnezeu.

Învățătura este sămânța pusă în inima și în mintea omului, care va da roadă în viața lui, așa încât aceasta va putea fi adusă ca o jertfă înaintea lui Dumnezeu. Dacă nu există învățătură, roada vieții se va strica și va deveni inutilă.

CĂMINUL – INIMA BISERICII

Aceasta ne aduce la ultima componentă menționată de Dumnezeu înaintea poporului Său, acuzația că și-au încălcat promisiunile, că I-au fost neascultători și infideli, căci *este imposibil să te închini lui Dumnezeu fără să ascuți*. Ideea concretă pe care o evidențiază Dumnezeu aici este absolut surprinzătoare. El pătrunde în căminele lor și le cere să recunoască sincer că soții și-au încălcat promisiunile față de soțiile lor, iar soțiile și-au încălcat promisiunile față de soții lor. El coboară tragedia unei națiuni care și-a abandonat relația cu Dumnezeu la nivelul jurămintelor conjugale. Cât de

important trebuie să fi fost acest lucru pentru El, dacă l-a încorporat în cuvintele Lui finale:

Iată acum ce mai faceți: Acoperiți cu lacrimi altarul Domnului, cu plânsete și gemete, așa încât El nu mai caută la darurile de mâncare, și nu mai poate primi nimic din mâinile voastre. Și dacă întrebați: „Pentru ce?”... Pentru că Domnul a fost martor între tine și nevasta din tinerețea ta, căreia acum nu-i ești credincios, cu toate că este tovarășa și nevasta cu care ai încheiat legământ!

Nu ne-a dat Unul singur Dumnezeu suflarea de viață și ne-a păstrat-o? Și ce cere acel Unul singur? Sămânță dumnezeiască! Luați seama, deci, în mintea voastră, și niciunul să nu fie necredincios nevestei din tinerețea lui! (Maleahi 2:13-15).

Vechiul jurământ englezesc de căsătorie spunea: „Cu trupul meu, mă închin ție.” Prin el se promitea exclusivitatea absolută în consumarea dragostei. Dumnezeu a spus: „Ți-ai încălcat jurământul față de nevasta tinereții tale.” Altfel spus, închinarea s-a prăbușit sub greutatea unei vieți de neascultare; aceasta a intrat în casa ta și, la rândul ei, a dus la o închinare ipocrită. Dintre toate temele pe care nu ne-am fi așteptat să le întâlnim în Maleahi în contextul cuvintelor lui Dumnezeu despre închinare, tema respectării jurămintelor conjugale este cea mai surprinzătoare. Dar tocmai de ea se ocupă Dumnezeu pe larg.

Închinarea dezordonată duce la un cămin în care jurămintele sunt încălcate. Dacă nu ne respectăm cuvântul pe care I l-am dat lui Dumnezeu însuși, cum putem să respectăm cuvântul dat soțului sau soției? În acest caz, se instalează un efect de domino, în familii sunt crescuți copii străini de Dumnezeu atunci când jurămintele sunt încălcate. Dumnezeu spune că Îl doare să vadă cum se pierd copiii în căminele unde soții nu își respectă jurămintele conjugale. Iată un gând menit să ne trezească la realitate, prea dureros pentru a reflecta asupra lui.

Să ne oprim puțin la uimitorul verset din Cartea lui Iacov (5:12), unde este definită religia adevărată. Gândiți-vă la numeroasele posibilități în care Iacov ar fi putut să o exprime. Dar el o definește în termeni foarte simpli, spunând: „«Da» al vostru să fie «da»; și «nu» să fie «nu»”. Cu alte cuvinte, respectă-ți cuvântul dat. Oamenii

se obișnuiesc să trăiască în minciună, și astfel se instalează distrugerea reciprocă. O viață dezonorantă de familie se prelungește în închinarea comunitară, iar închinarea dezonorantă în comunitate pătrunde în familie.

De aceea, problema ar putea fi formulată și invers: Dacă templul este plin de oameni care nu își respectă jurămintele conjugale, cum vor putea ei să-și respecte angajamentul față de Dumnezeu? Pentru Dumnezeu contează cine suntem în intimitatea noastră, identitatea noastră privată determinând ce avem dreptul să spunem sau să facem în public. Politica modernă a separat puterea și ceremonia de caracter. Dar ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă. Același lucru este valabil și în legătură cu închinarea.

„Cum puteți să veniți la templu – întreabă Dumnezeu – dacă templul trupului vostru este profanat? „Cine va putea să se suie la muntele Domnului?... Cel ce are mâinile nevinovate și inima curată” (vezi Ps. 24:3-4). Dumnezeu identifică fracturarea închinării exact acolo unde contează cel mai mult – în cortul pământesc, unde El dorește să ne întâlnească și unde vrea să locuim împreună cu Sine. Nu putem să ne închinăm Lui dacă nu avem puritate morală.

Scopul lui Dumnezeu în ce ne privește a respectat întotdeauna succesiunea aceasta: răscumpărare, dreptate, închinare. Nu putem să fim drepti înainte de a fi răscumparați. Nu putem să ne închinăm înainte de a fi răscumparați și drepti. Dumnezeu a respectat această succesiune în istoria lui Israel. Întâi i-a răscumplat. Apoi le-a dat Legea, menită să-i conducă la dreptate. Și în cele din urmă le-a dat instrucțiuni privind închinarea. Viața care nu Îl onorează pe Dumnezeu, ci se închină unor substitute ale Lui, necinstește natura lui Dumnezeu.

O ÎNCHINARE DECĂZUTĂ ÎNSEAMNĂ O VIAȚĂ PLICTISITĂ

Putem să înțelegem acum ce s-a întâmplat prin degenerarea închinării lui Israel: Corupția a devenit sistemică, de aceea Dumnezeu descrie starea lor finală în următorii termeni: „Voi ziceți: «Ce mai osteneală!» și o disprețuiți, zice Domnul oștirilor” (Maleahi 1:13). Ziceți: „Ce rost mai are să-L slujim pe Dumnezeu?”, sau, după cum traduce King James Version: „Ce plictiseală!”

(Maleahi 1:13). Pentru oricine este decis să trăiască în necinste, închinarea este împovărătoare.

Când închinarea își pierde valoarea, se instalează plictiseala și sentimentul inutilității vieții. Conștient sau nu, până și o persoană neinstruită poate vedea legătura dintre zădărniciie sau goliciune interioară și pierderea închinării.

Viața secătuită din punct de vedere spiritual își atrage singură judecata – mai multă goliciune. Când repetițiile vane devin un obicei, recurgem la mai multe repetiții vane, și ne alegem cu mai multă zădărniciie. Probabil că de aceea închinarea vremii noastre degenerază în mai multă ignoranță, pe măsură ce inovațiile fac loc altor inovații.⁴

În 1976, *Reader's Digest* a publicat o scurtă satiră intitulată „The Noah Way”, care ilustrează foarte bine tipul acesta de goliciune interioară.

Și Domnul i-a spus lui Noe: „Unde este arca pe care ți-am poruncit s-o faci?”

Și Noe a răspuns Domnului: „Adevărat îți spun, trei tâmplari au fost în concediu de boală. Furnizorul de lemn de gofer m-a lăsat baltă – chiar așa, deși i-am făcut comanda acum aproape douăsprezece luni. Ce pot să fac, Doamne?”

Și Domnul i-a zis lui Noe: „Vreau ca arca să fie terminată peste șapte zile și șapte nopți.”

Și Noe a spus: „Așa va fi.”

Și nu a fost așa. Și Domnul i-a zis lui Noe: „Care mai este problema acum?”

Și Noe a răspuns Domnului: „Subcontractorul a dat faliment. Smoala pe care mi-ai poruncit să o pun în exteriorul și în interiorul arcei nu a sosit încă. Instalatorul este în grevă. Sem, fiul meu care m-a ajutat până acum, și-a format un grup pop împreună cu frații săi, Ham și Iafet. Doamne, am falimentat.”

Și Domnul S-a mâniat și a zis: „Cum stai cu animalele, masculi și femele, care trebuie să intre câte trei perechi din fiecare soi, ca să le ții vie sămânța pe pământ?”

Și Noe a zis: „Au fost livrate la o adresă greșită, dar trebuie să ajungă vineri.”

Și Domnul a spus: „Dar unicornii și păsările cerului, din care trebuie să adăpostești câte șapte perechi de fiecare soi?”

Și Noe și-a frânt mâinile în fața Domnului, a plâns și a spus: „Doamne, unicornii sunt o specie dispărută; este imposibil să faci rost de ei. Iar păsările cerului se vând doar câte șase. Doamne, Doamne, știi cum merg treburile pe aici.”

Și Domnul, în înțelepciunea Lui, a spus: „Noe, fiule, știi. De ce crezi că am trimis potopul pe pământ?”

Cuvintele acestea ar putea să se refere tot atât de bine la vremea noastră. Și noi, la fel ca Israelul din vechime, am distrus treptat individul și comunitatea, parcurgând tot drumul de la pierderea dragostei și a recunoștinței față de Dumnezeu până la un stil de viață caracterizat prin voință slabă și neascultare. Și noi experimentăm o oboseală interioară și exterioară. Oamenii acelor vremuri au încercat, fiecare în felul lui, să potolească foamea care îi chinuia. Pentru unii, vinovăția a fost de nesuportat. La alții, sentimentele au luat-o înaintea cunoașterii și închinarea și-a pierdut adevărul. Mulți au ajuns să nu mai știe cine este Dumnezeu. Un număr mare dintre ei au încercat tot felul de plăceri, care însă i-au lăsat goi sufletește. Cei drepti nu puteau înțelege ce rost are durerea. Căminul a devenit un loc al jurămintelor încălcate și al abuzării copiilor. Și viața tuturor era marcată de un sentiment persistent de singurătate.

În ceremoniile și ritualul lor s-a instalat o anumită oboseală, și scopul părtășiei lui Dumnezeu cu ei s-a pierdut. De aceea, ultimul Lui îndemn înainte ca Fiul lui Dumnezeu „să-și întindă cortul” (locuiască) printre ei a fost ca poporul să înțeleagă ce este închinarea și ce rol trebuie să îndeplinească ea.

Arhiepiscopul William Temple ne-a lăsat ceea ce eu consider a fi cea mai frumoasă definiție a rolului închinării:

Închinarea este supunerea întregii noastre naturi înaintea lui Dumnezeu. Este trezirea conștiinței de către sfințenia Lui, hrănirea minții de către adevărul Lui, curățirea imaginației de către frumusețea Lui, deschiderea inimii față de dragostea Lui și supunerea voinței față de scopul Lui. Toate acestea reunite în adorare constituie expresia cea mai înaltă de care suntem capabili.⁵

Pe scurt, închinarea este liantul ce leagă viața noastră într-un întreg și îi conferă un centru unic. Conștiința. Mintea. Imaginația. Inima. Voința. Toate întrețesute în închinare, fiindcă aici dragostea, reverența, sacrificiul, motivația, adevărul și ascultarea sunt valorificate înaintea Aceluia care ne-a făcut și care singur poate aduce unitate în diversitatea cu care ne-a înzestrat. Colapsul gândirii survine atunci când ne permitem să devenim fragmentați și când viața își pierde centrul. Închinarea ia diversitatea iubirilor și abilităților noastre, și le unește în urmărirea unei direcții coerente a vieții.

Acum putem înțelege cum răspunde închinarea sentimentului de vinovăție, căci ne apropiem de Dumnezeu într-o atitudine de reverență ca să-I cerem iertare.

Acum putem înțelege de ce închinarea trece dincolo de satisfacția oferită de plăcere, căci până și plăcerea obosește.

Acum putem înțelege că închinarea ne călăuzește sentimentele, căci sentimentele trebuie să fie legate și informate de adevăr.

Acum putem înțelege că trebuie să cunoaștem cine este Dumnezeu, căci suntem chemați să venim la El în proprii Lui termeni, ca la un Tata-Domnule, sau ca la un Tată Sfânt.

Acum putem înțelege că închinarea anulează sentimentul de singurătate, căci dragostea nu este suficientă pentru a anula singurătatea. Numai închinarea poate cristaliza toate pasiunile noastre, ceea ce iubirea nu poate face.

Iată de ce închinarea este expresia supremă a vieții, rădăcina din care cresc ramurile și din care înfloresc expresiile ei. Cuvintele lui Eric Liddell din filmul *Chariots of Fire* sunt foarte importante. Înainte să plece ca misionar în China, el a participat la Olimpiada din 1924 și a câștigat medalia de aur la atletism. Când a fost întrebat de ce petrece atâta timp antrenându-se pentru Olimpiadă, el a răspuns: „Dumnezeu m-a făcut cu un scop, pentru China. Dar tot El m-a făcut să pot alerga repede, și când alerg, simt plăcerea Lui.”

Închinarea este coextensivă cu viața. Aici se întâlnesc sacrul și secularul. Aici strigătul nostru întâlnește strigătul lui Dumnezeu.

Strigătul pentru a înțelege rostul suferinței

Încrederea în caracterul lui Dumnezeu stă în centrul luptei filozofice care se declanșează atunci când omul se confruntă cu problema răului. Întrebarea scepticului care trebuie să primească un răspuns este: Ai crea o lume cu atâta durere, și dacă da, vei putea fi numit bun în continuare? Aceasta nu este o sarcină ușoară, fiindcă multe supoziții și deducții se includ în această întrebare și se deduc din răspunsul la ea.

Păstrând răspunsul la un nivel fundamental, putem trage cel puțin două concluzii când se pune problema relației dintre problema răului și existența lui Dumnezeu. Prima este evidentă: cum poate exista un Dumnezeu atotiubitor și atotputernic, când răul este atât de evident și atât de incontrollabil? A doua este ceva mai tulburătoare. Chiar dacă Dumnezeu există, cum poate fi numit bun, permițând moartea și distrugerea, când noi înșine am fi considerați răi făcând același lucru?

Aceasta a fost întrebarea lui Ivan Karamazov: Tu ai structura un univers care ar permite asemenea tragedii abominabile? Cum poate Dumnezeu să îngăduie tot ce vedem și auzim, și totuși să fie numit bun? Întrebarea aceasta trebuie privită în implicațiile ei

mai largi, înainte ca să putem aborda provocările ei directe și dificile.

Cunoaștem cu toții foarte bine felul în care este exprimată de obicei problema aceasta. C. S. Lewis a formulat-o în următorii termeni:

„Dacă Dumnezeu ar fi bun, ar dori ca toate creaturile Sale să fie pe deplin fericite, iar dacă ar fi atotputernic, ar fi în stare să înfăptuiască ceea ce dorește. Dar creaturile nu sunt fericite. Prin urmare, Dumnezeu e lipsit fie de bunătate, fie de putere, fie de amândouă.” Aceasta e, în forma ei cea mai simplă, problema durerii. Posibilitatea de a-i da un răspuns ține de demonstrarea faptului că termenii „bun” și „atotputernic”, ca și, poate, termenul „fericit”, sunt termeni echivoci: căci trebuie să acceptăm de la bun început că dacă înțelesul obișnuit asociat acestor cuvinte este cel mai adecvat – sau singurul posibil – argumentului nu i se poate da niciun răspuns.¹

Pentru scopurile noastre aici, întrebarea trebuie dusă ceva mai departe. Ceea ce spune de fapt scepticul este că dacă noi am săvârși ceea ce îl vedem pe Dumnezeu făcând, ori dacă am îngădui ceea ce îl vedem pe Dumnezeu îngăduind, am fi considerați răi. Deci cum poate fi același lucru bun dacă îl decide Dumnezeu și rău dacă îl facem noi?

DIMENSIUNEA FILOZOFICĂ

Înainte să putem da un răspuns concret la această întrebare, să reformulăm o afirmație importantă pe care am făcut-o în Capitolul 3, „Strigătul pentru a cunoaște rostul suferinței”, unde am discutat despre lupta lui Iov cu Dumnezeu și cu răul. La baza răspunsului nostru trebuie să stea ideea următoare, care este deosebit de importantă: existența lui Dumnezeu nu poate fi negată introducând în ecuație realitatea răului. Răul poate exista numai dacă există o lege morală absolută. Și o lege morală absolută poate exista numai dacă există Dumnezeu.

Ei bine, cineva ar putea încerca să ocolească problema și să spună: Dar noi nu vedem că există o lege morală, așa că nu poate exista un legiuitor moral. Însă acest argument nu face altceva decât

să mute problema un pas mai departe, sugerând că am recunoaște legea morală dacă am vedea-o. Supoziția de la care se pleacă este că avem capacitatea de a decide dacă există sau nu o lege morală. Dar cum am dobândit capacitatea aceasta într-un univers pur naturalist? Adevărul este că oricât am încerca, nu putem nega un cadru moral de referință fără să invocăm un absolut moral. În termeni foarte simpli, dacă acceptăm existența răului în această lume, Dumnezeu nu poate fi scos din ecuație.

DIMENSIUNEA MORALĂ

Acum să trecem la întrebarea cum poate Dumnezeu să fie suveran peste o lume în care unele dintre realitățile existente ar fi considerate indiscutabil rele, dacă ar fi comise de noi. Pentru a da un răspuns pe deplin mulțumitor la această întrebare, trebuie să adoptăm o abordare pas cu pas.

În primul rând, trebuie să stabilim o legătură între caracterul lui Dumnezeu și relația Lui cu legea morală. Este legea morală o lege morală doar pentru că așa a decretat-o Dumnezeu, fiind deci arbitrară, sau are o valoare ultimă, fiind obligatorie chiar și pentru Dumnezeu? Cu alte cuvinte, este legea morală un capriciu al lui Dumnezeu, sau e ceva abstract, existând separat de El? Oare exercită Dumnezeu o putere brută și face alegeri care sunt considerate ulterior bune doar fiindcă așa le decretează Dumnezeu, sau Se află El Însuși sub lege, trebuind să Se supună ei chiar și împotriva dorinței Lui?

Răspunsul meu la aceste întrebări încep cu o contraîntrebare: Este legea morală în funcție de care să trăim o lege pe care am ales-o arbitrar, sau există ea mai presus de noi toți: Dacă am ales-o în mod arbitrar, atunci nu avem niciun drept să condamnăm legea morală după care acționează altcineva, inclusiv Dumnezeu. Pe de altă parte, dacă legea morală este mai presus de noi, cum stabilim de unde vine ea? Întrebarea aceasta îl derutează pe ateu și pe adeptul tuturor celorlalte concepții despre lume și viață, atât panteiste cât și, în unele cazuri, teiste.

Pentru creștin, răspunsul implicit în Vechiul și în Noul Testament este că legea morală stipulează sanctitatea vieții, care ne este dată de Dumnezeu, acesta fiind și motivul pentru care

STRIGĂTELE INIMII

gândirea noastră se desfășoară inevitabil într-un cadru de referință moral. Nu putem să ne desprindem niciodată din acest cadru de referință. Vreme de secole, toate argumentele pe care le-au folosit filozofii creștini pentru a apăra existența lui Dumnezeu au fost atacate sau contracarate de alții, dar lupta morală pe care trebuie să o purtăm cu toții face ca argumentul moral să fie inevitabil. De aceea se ridică următoarea întrebare: Dacă legea morală ne urmărește mereu, și dacă legea morală vine de la Dumnezeu, este ea decretată de Dumnezeu, sau Se supune și El legii morale? Încă o dată, este legea morală arbitrară sau absolută?

Când începem să dezvoltăm răspunsul la această întrebare, trebuie să facem o distincție vitală între noi, creaturile finite, și Dumnezeu, care este o ființă infinită. Trebuie să înțelegem foarte clar că posibilitatea de a decide singuri dacă legea este arbitrară sau absolută există numai pentru noi, în calitatea noastră de ființe finite, deoarece finitudinea noastră nu îngăduie și alte posibilități, iar caracterul nostru nu poate fi sursa absoluturilor. Omul nu poate fi măsura tuturor lucrurilor, în caz contrar va trebui să ne întrebăm: care om este măsura ultimă?

Milioane de oameni au fost uciși în numele religiei și al ideologiilor ateiste? De aceea, trebuie să renunțăm la iluzia că „omul este bun”. Istoria și experiența consemnează cu lacrimi și cu sânge că nu putem să ne încredem în caracterul nostru. Dar în cazul lui Dumnezeu, legea nu este nici arbitrară, nici mai presus de El; ea este înrădăcinată în caracterul Lui, care este perfect și neschimbător. El singur există etern și perfect. Întocmai cum temeiul existenței Lui există în El Însuși, tot așa există și legea morală. Temeiul existenței noastre este în afara noastră înșine, la fel ca și legea morală.

În Dumnezeu nu există falsitate. În El nu există înclinație spre rău sau judecată falsă. Dumnezeu nu face niciodată o eroare de judecată. El nu acționează niciodată în scopuri rău-voitoare sau distructive la adresa binelui. Intrinsec naturii lui Dumnezeu este doar ceea ce e pur și drept. Acesta este motivul pentru care nicio așa-numită tragedie ori atrocitate nu trebuie interpretată în vidul alegerii între arbitrar și absolut, ci din interiorul caracterului Aceluia care este atotputernic și atotbun.

Ce înseamnă aceasta de fapt în contextul vicisitudinilor,

durerilor și pierderilor suferite de noi în existența noastră pe pământ? Să trecem la o aplicație directă a acestui cadru de referință.

REALITATEA EXISTENȚIALĂ

Când o tragedie ori o atrocitate lovește, ea generează cel puțin patru categorii distincte de „victime”. Prima este persoana care își pierde viața în acel incident. (Să presupunem că este un copil, căci în acești termeni formulează scepticul întotdeauna întrebarea pe care o adresează creștinului.)

Va trebui să ne oprim și să cercetăm de îndată esența acestei întrebări. Din perspectiva lui Dumnezeu, este actul care duce la moartea unui copil cu adevărat un act irecuperabil? Dumnezeu este autorul vieții și are puterea de a i-o reda aceluia care a „pierdut-o”. Noi putem percepe viața ca fiind pierdută, dar pentru dătătorul vieții ea nu este pierdută. Și pentru acela care îl cunoaște pe El, viața redobândită este superioară aceleia trăite în trup. De aceea apostolul spune: „Căci pentru mine a trăi este Cristos și a muri este un câștig” (Filip. 1:21).

Cum ar putea fi moartea un câștig, dacă nu există o viață mai frumoasă decât aceea care acum este „moartă”? Scriptura ne sugerează într-un mod foarte convingător că un copil care moare merge la Dumnezeu. Aceasta, trebuie să adaug, nu fiindcă acel copil este perfect, ci datorită crucii. Când și-a pierdut copilul, David a spus: „Eu mă voi duce la el, dar el nu se va întoarce la mine” (2 Sam. 12:23). A existat un sfârșit al vieții pământești, dar nu al vieții în sine. Viața „pierdută” nu este pierdută când se află în mâinile Aceluia care a făcut-o și care o susține.

Cea de-a doua „victimă” este cel care, deși cunoaște harul răscumpărător al lui Cristos, este îndurerat și trebuie să supraviețuiască pierderii cuiva drag. Realitatea este foarte dureroasă când este văzută din preajma catafalcului. Dar chiar lângă catafalc, Dumnezeu este mângâietorul și vindecătorul care aduce consolarea prezenței Lui aceluia care trece prin suferință. Citiți câțiva dintre magnificii psalmi de consolare scriși de David în perioada doliului și durerii sale. Într-unul din psalmii cei mai renumiți, el declară: „Chiar dacă ar fi să umblu prin valea umbrei

morții, nu mă tem de niciun rău, căci Tu ești cu mine. Toiagul și nuiua Ta mă mângâie" (Ps. 23:4).

De-a lungul istoriei, cele mai mărețe mărturii ale harului atotcuprinzător al lui Dumnezeu nu au fost rodul strategiilor psihologice, ci consecința prezenței reale a lui Dumnezeu în viața omului îndurerat. Dumnezeu dă nu doar vindecare interioară și susținere, ci și promisiunea că aceia care au fost despărțiți se vor întâlni din nou. Relațiile stabilite în Dumnezeu nu mor niciodată. Apostolul Pavel a spus: „să nu vă întristați ca ceilalți, care n-au nădejde" (1 Tes. 4:13).

A treia „victimă" este scepticul care condamnă incidentul și pierderea suferită ca pe ceva foarte rău. De aici decurg două lucruri. În primul rând, contradicția pe care am identificat-o deja – că cel ce emite această condamnare nu are niciun temei pentru o lege morală pe baza căreia să-și formuleze condamnarea. Desigur, evoluția oarbă care este „roșie în colți și în gheare", ca să îl cităm pe Tennyson, nu îi oferă o bază morală pentru critica sa filozofică, nu-i așa? De fapt, dacă suntem într-adevăr produsul întâmplător al evoluției, atunci agresivitatea și dominarea sunt lucruri bune în ele însele, căci ele asigură cel puțin supraviețuirea celui mai adaptat. Dar în cadrul nostru moral de referință, Dumnezeu ne amintește că moartea și separarea sunt avertismente preliminare grăitoare pentru ceea ce îi așteaptă inevitabil pe cei ce aleg să trăiască fără Dumnezeu. Pentru aceștia, răul și distrugerea sunt o consecință logică, indiferent dacă ea survine cu întârziere sau într-un mod dramatic.

Într-adevăr, ruperea relațiilor, moartea și durerea sunt toate forme ale răului pe care le trăim cu toții. Dar aici scepticul este confruntat cu cel de-al doilea considerent important. Răul trebuie să fie definit întotdeauna în termenii unui scop. Cum poate exista ceva fără ca mai întâi să-i fi fost stabilit un scop? Fără scop, distrugerea este un termen lipsit de sens. Scopul lui Dumnezeu în ce ne privește este să trăim pentru El, care e însăși sursa ființei noastre. Scopul acesta poate fi împlinit numai în El, Cel ce a plantat dragostea, misterul și închinarea în inimile noastre. Dar când denaturăm acest scop, răul cel mai mare ce rezultă de aici nu este moartea ori suferința, căci viața ne poate fi redată. Răul cel mai

mare este alegerea de a ne separa de Dumnezeu și de a trăi contrar scopului Său.

Tocmai de aceea Dostoievski a definit iadul drept incapacitatea de a iubi. Iadul este doar confirmarea unei voințe care a ales să Îl nege pe Dumnezeu și termenii stabiliți de El, și să trăiască fără El. C. S. Lewis a spus că există două feluri de oameni în lumea aceasta, cei ce sunt gata să-și plece genunchiul înaintea Lui și să-I spună: „Facă-se voia Ta" și cei ce refuză să-și plece genunchiul înaintea Lui și cărora El le spune: „Foarte bine atunci, facă-se voia ta."

Cineva ar putea întreba: „De ce termenii stabiliți de Dumnezeu ne oferă o singură cale către El?" Răspunsul este că și dacă ne-ar da o mie și una de căi, scepticul va dori mereu una în plus, căci miezul răului este autonomia – legea sinelui și dragostea de sine. Legea sinelui va duce întotdeauna la pierderea legii, iar dragostea de sine la pierderea iubirii. Critica răului pe care o formulează scepticul este contraproductivă din punct de vedere logic și existențial.

Astfel ajungem la cea de-a patra „victimă", la persoana care întreabă: De ce Dumnezeu poate să fie suveran asupra morții, dar noi nu avem același drept de a lua viața cuiva? Nici caracterul nostru, și nici capacitatea noastră nu sprijină pretenția arogantă la autoritate asupra sanctității vieții. Numai Dumnezeu va acționa întotdeauna în conformitate cu caracterul Lui, cu sfințenie și cu puritate, și nu va face niciodată nimic rău. Oamenii nu își pot asuma o asemenea prerogativă în acte pe care le numim atrocități, căci noi nu avem nici un caracter care să ne determine să facem alegerile corecte, nici puterea de a reda cuiva viața.

Dumnezeu poate îngădui ca asemenea incidente să se întâmple, fiindcă numai El poate să redea viața în urma lor și să reveleze natura distructivă a păcatului prin acele tragedii, fiind totodată perfect în deciziile Sale, curat în judecățile Sale și capabil să dea putere acelor care Îi caută mângâierea. Noi nu putem pretinde asemenea atribute absolute. Caracterul nostru nu este curat. Deciziile noastre se pot baza pe informații eronate sau pe motivații nedrepte. Oare nu de aceea există în orice țară legi și puteri judecătorești, pentru ca nu orice om să-și facă singur dreptate și să se răzbune pentru răul care i s-a făcut? Chiar și așa, vedem că statele și guvernele greșesc, în ciuda măsurilor legislative pentru a-i proteja pe cei nevinovați.

Capcanele pe care le întâlnim în cale și înclinația noastră spre greșală ne arată clar că tragediile și atrocitățile pe care le vedem ar trebui să ne determine să alergăm la Dumnezeu și să recunoaștem cât este de înșelătoare mintea omenească, câtă nevoie disperată avem de înțelepciune și de caracter sau, cum spun autorii Bibliei, că ne lipsește o inimă transformată și o voință împuternicită de El ca să putem trăi în slujba Lui.

Malcolm Muggeridge i-a scris odată Maicii Tereza că pe el nu îl interesează biserica ori credința creștină, din cauza duplicității pe care a văzut-o aici. Maica Tereza, care și-a petrecut viața înconjurată de durere și de nefericire, i-a răspuns și i-a zis: „Problema dumneavoastră este una finită. Dumnezeu este infinit. Lăsați infinitul să se îngrijească de luptele dumneavoastră finite.”² Muggeridge și-a plecat genunchiul înaintea lui Cristos și a mărturisit că acesta a fost pasul cel mai împlinitor al vieții sale.

LUMEA AȘA CUM O CUNOAȘTEM

Mai trebuie să adăugăm un gând scurt înainte de a încheia. Este, așadar, aceasta lumea cea mai bună pe care ar fi putut-o face Dumnezeu? În termeni foarte concizi, din perspectiva noastră, există doar patru lumi posibile, despre care vorbesc adesea cercetătorii. Prima opțiune este ca Dumnezeu să nu fi creat nicio lume. Oare nu ar fi fost mai bine pentru Dumnezeu dacă nu ar fi creat nicio lume, în loc să fi creat una în care să existe posibilitatea binelui și răului? A doua opțiune este ca El să fi creat o lume în care ar fi fost posibilă doar alegerea binelui, un fel de lume robotizată. A treia variantă ar fi fost o lume în care să nu fi existat bine și rău, adică o lume amorală. A patra soluție este lumea în care trăim noi, în care există binele și răul, precum și posibilitatea ca noi să alegem între bine și rău.

De îndată ce ridicăm întrebarea care lume ar fi fost mai bună, noi invocăm iarăși un punct absolut de referință, pe care îl putem însă introduce în ecuație doar dacă Dumnezeu există. În ultimă analiză, dintre cele patru lumi posibile, lumea în care trăim este singura în care dragostea este cu adevărat posibilă. Dragostea unei mame pentru copilul ei. Dragostea unui bărbat pentru soția lui. Dragostea unui prieten pentru prietenul său. Dragostea unui

bărbat sau a unei femei pentru Dumnezeu. Trebuie să recunoaștem că dragostea este etica supremă pe care o cunoaștem, și atunci când dragostea este posibilă, ea este însoțită de libertate și de posibilitatea suferinței. Prin caracterul Lui, doar Dumnezeu este expresia absolută a dragostei ce nu se poate separa niciodată de sfințenie. Dumnezeu nu poate fi în același timp sfânt și ne iubitor, ori iubitor și nesfânt. Când Îi întoarcem spatele, pierdem sursa iubirii absolute, suferim pentru lipsa sfințeniei și suferința rămâne o enigmă pentru noi – atunci caracterul nostru necinstit caută cu disperare o lege morală, iar mintea noastră finită strigă după un răspuns. Cine dintre noi nu suferă când vede cum o iubire curată este abuzată și disprețuită? Inimile noastre flămânzesc după o iubire pură, dar în această lume am pierdut definiția ambilor termeni, și aceasta fiindcă le-am negat sursa.

Dar când venim la crucea lui Isus Cristos, acolo unde dragostea, sfințenia și suferința se unesc, găsim atât răspunsul la întrebarea de ce suferim, cât și puterea de a ne trăi viața pe pământ pentru El. Căci la cruce sfințenia și dragostea au fost atacate în numele fervorii politice și religioase. La cruce suferința a curs în valuri, dar triumful i-a urmat inevitabil. Dacă venim la cruce și începem de aici să ne trăim viața pentru El, facem extraordinara descoperire că crucea și învierea merg mână în mână. Acolo unde dragostea este posibilă, e posibilă și durerea. Acolo unde învierea este promisă, există și promisiunea că toate lacrimile ne vor fi șterse. Cerul este confirmarea alegerii noastre – aceea de a-L iubi pe Dumnezeu și de a fi cu El.

Iată deci care este speranța tuturor urmașilor lui Isus Cristos, a cărui cunoaștere înseamnă viața veșnică. Iadul este confirmarea respingerii lui Dumnezeu, a răspunsului și a speranței Sale, e confirmarea deciziei de a trăi cu consecințele capacității noastre de a procrea dar și de a distruge viața fără posibilitatea restaurării ei.

Ca să răspundem la întrebarea lui Ivan Karamazov, dacă aș fi de o bunătate perfectă și aș avea puterea de a crea viață și de a o restaura, nu aș privi pierderea vieții așa cum o privește Ivan. Dacă, pe de altă parte, aș avea puterea de a crea viață fără să posed și puritatea morală de a o păstra sau puterea de a o restaura, atunci nu ar trebui să creez acea viață. Dar singurul motiv pentru care spun „nu ar trebui” este acela că știu ce ar trebui să fie considerat

bine și ce ar trebui să fie considerat rău. Acest „nu ar trebui” îmi vine de la Dumnezeu, care deține puterea de a crea și de a restaura, suveranitatea de a lua viața și de a ne mângâia pentru pierderea ei. El ne-a cerut să ne încredem în puterea Lui, în scopul Lui și în caracterul Lui.

Întrebarea lui Ivan ne avertizează să nu ne jucăm de-a Dumnezeu. Ea nu poate fi o acuzație la adresa lui Dumnezeu, căruia nu I se aplică aceleași limitări ale puterii și înțelepciunii.

IMPERATIVUL TEOLOGIC

De aceea, marea dorință a lui Dumnezeu este ca să ne vedem inimile înaintea Lui așa cum ni le vede El, să recunoaștem că fără El nu suntem calificați să emitem judecăți morale. La fel ca Iov, când venim la El ca la Creatorul, Arhitectul, Revelatorul, Mângâietorul, Mediatorul și Mântuitorul nostru, descoperim că El este de asemenea Tăria și Viața noastră. Pe baza a ceea ce știm, putem să ne încredem în caracterul Lui și pentru ceea ce nu știm. Iată de ce, ultimul lucru spus de Maica Tereza în timp ce se pregătea să-L întâlnească pe Mântuitorul ei au fost trei cuvinte scurte. Trăind într-un oraș ale cărui suferințe și dureri sunt proverbiale, ea a găsit singurul răspuns vrednic de ființa ei. Ultimele ei cuvinte au fost: „Te iubesc, Isuse.” Ea a dus dragostea lui Isus într-un oraș și într-o lume cu multe nevoi. Orice alt răspuns la problema durerii nu numai că este nesatisfăcător, dar nici măcar nu justifică întrebarea.

Note

Capitolul 1. Strigătul pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu

1. Charles Haddon Spurgeon despre Maleahi 3:16, citat în Arthur W. Pink, *The Attributes of God*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1975, pag. 89.
2. Această povestire este prezentată în Rolando E. Villacorte, *The Real Hero of Edsa*, Quezon City, Philipine, Berligui Typographics, 1988, pag. 135.
3. J. P. Moreland și Kai Nielsen, *Does God Exist? The Great Debate*, Nashville, Thomas Nelson, 1990.
4. Zezi R. C. Sproul, *The Psychology of Atheism*, Minneapolis, Bethany Fellowship, 1974.
5. A. W. Tozer, *The Knowledge of the Holy*, Lincoln, Nebr., Back to the Bible, 1971, pag. 111.
6. Tozer, pag. 62.
7. Folosit cu permisiune.
8. William Blake, „The Tyger”, în *Songs of Experience*, 1794.
9. Această discuție este preluată din F. W. Boreham, „The Candle and the Bird”, în *Boulevards of Paradise*, Londra, The Epworth Press, 1944, pag. 112.
10. Arthur Hugh Clough, „Say Not the Struggle Nought Availeth”, citat în Boreham, „The Candle and the Bird”.

Chapter 2. Strigătul pentru o credință palpabilă

1. Daniel Goleman, *Emotional Intelligence* [în lb. rom., *Inteligența emoțională*, Curtea Veche], New York, Bantam, 1995, pag. 3.
2. David Gelertner, „How Hard Is Chess?”, *Time*, 19 mai 1997.
3. William Cowper, „Walking with God”, în *A Choice of Cowper's Verse*, selectat de Norman Nicholson, Londra, Faber & Faber, 1975, pag. 23.
4. Goleman, pag. 80.
5. Os Guinness, *God in the Dark*, Wheaton, Ill., Crossway, 1996, pag. 134.
6. William M. Runyan, „Lord, I Have Shut the Door”.
7. Oswald Chambers, *My Utmost for His Highest* [în lb. rom., *Ce am mai bun pentru Cel Preainalt*, Cartea Creștină], New York, Dodd, Mead, 1935, 20 mai.
8. Martin Lloyd-Jones, *Spiritual Depression: Its Causes and Cure*, [în lb. rom., *Depresia spirituală. Cauzele și vindecarea ei*, Perla Suferinței], Londra, Pickering & Inglis, 1965, pag. 21.
9. Katharina A. D. von Schlegel, „Be Still, My Soul”, trad. Jane L. Borthwick.
10. Elie Wiesel, citat în Dennis Ngien, „The God Who Suffers”, *Christianity Today*, 3 februarie 1997.
11. Anne Taylor Fleming, „The Right Thing to Do”, *Ladies' Home Journal*, iulie 1997.

Capitolul 3. Strigătul pentru a cunoaște rostul suferinței

1. David Hume, Sursă necunoscută.
2. Sursă necunoscută.
3. Feodor Dostoievski, *Frații Karamazov*, București, RAO, pag. 379
4. Bertrand Russell, *Why I Am Not a Christian*, Londra, Unwin Books, 1967, pag. 146.
5. Annie Johnston Flint, „He Giveth More Grace.”
6. Malcolm Muggeridge, citat în Donald McCullough, *Waking from the American Dream*, Downers Grove, Ill., InterVarsity, 1988, pag. 145.
7. G. K. Chesterton, „The Ethics of Elfland”, în *Orthodoxy*, Garden City, N.Y., Doubleday, 1959.
8. O minciună pe care o cred mulți e teoria darwinistă a evoluției. Acest lucru a fost susținut foarte convingător recent de către Michael Behe, profesor de biochimie la Universitatea Lehigh. Behe a demonstrat concludent că îndeplinirea condițiilor necesare pentru falsificarea teoriei darwiniste vin din biochimie. Cartea lui Michael Behe, intitulată *Darwin's Black Box*, este o capodoperă. Richard Dawkins, un vehement susținător al darwinismului de la Oxford, a denunțat furios cartea lui Behe ca fiind „leneșă din punct de vedere

NOTE

- intelectual” și l-a îndemnat să „caute un răspuns” favorabil teoriei evoluționiste chiar în interiorul disciplinei sale. Ne vedem nevoiți să întrebăm unde dispăre granița dintre rațiune și absența rațiunii atunci când intelectuali ca Dawkins sfidează logica descoperirilor științifice.
9. Vezi Michael Polanyi, *Personal Knowledge*, Londra, Routledge & Kegan Paul, 1962.
10. Un prieten de-al meu, profesor de chimie, mi-a trimis următoarea scrisoare ciudată. Ea spunea: „În 18 ml de apă (aproximativ două înghițituri) există 6×10^{23} molecule de H_2O . Cât de mare este 10 la puterea 23? Un computer performant poate face 10 milioane de operații pe secundă. Unui computer i-ar lua două miliarde de ani să socotească 10 la puterea 23. Dacă asta nu vi se pare coplesitor, priviți problema astfel. Un teanc de cinci sute de coli de hârtie are 5 până la 7,5 cm înălțime. Cât de înalt ar fi un teanc alcătuit din 6 la puterea 23 foi? Teancul ar ajunge de la pământ la soare, nu o dată, ci de peste un milion de ori. Aceasta este vastitatea și densitatea pe care a pus-o Dumnezeu în creația Lui.” Scrisoarea lui se încheie cu exclamația: „Ce Dumnezeu minunat!”
11. Mike Otto, „Looking Through His Eyes”.
12. William Cowper, „God Moves in a Mysterious Way”.
13. Fanny J. Crosby, „All the Way My Savior Leads Me”.

Capitolul 4. Strigătul unei conștiințe vinovate

1. Vezi Robert Karen, „Shame”, *The Atlantic*, februarie 1992, pag. 44-70.
2. William Shakespeare, *Macbeth*, Actul V, scena 1, versul 28.
3. Byron, *Opere. Poezia 2, Mireasa din Abydos*, Editura Univers, București, 1986, pag. 205.
4. Peter Malkin în *The Jerusalem Post International Edition*, 28 martie 1992.
5. Benjamin Franklin, citat în *The International Dictionary of Thoughts*, pag. 583.
6. Alexander Pope, citat în *The International Dictionary of Thoughts*, pag. 584.
7. C. S. Lewis, *Creștinismul redus la esențe*, Societatea Misionară Română, 1994, pag. 85.
8. Peter Kreeft, *For Heaven's Sake*, Nashville, Thomas Nelson, 1986, pag. 98.
9. Sfântul Toma d'Aquino, *Summa*, citat în Peter Kreeft, *For Heaven's Sake*, pag. 96.
10. Dintr-un interviu cu Richard Dortch în *Christianity Today*, 18 martie, 1988.
11. John Donne, în *The Oxford Book of English Verse, 1250-1900*, The Oxford University Press, Anglia, 1924, #201.

Capitolul 5: Strigătul pentru libertate în plăcere

1. Malcolm Muggeridge, *Vintage Muggeridge: Religion and Society*, ed. Geoffrey Barlow, Grand Rapids, Mich., Eerdmans, 1985, pag. 21.
2. Neil Postman, *Amusing Ourselves to Death*, New York, Viking, 1985, pag. vii.
3. Sigmund Freud, citat în Heinrich Meng și Ernest Freud, ed., *Psychoanalysis and Faith: The Letters of Sigmund Freud and Oskar Pfister*, New York, Basic Books, 1963, pag. 61.
4. F. W. Boreham, „Phoebe's Perplexity”, în *Wisps of Wildfire*, Londra, Epworth, 1925, pag. 79-80.
5. Frank B. Minirth și Paul D. Meier, *Happiness Is a Choice*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1994, pag. 13.
6. Susannah Wesley, citată în *Topical Encyclopedia of Living Quotations*, ed. Sherwood Eliot Wirt și Kersten Beckstrom, Minneapolis, Bethany House, 1982, pag. 227.
7. Rich Wilkerson, *Private Pain*, Eugene, Oreg., Harvest House, 1987, pag. 123.
8. Minirth și Meier, pag. 60.
9. Malcolm Muggeridge, *Jesus Rediscovered*, Garden City, N.Y., Doubleday, 1969, pag. 77-78.
10. Arthur Sullivan și Adelaide Proctor, „The Lost Chord”.
11. G. K. Chesterton, *Ortodoxia, O filozofie personală*, Editura Humanitas, București, 2008, pag. 209-210.
12. C. S. Lewis, *The Screwtape Letters*, [în lb. rom., *Scrisorile lui Zgândărilă*, Editura Logos], Grand Rapids, Mich., Baker, 1969, pag. 51.

Capitolul 6: Strigătul unei inimi singuratice

1. Thomas Wolfe, „God's Lonely Man”, în *The Hills Beyond*, New York, Plume/New American Library, 1982, pag. 146, 148.
2. D. H. Lawrence.
3. C. S. Lewis, *Abolition of Man*, New York, Macmillan, 1947, pag. 87.
4. C. S. Lewis, *Despre Minuni, Cele patru iubiri, Problema durerii*, Editura Humanitas, București, 1997, pag. 327.
5. Lewis Thomas, citat în Paul Brand și Phillip Yancey, *Fearfully and Wonderfully Made*, Grand Rapids, Mich., Zondervan, 1980, pag. 25.
6. F. W. Boreham, „The Sword of Solomon”, în *The Blue Flame*, Londra, Epwoeth, 1930, pag. 29-30.

7. Sora Mary Rose, președintă a Covenant House, New York City, *Covenant House Newsletter*, toamna 1995. Folosit cu permisiune.
8. Frederick Buechner, *The Longing for Home*, San Francisco, Harper Collins, 1996, pag. 11.
9. C. S. Lewis, *Despre minuni, Cele patru iubiri, Problema durerii*, Editura Humanitas, București, 1997, pag. 220.
10. *ibidem*.
11. C. S. Lewis, *Despre minuni, Cele patru iubiri, Problema durerii*, Editura Humanitas, București, 1997, pag. 220-221.
12. Martin J. Nystrom, *Cum dorește un cerb*, Culegere de imnuri creștine, Editura Jubilate, Oradea, 2007.

Capitolul 7: Strigătul lui Dumnezeu pentru poporul Său

1. *The Christian Century*, 10 mai 1961.
2. Charles Wesley, versul al patrulea din cântarea lui Samuel Wesley, „O Thou Who Camest from Above”.
3. William McChesney, citat în Joseph T. Bayly, *Martyred*, Grand Rapids, Mich., Zondervan, 1966, pag. 121.
4. Există mai multe expresii contrafăcute ale acestui tip de închinare, ce evidențiază foamea disperată după ceva spiritual. Anumite forme ale misticismului au devenit extrem de populare din cauză că induc oamenilor sentimentul închinării. Dar dacă evaluăm filozofiile care stau la baza acestor expresii, vedem că în miezul lor există o fragmentare, și este doar o chestiune de timp înainte ca falimentul lor să devină evident. Putem avea parte de experiența închinării adevărate doar dacă ne închinăm Dumnezeului viu și adevărat și dacă închinarea noastră va fi în duh și în adevăr.
5. William Temple, citat în David Watson, *I Believe in Evangelism*, Grand Rapids, Mich., Eerdmans, 1976, pag. 157.

Postscriptum la Capitolul 3: Strigătul pentru a cunoaște rostul suferinței

1. C. S. Lewis, *Despre minuni, Cele patru iubiri, Problema durerii*, Editura Humanitas, București, 1997, pag. 346.
2. Malcolm Muggeridge, *Something Beautiful for God*, New York, Ballentine, 1971, pag. 117.